D32975

भोट-भारती ग्रन्थमाला - ७३

༄༅། །སྒྲ་སྦྱོར་བམ་པོ་གཉིས་པ།

मध्यव्युत्पत्तिः

རྒྱ་གར་གྱི་པཎྜི་ཏ་དང་བོད་ཀྱི་ལོ་ཙཱ་བ་རྣམས་ཀྱིས་ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་
དགུ་པའི་ནང་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་མཛད།

भोट विद्या संस्थानम्

ཞུ་སྒྲིག་པ།

ཛོ༠ སྟོན་པ་རྡོ་རྗེ།

ལྷ་ཆ་དབུས་བོད་ཀྱི་གཙུག་ལག་སློབ་གཉེར་ཁང་།

बुद्धाब्द २५५४ ख्रीस्ताब्द २०११

༄༅། །སྒྲ་སྦྱོར་བམ་པོ་གཉིས་པ།

मध्यव्युत्पत्तिः

BIBLIOTHECA INDO - TIBETICA SERIES - 73

Madhyavyutpattih

Compiled by the Indian Pandits and Tibetan Translators in the 9th Century AD

Critically Edited by
Dr. Penpa Dorjee

CENTRAL UNIVERSITY OF TIBETAN STUDIES
SARNATH, VARANASI

B.E. 2554 C.E. 2011

BIBLIOTHECA INDO - TIBETICA SERIES - 73

Chief Editor: *Prof. Geshe Ngawang Samten*

Publication Incharge: *Dr. Pema Tenzin*

First Edition: 550 copies, 2011

Price: Hardback: Rs. 130.00
Paperback: Rs. 90.00

© Copyright by Central University of Tibetan Studies, Sarnath, Varanasi, India, 2011. All rights reserved.

Publisher:
Central University of Tibetan Studies, Sarnath, Varanasi-221007, India.

ISBN: 978- 93-80282-07-7 (HB)
ISBN: 978- 93-80282-08-4 (PB)

Printed at Sattnam Printing Press, Pandeypur, Varanasi

भोट–भारती ग्रन्थमाला – ७३

༄༅། །སྒྲ་སྦྱོར་བམ་པོ་གཉིས་པ།

मध्यव्युत्पत्तिः

རྒྱ་གར་གྱི་པཎྜི་ཏ་དང་བོད་ཀྱི་ལོ་ཙཱ་བ་རྣམས་ཀྱིས་ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་

དགུ་པའི་ནང་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་མཛད།

भोट विद्या संस्थानम्

ཞུ་སྒྲིག་པ།

དགེ་ སྨྲན་པ་རྡོ་རྗེ།

ལྷ་ཆ་དབུས་བོད་ཀྱི་གཙུག་ལག་སློབ་གཉེར་ཁང་།

སྟོན་པའི་འདས་ལོ། ༢༥༤༨ ཕྱི་ལོ། ༢༠༠༥

भोट-भारती-ग्रन्थमाला - ७३

प्रधान सम्पादक : प्रो० गेशे नवङ समतेन

प्रकाशन प्रभारी : डॉ० पेमा तेनजिन

प्रथम संस्करण : ५५० प्रतियाँ, २०११

मूल्य : सजिल्द : १३०.००
अजिल्द : ९०.००

© केन्द्रीय तिब्बती अध्ययन विश्वविद्यालय, सारनाथ, वाराणसी-२२१००७, २०११
प्रकाशक सम्बन्धी सभी अधिकार सुरक्षित

प्रकाशक :
केन्द्रीय तिब्बती अध्ययन विश्वविद्यालय,
सारनाथ, वाराणसी-२२१००७

ISBN: 978- 93-80282-07-7 (HB)
ISBN: 978- 93-80282-08-4 (PB)

मुद्रक : सत्तनाम प्रिन्टिंग प्रेस, पाण्डेयपुर, वाराणसी।

དཔར་སྐྲུན་པའི་ཆེད་བརྗོད།

༄༅། །གངས་ཅན་བོད་ཀྱི་ལྗོངས་སུ་སངས་རྒྱས་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པའི་བསྟན་པ་དར་བའི་ཚུལ་ནི་ཡུལ་གྲུ་གཞན་དང་མི་འདྲ་བར་རྒྱལ་བསྟན་ཡོངས་རྫོགས་ཀྱི་བཤད་པ་དང་སྒྲུབ་པའི་འཛིན་སྐྱོང་སྤེལ་བའི་གནད་ལ་འཕགས་ཡུལ་གཉིས་པ་ལྟ་བུ་ཞིག་བྱུང་བའི་རྒྱུ་རྐྱེན་དུ་མ་ཞིག་ལས་གཙོ་བོ་རྒྱལ་བའི་བཀའ་དང་དགོངས་འགྲེལ་གྱི་བསྟན་བཅོས་རྣམས་གནད་ཚད་མཐོན་པོའི་ལམ་ནས་ཕབ་བསྒྱུར་གྱི་མཛད་བཟང་བསླབས་ཆེ་བསྒྲུབས་ཏེ་གཞུང་ཚན་ཁྲིན་འཁོར་དང་འགྱུར་གྱི་གནད་ཚད་གཉིས་ཀའི་ཆ་ནས་འགྲོ་བ་མིའི་ལོ་རྒྱུས་ནང་བྱུང་མ་མྱོང་བ་འདི་ཡིན། འདི་ནི་རང་རེ་བུར་རྒྱལ་བོད་ཀྱི་མེས་པོ་ཆོས་རྒྱལ་ལོ་པཎ་བཀའ་དྲིན་ཅན་རྣམས་ཀྱིས་བོད་དང་རྒྱ་གར་ཙམ་མ་ཟད་འཛམ་གླིང་སྐྱེ་འགྲོ་ཀུན་ལ་སྩོལ་བའི་སྐྱེས་མཆོག་ཏུ་གྱུར་པ་ཞིག་ཡིན།

བོད་དུ་བཀའ་དང་བསྟན་བཅོས་རྣམས་ཕབ་བསྒྱུར་སྐབས་བཀའ་བགྲོས་གཏིང་ཟབ་ཀྱིས་གཏན་ལ་ཕབ་པའི་ལམ་ལུགས་ཇི་སྙེད་ཅིག་ཡོད་པ་སྒྲ་སྦྱོར་བམ་པོ་གཉིས་པ་འདི་ཉིད་ལས་ཀྱང་གང་ཙམ་ཞིག་རྟོགས་ཐུབ།

ཆོས་རྒྱལ་ཁྲི་སྲོང་གི་སྲས་ཁྲི་ལྡེ་སྲོང་བཙན་གྱིས་རིང་ལ་བོད་ཀྱི་ལོ་ཙཱ་བ་དང་རྒྱ་གར་པཎྜི་ཏ་གདན་འཛོམས་ཏེ་སྒྲ་སྦྱོར་བམ་པོ་གཉིས་པ་རྩོམ་སྒྲིག་མཛད།. འདིའི་ནང་སྔར་ཆོས་རྒྱལ་རྣམས་ཀྱི་སྐབས་ནས་ཆོས་བོད་དུ་བསྒྱུར་བ་ལ་བཀས་བཅད་མཛད་པ་རྣམས་གསལ། སྐབས་དེར་རྒྱལ་པོས་ཞུ་ཆེན་གྱི་གྲྭ་བཙུགས་ཤིང་རྒྱ་གར་གྱི་གཞུང་ཡིན་ཚད་བསྒྱུར་དུ་མ་གནང་ཞིང་གཞུང་གང་བསྒྱུར་བ་རྣམས་ལྷ་དང་ཞུ་ཆེན་གྱི་གྲྭའི་གནང་བ་ཞུ་དགོས་པ་དང་། ལེགས་སྦྱར་གྱི་སྐད་ནས་བོད་སྐད་དུ་བསྒྱུར་བ་ན་ཚིག་གི་གོ་རིམ་མ་བསྒོར་བར་བསྒྱུར་དགོས་པ་དང་། རྩི་ཤིང་ལ་སོགས་པའི་མིང་མ་བསྒྱུར་བར་ལེགས་སྦྱར་དུ་སོར་བཞག་དགོས་པ་དང་། གལ་ཏེ་བསྒྱུར་ན་དོན་ལ་མ་མཐོང་བའི་ཕྱིར་སྔོན་ལ་མེ་ཏོག་དང་

ཤིང་སོགས་སྦྱོར་དགོས་པ་སོགས་པའི་བཀས་བཅད་མཛད་པ་ལས་གཞུང་དངོས་གཞིའི་སྒྲ་དོན་གཉིས་གོ་དོན་མ་ཐུག་པར་ཐོན་པའི་འགྱུར་ཕུད་སུམ་ཚོགས་པ་བྱུང་ཡོད།

སྒྲ་སྦྱོར་བམ་པོ་གཉིས་པ་འདི་བཞིན་བྱེ་བྲག་རྟོགས་བྱེད་ཆེན་མོ་ཕུད་བོད་ཀྱི་ཚིག་མཛོད་སྔ་ཤོས་ཞིག་ཡིན་ལ། ཚིག་མཛོད་གཞན་དང་མི་འདྲ་བར་ལེགས་སྦྱར་གྱི་ཚིག་རེ་རེའི་སྐད་དོད་འཛུགས་པ་ཙམ་མིན་པར་ཚིག་དེ་དང་དེའི་འགྲེལ་བཤད་དང་། ཚིག་དེ་གང་ལས་གྲུབ་པའི་རྒྱུ་མཚན་བཅས་བཀོད་དེ་ཚིག་མཛོད་གཞན་དང་མི་འདྲ་བའི་ཁྱད་ཆོས་ཅན་ཞིག་ཡིན།

ད་ལམ་འདི་ག་ཉམས་ཞིབ་སྡེ་ཚན་གྱི་ཏཱ༠སྲིན་པ་རྡོ་རྗེ་ལགས་ཀྱིས་ལོ་ཤས་ནས་སྒྲ་སྦྱོར་བམ་པོ་གཉིས་པ་བསྟན་འགྱུར་པར་མ་ཁག་དང་ཧུན་ཧྲང་གནའ་ཡིག་པར་མ་བཅས་ལ་ཞིབ་བསྡུར་དང་འབྲེལ་འདིའི་ནང་འཁོད་པའི་བྱིངས་ཀྱི་ཁུངས་རྣམས་སྒྲ་མདོ་ལ་བརྟགས་ཏེ་གསུམ་མཆན་བཀོད་ཅིང་། ལྷན་ཐབས་ཁག་དང་སྡུད་གས་ཉམས་ཞིབ་རང་བཞིན་ཅན་གྱི་གླེང་བརྗོད་སྦྱར་བ་བཅས་ལ་ཏཱ༠སྲིན་པ་རྡོ་རྗེ་ལགས་སུ་སྤོབས་བརྗོད་དང་། དེ་བཞིན་མཁས་དབང་སློབ་དཔོན་རྣམ་ཤཱཀྱ་ཧི་པུ་ཀླི་མཆོག་གིས་གཙོས་པའི་མཐུན་འགྱུར་གནང་མཁན་རྣམས་ལ་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ་རྒྱུ་ཡིན།

ད་རེས་དཔེ་དེབ་འདི་དཔར་བསྐྲུན་ཞུས་པ་འདིས་དོན་གཉེར་ཅན་རྣམས་ལ་ཕན་ཐོག་ཅི་ཆེ་འབྱུང་བའི་རེ་འདུན་དང་བཅས་ལྷ་ཆ་དབུས་བོད་ཀྱི་ཆེས་མཐོའི་གཙུག་ལག་སློབ་གཉེར་ཁང་གི་ཉི་བའི་རིགས་བདག་དགེ་བཤེས་ངག་དབང་བསམ་གཏན་གྱིས་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༧༠ ཟླ་བ་ ༡༢ ཚེས་ ༦ དགེ་བར་སྦྱར།།

སྔོན་གླེང་།

༄༅། །ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་དགུ་པའི་ནང་ཆོས་རྒྱལ་ཁྲི་སྲོང་ལྡེའུ་བཙན་གྱི་སྐུ་དུས་སུ་བོད་ལ་དམ་པའི་ཆོས་ལྷག་པར་དར་རྒྱས་བྱུང་ཞིང་བོད་མི་རབ་ཏུ་བྱུང་བ་ཐོག་མ་བྱུང་། དེ་ནས་རིམ་བཞིན་ནང་ཆོས་བོད་སྐད་དུ་བསྒྱུར་མགོ་བརྩམས། ལོ་པཎ་རྣམས་བསྡུས་ཏེ་ལེགས་སྦྱར་དང་བོད་སྐད་ཤན་སྦྱར་གྱི་ཚིག་མཛོད་གསར་པ་གཏན་འབེབས་མཛད། དེ་ལ་སྔ་བ་བྱེ་བྲག་རྟོགས་བྱེད་ཆེན་པོ་དང་སྒྲ་སྦྱོར་བམ་པོ་གཉིས་པ། ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་ཕྱོགས་སྒྲིག་མཛད། དེ་དག་ལས་འབྲིང་བ་སྒྲ་སྦྱོར་བམ་པོ་གཉིས་པ་སྐབས་སུ་བབས་པའི་གཞུང་ཡིན་ལ། གཞུང་འདི་བསྟན་འགྱུར་པར་མ་མི་འདྲ་བར་བཞུགས་པ་ཁག་དང་། ཏུན་ཧང་ཡིག་རྙིང་། དེ་བཞིན་ཏ་བོ་དགོན་པའི་ནང་བཞུགས་པའི་དཔར་རྙིང་བཅས་ད་ལྟ་ལག་ཏུ་སོན་རྒྱུ་ཡོད།

གཞུང་འདི་ནི་ཚིག་མཛོད་ཙམ་མིན་པར་བོད་ཀྱི་ལོ་པཎ་རྣམས་ཀྱིས་ནང་ཆོས་ལེགས་སྦྱར་ནས་བོད་སྐད་དུ་ཇི་ལྟར་བསྒྱུར་དགོས་པའི་རྒྱལ་པོའི་བཀའ་བཅས་རྣམས་གསལ་བས་བོད་ཀྱི་ཡིག་ཚང་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཡིག་ཆ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན། གཞུང་འདིའི་ཐོག་ཉམས་ཞིབ་དང་ཞུ་སྒྲིག་གི་ལས་དོན་ཐད་རྒྱ་གར་པཎྜི་ཏ་རཱམ་ཤངྐར་ཏྲི་པཱ་ཋི་མཆོག་ནས་ཐོག་ཐ་བར་གསུམ་དུ་ལེགས་སྦྱར་གྱི་ཚིག་རྣམས་ལ་ཞུ་དག་གནང་རོགས་གནང་བར་སྙིང་ནས་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ་རྒྱུ་དང་། ཆོས་གྲོགས་འཛིན་ལས་ཤཱཤ་ནི་མཆོག་ནས་ཀྱང་རོགས་རམ་གནང་བར་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ་རྒྱུ། དཔར་སྐྲུན་སྡེ་ཚན་གྱི་འགན་འཛིན་ཉོ༠ པད་མ་བསྟན་འཛིན་དབུས་སྦྱི་ཚན་ལས་མི་རྣམས་ནས་དཔར་བསྐྲུན་ལེགས་གྲུབ་ཡོང་སླད་ཕྱག་རོགས་གནང་བར་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ་རྒྱུ་དང་། བདག་གི་བཟའ་ཟླ་བཀྲ་ཤིས་སྒྲོལ་མས་ཀྱང་ལས་དོན་འཕྲོད་ཚང་ཡོང་སླད་རྒྱུན་མར་ཕྱུར་བུ་མཉམ་སྦྲེགས་རོགས་བསྐྱོར་གནང་བར་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ་རྒྱུ།

སྒྲ་སྦྱོར་བམ་པོ་གཉིས་པ་དོན་གཉེར་ཅན་རྣམས་ཀྱི་ཆེད་ཞུ་སྒྲིག་དང་དཔར་བསྐྲུན་ཞུས་པའི་དགེ་རྩ་ཅི་མཆིས་པ་བཀའ་དྲིན་ཅན་གྱི་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་སེར་བྱེས་

མཁན་ཟུར་དགེ་བཤེས་བྱམས་པ་ཐེག་མཆོག་ལགས་དང་སེར་སྨད་གཙང་པ་དགེ་བཤེས་ཐུབ་བསྟན་རིན་ཆེན་གཙོས་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་རྣམས་ཀྱི་སྐུ་ཚེ་བརྟན་ཅིང་མཛད་འཕྲིན་རྒྱས་པ། བདག་གི་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་ཚེ་འདས་དགེ་བཤེས་བསྟན་འཛིན་དབང་གྲགས་དང་ཚེ་འདས་ཕ་མ་གཉིས་བཅས་ཀྱི་མཆེད་བསྔོའི་ཞེས་ལྷ་ཆ་དབུས་བོད་ཀྱི་གཙུག་ལག་སློབ་གཉེར་ཁང་གི་ཉམས་ཞིབ་སྡེ་ཚན་གྱི་ཡ་གྱལ་བསྒྱུར་གསོའི་སྡེ་ཚན་གྱི་རྩོམ་སྒྲིག་ལས་རོགས་ཊཾ སྨྲེན་པ་རྡོ་རྗེས་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༠ ཟླ་བ་ ༡༡ ཚེས་ ༢༠ ལ་བྲིས་པ་དགེའོ།། ༎

• ••• •

དཀར་ཆག

དཔར་སྐྲུན་པའི་ཆེད་བརྗོད།	v-vi
སྔོན་གླེང་།	vii-viii
དཀར་ཆག	ix-x
གླེང་བརྗོད།	xi-lxii
༡། སྒྲ་སྦྱོར་བམ་པོ་གཉིས་པ།	1-161
ཁ་སྐོང་ལྷན་ཐབས།	
ལེགས་སྦྱར་ཚིག་གི་ཀ་མད་རིའུ་མིག	162-176
བོད་སྐད་ཚིག་གི་ཀ་མད་རིའུ་མིག	177-198
ཁྲུངས་བཙོལ་ཡིག་ཆའི་མཚན་ཐོ།	199-206

མཚོན་རྟགས་འགྲེལ་བཤད།

DS:- Dharmasaµgra˙, CIHTS, 1988

MKBT:- Manual of Key Buddhist Terms, LTWA, 1997

STEV:- Sanskrit-Tibetan-English-Vocabulary, Delhi, 1983 *

MVP:- Mahåvyutpatti˙, Delhi, 1992

གསེར། བསྟན་འགྱུར་གསེར་བྲིས་མ།

སྡེ། སྡེ་དགེ་བསྟན་འགྱུར།

•••

སྔོན་བརྗོད།

༄༅། །འཕགས་པ་འཇམ་དཔལ་གཞོན་ནུར་གྱུར་པ་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ།།
གངས་ལྗོངས་སྐྱེ་འགྲོ་གདུལ་བྱར་ལེགས་བཟུང་སྟེ།།
དགེ་བཅུའི་ལམ་དུ་དགྲི་ཕྱིར་འཕགས་ཡུལ་ནས།།
དམ་ཆོས་བདུད་རྩིའི་ཆུ་སྣ་འདྲེན་མཛད་པའི།།
འཕགས་མཆོག་རྣམ་སྤྲུལ་སྲོང་བཙན་རྣམ་པར་རྒྱལ།།
ཡུལ་སྐད་ཚིག་ཚོགས་རྣམ་སྲས་དང་འགྲན་ཡང་།།
ཀུན་གྱིས་སྤྱོད་ནུས་ཡིག་གཟུགས་ཀྱིས་ཕོངས་པ།།
གཟིགས་ནས་བོད་ཕྲུག་མཛངས་པ་རྣམས་ཀྱི་དབུས།།
ཐུ་བདུན་ལྟར་བརྩེད་སམ་བྷོ་ར་དེ་རྒྱལ།།
ཡི་གེའི་སྦྱོར་བ་ཀུན་གྱིས་སྤྱད་འོས་པ།།
ཡིག་ཁྲིམས་ཡི་གེའི་མདུད་པས་ལེགས་བཅིང་སྟེ།།
ཡིག་ཚོགས་སུ་ཧྲིག་ཕྲེང་བ་ལྟར་འཇེབས་པའི།།
ཡིག་གཟུགས་ཡིག་ཁྲིམས་གསར་མཛད་ཐོན་མི་རྒྱལ།།
ལུས་གཉེར་ཕ་མ་དང་མཚུངས་དགེ་བའི་བཤེས།།
ཕྱི་མའི་ལམ་སྣ་སྟོན་པའི་དགེ་བའི་བཤེས།།
མི་ལུས་དོན་ཡོད་སྟོན་མཛད་དགེ་བཤེས་ལ།།
བདག་གི་ལུས་ངག་ཡིད་ཀྱིས་ཕྱག་འཚལ་བསྟོད།།
གྲི་ན་བདག་གི་བརྟག་པའི་བློ་ཚུང་ཡང་།།
ཡ་ཡོའི་རྒྱུ་བ་མེད་པར་གཟུ་བོའི་བློས།།
ཡིག་ཚང་སྦྱུག་པོའི་ཁོངས་ནས་ཡིད་ཆེས་པའི།།
རིན་ཆེན་ནོར་ལས་ལྷག་འདི་འདོན་པར་སྤྲོ།།

དེ་ལྟར་མཆོད་པར་བརྗོད་པའི་མདུན་བསུས་ཏེ་སྒྲ་སྦྱོར་བམ་གཉིས་དང་བོད་ཀྱི་བརྡ་སྤྲོད་པའི་སྐོར་ལ་ཅུང་ཟད་ཅིག་བརྗོད་པར་བྱ་སྟེ། ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་བདུན་པའི་ནང་ཆོས་རྒྱལ་སྲོང་བཙན་སྒམ་པོས་མཐའི་ཡུལ་གྲུ་མང་པོ་ཆམ་ལ་ཕབ། རྒྱ་ནག་དང་བལ་ཡུལ་གྱི་རྒྱལ་པོའི་སྲས་མོ་ཁབ་ཏུ་བཞེས་ཏེ་རྒྱལ་ཁབ་འདི་གཉིས་དང་བོད་ཀྱི་དབར་འབྲེལ་བ་ཆེན་པོ་བྱུང་། རྒྱལ་པོ་དེས་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་དང་འབྲེལ་བ་བྱེད་པའི་ཆེད་དང་རང་ཡུལ་གྱི་ཆབ་སྲིད་འཛིན་སྐྱོང་སླད་བོད་ཀྱི་སྐད་དང་མཐུན་པའི་ཡི་གེ་དགོས་པར་དགོངས་ནས་བོད་ཕྲུག་བློ་རྣོ་བ་འགའ་རྒྱ་གར་དུ་བཏང་ནས་སྒྲ་རིག་པ་བསླབས། དེའི་འབྲས་བུར་སཾ་བོ་ར་སྟེ་ཐོན་མི་སཾ་བྷོ་ཊ་ནས་རྒྱ་གར་གུཔྟའི་ཡི་གེ་ལ་ཕྱི་མོ་མཛད་དེ་བོད་ཀྱི་སྐད་དང་མཐུན་པའི་ཡིག་གཟུགས་གསར་གཏོད་མཛད། ཡིག་གཟུགས་གསར་བཏོད་མཛད་ནས་སྐད་ཀྱི་ལུགས་དང་མཐུན་པའི་བརྡ་སྤྲོད་པའི་གཞུང་མཛད་དེ་བོད་ལ་བཀའ་དྲིན་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བ་བསྐྱངས། དེ་ནས་བཟུང་དུས་ད་ལྟའི་བར་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་ཡོངས་རྫོགས་ཀྱིས་གཅིག་འགྱུར་དུ་སྒྲིག་པ་དང་དོན་རྟོགས་ཐུབ་པ་བྱུང་། རྒྱ་གར་གྱི་ཐུན་མོང་དང་ཐུན་མོང་མིན་པའི་རིག་གནས་བོད་སྐད་དུ་ཕབ་བསྒྱུར་མཛད། དེའི་རྒྱུ་མཚན་གྱིས་ད་ལྟའི་ཆར་བོད་འདི་འཛམ་བུ་གླིང་གི་གོ་ལ་འདིར་ནང་ཆོས་དང་འབྲེལ་བའི་རིག་པའི་གནས་ཀྱི་གཏེར་ལྟ་བུར་གྱུར།

དེ་ནས་ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་བརྒྱད་པའི་མཇུག་ཙམ་ནང་ཆོས་རྒྱལ་ཁྲི་སྲོང་ལྡེའུ་བཙན་གྱིས་རྒྱ་གར་ནས་མཁན་ཆེན་ཞི་བ་འཚོ་དང་སློབ་དཔོན་པདྨ་འབྱུང་གནས་གདན་དྲངས་ཏེ་བསམ་ཡས་གཙུག་ལག་བཞེངས། བོད་མིས་རབ་བྱུང་གི་སྡོམ་པ་བླངས་ཏེ་རབ་བྱུང་གི་སྡེ་ཚོགས་བཙུགས། བསམ་ཡས་སུ་སྒྲ་བསྒྱུར་རྒྱ་གར་གླིང་སོགས་བཙུགས་ཏེ་ནང་ཆོས་བོད་དུ་བསྒྱུར་བ་སོགས་རླབས་ཆེན་གྱི་མཛད་པ་བསྐྱངས། པཎ་གྲུབ་རྣམས་དང་ལོ་ཙཱ་བའི་ཞུ་ཆེན་གྱི་གྲྭ་བཙུགས་ཏེ་རང་འདོད་ལྟར་མ་ཡིན་པར། རྒྱ་གར་གྱི་པཎྜི་ཏ་དང་བོད་ཀྱི་ལོ་ཙཱ་བ་རྣམས་མཉམ་དུ་ཆོས་བསྒྱུར་ས་དང་། གང་བསྒྱུར་བ་རྣམས་ཞུ་ཆེན་གྱི་མདུན་སར་ཕུལ་ཏེ་ཞིབ་འཇུག་ལེགས་པར་མཛད་དེ་གཏན་ལ་ཕབ་པ་མ་གཏོགས། སྣངས་འཛིན་དང་

བྲལ་བའི་འགྱུར་གྱི་སྒྲོལ་མེད། འོན་ཀྱང་བོད་སིལ་བུར་ཐོར་ནས་ནང་ཆོས་བསྒྱུར་སྐབས་སྔོན་ཆོས་རྒྱལ་རྣམས་ཀྱི་སྐབས་གཟིགས་རྟོགས་མཛད་པ་ལྟར་མ་བྱུང་བས་ཞུ་ཆེན་བགྱིས་པ་དང་མ་བགྱིས་པ་སྣ་ཚོགས་ཤིག་ཡོད་པ་སྣང་ཡང་། བོད་རྣམས་ནང་ཆོས་ལ་ཡིད་ཆེས་དང་གུས་བརྩི་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བས་གང་བྱུང་བྱུས་མེད་པར་ཡིད་ཆེས་ཆོག་པ་ཡིན། འོན་ཀྱང་གསང་སྔགས་བསྒྱུར་བ་ལ་སྔར་གྱི་བཀས་བཅད་ལ་བརྩི་བཀུར་མཛད་ཡོད་མེད་ལ་ཁ་ཚོན་ཆོད་པའི་གཏམ་བཤད་བྱ་དཀའ།

བོད་དུ་ཚིག་མཛོད་དར་ཚུལ།

སྔོན་ལོ་པཎ་རྣམས་འདུས་ཏེ་ལེགས་སྦྱར་གྱི་སྐད་དང་བོད་སྐད་གཉིས་ཀྱི་ཚིག་མཛོད་རྒྱས་པ་བྱེ་བྲག་རྟོགས་བྱེད་ཆེན་མོ། སྒྲ་སྦྱོར་བམ་པོ་གཉིས་པ། ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་བཅས་གསུམ་སྔ་ཕྱིར་ཕྱོགས་སྒྲིག་མཛད་དེ་བོད་ཀྱི་ཚིག་མཛོད་ཀྱི་སྒྲོལ་ཐོག་མ་བྱུང་། དེ་ཡང་སྐབས་སུ་བབས་པའི་གཞུང་ནི་འབྲིང་བ་སྒྲ་སྦྱོར་བམ་པོ་གཉིས་པ་ཡིན། སྒྲ་སྦྱོར་བམ་པོ་གཉིས་པ་འདི་ནི་རྒྱས་པ་དང་བསྡུས་པ་གཉིས་དང་མི་འདྲ་བར་ཚིག་རྣམས་ལ་འགྲེལ་བཤད་དང་། འགའ་རེར་བྱིངས་གང་ཡིན་གྱི་གསལ་བཤད་སྒྲའི་གཞུང་དང་བསྟུན་ཏེ་མཛད་པས། ཚིག་གི་དོན་ཤེས་པ་དང་ཆབས་ཅིག་སྒྲའི་འཇུག་ཚུལ་ཀྱང་ཤེས་པའི་ཁྱད་ཆོས་ཅན་ཞིག་ཏུ་གདའ།

སྒྲ་སྦྱོར་བམ་གཉིས་ཀྱི་དུས་རབས།

སྲིད་སྐད་གསར་བཅད་ཀྱི་སྔོར་ལ་ལོ་རྒྱུས་པ་རྣམས་ཡོངས་གྲགས་སུ་ཆོས་རྒྱལ་ཁྲི་རལ་གྱིས་མཛད་པ་ཡིན་ཚུལ་བསྒྲགས་ཀྱང་། བཅོམ་ལྡན་རིག་རལ་གྱིས་སྐད་གསར་བཅད་ཐོན་མི་སཾ་བྷོ་ཊ་དང་ཆོས་རྒྱལ་ཁྲི་སྲོང་གི་སྐབས་ཆོས་བསྒྱུར་བ་ལ་སྐད་བཅད་དང་པོ་དང་། དེ་ནས་གཉིས་པ་ནི་མངའ་བདག་ཁྲི་རལ་གྱི་ཡན་ཆད་དུ་བྱུང་བ་དང་། གསུམ་པ་ལྷ་བླ་མ་ཡེ་ཤེས་འོད་ཀྱི་སྐུ་དུས་ཀྱི་སྒྲ་བསྒྱུར་ལོ་ཙཱ་བ་རིན་ཆེན་བཟང་པོའི་དུས་སུ་བྱུང་

བར་བཞེད་དེ། དེ་ཉིད་ཀྱིས་མཛད་པའི་སྒྲའི་བསྟན་བཅོས་སྒྲ་བ་རྒྱན་གྱི་མེ་ཏོག་ལས།[1]

དེང་སང་བོད་ལས་གྲགས་པའི་མིང་།།

བཀའ་བཅས་ཡུལ་སྐད་འཕྲུལ་སྐད་གསུམ།།

བཀའ་བཅས་ལའང་དང་པོ་དང་།།

བར་དང་མཐའ་མ་གསུམ་མི་མཐུན།།

(ཚུས་)ཆོས་བསྒྱུར་བ་ན་རྒྱལ་བློན་དང་། ལོ་པཎ་དང་བདའ་ལ་མཁས་རྣམས་འདུས་ཏེ་ཡུལ་ཐ་དད་ན་མིང་དུ་མ་ཡོད་ཀྱང་འདིའི་མིང་ནི་འདིར་འཐད་དོ་ཅེས་ཐག་བཅད་པ་ནི་བཀས་བཅད་དེ། དེ་ཡང་གསུམ་གསུམ་མོ། ཞེས་གསུངས་སོ།།

སྒྲ་སྦྱོར་བམ་པོ་གཉིས་པ་ཆོས་རྒྱལ་ཁྲི་སྲོང་གི་སྲས་ཁྲི་ལྡེ་སྲོང་བཙན་ནམ་སད་ན་ལེགས་མཛེས་ཀྱི་དུས་སུ་ལོ་པཎ་རྣམས་འདུས་ཏེ་བསྒྲིགས་པ་ཞིག་ཡིན་ཏེ། གཞུང་འདི་ཉིད་དུ་ཐར་ལྷ་སྲས་ཡབ་ཀྱི་རིང་ལ་[2]ཞེས་སོགས་གསུངས་པས་ཀྱང་ཤེས་ནུས། མཁས་པ་ལྡེའུས་[3]ཀྱང་དེ་ལྟར་གསུངས། དེ་བཞིན་དུ་ལི་ཤིའི་གུར་ཁང་མཛད་པོ་སྒྲོགས་སྟོན་པོ་ཙ་བ་དག་དབང་རིན་ཆེན་བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་ཀྱང་དེ་ལྟར་བཞེད།[4] དེས་ན་སྒྲ་སྦྱོར་བམ་པོ་གཉིས་པ་སྒྲིག་པའི་དུས་ཚོད་ནི་ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་དགུ་པའི་ནང་ཆོས་རྒྱལ་སད་ན་ལེགས་མཛེས་ཀྱི་སྐབས་སུ་བྱུང་བ་ངེས། །སྤྱང་ལུང་རིན་པོ་ཆེས་མཁས་པ་ཀུན་གྱིས་སྒྲ་སྦྱོར་ཕྱི་ལོ་ ༨༡༢ ངེས་པར་བཞེད།[5]

ཡ་མཚན་པའི་གནས་ཚུལ་ཞིག་ལ་དཀར་ཆག་འཕང་ཐང་མའི་ནང་མ་གཏོགས་ལྡན་དཀར་མའི་ནང་སྒྲ་སྦྱོར་བམ་པོ་གཉིས་པ་མི་གསལ་བས་དཀར་ཆག་འདི་གཉིས་ཀྱི་སྔ་

1. ཤོག་ ༢༡བ།
2. ཤོག་ ༡།
3. མཁས་པ་ལྡེའུས་མཛད་པའི་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་རྒྱས་པ།
4. ལི་ཤིའི་གུར་ཁང་། ཤོག་ ༣༠༨
5. Jampa L. Panglung, p. 161

ཕྱིའི་དུས་སྐབས་ངེས་དགོས་པ་ཞིག་ཏུ་སྣང་། འོན་ཀྱང་དཀར་ཆག་འཕང་ཐང་མའི་ནང་བཀའ་བསྟན་འགྱུར་འགྲོ་ལུས་པ་ཞེས་འཁོད་ཡོད་པའི་གཞུང་དེ་དག་ལྡན་དཀར་མའི་ནང་འགྱུར་འགྲོ་ཡིན་པའི་ཟུར་མཆན་བཀོད་མེད་པས་དཀར་ཆག་འདི་ཕྱི་བ་ཡིན་ནམ་སྙམ་ཡང་། འཕང་ཐང་མའི་ནང་བསྒྱུར་འགྲོ་ཅན་གྱི་གཞུང་དེ་དག་གི་ཐོག་དང་བམ་ཚད་གང་བཀོད་པ་དེ་རང་ལྡན་དཀར་མའི་ནང་བཀོད་འདུག་པས། འདི་ལ་འགྱུར་འགྲོ་ཅན་ཡིན་པའི་ཟུར་མཆན་མ་བཀོད་སྐབས་དངོས་གནས་ལ་གང་ཡིན་གྱི་ཐག་གཅོད་པར་དཀའ། འོན་ཀྱང་དཀར་ཆག་འཕང་ཐང་མའི་ནང་ཡོད་པའི་གཞུང་ཚད་དང་ལྡན་དཀར་མའི་ནང་ཡོད་པའི་གཞུང་ཚད་གཉིས་ལས་ཕྱི་མའི་ནང་མང་བ་ཡོད་པས་འདི་ཕྱི་བ་ཡིན་ནམ་སྙམ། ཡང་ན་ནི་དཀར་ཆག་འདི་གཉིས་སྒྲིག་པའི་ཕོ་བྲང་སོ་སོའི་ནང་གཞུང་ཇི་སྙེད་བཞུགས་པ་ལ་མང་ཉུང་ཡོད་པས། དཀར་ཆག་ནང་འཁོད་པའང་ཕོ་བྲང་དེར་ཡོད་པ་ཁོ་ན་བཀོད་དམ་སྙམ་མོ།།

སྒྲ་སྦྱོར་བམ་པོ་གཉིས་པའི་པར་མ་མི་འདྲ་བ་ཁག་དང་ཞུ་སྒྲིག་བྱས་ཚུལ།

སྤྱིར་སྒྲ་སྦྱོར་བམ་པོ་གཉིས་པ་འདི་ནི་སྡེ་དགེ་བསྟན་འགྱུར་གྱི་སྣ་ཚོགས་སྡེ་ཚན་གྱི་པོད་ཙོ་པའི་ནང་བཞུགས་ཤིང་། བསྟན་འགྱུར་པར་མ་གཞན་རྣམས་སུ་པོད་ཕྲེང་མི་འདྲ་བ་ཙམ་ལས་གཞུང་དངོས་ལ་ཁྱད་པར་དེ་ཙམ་ཆེས་མི་སྣང་ངོ་། འོན་ཀྱང་གཞུང་འདིའི་པར་མ་རྙིང་ཤོས་ཤིག་ཏུན་ཧྭང་ཡིག་རྙིང་གི་ཁྲོད་དུ་བཞུགས་ཤིང་།[6] དེ་ཡང་ཚ་ཚང་བ་ཞིག་མེད། དེ་བཞིན་ཉེ་བའི་ཆར་བོད་དུ་འབྲས་སྤུངས་བློ་གསལ་གླིང་དཔེ་མཛོད་ནས་ཐོབ་པའི་པར་མ་དེ་པར་བསྐྲུན་ཟིན་པ་ཞིག་ལག་ཏུ་སོན། ཡང་རྒྱ་གར་བྱང་ཕྱོགས་སྤྱི་ཏི་ཏ་བོ་དགོན་པའི་ནང་སྒྲ་སྦྱོར་བམ་པོ་གཉིས་པའི་མ་དཔེ་ཧ་ཅང་རྙིང་པ་ཞིག་བཞུགས་པ་སྣང་ལུང་རིན་པོ་ཆེའི་རྩོམ་ཡིག་ནང་བཀོད་འདུག་ཀྱང་།[7] དངོས་སུ་ཡུལ་དེར་མ་སླེབས་པར་ཧེན་པར་མ་དག་ལོས་སོགས་ཀྱི་འགྲེལ་བརྗོད་ཞུ་མ་ཐུབ། འོན་ཀྱང་ཁོང་གི་རྩོམ་ཡིག་ནང་པར་མ་དེ་ཧ་ཅང་རྙིང་པ་ཞིག་ཡིན་པ་ནི་དེའི་ནང་འཁོད་ཀྱི་ཡི་གེ་ལ་གཟིགས་ན་ཤེས་ཐུབ། དེར

6. CDT. 226-231 Pilliot Tibetan 845

7. New Fragmnet of the sGra sbyor Bam-po ñis pa, pp.161-171

བཞུགས་པའི་སྒྲ་སྦྱོར་བམ་གཉིས་ཀྱི་དཔེ་སྙིང་ལ་རྟོག་ཞིབ་མཛད་པོས་ཕྱི་ལོ་ ༡༧༨ ཙམ་གྱི་དཔེ་སྙིང་ཡིན་པར་འདོད་ལ། དེ་དང་བསྟན་འགྱུར་ནང་བཞུགས་པའི་སྒྲ་སྦྱོར་བམ་གཉིས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཆེ་ཤོས་ནི་ལོ་ཚིག་མི་འདྲ་བ་ཡིན་ཏེ། ཏ་པོ་དགོན་པའི་པར་མའི་ནང་ཕག་གི་ལོ་ལ་ཞེས་འཁོད་ཡོད་ལ། བསྟན་འགྱུར་ནང་རྟའི་ལོ་ལ་ཞེས་འཁོད་པས་ཡང་ན་ནི་ཏ་པོའི་པར་མ་ལོ་དུག་ཕྱི་བ་ཡིན་དགོས་ལ། དེ་མིན་ན་ནི་སྔ་བ་ཡིན་དགོས་སོ། །འདི་ལ་སྔར་ལུང་རིན་པོ་ཆེས་ཉམས་ཞིབ་མཛད་དེ་རྩོམ་ཡིག[8]ཡོད་པ་དེར་གཟིགས་པར་ཞུ། འདི་ནི་ཏུང་ཧྭང་པར་མ་ལྟར་གི་གུ་ཡོག་པར་བྲིས་པ་དང་། མི་ལ་སྨི་བྲིས་པ་སོགས་གནའ་བོའི་བོད་ཀྱི་བྲི་ཚུལ་དང་མཐུན་པ་ཞིག་སྣང་། བསྟན་འགྱུར་པར་མ་མི་འདྲ་བ་རྣམས་ཀྱི་དབར་ཡིག་ནོར་གྱི་ཁྱད་པར་དང་། ཚད་པའི་རིགས་མ་གཏོགས་ཕལ་ཆེར་མཐུན་པར་སྣང་ཡང་། ཏུང་ཧྭང་དང་བསྟན་འགྱུར་པར་མ་རྣམས་ཀྱི་དབར་མི་མཐུན་པ་མང་ལ། སྐབས་ཕལ་ཆེ་བར་བསྟན་འགྱུར་པར་མའི་ནང་གསལ་ཡང་གཞན་གཉིས་སུ་མ་གསལ་བ་མང་། ཉི་ཧོང་གི་མཁས་པ་མའི་ཨི་ཤི་ཀཱ་བས་(Mei Ishikawa)ཕྱི་ལོ་༡༩༩༡ ལོར་པར་མ་མི་འདྲ་བ་རྣམས་ཀྱི་དཔེ་བསྡུར་བྱས་ཏེ་པར་བསྐྲུན་གནང་ཡོད་འདུག་ཀྱང་། བདག་གིས་མཇལ་བའི་སྐལ་བས་དབེན།

གོང་བཀོད་པར་མ་མི་འདྲ་བ་ཁག་ལས་རང་ཉིད་ཀྱིས་བསྟན་འགྱུར་དཔར་མ་མི་འདྲ་བ་རྣམས་ལ་ཞིབ་བསྡུར་ཞུ་སྒྲིག་བྱས་ཤིང་། དེ་དག་ལས་ཁ་ཚོན་གཅོད་ཐུབ་པ་རྣམས་དག་བཅོས་བྱས་ལ། མ་ཐུབ་པ་རྣམས་རྒྱ་གར་གྱི་པཎྜི་ཏ་དང་ལྷན་དུ་དག་བཅོས་བྱས། བོད་པར་མི་འདྲ་བ་རྣམས་སུ་བཀོད་པའི་སྣྒྲིག་ཏའི་ཚིག་རྣམས་ལ་ནོར་བ་མང་ཞིང་། དེ་དག་གི་ཞུ་སྒྲིག་བྱེ་བྲག་རྟོགས་བྱེད་ཆེན་མོ་དང་། སློབ་དཔོན་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱིས་མཛད་པར་གྲགས་པའི་ཚིག་ཡང་དག་པར་བསྡུས་པ་སོགས་ལ་གཏུགས་ཏེ་བྱས། གཞུང་འདིར་ལོ་པཎ་རྣམས་ཀྱིས་བྱིངས་ཀྱི་ཚིག་སྒྲ་ཀ་ལཱ་པ་ལ་བརྟུགས་ཏེ་བཀོད་པར་མངོན། རྒྱ་མཚན་འདིས་ཐོག་མར་བོད་དུ་བཀའ་བསྟན་ཕབ་བསྒྱུར་མཛད་པའི་སྐབས་སྒྲ་པཱ་ཎི་ནི་ལ་སློབ་

8. གོང་བཞིན།

གཉེར་བྱེད་སློབ་མ་དར་ཞིང་། ཀཱ་ལཱ་པ་དང་ཙནྡྲ་པ་གཉིས་དར་ཁྱབ་ཆེ་བ་ཡོད་པ་གསལ། དེ་ལྟར་ལོག་ཏུ་སོན་པའི་པར་མ་ཁག་དང་བྱེ་བྲག་རྟོག་བྱེད་ཆེན་མོ། ཆོས་ཡང་དག་པ་བསྡུས་པ་སོགས་ལ་གཏུགས་ནས་ལེགས་སྦྱར་མ་དག་པ་རྣམས་དག་བཅོས་དང་། ཕྱིངས་ཀྱི་ཁུངས་རྣམས་སྒྲ་ཀཱ་ལཱ་པ་ལ་བརྟགས་ཏེ་ཞུ་སྒྲིག་བྱས་ནས་དག་བཅོས་བྱས་ཡོད།

སྒྲ་སྦྱོར་བམ་གཉིས་ནང་གསལ་བའི་དོན་གནད་ཁག་ཅིག་གླེང་བ།

གོང་དུ་བཤད་ཟིན་པ་ལྟར་སྒྲ་སྦྱོར་བམ་གཉིས་དང་། བྱེ་བྲག་རྟོགས་བྱེད་ཆེན་མོ་རྣམས་ནི་ཆོས་སྐད་ཀྱི་ཚིག་མཛོད་ཡིན་ལ། དཔལ་བརྩེགས་ཀྱིས་མཛད་པའི་ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་ནི་རྣམ་གྲངས་མཛོད་ལྟ་བུ་ཞིག་ལས་ཚིག་མཛོད་མིན། དེ་དག་གི་ཕྱོགས་སྒྲིག་བྱེད་སྟངས་ལ་ཁྱད་པར་མཆིས་པ་རྣམས་གོང་དུ་སྨོས་ཟིན་ལ། ད་ནི་གཞུང་འདིའི་གླེང་གཞིར་བཤད་པའི་སྒྲ་བསྒྱུར་བྱེད་ལུགས་ཀྱི་བཀས་བཅད་དང་། སྔར་ཆོས་རྒྱལ་ཁྲི་སྲོང་སྐབས་ཀྱི་ལོ་པཎ་རྣམས་ཀྱིས་ཇི་ལྟར་མཛད་པ་ལ་གཞི་བཅོལ་དགོས་ལུགས་སོགས་དང་། སྐད་དོད་གསར་དུ་གཏོད་པ་རྣམས་ཀྱང་རང་འདོད་ལྟར་འཛུགས་མི་རུང་བར་ཞུ་ཆེན་གྱི་མདུན་སར་ཕུལ་ཏེ་ཚིག་མཚན་ཞུ་དགོས་པ་སོགས་བཀས་བཅད་ནན་པོ་གནང་སྟེ། གཞུང་འདི་ཉིད་ལས། "སྐད་ཀྱི་ལུགས་འདི་ལྟར་བཀས་བཅད་པ་ལས་སོ་སོ་ནས་སུ་ཡང་འཆོས་ཤིང་ཚིག་ཏུ་མིང་གསར་དུ་འདོགས་སུ་མི་གནང་གིས། བསྒྱུར་བ་དང་འཆད་པའི་གྲྭ་སོ་སོ་ནས་སྐད་གསར་དུ་མིང་གདགས་དགོས་པ་ཞིག་ཡོད་ན་ཡང་། སོ་སོའི་གྲྭ་གྲྭར་མིང་ཆད་པར་མ་གདགས་པར་ཆོས་ཀྱི་གཞུང་དང་སྒྲའི་ལུགས་ལས་ཇི་སྐད་དུ་འབྱུང་བའི་གཏན་ཚིགས་དང་། ཆོས་ལ་ཇི་སྐད་དུ་གདགས་པར་དཔྱད་དེ། ཕོ་བྲང་དུ་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱི་རིང་ལུགས་ཀྱི་འདུན་ས་དང་། དྷརྨ་ཞུ་ཆེན་འཚལ་བའི་གྲྭར་ཕུལ་ལ། སྙན་དུ་ཞུས་ཏེ་བཀས་བཅད་ནས་སྐད་ཀྱི་དཀར་ཆག་གི་གྲས་སུ་བསྣན་ཏོ།།"[༡] ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ། །དེའི་སྐབས་ཀྱི་ལོ་ཙཱ་བ་དང་པཎྜི་ཏ་རྣམས་ཀྱིས་མ་འོངས་པར་དོན་གཉེར་ཅན་རྣམས་དོན་ལ་མ་

༡. ཤོག ༨ གཞུང་འདིའི་ནང་།

སྒྲོངས་པའི་དོན་དུ་ཡུལ་དང་རྒྱ་གླིང་མི་རིག་ལ་སོགས་བསྒྱུར་བ་ན་ཡུལ་འདི་ཞེས་བྱ་བ་དང་། གླིང་འདི་ཞེས་བྱ་བ་དང་། མི་རིག་འདི་ཞེས་བྱ་བ་སོགས་དངོས་པོ་དེ་དང་དེའི་མིང་གི་སྟོན་དུ་འཇོག་དགོས་པ་དང་། ཡུལ་དང་མི་རིག་ལ་སོགས་པའི་མིང་གང་ཡིན་རུང་སོ་སྙི་བའི་སྐད་དུ་སོན་བཞག་བྱ་དགོས་པ་སོགས་ཤིན་ཏུ་ཞིབ་ཚག་གི་དགོངས་པ་བཞེས་པ་ནི་འཛམ་གླིང་གི་གོ་ལ་འདིའི་ནང་ལོ་རྒྱུས་པས་བསྒྲགས་པ་དང་བསྟོད་པ་བྱ་བའི་ཡུལ་དུ་གྱུར་རུང་། ཕྱིས་ཀྱི་ལོ་པཎ་མང་པོས་རྒྱ་གླིང་དང་ཡུལ་ལ་སོགས་པའི་མིང་ཡང་བསྒྱུར་ཏེ་ཕྱི་རབས་པས་ནན་ཏན་གྱི་བརྩད་བཅོད་མ་བྱས་ན་ངོས་འཛིན་དཀའ་བའི་གནས་ཚུལ་ཡོད་བྱུང་ངོ་།།

འགྱུར་གྱི་སྐོར།

ཡོངས་གྲགས་ལྟར་བོད་དུ་དམ་ཆོས་བསྒྱུར་བ་ལ་སྔ་བ་ནི་ཆོས་རྒྱལ་སྲོང་བཙན་གྱི་སྐུ་དུས་སུ་ཐོན་མི་སམྦྷོ་ཊས་བསྒྱུར་བ་རྣམས་ཕྱིན་ཡ། དེ་ནས་ཆོས་རྒྱལ་ཁྲི་སྲོང་དང་དེ་རྗེས་ཀྱི་རྒྱལ་བརྒྱུད་རྣམས་ཀྱི་སྐབས་སུ་བྱུང་། གང་བསྒྱུར་བའི་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་དཀར་ཆག་བསྒྲིགས་ཏེ་ལྡན་དཀར[10] དང་འཕང་ཐང་མ[11] གཉིས་སུ་འཇོག་གནང་མཛད། འོན་ཀྱང་བསྒྱུར་བའི་གཞུང་ཇི་ཙམ་བྱུང་མང་པོ་རྒྱའི་ས་མཚམས་ཏུན་ཧོང་ཞེས་པའི་བྲག་ཕུག་ནས་བརྙེད་སོན་བྱུང་ཏེ་ད་ལྟ་དེབ་གཟུགས་སུ་ཡོད་པ་རྣམས་ཡིན། ཇི་ལྟར་བཀས་བཅད་མཛད་པ་ནི་ཞིན་དུས་ཆོས་བསྒྱུར་བ་ན་ལེགས་སྦྱར་ནང་གཞན་ཚིག་ཇི་ལྟར་ཡོད་པའི་གོ་རིམས་མ་འཛོལ་བར་བསྒྱུར་བར་རྟེན་དུ་ལྟ་ལག་སོན་ཡོད་པའི་ལེགས་སྦྱར་གྱི་ས་དཔེ་དང་བོད་བསྒྱུར་གཉིས་བསྡུར་ན་ཆོས་རྒྱལ་དང་ལོ་པཎ་རྣམས་ཀྱིས་བཀས་བཅད་མཛད་པ་བཞིན་ལག་བསྟར་མཛད་ཡོད་པ་གསལ་པོ་ཡིན། དཔེར་ན་ཚིག་མ་བསྒྱུར་བར་བསྒྱུར་བའི་དཔེར་གསང་འདུས་རྩ་རྒྱུད་ཀྱི་ཚིགས་བཅད་འདིས་མཚོན་ནུས་ཏེ།[12]

ཨེ་མ་ཧོ་ཀུན་ཏུ་བཟང་པོ་ཡི།།

---

10. སྡེ་བསྟན། སྣ་ཚོགས། ཇོ།
11. མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༣
12. སྡེ་དཀའ། རྒྱུད་འབུམ། ཅ།

སྐུ་དང་གསུང་ཐུགས་རྡོ་རྗེ་ཅན།།
སྐྱེ་བ་མེད་པ་སྦྱོར་བ་ཡིས།།
སྐྱེ་བ་འདི་ནི་རབ་ཏུ་བསྔགས།

अहो हि समन्तभद्रस्य कायवाक्चित्तवज्रिणः।
अनुत्पादप्रयोगेण उत्पादोऽयं प्रगीयते॥

འདིར་ཨ་ཧོ་ཞེས་པའི་སྐད་དོད་དུ་ཨེ་མ་ཧོ། སམནྟ་བྷདྲསྱ་ ཀུན་ཏུ་བཟང་པོ་ཡི། ཀཱཡ་ཝཱཀ་ཙིཏྟ་ སྐུ་གསུང་ཐུགས། ཝཛྲིཎཿ རྡོ་རྗེ་ཅན། ཨནུཏྤཱད་ སྐྱེ་བ་མེད་པ། པྲ་ཡོ་གེཎ་ སྦྱོར་བ་ཡིས།། ཨུཏྤཱདོ྅ཡཾ་ སྐྱེ་བ་འདི་ནི། པྲ་གཱི་ཡ་ཏེ། རབ་ཏུ་བསྔགས། ཞེས་བྱུང་བས་ལེགས་སྦྱར་གྱི་ཚིག་རྩ་བ་ནས་མ་བསྒྱུར་བར་འགྱུར་ཡོད་ཀྱང་ཚིག་དོན་གཉིས་ཀ་ལ་འཁྲུལ་པ་མེད་པ་འདི་སྐད་ཡིག་གཞན་རྣམས་ལ་འབྱུང་བ་ཤིན་ཏུ་དཀའ་བས་འདི་བོད་སྐད་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་སོ།།

ཡང་ལེགས་སྦྱར་ལས་སྒྱུར་སྐབས་བོད་སྐད་ཀྱི་རང་བཞིན་ལ་བརྟེན་ནས་ཚིག་མ་བསྒྱུར་ན་མི་བདེ་བའི་དཔེ་ནི་གསང་འདུས་ཀྱི་ཚིགས་བཅད་འདིས་ཤེས་ནུས་ཏེ།[13]

སྙིང་པོ་སྐུ་གསུང་ཐུགས་མཆོག་ནི།།
དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ཀུན་གྱི་གསང་།།
བླ་ན་མེད་པའི་བྱང་ཆུབ་སེམས།།
བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཤད་དུ་གསོལ།།

भाषस्व भगवन् सारं कायवाक्चित्तमुत्तमम्।
सर्वताथागतं गुह्यं बोधिचित्तमनुत्तरम्॥

ཞེས་པ་འདིའི་སྐབས་ཚིག་མ་བསྒྱུར་བར་བསྒྱུར་ན་ཚིག་ཀང་མཐའ་མ་འདི་ཀང་པ་དང་པོ་ཡིན་དགོས་པས་བོད་སྐད་ཀྱི་རང་བཞིན་དང་མ་འཚམས་པ་དང་། དོན་བགྲོལ་དཀའ་བར

13. སྡེ་བཀའ། རྒྱུད་འབུམ། ཅ།

དགོངས་ཏེ། ཚིགས་བཅད་འདིའི་རྐང་པ་དང་པོ་དེ་མཐའ་མར་བཀོད་པ་མ་གཏོགས་གཞན་རྐང་པ་གསུམ་པོའི་གོ་རིམ་མ་བསྒྱུར་བར་འདུག་པས་འདི་ནི་བོད་སྐད་ཀྱི་རང་བཞིན་དང་མཐུན་པར་བསྒྱུར་བར་ངེས་སོ། །གལ་ཏེ་དེ་ལྟར་མ་བསྒྱུར་ན་འདི་ལྟར་ཡོང་དགོས་ཏེ།

བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཤད་དུ་གསོལ།།
སྙིང་པོ་སྐུ་གསུང་ཐུགས་མཆོག་ནི།།
དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ཀུན་གྱི་གསང་།།
བླ་ན་མེད་པའི་བྱང་ཆུབ་སེམས།།

གལ་ཏེ་འདི་ལྟར་འགྱུར་ན་ཚིག་རྐང་རྣམས་ཕན་ཚུན་འབྲེལ་མེད་པར་འགྱུར་བས་དོན་བཀྲལ་དཀའ་བ་ཙམ་དུ་མ་ཟད་གོ་རིམ་འདི་ཉིད་དུ་ཀློག་ན་སྐབས་དོན་སྟོར་བ་ལ་ཉེ་བས། ལོ་པཎ་རྣམས་ཀྱིས་བོད་སྐད་ཀྱི་རང་བཞིན་དང་མཐུན་པར་བསྒྱུར་བས་གཞུང་དོན་ལའང་འཛོལ་བ་ཅུང་ཟད་ཀྱང་མེད་དོ། །དེས་ན་སྔར་གྱི་འགྱུར་རྣམས་ནི་ཤིན་ཏུ་ཕྱིད་གཏན་ཚིག་ལ། སྒྱུར་ཚུལ་གཉིས་པོ་འདི་ལས་སྔ་མའི་ཚུལ་དང་གང་མཐུན་མཐུན་མཛད་པར་གོར་མ་ཆག །འདི་འདྲ་བའི་དཔེ་ཤིན་ཏུ་མང་བས་འདིར་དཔེ་མཚོན་ཙམ་བཀོད་དོ།།

ཆོས་རྒྱལ་རྣམས་ཀྱིས་རྒྱ་གར་ནས་གཞུང་ཐོབ་ཚད་བསྒྱུར་བའི་གནང་བ་མ་འབྱིན་ལ། རྒྱུད་གཞུང་རྣམས་ཀྱང་བོད་ཀྱི་མིའི་གཤིས་རྒྱུད་དང་འཚམས་པ་རྣམས་བསྒྱུར་དགོས་པའི་བཀས་བཅད་མཛད་པས། ལོ་པཎ་རྣམས་ཀྱིས་དམ་ཆོས་གཤའ་མ་དང་ཁུངས་ལྡན་ཡིན་པ་རྣམས་མ་གཏོགས་རྒྱ་གར་ནས་བྱུང་བར་ཙ་ཆེན་བརྩིས་ཏེ་ཞིབ་འཇུག་མེད་པར་ཕབ་བསྒྱུར་མཛད་པ་བྱུང་མེད། གཞུང་འདི་ཉིད་ལས་ཕྱིན་ཆད་གཟུངས་སྔགས་དང་རྒྱུད་རྣམས་བླ་ནས་བཀའ་བསྩལ་ཏེ་འགྱུར་དུ་བཅུག་པ་མ་གཏོགས་པ། རྒྱུད་ཀྱི་གཞུང་གང་བྱུང་དུ་བསྒྱུར་དུ་མི་གནང་། དེ་ལྟར་མཛད་དགོས་པ་ཡང་དེའི་ཚེ་དེའི་དུས་ནས་རྒྱུད་དོན་གསལ་བར་མ་གོ་བར་རྒྱུད་ཚིག་ཙམ་ལ་གོ་བ་ལོག་པ་ལེན་ཏེ་ལོག་པར་སྤྱོད་པ་བྱུང་བས་སྐད་དེ་ལྟར་མ་ཡོང་བར་དགག་པ་མཛད་པ་ཞིག་ཡིན་ལ། དེང་གི་ཆར་ཡང་འཛམ་གླིང་ནང་སྔགས་བླ་མེད་ཀྱི་རྒྱུད་སྡེ་ནས་གསུངས་པའི་ནང་དོན་གྱི་གོ་བ་མ་ཆགས་པར་ཕྱིའི་ཚིག་

སྐུ་མོ་ཀྲ་ཡབ་ཡབ་ཀྱི་གོ་བ་ལེན་ཏེ་ནོར་བུའི་ལམ་དུ་འཇུག་པ་མང་བས། དེའི་དུས་ནས་ལོ་པཎ་རྣམས་ཀྱིས་ཤིན་ཏུ་གཟབ་པར་མཛད་དེ་ཆོས་ལ་ཡིད་ཆེས་ཡོད་པའི་སྐྱེ་འགྲོ་རྣམས་དམྱལ་བ་མི་ཟད་པའི་ལམ་ལས་ཕྱིར་ལྡོག་པ་དང་། ཡིད་ཆེས་མེད་ནའང་དོ་སྣང་ཡོད་མཁན་རྣམས་ཀྱིས་ཚིག་སྐམ་པོའི་གོ་བ་ལེན་ཏེ་སྤྱོད་ཚུལ་ལོག་པ་འཛིན་པ་ལས་ཕྱིར་ལྡོག་པར་དགོངས་པ་ཞིག་ཏུ་སྣང་།

ནང་ཆོས་བསྒྱུར་བ་ལ་རྒྱ་གར་ནང་གྲགས་པའི་ཚིག་དམིགས་བསལ་བ་རྣམས་ལ་ཧི་དགེའི་བོད་ཚིག་གསར་བཟོ་མཛད་པ་དང་། ཚིག་མཛོད་གསར་པ་ཕྱོགས་སྒྲིག་མཛད་པ་སོགས་ཆོས་སྒྱུར་བའི་ལོ་རྒྱུད་ཚ་ཚང་བ་བསྒྲིགས་ཏེ་ལོ་པཎ་རྣམས་ཀྱིས་ལག་རྗེས་ཆེན་པོ་འཇོག་གནང་མཛད། དེས་རྒྱུན་པས་རྒྱ་གར་གྱི་ཚིག་རྟྲི་རེ་ལ་བོད་སྐད་ཀྱི་ཚིག་དོན་རེ་ཡོད་པས་ཧྲཱུ་བསྒྱུར་བའི་སྐབས་ཚིག་ཇི་བཞིན་དུ་བསྒྱུར་ནུས་པ་བྱུང་། དེ་ཡང་དཔེ་མཚོན་ཙམ་ཞིག་བཤད་ན་སངས་རྒྱས་ལ་མཚན་གྱི་རྣམ་གྲངས་ཇི་ཡོད་ལ་བོད་སྐད་ཀྱང་དེ་བཞིན་དུ་བསྒྱུར་ཏེ། ཏ་ཐཱ་གཏ་ལ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། བུདྡྷ་ལ་སངས་རྒྱས། ཨརྷཏ་ལ་དགྲ་བཅོམ་པ། དེ་བཞིན་དུ་དངོས་པོ་གཞན་གྱི་མིང་ལ་མཚོན་ན་མེ་ཏོག་པདྨའི་མིང་གི་རྣམ་གྲངས་ལ་ཛལཛ་ལ་ཆུ་སྐྱེས། པངྐཛ་ལ་འདམ་སྐྱེས་ལ་སོགས་པ་ཚིག་སོ་སོར་ངེས་པས་གཞུང་སོ་སོའི་ཚིག་གྲུ་གར་བྱུང་ཡང་དེ་དང་འདྲ་བའི་བོད་སྐད་དུ་བསྒྱུར་ཐུབ་པས་བོད་སྐད་ནས་ལེགས་སྦྱར་སྐད་དུ་རྒྱ་གཞུང་རྣམས་བསྐྱར་གསོ་བྱ་སྐབས་ཚིག་དོན་གོ་རིམ་མ་འཁྲུགས་པར་བསྒྱུར་ཐུབ་པ་འདི་ནི་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་གང་གི་སྐད་ལ་ཡང་མེད་པའི་ཁྱད་ཆོས་ཤིག་ཡིན་ནོ།།

ཀུན་མཁྱེན་ས་པཎ་གྱིས་ལེགས་པར་སྦྱར་བའི་སྐད་ལ་མེད་ཀྱང་བོད་ཀྱིས་གོ་བདེ་བའི་ཕྱིར་ཚིག་གི་རྒྱན་ཙམ་ཟད་བསྣན་ནས་བསྒྱུར་བ་ཡོད་དེ། རྒྱ་གར་ལ་སྒྲ་མེད་ཀྱང་རིན་པོ་ཆེ་རཏྣ་དང་། མེ་ཏོག་གི་སྒྲ་མེད་ཀྱང་མེ་ཏོག་ཀུསུམ་དང་། མེ་ཏོག་པདྨ་དང་[14] ཞེས་

---

14. མཁས་འཇུག ཤོག ༨༤༠ ས་པཎ་གསུང་འབུམ་བོད་དེབ་པོ།

སོགས་གསུངས་པ་འདི་ནི་སྔར་གྱི་ལོ་པཎ་རྣམས་ཀྱིས་སྒྲ་སྦྱོར་བམ་གཉིས་ནང་ཞིན་ཏུ་གསལ་བར་མེ་ཏོག་དང་རྩི་ཤིང་ལ་སོགས་པའི་མིང་བསྒྱུར་ན་གང་ཡིན་ངོས་མི་ནུས་པར་ཉེན་པས་དེའི་སྔོན་དུ་མེ་ཏོག་སོགས་སྒྱུར་དགོས་པར་བཀས་བཅད་གནང་བ་བཞིན་བསྒྱུར་དགོས་པར་གསུངས་ཏེ། དེ་ཉིད་ལས། "ཡུལ་དང་སེམས་ཅན་དང་། མེ་ཏོག་དང་། རྩི་ཤིང་ལ་སོགས་པའི་མིང་བསྒྱུར་ན་ཡིད་གོལ་ཞིང་ཚིག་མི་བདེ་བ་དང་། འོལ་ཕྱིར་བསྒྱུར་དུ་རུང་བ་དོན་དུ་དེ་ལྟར་ཡིན་ནམ་མ་ཡིན་གཏོལ་མེད་པ་རྣམས་ལ་མགོ་ལ་ཡུལ་ཞེའམ། མེ་ཏོག་ཅེས་པ་ལ་སོགས་པ་གང་བུ་བའི་མིང་གཅིག་སྣ་ཐབས་སུ་སྔོན་ལ་རྒྱ་གར་སྐད་སོན་ཞོག་ཅིག"[15] གསུངས་པ་ལས་གོ་ནུས།

འགྱུར་གྱི་ཁྱད་པར་གཞན་ཞིག་ནི་ལེགས་སྦྱར་ནང་རྣམ་དབྱེ་གང་ཡིན་པ་དེ་ཉིད་དུ་བོད་སྐད་ལ་བསྒྱུར་ན་དོན་དེ་རི་མི་གཏན་པའི་སྐྱོན་ཆ་ཡོད་པའི་སྐབས་ཡོད་དེ་དཔེར་ན། ལེགས་སྦྱར་ནང་བརྗོད་པ་གཅིག་གི་ནང་དྲུག་སྒྲ་སྦྱོར་བའི་སྐབས་འབྲེལ་བ་པོ་དང་འབྲེལ་བྱའི་དངོས་པོ་གཉིས་ཀར་རྣམ་དབྱེ་དྲུག་པ་སྦྱོར་བའི་སྐབས་ཡོད། དེ་བཞིན་དུ་བསྒྱུར་ན་བོད་སྐད་ཀྱི་རང་བཞིན་དང་མི་རན་པ་བྱུང་ལ། དེ་བཞིན་དུ་གཞུང་དོན་བཤད་པའི་སྐབས་སུའང་ལེགས་སྦྱར་གྱི་གཞུང་དུ་ཡོད་པའི་རྣམ་དབྱེའི་ཕྲད་གང་ཡོད་པ་དེ་བཞིན་དུ་བསྒྱུར་ན་དོན་ལོག་པར་འགྲོ་བའི་སྐབས་ཡོད་པས་སྐད་གཉིས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཡང་ཤེས་དགོས་པ་གལ་ཆེ། དེ་ལྟར་མིན་ན་འགྱུར་རྣམས་སུ་ཚིག་གི་དོད་བཞག་པ་ཙམ་དུ་ཟད་པར་ཉེན་པས་སྐད་ཀྱི་རང་བཞིན་ཤེས་ནས་གཏོགས་གཞུང་དོན་མ་འཆོལ་བ་བསྒྱུར་དཀའ་བས་གནད་འདི་ལ་གཟབ་དགོས་ལ། དེའི་དཔེ་མཚོན་ཙམ་ཞིག་བཀོད་ན། མདོ་སྡེ་གསེར་འོད་དམ་པའི་མདོའི་འགྱུར་ལས་ལེགས་སྦྱར་སྐད་དུ་འདི་ལྟར། कालेन तेन समयेन (ཀཱ་ལེན་ཏེན་ས་མ་ཡེན།) ཞེས་ལེགས་སྦྱར་གྱི་རྣམ་དབྱེ་གསུམ་པ་འདི་བོད་སྐད་དུ་"དེའི་ཚེ་དེའི་དུས་ན་"ཞེས་རྣམ་དབྱེ་གསུམ་པའི་དོད་དུ་དྲུག་པ་དང་བདུན་པ་སྦྱར་ཏེ་བསྒྱུར་དགོས་པ་ལས།

15. སྒྲ་སྦྱོར་བམ་གཉིས། ཤོག ༨ དེབ་འདིའི་ནང་།

གསུམ་པའི་ཕྲད་སྦྱར་ན་"དེ་ཡིས་ཚེ་དེ་ཡིས་དུས་ཀྱིས"ཞེས་དགོས་པ་བོད་སྐད་ཀྱི་རང་བཞིན་དང་མ་མཐུན་པ་དང་། དེ་བཞིན་དུ་ཡང་ལེགས་སྦྱར་ནང་राजगृहे महानगरे (རཱ་ཛ་གྲྀཧེ་མ་ཧཱ་ན་ག་རེ།) ཞེས་ཕྲད་ཟེ་བཞིན་དུ་བོད་སྐད་དུ་བསྒྱུར་ན"རྒྱལ་པོའི་ཁབ་དུ་གྲོང་ཁྱེར་ཆེན་པོ་ན"ཞེས་རྣམ་དབྱེ་བདུན་པ་སྦྱར་དགོས་ཀྱང"རྒྱལ་པོའི་ཁབ་ཀྱི་གྲོང་ཁྱེར་ཆེན་པོ་ན"ཞེས་སྡུ་མ་དྲུག་སྒྲ་དང་ཕྱི་མ་ལ་བདུན་པའི་ཕྲད་སྦྱར་དགོས་པ་འདི་ཡང་བོད་སྐད་ཀྱི་གཤིས་དང་མཐུན་དགོས་པ་ལས་ཟེ་བཞིན་བསྒྱུར་ཞེས་པའི་གོ་དོན་ཚིག་ལྷག་ཆད་མེད་པ་ཕྲད་དང་རྣམ་དབྱེ་དེ་བཞིན་དུ་བསྒྱུར་དགོས་པའི་དོན་གཏན་ནས་མིན་པས་འདིའི་དོན་མ་ཤེས་ན་དོན་འཆོལ་བར་ངེས་པས་ལེགས་སྦྱར་གྱི་རྣམ་དབྱེ་དང་ཕྲད་སོགས་ཟེ་བཞིན་བོད་སྐད་དུ་འང་སྦྱོར་བའི་ངལ་བ་མཛད་པ་ནི་དར་མ་ལ་བྱིས་པའི་གོས་གཡོག་པ་ལྟར་མི་རན་པས་སྐད་གཉིས་ཀྱི་རང་བཞིན་ཤེས་པ་ཤིན་ཏུ་གལ་ཆེ་ཞིང་། དོན་ཡང་མ་འཆོལ་བར་བསྒྱུར་བཏུབ་པར་ངེས་སོ། །སྔོན་ལེགས་སྦྱར་ནང་ལྷའང་དམིགས་བསལ་འགའ་ཞིག་ཏུ་ནི་འགྱུར་བྱེ་བྲག་པ་དང་སྦྱར་ན་རྣམ་དབྱེ་བྱེ་བྲག་པའི་སྦྱོར་དགོས་པ་སོགས་མང་ངོ་།

བོད་དུ་ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་དགུ་པ་ནས་བཅུ་པའི་བར་ལེགས་སྦྱར་ལ་སྦྱངས་པ་བྱེད་པ་ཤིན་ཏུ་དར་ཆེ་ཞིང་དེའི་གཤིས་ལས་རྗེས་སུ་བོད་རྣམས་ལ་ལེགས་སྦྱར་མ་ཤེས་ན་གཞུང་དོན་རྟོགས་མི་ནུས་པ་དང་། སྒྲ་ཤེས་ན་མཁས་པའི་གོ་སར་གཤེགས་པའི་ཚུལ་འདི་ལ་རྟེན་ནས་བོད་རྣམས་ཀྱིས་རང་སྐད་ཀྱི་བརྡ་སྤྲོད་པ་ལས་ལེགས་སྦྱར་ལ་དམིགས་བསལ་རྟགས་སྣང་མཛད། དེའི་འབྲས་བུར་བོད་ཀྱི་བརྡ་སྤྲོད་པའི་གཞུང་བརྩམས་པ་ལས་ཞོར་ལྟ་བུར་གྱུར་བ་སྔོན་བྱོན་མཁས་པའི་གསུང་འབུམ་དག་པ་གཟིགས་ན་མཐེན་ངེས་ཡིན། དེ་དག་གི་གསུང་འབུམ་རྣམས་སུ་སྒྲའི་བསྟན་བཅོས་སླ་སྒོ་ལ་དམིགས་བསལ་རྩལ་དུ་བཏོན་ཏེ་འགྲེལ་པ་དང་ས་བཅད་མཛད་པ་སོགས་དང་། མང་པོ་ཞིག་གིས་སླ་སྒོ་བོད་སྐད་ཀྱི་བརྡ་སྤྲོད་པའི་གཞུང་ཡིན་ཚུལ་མ་བརྟག་མ་དཔྱད་པའི་གནས་ཉ་ཉུང་བསྲེས་པ་མང་དག་ཅིག་དང་། སླ་ཀ་ལ་པ་དང་དབྱངས་ཅན་སྒྲ་མདོ་སོགས་ལས་མཚམས་སྦྱོར་ལྷ་པའི་འགྲེལ་བཤད་མཛད་པ་སོགས་མང་ལ། སྒྲ་མཚམས་སྦྱོར་ལྔ་པ་ཤེས་པ་ཙམ་ནི་ལེགས་

སྦྱར་གྱི་ཚིག་གཉིས་མཉམ་དུ་བསྒྲེས་པ་དེ་ཀློག་པ་ལ་ཕན་ཐོགས་ཡོད་པ་དངོས་གནས་ཡིན་ཡང་ལེགས་སྦྱར་ཤེས་པ་ནི་ཉི་ཚེའི་སྐར་མ་ལགས་པས་མཚམས་སྦྱོར་ལྔ་པ་ཙམ་ཤེས་པས་སྒྲ་ཤེས་སོ་སྙམ་པའི་སྙེམས་པ་དེ་དོར་བར་རིགས་སོ།།

བྱེ་བྲག་རྟོགས་བྱེད་ཆེ་འབྲིང་ཆུང་གསུམ་དང་སྦྱོར་ཚིག་མཛོད་ཀྱི་བྱུང་བ།

ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་བདུན་པའི་ནང་ཐོན་མིས་གསར་གཏོད་མཛད་པའི་ཡིག་གཟུགས་ཐོག་ཕབ་བསྒྱུར་དང་རྩོམ་ཡིག་འགོ་འཛུགས་པ་ནས་བཟུང་ཚིག་མཛོད་ཀྱི་ཐོག་མ་གང་ཡིན་ཞེས་བརྗོད་གཅོད་བྱས་ན། ཐོན་མིས་མདོ་སྡེ་ཁག་གཅིག་བསྒྱུར་བའི་སྐབས་རྒྱ་གར་གྱི་སྐད་དང་འཚམས་པའི་བོད་སྐད་ཀྱི་ཚིག་གསར་གཏོད་མཛད་པར་ཟེ་ཚོམ་བྱ་མི་དགོས་ནའང་། ཚིག་མཛོད་ལ་དག་ཡིག་ཅེས་མིང་བཏགས་ཏེ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་མཛད་པ་ཞིག་ཡོད་མེད་ནི་སྔ་རབས་པ་རྣམས་ཀྱིས་བཤད་མེད་ལ། ད་ལྟ་ལག་ཏུ་སོན་པའི་གཞུང་གི་ཁོངས་སུ་འང་མི་སྣང་བས། ཐོན་མིས་བརྡ་དག་ཚིག་མཛོད་གཅིག་མཛད་ཡོད་པའི་གསལ་ཁ་མེད། འོན་ཀྱང་ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་བརྒྱད་པའི་མཇུག་ཙམ་ན་བོད་ཀྱི་ལོ་ཙཱ་བ་རྣམས་དང་རྒྱ་གར་གྱི་པཎྜི་ཏ་རྣམས་གདན་འཛོམས་ཏེ་བྱེ་བྲག་རྟོགས་བྱེད་ཆེན་མོ་དང་། སྒྲ་སྦྱོར་བམ་པོ་གཉིས་པ་སོགས་ཕྱོགས་སྒྲིག་མཛད། ཚིག་མཛོད་གཉིས་པོ་འདི་དག་ལས་བྱེ་བྲག་རྟོགས་བྱེད་ཆེན་མོ་སཾསྐྲྀཏའི་དང་བོད་སྐད་ཀྱི་ཚིག་མཛོད་ཡིན་རུང་དེང་དུས་ཀྱི་ཚིག་མཛོད་གཞན་རྣམས་དང་སྒྲིག་ཚུལ་མ་མཐུན་པ་ཞིག་ཡོད་ལ། སྒྲ་སྦྱོར་བམ་གཉིས་ནི་དེ་དང་མི་འདྲ་བར་ཚིག་གི་གོ་དོན་བཀྲལ་བ་དང་། ཚིག་གི་དོན་དེ་ལྟར་ཡིན་དགོས་པ་བརྡ་སྤྲོད་ཀྱི་ཁྲིམས་གང་ལས་བྱུང་བ་དང་། སྒྲ་བསྒྱུར་ཇི་ལྟར་བྱ་བའི་ཚུལ་དང་གང་བྱེད་ཆོག་པ་དང་མི་ཆོག་པའི་གསལ་ཁ་བཏོད་ཅིང་། ཕབ་བསྒྱུར་ཞིབ་པ་རྣམས་ཀྱང་རང་བབས་སུ་མི་འཇོག་པར་ཞུ་ཆེན་གྱི་གྲྭར་ཕུལ་ཏེ་ཞུ་ཆེན་མཛད་པའི་རྗེས་སུ་དཔར་དུ་བཏབ་པ་ལས། རང་སྣང་གང་ཤར་གྱི་ཕབ་བསྒྱུར་བྱེད་མི་ཆོག་པའི་བཀས་བཅད་ནན་པོ་གནང་བ་རྣམས་བཀོད་ཅིང་། དེ་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་ཀྱི་ལོ་པཎ་རྣམས་ཀྱིས་ཕབ་བསྒྱུར་མཛད

པ་རྣམས་དག་པ་དང་། གཞུང་དོན་ལ་འཁྲུལ་པ་མེད་པ། སཾསྐྲྀཏའི་སྐད་དང་ཤིན་ཏུ་མཐུན་པ། ཚིག་གི་གོ་རིམ་ཀུང་གང་ཐུབ་ཀྱིས་མ་འཇོལ་བ་འདི་བྱུང་བ་ཡིན།

པཎྜིཏ་གྲགས་པ་ཀཱིརྟི་ཙནྡྲ་དང་ལོ་ཙཱ་བ་ཡར་ལུང་བ་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན་གཉིས་ཀྱིས་རྒྱ་གར་ནང་སྟན་གྲགས་ཅན་གྱི་ཚིག་མཛོད་འཆི་མེད་མཛོད་[16]བསྒྱུར་ཏེ་བོད་དུ་ཚིག་མཛོད་ཀྱི་སྲོལ་དང་དང་པར་རྒྱས་ཆེ་རུ་བཏང་། དེ་ནས་ལོ་ཙཱ་བ་ཞྭ་ལུ་ཞྭ་ནས་རྒྱ་གར་གྱི་པཎྜིཏ་རབ་འབྱོར་བཟང་པོས་མཛད་པའི་འཆི་མེད་མཛོད་ཀྱི་འགྲེལ་པ་འདོད་འཇོའི་བ་[17]བོད་དུ་བསྒྱུར། ལོ་ཙཱ་བ་སྐ་བ་དཔལ་བརྩེགས་ཀྱིས་མཛད་པའི་ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་དང་སློབ་དཔོན་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱིས་མཛད་པར་གྲགས་པའི་ཆོས་ཡང་དག་པ་བསྡུས་པ་གཉིས་མཐུན་ཞུས་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བར་སྣང་། གང་ལྟར་ཡང་ཕྱི་རྒྱལ་ཡུལ་གྱི་ཁག་གཞན་དང་མཚུངས་པར་བོད་དུའང་ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་བརྒྱད་པའི་མཇུག་ཙམ་ནས་ཚིག་མཛོད་སྒྲིག་པའི་སྲོལ་དར་ཞིན། ཡང་སྐད་རྙིང་གཅིག་དོན་མང་པོར་འཇུག་པའི་མངོན་བརྗོད་ནོར་བུའི་ཕྲེང་བ།།[18] མངོན་བརྗོད་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་སྣ་ཚོགས་གསལ་བ་ཞེས་བྱ་བ།[19] །ས་པཎ་གྱི་ཚིག་གཏེར།[20] རིན་སྤུངས་པའི་མཁས་པའི་ཁ་རྒྱན། སོག་པོ་དགེ་བཤེས་ཆོས་གྲགས་ཀྱིས་བརྡ་དག་མིང་ཚིག་གསལ་བ། མི་ཕམ་པའི་སྐད་གཉིས་ཤན་སྦྱར་རབ་གསལ་ནོར་བུའི་མེ་ལོང་སོགས་མང་པོ་ཡོད་ལ། ཕྱིས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༩ མཇུག་ནས་བོད་དབྱིན་ཤན་སྦྱར་དང་། བོད་རྒྱ་ཤན་སྦྱར། ཉིན་བོད་ཤན་སྦྱར་སོགས་མང་དུ་ཡོད་པ་འདིར་མ་དྲངས་སོ།།

སྤྱིར་ཚིག་མཛོད་ཀྱི་བྱུང་བ་བརྗོད་པ་ན་འཛིག་རྟེན་འདིར་ཚིག་མཛོད་ལ་སྔ་བ་ཕྱི་ལོ་སྟོན་བརྒྱ་ཕྲག་ཉི་ཤུ་རྩ་གསུམ་ཙམ་སྟོན་ལ་བྱུང་བ་བཤད་སྲོལ་འདུག །དེ་ནས་ཕྱི་ལོ་སྟོན་བརྒྱ་ཕྲག་གསུམ་པའི་ནང་རྒྱ་ནག་ཏུ་ཚིག་མཛོད་གཅིག་བསྒྲིགས་པ་དང་། དེ་ནས་ཕྱི་ལོ་

16. སྡེ་བསྟན། སྒྲ་མདོ། སེ། ཤོག་ ༡༢༦ བ ༢༧༣ ན
17. སྡེ་བསྟན། སྒྲ་མདོ། སེ། ཤོག་ ༢༧༧ བ ༣༡༨ ན
18. སྡེ་བསྟན། སྣ་ཚོགས། པོ། ཤོག་ ༡༦༧-༢༧༢
19. སྡེ་བསྟན། སྣ་ཚོགས། པོ། ཤོག་ ༥༠-༡༦༣
20. ས་པཎ་གསུང་འབུམ། བོད་དང་པོ། ཤོག ༤༦༩-༤༩༧

བརྒྱ་ཕྲག་དང་པོའི་ནང་མཁས་པ་ཕི་ལི་ཏས་(Philitas)ཞེས་པས་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་བྱས་པའི་ཚིག་མཛོད་གཅིག་བྱུང་ཞིང་། དེ་ནས་ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་བཞི་པའི་ནང་རྒྱ་གར་གྱི་མཁས་པ་ཆེན་པོ་འཆི་མེད་སེང་གེའམ་ཨམར་སིཾཧས་ལེགས་སྦྱར་གྱི་ཚིག་མཛོད་ལ་སྔ་བ་འཆི་མེད་མཛོད་མཛད། ཨ་རབ་ཡུལ་དུ་ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་བརྒྱད་པ་ནས་བཅུ་བཞི་བར་ཚིག་མཛོད་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་བྱས་པས་བོད་ནང་བྱུང་བ་དང་དུས་མཉམ། ཨ་རབ་ནང་ཀུ་རྣན་དུ་གསལ་བའི་ཚིག་རྣམས་ཀྱི་དོན་བཀྲལ་བའི་ཚིག་མཛོད་ལི་སན་ཨལ་ཨ་རབ་(Lisan al-'Arab) ཨལ་ཁ་མུས་ཨལ་མུ་ཧིཏ(al-Qamus al-Muhit)ཞེས་བརྒྱ་ཕྲག་བཅུ་གསུམ་དང་བཅུ་བཞིའི་ནང་ཚིག་མཛོད་གཉིས་ཤིག་གི་ཕྱོགས་སྒྲིག་བྱུང་ཞིང་། དེ་དག་ནི་སྔར་གྱི་ཚིག་མཛོད་རྣམས་ལས་ལོགས་སུ་ཀ་མད་སྟར་ཆགས་སུ་བསྒྲིགས་པས་གཞན་ལས་ཚིག་འཚོལ་སླ་བའི་ཁྱད་ཆོས་ལྡན་པ་ཞིག་བྱུང་། གོང་གི་ཚིག་མཛོད་རྣམས་ནི་སྐད་རིགས་གཅིག་གི་ཚིག་གི་གོ་དོན་བཀྲལ་བ་ལས་སྐད་གཉིས་ཤན་སྦྱར་གྱི་ཚིག་མཛོད་མིན།

དེང་རབ་ཡུ་རོབ་ནང་གི་ཚིག་མཛོད་སྔ་ཤོས་ནི་ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་བཅུ་དྲུག་པའི་ནང་རི་ཅརྜ་མུལ་ཁས་ཊར་(Richard Mulcaster)གྱིས་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་བྱས་པའི་ཚིག་མཛོད་ཚིག་གྲངས་བརྒྱད་སྟོང་གི་བདག་ཉིད་ཅན་ཞིག་ཡོད་པ་དེ་ཡིན། ཚིག་མཛོད་འདི་ནི་དབྱིན་སྐད་ནས་དབྱིན་སྐད་ཀྱི་ཚིག་མཛོད་མིན་པར་སྐད་གཞན་དང་ཤན་སྦྱར་གྱི་ཚིག་མཛོད་ཡིན་ལ། ཚིག་མཛོད་འདི་ཀ་མད་དུ་སྒྲིག་པའི་རྣམ་པར་མེད། དེ་ནས་ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་བཅུ་བདུན་པའི་འགོ་སྟོད་ཙམ་དུ་དབྱིན་སྐད་ཀྱི་ཀ་མད་སྟར་ཆགས་སུ་བསྒྲིགས་པའི་ཚིག་མཛོད་སྔ་ཤོས་དུ་བྱུང་ཞིང་། དེ་ནི་ཕྱི་ལོ་ ༡༦༠༤ ལོར་རོ་བརྟ་ཀོཌྜ་རི་(Robert Cawdrey)ཞེས་པ་སློབ་གྲྭའི་དགེ་རྒན་ཞིག་གིས་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་བྱས་ཤིང་། དེའི་པར་མ་གཅིག་ད་ལྟ་ཨོཀྶ་ཕོརྡ་(Oxford)ནང་བོཌ་ལྀན་(Bodleian)དཔེ་མཛོད་ནང་ཡོད། འོན་ཀྱང་གོང་དུ་བཀོད་པའི་དབྱིན་སྐད་ཚིག་མཛོད་འདི་ལ་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་དམིགས་བསལ་ཆེ་མཐོང་འཛུག་གི་མེད་ལ། དེར་འཁོད་པ་རྣམས་ལ་དེ་ཙམ་ཚད་ལྡན་ཡིན་པར་ངོས་ལེན་ཀྱང་གནང་གི་མེད་སྐད། འོན་ཀྱང་ཕྱི་ལོ་ ༡༧༥༥ ལོར་སེ་མུ་ཨལ་ཇོན་སོན

(Samuel Johnson)གྱིས་དབྱིན་སྐད་ཚིག་མཛོད་གསར་པ་ཞིག་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་བྱས་པ་ཚད་ལྡན་དུ་བརྩི་སྲོལ་ཡོད་སྐད། མི་ལོ་ཧྲིལ་མོ་བརྒྱ་དང་ལྔ་བཅུ་ཙམ་དུ་ཀུན་གྱིས་ཇོན་སོན་གྱི་ཚིག་མཛོད་འདི་ཚིག་མཛོད་ཀུན་གྱི་ཕྱི་མོ་ལྟ་བུ་རྩིས། འོན་ཀྱང་ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་བཅུ་དགུའི་ནང་ཨོཀྶ་ཕོརྡ་གཙུག་ལག་སློབ་ཁང་གི་དཔར་བསྐྲུན་སྡེ་ཚན་གྱིས་དབྱིན་སྐད་ཚིག་མཛོད་གསར་པ་ཞིག་ཕྱོགས་སྒྲིག་བྱེད་འགོ་བཙུགས་ནས་ལོ་ངོ་ལྔ་བཅུ་ཙམ་མཐུག་ལ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་ལེགས་པར་གྲུབ་སྟེ་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༢༨ ལོར་པར་བསྒྲིམས་བྱས་ཏེ་ཀུན་གྱིས་དུས་ད་ལྟ་བར་ཚད་འཛིན་མཛད་པ་ཞིག་ཡོད། དེ་བཞིན་དེང་གི་ཆར་རྒྱལ་ཁབ་ཚང་མས་རང་རང་གི་སྐད་ཀྱི་ཚིག་མཛོད་ཆེས་མང་པོ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་བྱས་ཏེ་ཡུལ་པན་ཚུན་གྱི་སྐད་རིགས་སློབ་པ་ལ་ཕན་ཐོགས་ཆེན་པོ་བྱུང་ཡོད།

དེ་ལྟར་ཕྱི་རྒྱལ་ཡུལ་གྲུ་ཁག་ཏུ་ཐོག་མར་ཚིག་མཛོད་དར་ཁྱབ་ཇི་ལྟར་བྱུང་བ་དང་རྗེས་སུ་ཡར་རྒྱས་ཇི་ལྟར་ཕྱིན་པའི་སྐོར་མདོར་བསྡུས་ཤིག་བརྗོད་ཟིན་ལ། ད་ནི་ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་བརྒྱད་པའི་ནང་བོད་སྐད་ཀྱི་ཚིག་མཛོད་ཐོག་མ་བྱུང་ཚུལ་བརྗོད་ན་དེ་ཡང་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་ལྟར་རང་སྐད་ཀྱི་ཚིག་དཀའ་བ་རྣམས་ཀྱི་དོན་བཀྲལ་བ་ལྟར་མིན་པར་སྐད་མི་འདྲ་བ་གཉིས་ཀྱི་ཤན་སྦྱར་ཡིན་ལ། དེ་དག་ཀ་མད་སྟར་ཆགས་སུ་བསྒྲིགས་པ་ཞིག་ཀྱང་མིན། བོད་ཀྱི་ཚིག་མཛོད་ལ་སྤྱ་བ་བྱེ་བྲག་རྟོགས་བྱེད་ཆེན་མོའི་སྒྲིག་སྟངས་ཀྱི་རིམ་པ་ནི་ཐོག་མར་སངས་རྒྱས་ཀྱི་མཚན་ནས་དབུ་བཙུགས་ཏེ་སྡེ་ཚན་སོ་སོར་ཕྱེ་སྟེ་བསྒྲིགས། དེ་བཞིན་དུ་སྒྲ་སྦྱོར་བམ་པོ་གཉིས་པའང་དེང་རབས་ཀྱི་ཚིག་མཛོད་ལྟར་ཀ་མད་མ་སྒྲིག་པར་སྡེ་ཚན་ཕྱེ་བ་ལྟ་བུའི་སྒོ་ནས་བསྒྲིགས་པ་ཞིག་ཡིན། གོང་དུ་བཤད་ཟིན་པ་ལྟར་ཚིག་མཛོད་འདིར་ཚིག་གི་འགྲེལ་བཤད་ཡོད་པས་གཞན་དང་མི་འདྲ། དེ་ནས་ལོ་ཙཱ་བ་སྐ་བ་དཔལ་བརྩེགས་ཀྱིས་མཛད་པའི་ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་ནི་སྐད་གཉིས་ཤན་སྦྱར་ཡང་མིན་ལ། ཚིག་གི་གོ་དོན་བཀྲལ་བའང་མིན་ཞིང་ཚན་པའི་རྣམ་གྲངས་བསྟན་པ་ཙམ་ཡིན་པས་རྣམ་གྲངས་མཛོད་ཀྱི་ཁྲུངས་སུ་བཙུག་ན་མ་རན་པ་མེད་པ་ཞིག་ཏུ་ཁོ་བོ་སེམས།

སྔར་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཚིག་མཛོད་ལ་དག་ཡིག་ཅེས་མིང་བཏགས་པའི་སྲོལ་བྱུང་ལ། བོད་སིལ་བུའི་རྗེས་སུ་བོད་ཀྱི་ལོ་ཙཱ་བ་དང་མཁས་པ་ཁག་གཅིག་གིས་དག་ཡིག་མཛད་པའི་སྲོལ་གཏོད། དག་ཡིག་ཅེས་པ་ནི་ཚིག་གི་དག་ཆ་དང་དེའི་དོན་སྟོན་པ་ཞིག་ལ་ཟེར་ནའང་། །དཔེར་ན་བྲིས་པ་དག་ཡིག་ལ་མཚོན་ན་སངས་རྒྱས་སྐུ་ནི་ས་སྐུ་ལ། ཀུ་མ་དག་གི་ར་ཀུ་ཡིན། ཞེས་གསུངས་པ་འདིས་ཕྱིས་བོད་དུ་སྐད་གདངས་ལ་འགྱུར་བ་ཆེན་པོ་ཐེབས་ཏེ་སྐུ་ཀུ་ཞེས་པའི་ཚིག་གཉིས་པོ་སྒྲ་གདངས་མཚུངས་པོར་བརྗོད་པས་དག་ཡིག་པས་གལ་ཏེ་སངས་རྒྱས་སོགས་ཀྱི་སྐུ་ཞེས་སྒྲ་བར་འདོད་པའམ་འབྲི་བར་འདོད་པ་ཞིག་ཡིན་ན་ས་མགོ་ཡོད་པའི་སྐུ་ཞེས་འབྲི་བའམ་བརྗོད་དགོས་པ་དང་། ཀུ་མ་ཡིན་ན་ར་མགོ་ཡོད་པའི་ཀུ་འབྲིའམ་འདོན་དགོས་ཞེས་གསུངས་པས་ཚིག་དེའི་དག་ཆ་དང་དོན་གཉིས་ཀ་ཤེས་པའི་ཁྱད་ཆོས་ཡོད་པས། འདི་ཚིག་མཛོད་ཀྱི་ཁོངས་སུ་དྲངས་ན་མ་འཚམས་པ་མེད་དོ། །འདི་འདྲ་བ་དག་ཆ་སོ་སོ་ལ་སྒྲ་གདངས་གཅིག་ཏུ་འདོན་པ་ཞིན་ཏུ་མང་བས་ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་བཅུ་གཉིས་སྔོན་གྱི་བོད་ཀྱི་མཁས་གྲུབ་རྣམས་ཀྱི་དག་ཡིག་ཚང་མ་དོན་འདི་ཉིད་ལ་རྟགས་གཏད་པ་ཤ་སྟག་གོ།

བོད་སྐད་ཀྱི་དག་ཡིག་ཐོག་མར་མཛད་པོ་སུ་ཡིན་ཞེས་བཤད་དུ་མེད་ཀྱང་། བརྒྱ་ཕྲག་བརྒྱད་པར་སྐད་གཉིས་ཤན་སྦྱར་གྱི་ཚིག་མཛོད་བསྒྲིགས་པའི་རྗེས་དཔྱ་ལག་ཏུ་སོན་རྒྱུ་ཡོད་པའི་རྔོག་ལོ་ཙཱ་བ་བློ་ལྡན་ཤེས་རབ་(༡༠༥༩-༡༡༠༩)ཀྱི་དག་ཡིག་འདི་སྔ་ཤོས་ཡིན་པར་སེམས། དག་ཡིག་འདི་ནི་ཚིག་གི་དག་ཆ་དང་དོན་བཀྲལ་བ་ཙམ་མིན་པར་བརྡ་སྤྲོད་པའི་སྐོར་བསྟན་པའི་ཐོན་མིའི་རྗེས་སུ་བོད་གཞུང་ཕྱུ་ཕྲོས་སུ་བརྩེས་ན་མི་རུང་བའི་འཁྲུལ་ཆེན་ཞིག་ནི་ག་ལ་འགྱུར་སྙམ། །དེ་ནས་དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱ་བསོད་ནམས་རྩེ་མོས་(༡༡༤༢-༡༡༨༢) ཡི་གེའི་བཀླག་ཐབས་བྲིས་པ་བདེ་བླག་ཏུ་འཇུག་པ་ཞེས་བརྡ་སྤྲོད་པ་དང་འབྲེལ་བའི་གཞུང་མཛད། དེ་ནས་ཀུན་གྱིས་ངག་གཅིག་ཏུ་ སྟུགས་པའི་འཇམ་མགོན་ས་སྐྱ་པཎ་ཆེན་(༡༡༨༢-༡༢༥༡)གྱིས་མཛད་པའི་དག་ཡིག་དང་། བརྡ་སྤྲོད་པའི་གཞུང་གི་བསྡུས་དོན་ཡི་གེའི་སྦྱོར་བ་སོགས་ཇོག་ལོའི་རྗེས་ཀྱི་དག་ཡིག་དང་བརྡ་སྤྲོད་སྐོར་གྱི་

གཞུང་སྔ་བ་རྣམས་ཡིན། དེ་ནས་ས་པཎ་དང་དུས་མཉམ་གྱི་མཁས་པ་བཅོམ་ལྡན་རིག་པའི་རལ་གྲིས་(༡༢༢༧-༡༣༠༥)ཀྱང་དག་ཡིག་གཅིག་མཛད་ལ། དེའི་བརྗོད་བྱའང་གོང་དང་ཆེས་མཐུན། འོན་ཀྱང་གཞུང་འདིའི་ནང་རིག་རལ་པས་ལེགས་སྦྱར་གྱི་བརྡ་སྤྲོད་པའི་སྐོར་དང་སྙན་ངག་ལས་བཤད་པའི་སྙན་སྐོར་ལེགས་སྦྱར་གྱི་བརྡ་སྤྲོད་པའི་ཚུལ་དུ་བཀྲལ་ཚུལ་བསྟན་པ་སོགས་རྒྱུན་བྱམས་པ་ལས་ལོགས་སུ་བཤད་པ་མཛད་པའི་ཁྱད་ཆོས་དང་ལྡན་པའི་གཞུང་ཞིག་ཡིན། ཕྱིས་དབྱངས་ཅན་གྲུབ་པའི་རྡོ་རྗེས་མཛད་པར་གྲགས་པའི་ལེགས་བཤད་ལྗོངས་དབང་ནི་ས་པཎ་གྱིས་མཛད་པའི་དག་པར་བྱེད་པ་སྦྱོར་རིན་ཆེན་རྒྱ་མཚོའི་བཞིན་དུ་འདུག་པས་ས་པཎ་གྱི་གཞུང་དབྱངས་ཅན་གྲུབ་པའི་རྡོ་རྗེས་མཛད་པར་འདོད་ན་རང་ཚང་བརྟེན་པའི་གཏམ་དུ་འགྲོ་བར་སེམས་པས་འདི་འདྲ་བའི་རིགས་ལ་སྣན་གྲགས་ལ་བདེ་བར་འཛིན་ཏེ་ཁུངས་བྲལ་གྱི་རིགས་ལམ་ལ་རྒྱབ་གཏད་དེ་བཤད་ན་ཤིན་ཏུ་མ་འཚམས་པས་བག་ཡོད་པར་བྱོས་ཤིག

དེ་ནས་ཞ་ལུ་ལོ་ཙཱ་བ་རིན་ཆེན་ཆོས་སྐྱོང་བཟང་པོས་(༡༤༤༡-༡༥༢༨)དག་ཡིག་མཁས་པའི་འབྱུང་གནས་ཞེས་པ་བརྩམས། གཞུང་འདི་ནི་དག་ཡིག་དང་བརྡ་སྤྲོད་ཀྱི་གཞུང་སྦྱར་མ་ཞིག་ཏུ་སྣང་། སྔོན་རྗེས་ཀྱི་འཇུག་ཚུལ་བསྟན་པ་ཙམ་མིན་པར་དེ་དང་དེའི་དཔེར་བརྗོད་ཀྱི་ལམ་ནས་གསལ་སྟོན་མཛད་འདུག ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་བཅོ་ལྔ་བཅུ་དྲུག་ནང་ཞྭ་ལུའི་སློབ་མ་སྐྱོགས་སྟོན་གྱིས་བོད་ཀྱི་སྐད་གསར་རྙིང་གི་དག་ཡིག་ལི་ཤིའི་གུར་ཁང་ཞེས་བྱ་བ་མཛད། འདི་ནི་བསྟན་པ་སྔ་དར་སྐབས་ཀྱི་བརྡ་རྙིང་རྣམས་སྐད་གསར་བཅད་དུ་ཇི་ལྟར་འགྱུར་བ་གསལ་བཀོད་མཛད་འདུག་པས་བོད་ཀྱི་ཡིག་ཆ་རྙིང་པ་རྣམས་ཀྱི་འབྲུ་དོན་རྟོགས་པ་ལ་ཧ་ཅང་ཕན་ཐོགས་ཆེ་བར་མངོན།

དེ་ནས་ཨ་ལག་ཤ་ངག་དབང་བསྟན་དར་(༡༧༥༩)གྱིས་མཛད་པའི་དག་ཡིག་གཅེས་བསྡུས་འཕྲུལ་སྒྲོན་ལེགས་པར་བཤད་པའི་སྙེ་རེངས་གསར་པ་ཞེས་བྱ་བ་མཛད། གཞུང་འདིའི་རྩོམ་བསྒྲིགས་སྟངས་ས་པཎ་གྱིས་མཛད་པའི་དག་ཡིག་སྦྱོར་སྦྱོར་རིན་ཆེན་རྒྱ་མཚོ་དང་

ཆེས་མཐུན། ཨ་ལག་ཤ་ངག་དབང་བསྟན་དར་ལ་སོགས་ཕྱིས་ཀྱི་དག་ཡིག་མཛད་པོ་རྣམས་ཕལ་ཆེར་ས་པཎ་གྱི་མཛད་རྩལ་གྱིས་རབ་ཏུ་ཕྱེ་བ་ཞིག་ཡིན་པར་མངོན།

ཡང་དབྱངས་ཅན་རོལ་པའི་ལོ་མཚོས་མཛད་པའི་དག་ཡིག་མཁས་པ་དགའ་སྐྱེད་ཅེས་བྱ་བ་འདི་ཡང་དག་ཡིག་གཞན་རྣམས་ལས་སོ་སོ་བར་མི་སྣང་། འདིའི་ནང་གི་ཚིག་རྣམས་ཀྱང་དག་ཡིག་གཞན་དང་བཀོད་ཚུལ་འདྲ། འོན་ཀྱང་གཞུང་འདིའི་དབུ་ནས་ཙུང་འོག་ཏུ་བརྡ་སྤྱོད་པའི་སྐོར་གསུངས་ཤིང་། ཚིག་ཕྲད་ཀྱི་འཇུག་ཚུལ་ལེགས་བཤད་ལྗོན་དབང་དང་ཆེས་མཐུན་པ་ཞིག་མཛད་འདུག སྔར་བརྗོད་ཟིན་པ་ལྟར་ཕྱིས་ཀྱི་མཁས་པ་དག་ཛོག་ལོའི་དག་ཡིག་ལས་རབ་ཏུ་ཕྱེ་བ་ཡིན་པ་བརྗོད་ནུས་པར་སེམས་སོ།།

སྦྱོར་ཕྱིས་ཀྱི་དག་ཡིག་འདི་དག་གི་ཚིག་ཚོགས་ལས་སྔར་གྱི་དག་ཡིག་གི་ཚིག་ཚོགས་ཉུང་བ་སྣང་བ་ནི་སྐབས་དེ་དུས་སྐད་ལ་འགྱུར་བ་དེ་ཙམ་མ་ཕྱིན་པས་འབྲེལ་གཞི་ཅན་གྱི་ཚིག་ཆེས་ཉུང་བ་དང་། ཕྱིས་སྐད་ལ་འགྱུར་བ་ཧ་ཅང་ཆེ་བས་འབྲེལ་གཞི་ཅན་གྱི་ཚིག་ཀྱང་དེ་སྙེད་དུ་མང་བས་དེ་ལྟར་བྱུང་བར་མངོན།

ཡུལ་གང་དང་གང་དུ་བོད་སྐད་ཡོད་པ།

གནའ་བོའི་དུས་སུ་བོད་སྐད་འདི་བཞིན་བོད་མཆོལ་ཁ་གསུམ་ཙམ་མིན་པར་མཐའི་ཡུལ་གྲུ་མང་པོ་ཞིག་ཏུ་བེད་སྤྱོད་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་འདུག །དེང་གི་ཆར་བོད་དང་བོད་ཀྱི་མཐའ་སྐོར་དུ་གནས་པའི་ལ་དྭགས། ཧི་མ་ཅལ། གིལ་གིཏ། འབྲུག འབྲས་ལྗོངས། བལ་ཡུལ་ཁག་གཅིག་བཅས་ཀྱི་ཡུལ་སྐད་རྣམས་ཀྱི་གཞི་རྩ་ནི་བོད་སྐད་ཡིན་པ་མངོན་སུམ་ཡིན་པས་བདག་གིས་སྒྲུབ་མི་དགོས། ས་ཁུལ་འདི་དག་ལས་གོང་དུ་བཤད་ཟིན་པ་ལྟར་ལ་དྭགས་དང་བོད་ཀྱི་ཨ་མདོ་ས་ཁུལ་བཅས་སུ་འབྲི་ཚུལ་དང་མཐུན་པར་ཀློག་པ་ཤས་ཆེ་ཞིང་། འདི་དག་ལས་ཀྱང་ལ་དྭགས་སུ་རིགས་རྣམས་དང་ཏུར་ཏུག་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱུག་བཞིན་པའི་སྐད་འདི་ནི་སྔར་གནའ་བོའི་སྐད་ཀྱི་གདངས་དང་ཆེས་མཐུན་པ་ནི་མཐོང་ཆོས་ཡིན།

བོད་སྐད་ལ་འགྱུར་བ་འགྲོ་ཚུལ།

ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་བཅུ་པའི་སྔོན་གྱི་བོད་སྐད་དང་། དེའི་རྗེས་ཀྱི་བོད་སྐད་ལ་འགྱུར་བ་ཐེ་ཕྱིན་སྔོན་གྱི་ལོ་པཎ་དང་མཁས་དབང་རྣམས་ཀྱིས་མཛད་པའི་དག་ཡིག་རྣམས་ལས་ཤེས་ནུས། སྤྱིར་ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་དགུ་པའི་ནང་ཙམ་ནས་ཐོག་མར་སྐད་གསར་བཅད་ཕྱོགས་པ་བོ་བ་གཉིས་པ་སོགས་མཛད་དེ་སྐད་གསར་བཅད་མཛད་པ་འདིས་བོད་སྐད་ཀྱི་སྐད་ལ་འགྱུར་ལྡོག་ཅུང་ཟད་ཅིག་ཕྱིན་ཡོད་པ་ཤེས་ནུས། དེའི་སྐབས་སུ་འབྲི་སྲོལ་ལ་འགྱུར་བ་ཅུང་ཟད་རེ་བཏང་སྟེ་དཔེར་ན་སྔོགས་ལ་སོགས་ཞེས་འགྱུར་བ་ལས། སྐད་གདངས་ལ་འགྱུར་བ་དེ་ཙམ་མེད་པ་ལྟ་བུ་ཞིག་ཏུ་མངོན། འོན་ཀྱང་རྟོག་ལོས་དག་ཡིག་མཛད་པ་འདིས་བོད་སྐད་ལ་འགྱུར་བ་ཕྱིན་ཡོད་པ་གསལ་ལ། དེ་ལྟར་འགྱུར་བ་ཕྱིན་པའི་རྟགས་སུ་རྔོག་ལོས[21]

བརྟག་ན་ནོར་བ་མི་སྲིད་པས།།
འཁྲུལ་པར་འབྱུང་བ་མི་སྲིད་ཀྱང་།།
འདྲོ་སྙམས་ནས་ནོར་བར་བྲིས།།
གླེག་མཁན་རྣམས་ཀྱིས་ནོར་བར་གློག།
རྟོག་དཔྱོད་མཁན་པོས་ལོག་པར་གོ།
དེ་ནས་དོན་རྣམས་འཆུགས་པ་སྲིད།།
དེ་ཕྱིར་འཁྲུལ་པ་བསལ་བའི་ཕྱིར།།
ཉེར་མཁོའི་བསྟན་བཅོས་འདི་ཉིད་ཀྱིས།།
དབྱེ་བ་སོ་སོར་བཤད་པ་འདི།།

ཞེས་གསུངས་པས་སོ། །དེ་འདྲ་བའི་ནོར་གཞིའམ་འགྱུར་བ་མེད་ན་དེ་འདྲ་བའི་དག་ཡིག་ཀྱང་མཛད་པའི་དགོས་པ་མེད་པར་སེམས།

འོ་ན་བོད་སྐད་ལ་འགྱུར་བ་ཕྱིན་ཚུལ་ཇི་འདྲ་ཞིག་ཡིན་སྙམ་ན། འགྱུར་བ་འདི་ཐོག

21. ཤོག ༨་བ ༧

མ་ཡུལ་དབུས་ནས་བྱུང་བ་ཞིག་ཡིན་པ་ལ་ཐེ་ཚོམ་བྱ་མི་དགོས་ཤིང་། ཡུལ་དུས་གང་འདྲ་ཞིག་ཡིན་རུང་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཡུལ་དབུས་ནི་མཐའ་གླུ་ཀུན་ནས་ཡུལ་མི་འདུ་བའི་གནས་ཤིག་ཡིན་ལ། དེར་སྐད་གདངས་མི་འདྲ་བ་རྣམས་རྒྱ་མཚོར་ཆུ་བོ་འཁྱིལ་བ་ལྟར་གཅིག་ཏུ་འདྲེས་ནས་སྐད་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་རེ་བྱུང་བ་དུས་ད་ལྟའི་བར་དུའང་དངོས་ཡོད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ཞིག་ཡིན། དེ་ནས་རིམ་བཞིན་མཐའ་གླུ་ནས་ཡོང་བའི་མི་ཀུན་རང་གནས་སུ་ལོག་པ་ན་སྐད་གདངས་མི་འདྲ་བ་ཞིག་ཡུལ་སྐད་དུ་འདྲེས་སུ་བཙུག་སྟེ་རིམ་བཞིན་མཐའ་གླུའི་ཡུལ་སྐད་ལའང་འགྱུར་ལྡོག་བྱུང་། འོན་ཀྱང་ཡུལ་དབུས་ལྟར་མཐའི་ཡུལ་ཀུན་ན་ད་ལྟའང་ཧ་ཅང་གི་འགྱུར་བ་མེད་པ་གནས་རྟབ་ཡོད་པ་མངོན་སུམ་ཡིན།

སྤྱིར་བོད་ཀྱི་སྐད་ལ་དམིགས་བསལ་གྱིས་འགྱུར་བ་བཏང་བ་དང་། ཡུལ་དུས་ཀྱི་དབང་གིས་འགྱུར་བ་ཕྱིན་པ་གཉིས་སུ་ཕྱེ་ཆོག་ཅིང་། ཐོག་མར་ཆོས་རྒྱལ་ཁྲི་སྲོང་གི་སྐབས་སུ་ནང་ཆོས་བོད་དུ་བསྒྱུར་བ་ལ་ཆོས་སྐད་དང་མཐུན་པའི་སྐད་གསར་གཏོད་མཛད་དགོས་པ་བྱུང་ལ། དེ་རྗེས་རྒྱལ་པོ་སད་ན་ལེགས་མཛིང་ཡོན་དང་ཆོས་རྒྱལ་ཁྲི་རལ། དེ་ནས་ཕྱི་དར་སྐབས་ལོ་ཆེན་རིན་བཟང་སོགས་ཀྱིས་རིམ་པར་སྐད་གསར་བཅད་མཛད་པ་འདི་དམིགས་བསལ་གྱི་འགྱུར་བ་བཏང་བ་ཞིག་ཡིན་ལ། དེ་ལས་གཞན་སྐད་གདངས་ལ་འགྱུར་བ་ཕྱིན་པ་འདི་ནི་རྒྱུན་འབྲུམས་ཀྱི་འགྱུར་བ་ཞིག་པས། འགྱུར་བ་འདི་བོད་སྐད་གནས་མ་གནས་ཀྱི་མཚམས་སུ་སླེབས་པའི་རྐྱེན་རྩ་ཡིན་པས་ཧ་ཅང་ཉེན་ཚབ་ཅན་གྱི་གནས་ཚུལ་དུ་ལྟ་མཇོང་ཚོས་སུ་ཡོད་པ་འདི་ཡིན། །དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱ་པ་བསོད་ནམས་རྩེ་མོས་ཀྱང་དབུས་གཙང་དུ་སྒྲ་གདངས་མི་འདྲ་བ་ཡོད་ཚུལ་གསུངས་ཏེ།[22]

དེ་ལ་རང་གི་ཡུལ་གྱི་སྐད།།
མ་དག་པ་ཡི་ནོར་བ་མཐོང་།།
དབུས་པས་ར་ཡི་མགོ་ཅན་དང་།།
རྒྱང་པར་འདྲ་ཞིང་ཡ་སྟ་དང་།།

22. དཔལ་ས་སྐྱ་བའི་གསུང་རབ། པོད། ༢ ཤོག ༢༤༨

ར་སྣ་ཡང་ནི་ནོར་བ་ཡོད།།
གཙང་པས་མས་འཁྱུལ་འས་འཁྱུལ་དུ།།
ནོར་ཅིང་ར་ཡི་མགོ་ཅན་དང་།།
གས་འཁྱུལ་དས་འཁྱུལ་ནོར་བ་ཡོད།།

ཅེས་གསུངས་པ་ལྟར་དབུས་སུ་བྲང་བུ་ལ་བང་བུ་དང་། བྲག་ལ་བག་བརྗོད་པ་སོགས་འདོགས་ཅན་གྱི་ཡི་གེ་བསྒྱུར་བ་ཤིན་ཏུ་མང་བ་མངོན་སུམ་མོ།།

གོང་དུ་ཞུས་ཟིན་པ་ལྟར་བོད་ཀྱི་སྐད་གདངས་ལ་འགྱུར་བ་ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་བཅུ་པའི་མཇུག་ཙམ་ནས་འགྲོ་འགོ་ཚུགས་ཟིན་པ་རྗོག་གི་དག་ཡིག་ལས་ཤེས་ཐུབ། དེ་ལྟར་འགྱུར་བ་ཕྱིན་པའི་ཉེར་འབྲས་སུ་རྗོག་ལོ་ཙཱ་བ་ལ་སོགས་པའི་མཁས་དབང་རྣམས་ཀྱིས་རིམ་པར་དག་ཡིག་མཛད་དགོས་པ་འདི་བྱུང་། ཕོག་མར་དག་ཡིག་འདི་དག་གི་རྩོམ་བསྒྲིགས་ལ་བལྟས་ན་རྩིག་ཡིག་སོ་སོ་བར་མིང་གཞི་གཅིག་པའི་དབང་གིས་སྐད་གདངས་གཅིག་ཏུ་འདོན་པའི་ཚིག་རྣམས་མ་གཏོགས་གདངས་མི་གཅིག་པའི་ཚིག་གཅིག་གི་དག་ཆ་བསྟན་ནས་དེའི་དོན་བཀྲལ་བ་མི་སྣང་། འདིས་བོད་ཀྱི་ཐོག་མའི་དག་ཡིག་རྣམས་སྐད་ཀྱི་འགྱུར་སྒྲོས་ལ་བརྟེན་ནས་བརྩམས་པ་མ་གཏོགས་དེང་དུས་ལྟར་ཀ་མད་དུ་སྒྲིག་ནས་ཚིག་དོན་བཀྲལ་བ་ཞིག་མིན་པ་གསལ་པོ་ཡིན། དག་ཡིག་ཉེ་མཁོ་བསྡུས་པ་ལས་[༢༣]དོན་མི་འདྲ་བ་དུ་མ་ཡང་ཚིག་མི་འདྲ་བ་གཅིག་ཉིད་ཀྱིས་འབྲི་ཞིང་སློག་པ་མཐོང་བས་ཞིས་འབྲི་ཚུལ་མི་འདྲ་ཡང་སློག་ཚུལ་གཅིག་ཏུ་གཟིགས་ཏེ་དེ་དག་བསལ་བའི་ཕྱིར་དག་ཡིག་གི་གཞམ་དུ་དག་ཆ་སོ་སོ་ཡིན་ཡང་སྒྲ་གདངས་གཅིག་ཏུ་སློག་པ་རྣམས་ཟུར་འདོན་མཛད་དེ་བཀོད་འདུག །ཚིག་མི་འདྲ་བ་སློག་ཚུལ་གཅིག་ཏུ་སློག་པ་མང་ཞིང་འདིར་དཔེ་མཚོན་ཙམ་ཞིག་བཀོད་ན། དེ་ཉིད་ལས།[༢༤]

ར་ཀ་ད་དཀའ་ས་སྣ་རྣམས།།

23. ག་ཡིག་ཉེར་མཁོ་བསྡུས་པ། ཤོག ༤ བ ༢

24. དག་ཡིག་ཉེར་མཁོ་བསྡུས་པ། ཤོག་གྲངས་ ༨ བ

ཚུ་ལམ་མི་ནུས་ལྟེ་ཡི་ཡུལ།།
བ་འོག་བཀའ་ནི་རྒྱལ་བའི་གསུང་།།
ར་ཀྲོ་ས་སྒྲོ་བ་བགོ་རྣམས།།
རི་ཏྭགས་སྒོ་བསྲུངས་གོས་གྲོན་ཏེ།།

ཞེས་སོགས་མང་དུ་གསུངས་སོ།།

འོ་ན་འདི་དག་ཐོག་མར་ཇི་ལྟར་འབོད་སྙམ་ན། འདི་ནི་ད་ལྟ་བོད་ཀྱི་ཨ་མདོ་ཁུལ་འགའ་ཞིག་དང་། ལ་དྭགས་ཀྱི་ས་ཁུལ་དཀར་དཀྱིལ་དང་དེའི་ཉེ་འགྲམ་གྱི་ཡུལ་ཚུང་དུ་རྣམས་དང་། ལ་དྭགས་ཁུལ་གྱི་ཁ་ཆེའི་རིགས་ཀྱི་ཡུལ་ཏུར་ཏུག་རྣམས་སུ་ད་ལྟའང་འབྲི་ཚུལ་དང་མཐུན་པར་སྐད་གདངས་ཕལ་ཆེར་རང་སོར་གནས་ཡོད་པ་ནི་རང་ཉིད་སྔོན་གླིང་འདི་དང་འབྲེལ་བའི་སྐད་གདངས་ཇི་གནས་ཀྱི་ཉམས་ཞིབ་ཆེད་དཀར་དཀྱིལ་དུ་ཡུལ་མི་རྒན་པོ་གཅིག་གིས་བཤད་བྱུང་། དཔེར་ན་སྟོང་པ་ལ་ཏོང་པར་མ་འདོན་པར་ས་ཏོང་པ་ཞེས་ (स्तोङ) ཅེག་ཡིག་ས་དང་མིང་གཞི་ཏ་རྗེས་འཇུག་ང་བཅས་ཡོངས་རྫོགས་འདོན་ཞིང་། ཡུལ་དེ་དག་ཏུའང་འགྱུར་བ་ཕྲན་བུ་ཙམ་ཡོད་རུང་ཐོག་མའི་སྐད་གདངས་ཀྱི་སྒྲོམ་ད་དུང་མ་ཉམས་པར་གནས་འདུག །དཔེར་ན་དཀར་དཀྱིལ་ཁུལ་དུ་བུ་རིགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་འབྲི་ཚུལ་དང་མཐུན་པའི་སྐད་གདངས་ཇི་ལྟར་འདོན་པ་འགའ་དཔེར་བརྗོད་ན།

བྲི།	བི་རི།	ब्री	bri
དྲི།	དི་རི།	द्री	dri
གྲི།	གི་རི།	ग्री	gri
ཕྲུ།	ཕུ་རུ།	फ्रु	phru
ཕྲོད།	ཕོ་རོད།	फोद	phrod
སྟོང་།	ས་ཏོང་།	स्तोङ्	stong
རྩྭ།	རཙ་བ།	र्त्स्व	rtswa

རྡོ།	ར་དོ་བ།	र्द्वा	rdowa
བྱོན།	བ་ཡོན།	ब्योन	byon
སྐད།	ས་ཀད།	स्कद	skad
ཆོས།	ཆོ་ས།	छोस	chos
སྐྱོད།	ས་ཀྱོད།	स्क्योद	skyod

ལ་སོགས་པ་མཐའ་ཡས་ལ་འདིར་དཔེ་མཚོན་ཙམ་ཞིག་བཀོད་དོ། །ས་ཁུལ་འདི་དག་གི་སྐད་གདངས་འདིས་གནའ་བོའི་བོད་ཀྱི་སྐད་གདངས་ཇི་འདྲ་ཞིག་ཡོད་པ་དང་། ཐོན་མིས་རྩེག་འདོགས་ཀྱི་ཡི་གེ་ཡང་བོད་ཀྱི་སྐད་ཀྱི་རང་བཞིན་དང་མཐུན་པ་མཛད་པ་ཤེས་ནུས། དེ་བཞིན་ལ་དྭགས་ས་ཁུལ་མདའ་ཧ་ནུ་ཞེས་པའི་ཡུལ་མིའི་སྐད་ཀྱི་ནང་བོད་སྐད་དང་ལེགས་སྦྱར་འདྲེས་ཏེ་གནས་ཤིང་། དེ་དག་གིས་ཉི་མ་ལ་སུ་རི་དང་། སྐར་མ་ལ་ཏོ་རི། སྲུ་གུ་ཤུ་རུ་དང་། ཚུ་ལ་ཤ་ཞེས་འབོད་ལ། ཡུལ་འདིའི་མི་རྣམས་སྦྱར་འཕགས་རིགས་པ་ཡིན་ཚུལ་དང་། ལྷ་ལས་མཆེད་པ་ཡིན་ལུགས་ཀྱང་ཐོད་སྒྲོལ་འདུག །གང་ལྟར་ཡང་ཡུལ་འདིའི་སྐད་ནང་བོད་སྐད་ཀྱི་ཤན་ཡོད་པ་གསལ་པོ་འདུག །ཡུལ་མི་དེ་དག་གིས་འཁྱོད་མ་འཁྱོད་ཅེས་བརྗོད་པ་ན་མོ་རོད་དང་མ་མོ་རོད་ཅེས་འབོད་དེ་ཚིག་གི་མིང་གཞི་འདོགས་དང་རྗེས་འཇུག་བཅས་ཆ་ཚང་བ་འབོད་པ་ནི་དཔེ་མཚོན་ཙམ་དང་། དེ་བཞིན་དེང་སྐབས་པཱ་ཀིསྟཱན་ནང་ཡོད་པའི་གིལ་གིཏ་ས་ཁུལ་དུ་འང་བོད་སྐད་རྒྱུན་ཀྱི་ཡོད་ལ། ཡུལ་ལུང་འདི་དག་ཏུ་བོད་ཀྱི་སྐད་གདངས་ལ་འགྱུར་བ་ཅུང་ཟད་རེ་ཕྱིན་པ་ཙམ་ལས། དེང་བོད་མིའི་དབུས་སུ་འགྱུར་བ་ཕྱིན་པ་འདི་ལྟ་བུ་མེད་པ་ནི་གསལ་པོ་ཡིན། དེས་ན་ཡུལ་ལུང་འདི་དག་ཏུ་བེད་སྤྱོད་བྱེད་བཞིན་པའི་བོད་སྐད་ཀྱི་གདངས་འདིས་སྔར་ཆོས་རྒྱལ་རྣམས་ཀྱི་སྐབས་ནས་དང་། ཕྱིས་ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་བཅུ་པ་སྔོན་ཙམ་དུ་སྐད་གདངས་འདི་འདྲ་བ་ཞིག་ཡོད་པ་གོར་མ་ཆག་ལ། དེ་མཚུངས་བོད་ཡིག་བྲི་ཚུལ་དང་མཐུན་པའི་སྐད་གདངས་ཡོད་པ་ལ་ཐེ་ཚོམ་བྲ་མི་དགོས་ཤིང་། བོད་སྐད་བྲི་ཚུལ་དང་སྐད་གདངས་

འདོན་ཚུལ་གཉིས་ཐོག་མ་ནས་མ་མཐུན་པ་ཡོད་པའི་རྫོངས་པའི་བསམ་ཚུལ་བེད་མེད་ཀྱི་ཐལ་བ་བཞིན་དུ་འདོར་རིགས་སོ།།

སྐད་གདངས་ཀྱི་འགྱུར་ལྡོག་འདིས་ཁ་ནས་བཤད་ཚུལ་དང་བྲི་ཚུལ་གཉིས་མ་མཐུན་པ་ཆེན་པོ་བྱུང་དང་འབྱུང་བཞིན་པ་འདི་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་ཆགས་འཇིག་གི་མཚམས་ལ་སླེབས་པ་ཞིག་ཏུ་བརྩིས་ནས་གཟབ་དགོས་པ་ཡིན། དེ་ལྟར་མ་བྱུང་བར་རང་སོར་བཞག་ན་མི་རིང་བར་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་རྒྱ་ནག ཉི་འོང་། ཡུ་རོབ་ལ་སོགས་པ་ལྟར་གནའ་བོ་དང་དེང་དུས་ཀྱི་སྐད་ཅེས་གཉིས་སུ་ཕྱེ་སྟེ་གནའ་བོའི་ཡིག་རིགས་ཀྱི་གོ་དོན་འཕེར་བའི་མི་སྒྲ་མཛུབ་མོར་རྩི་རྒྱུ་ཞིག་ཏུ་ཆགས་ཉེན་ཡོད་པས་གནས་འདི་ལ་ཤིན་ཏུ་གཟབ་པ་དང་། ཐབས་སྣང་བསྐྱེད་དགོས་པ་ཞིག་ཡིན། བོད་སྐད་ཀྱི་གནས་སྟངས་འདི་ད་ལྟ་ཏ་ཙང་ཉམས་དམས་ཀྱི་སྐབས་ཤིག་ཏུ་སླེབས་ཡོད་ཙང་། དགོན་སྡེ་ཁག་ལ་བརྟེན་ནས་དུས་ད་ལྟའང་གཞུང་ཆེན་པོ་རྣམས་ལ་གནའ་བོའི་ཡི་གེ་ཞེས་ཟེར་མི་དགོས་པའི་གནས་བབས་ཤིག་ཡོད་པ་འདི་རྒྱུན་བསྐྱངས་དགོས་པ་ཀུན་ལ་འཁྲི་བའི་ལས་འགན་ཞིག་ཡིན་པར་སེམས། དེ་ལྟར་མ་བྱུང་ཚེ་གངས་ཅན་བོད་ཅེས་པ་ཞིག་འཛམ་གླིང་འདིའི་ཡངས་སྟེང་དུ་གནས་རྒྱུ་ལས་མི་གནས་པ་ཐག་ཉེ་བ་དང་། བོད་པ་ཞེས་པ་དང་བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་ཞེས་ཁ་ལ་མཛུབ་མོ་བཙུག་ནས་སྨོད་རྒྱུ་ལས། དེ་ལ་བསླབ་པ་སློབ་གཉེར་བྱས་ཏེ་ད་ལྟ་ཡོད་པ་ལྟར་འཛམ་གླིང་ལ་ངོམས་སུ་ཚོག་པ་ཞིག་གནས་མི་གནས་ནི་ཐེ་ཚོམ་སོ།།

དེང་གི་ཆར་གོང་བཀོད་ཡུལ་གྲུ་ཁག་ཙམ་ལས་བོད་ཀྱི་སྐད་གདངས་ལ་འགྱུར་བ་ཆེན་པོ་ཕྱིན་ཡོད་པ་ནི་ཞུ་མི་དགོས་པར་མངོན་སུམ་ཡིན་ལ། དེ་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་སྐད་ཇི་ལྟར་རྒྱབ་པ་ལྟར་བྲི་དགོས་ཀྱི་འདུག་ཅེས་པའི་དགོངས་ཚུལ་ཅན་རྣམས་ཀྱིས་མཁས་དབང་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་གསུང་དེ་མ་གཟིགས་པར་མངོན་ཏེ། ཁོང་གིས"དེ་ཉིན་དིང་སང་མཐའ་མི་འགའ་ཞིག་གིས། དབུས་ཀྱི་ཕལ་སྐད། ཁླ་དྲགས་ཀྱི་ཕལ་སྐད་སོགས་སྣང་བར་གང་དྲན་གྱི་སྐད་མཛོད་དང་གླེགས་བམ་སྤེལ་བ་འདི་རིགས། བརྒྱ་ལ་དར་སྲོལ་

ཚེ་རུ་སོང་ན། ཡུལ་སོ་སོའི་ཕལ་སྐད་མི་འདྲ་བའི་རྐྱེན་གྱིས་བོད་ཀྱི་སྐད་སྤྱི་ཡང་དུམ་བུར་ཆད་དེ་ནམ་ཞིག་ན་ཡུལ་སོ་སོའི་སྐད་དང་ཡི་གེ་ཕན་ཚུན་བརྡ་མི་འཕྲོད་པ་ཞིག་འོང་ངེས་ལ།” ཞེས་སོགས་ནས“གལ་ཏེ་ཕལ་སྐད་གསར་པ་དེ་འདྲ་ཞིག་བོད་ཡུལ་ཀུན་ཏུ་དར་བའི་དབང་དུ་བྱས་ན་ཡང་། རང་ཅག་གི་ཆོས་སྐད་དུ་བྲིས་པའི་མདོ་རྒྱུད་རིག་གནས་ཀྱི་གཙུག་ལག་རྒྱ་མཚོ་ལྟ་བུ་འདི་ཀུན་རིམ་གྱིས་སུས་ཀྱང་མི་གོ་བའི་གླེགས་བམ་གྱི་ཕུང་པོ་ཙམ་དུ་འགྲོ་ངེས་ལ། སྲོལ་ངན་འདི་འདྲའི་ཕྱོགས་ལ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་བག་ཟོན་དགོས་པ་ལགས་[25]”ཞེས་གསུངས་པ་འདིས་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་ཉམས་རྒུད་དུ་འགྲོ་བའི་ཉེན་ཁ་དེ་དུས་ནས་གཟིགས་པས་ད་ལྟའི་གནས་སྟངས་འདིའི་ནང་དེ་བས་ཀྱང་ཚབ་ཆེ་བས་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ཤིན་ཏུ་གཟབ་དགོས། རང་གི་སྐད་ཡིག་ལ་དོ་སྣང་མ་བྱེད་པའི་རྐྱེན་གྱིས་ཉམས་རྒུད་ག་འདྲ་སོང་བ་དེ་བཞིན་དུ་བོད་མིའི་གཉིས་རྒྱུད་དང་ལེགས་སྤྱོད་སོགས་ཀྱང་སོ་སོར་གྱེས་པར་ཉེན་པས་བོད་པ་ཞེས་པའི་མིང་གི་འཛུག་ཡུལ་གཏོར་བའི་ཕྱོགས་སུ་མ་ལྟེབས་ཤིག།

འོ་ན་དེང་དུས་བྲི་ཚུལ་དང་ཀློག་ཚུལ་མ་མཐུན་པ་འདི་དུས་རབས་གང་ཙམ་ནས་བྱུང་བ་ཡིན་ཞེ་ན། གོང་དུ་བཤད་ཟིན་པ་ལྟར་ཇོག་པོའི་དག་ཡིག་ལས་ར་འཕྲོད། དེའི་དུས་སུ་ཡི་གེ་བྲི་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་གཉིས་ལ་སྒྲ་གདངས་གཅིག་ཏུ་འདོན་པས་དེ་དག་གི་ནོར་བ་སེལ་བའི་ཕྱིར་དག་ཡིག་དེ་མཛད་པས། བྲི་ཀློག་མི་མཐུན་པ་ནི་ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་བཅུ་པའི་མཇུག་ཙམ་ནས་བྱུང་བ་གསལ་པོ་ཡིན། དེ་སྔོན་ནས་འགྱུར་བ་ཅུང་ཟད་ཕྱིན་ཡོད་པ་གོར་མ་ཆག་ཀྱང་རྒྱབ་རྟེན་གྱི་ཡིག་ཆས་དབེན་པས་ཞུ་བྲྀ་བྲལ། འདི་ལྟ་བུའི་བྲི་གདངས་མ་མཐུན་པ་ནི་དབྱིན་སྐད་སོགས་སྐད་ཡིག་གཞན་ལའང་མང་དག་ཅིག་ཡོད་པས་བོད་སྐད་གཅིག་པུ་བྲི་ཚུལ་དང་གདངས་མ་མཐུན་པར་བསམས་ནས་རང་སྐད་གོ་ཆོད་པ་མ་ཤེས་པའི་བློ་ཆུང་འགས་རང་སྐད་ལ་ཐོད་ཆུང་དང་སློབ་གཉེར་བྱ་མི་དགོས་པའི་བསམ་ཚུལ་ཐ་ཤལ་དེ་ལྟ་བུ་སྤང་བར་བྱའོ།།

---

25. དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་གསུང་རྩོམ། པོད། ༢ ཤོག ༢༧༢

འོ་ན་བོད་ཡིག་འབྲི་ཚུལ་དང་སྐད་གདངས་མ་མཐུན་པ་ཇི་འདྲ་ཞིག་ཕྱིན་ཡོད་ཅེ་ན། དེང་སྐབས་བརྩེགས་འདོགས་ཀྱི་ཡི་གེའི་གདངས་དང་བྲི་ཚུལ་མ་མཐུན་པར་གློག་པ་ནི་མངོན་གསལ་ཡིན་ཡང་། དབྱངས་ཡིག་ཨོ་མིང་གཞི་དང་འཕྲད་པ་ན་ཨོ་ཡིག་གི་གདངས་འགྱུར་ཏེ་དབྱངས་བཞི་གང་དང་ཡང་མ་མཐུན་པའི་གདངས་ཤིག་ཏུ་འགྱུར་ཏེ་གདོན་པའི་སྲོལ་དར། དེ་ཡང་མིང་གཞི་བྱེ་བྲག་པ་དང་འཕྲད་པ་ལས་ཐམས་ཅད་དང་འཕྲད་པ་ན་འགྱུར་བ་མི་འགྲོ། །དབྱངས་འགའ་ཞིག་མིང་གཞི་གང་དང་འཕྲད་ཀྱང་འགྱུར་བ་འགྲོ་བ་དང་མ་འགྲོ་བ་གཉིས་ཀ་ཡོད། དཔེར་ན་དབྱངས་ཨོ་མིང་གཞི་དང་འཕྲད་ན་གདངས་ལ་འགྱུར་བ་མི་འགྲོ་བའི་དཔེ་ནི་ཀོ་ཁོ་གོ་ལ་སོགས་པའོ། །འོན་ཀྱང་དབྱངས་ཨོ་ཡིག་ཅན་རྗེས་འཇུག་ད་དང་ས་དང་ན་དང་ལ་དང་བཅས་པའི་མིང་གཞི་དང་འཕྲད་ན་སྒྲ་གདངས་ལ་འགྱུར་བ་ཡོད་དེ། དཔེར་ན། ཚོས། ཚོད། ཚོན། ཚོལ། ཁོས། ཁོད། ཁོན་ཞེས་སོགས་ལྟ་བུ་ཨོ་སྒྲ་ཅུང་ཟད་འགྱུར་ཏེ་འབོད་པ་དང་། ཡང་རྗེས་འཇུག་ག་དང་བ་དང་མ་དང་ར་བཅས་དང་འཕྲད་ན་འགྱུར་བ་མེད་པ་ལྟ་བུ་སྟེ་དཔེར་ན། ཁོབ། ཚོག ཁོམ། ཁོར་བཅས་པ་ལྟ་བུའོ། །ཡང་དབྱངས་མེད་ཀྱང་མིང་གཞི་ལ་རྗེས་འཇུག་ད་དང་ས་འཕྲད་པ་ན་ད་ལྟའི་བོད་རྣམས་ཀྱིས་མིང་གཞི་ལ་ཨེ་སྒྲ་ཅན་ཞིག་འདོན་ཞིང་། རྗེས་འཇུག་ས་དང་ད་གཉིས་ཀྱི་གདངས་གཅིག་ཏུ་འདོན་པ་ཡིན། དཔེར་ན། ཆད། ཁད། གད། ཆས། ཁས། གས་ལྟ་བུའོ། །འོན་ཀྱང་ལ་དྭགས་ཁུལ་དུ་མིང་གཞི་ལ་ཨེ་གདངས་མེད་པར་མིང་གཞི་དང་རྗེས་འཇུག་གཉིས་ཀ་གསོན་པོར་འདོན་གྱི་ཡོད་པས་བོད་རྣམས་ཀྱིས་རང་གི་སྐད་ལ་སྟོན་གདངས་བརྗོད་པར་བརྩོན་པའི་ཉེར་འབྲས་སུ་མངོན། །དེ་བཞིན་དུ་གོང་དུ་ཞུས་ཟིན་པ་ལྟར་བརྩེགས་ཡིག་སོགས་ཀྱང་ཐོག་མའི་སྒྲ་གདངས་ལ་འགྱུར་བ་ཆེན་པོ་ཐེབ་པའི་རྐྱེན་གྱིས་ད་ལྟའི་གནས་སྐབས་བྱུང་བ་འདི་ཡིན་གྱི། དབྱངས་ཨོ་གོང་གསལ་ལྟར་མིང་གཞི་རྗེས་འཇུག་ཅན་དང་འཕྲད་པ་ན་ཨོ་སྒྲ་འདི་ཇར་མན་(German)དབྱངས་ཡིག ö སྒྲ་གདངས་དང་མཚུངས་པར་འདོན་པ་ཡིན་པས། འདིའི་སྒྲ་བོད་ཀྱི་དབྱངས་ཡིག་གང་དང་ཡང་མི་གཅིག་པས་དབྱངས་གསལ་འཕྲད་ན་འགྱུར་བ་གང་འགྲོ་བ་ཤེས་པ་གལ་ཆེ་བ་སོགས་ཏ་ཅང་མང་

བས་འདི་རང་ལ་ཉམས་ཞིབ་བྱ་དགོས་སྙམ་པས་འདིར་བྲིས་པར་མ་ཁོམ།

རྒྱ་གར་དུ་ཡིག་རིགས་དར་ཚུལ།

རྒྱ་གར་གྱི་ཡེ་གེའི་ཐོག་མ་ནི་བྲཱཧྨི་སྟེ་ཚངས་ལྷའི་ཡི་གེ་ཡིན་ལ། དེ་ཡང་རྒྱ་གར་འཕགས་པའི་ཡུལ་པ་རང་ཉིད་ཀྱིས་གསར་གཏོད་མཛད་པ་ཞིག་ཡིན། ཡི་གེ་འདི་ཕྱི་ལོ་སྔོན་བརྒྱ་ཕྲག་དྲུག་པ་ཙམ་ནས་ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་བཞི་པ་ཙམ་བར་དར་སྤྱོད་བྱུང་།[26] ཚངས་པའི་ཡི་གེ་ཞེས་པ་འདི་གཅེར་བུ་པ་དང་ནང་པའི་གཞུང་གཉིས་ཀར་གསལ། མདོ་རྒྱ་ཆེར་རོལ་པ་ལས་ཡི་གེའི་རྣམ་གྲངས་གསུངས་པའི་སྐབས་ཚངས་པའི་ཡི་གེ་[27] ཀུན་གྱི་ཐོག་མར་གསུངས་ལ། ཚངས་པའི་ཡི་གེ་ཞེས་པ་འདི་སྔར་རྒྱ་གར་གྱི་ཡི་གེའི་ཐོག་མ་ཡིན་པ་ལ་ཐེ་ཚོམ་མེད་ལ། ཡི་གེ་འདི་དག་རིམ་བཞིན་གཟུགས་འགྱུར་ཏེ་རྒྱ་གར་གྱི་ཡུལ་གྲུ་ཁག་མང་པོར་རང་རང་སོ་སོའི་ཡི་གེར་མིང་བཏགས་དེ་དར་རྒྱས་བྱུང་།

དེ་དག་ལས་གུཔྟའི་ཡི་གེ་ནི་རྒྱ་གར་བྱང་ཕྱོགས་སུ་གུཔྟའི་རྒྱལ་བརྒྱུད་ཀྱིས་དབང་བསྒྱུར་མཛད་པའི་སྐབས་དར་བ་ཞིག་ཡིན་ལ། འདི་ཡང་ཐོག་མར་ཚངས་པའི་ཡི་གེ་གཟུགས་འགྱུར་བ་ཞིག་ཡིན་པ་ཡིག་རིགས་སླ་བ་ཀུན་གྱིས་བཞེད། ཡིག་གཟུགས་འདི་ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་བཞི་པ་ཙམ་ནས་དར་ཞིང་བརྒྱ་ཕྲག་ལྔ་པ་ཙམ་བར་གནས། འདི་ལ་གུཔྟའི་ཡི་གེ་ཞེས་བཏགས། འོན་ཀྱང་ཡིག་གཟུགས་འདི་ཅུང་ཟད་འགྱུར་བ་ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་ལྔ་པ་དྲུག་པའི་སྐབས་རྒྱ་གར་བྱང་ཕྱོགས་ཡུལ་ཀུན་ཏུ་དར་རྒྱས་སུ་མཐུད་བྱུང་སྟེ་བལ་ཡུལ་དུའང་ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་བཞི་པ་ཙམ་ནས་དར་ཁྱབ་བྱུང་། དེ་ནས་ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་དྲུག་པ་ཙམ་ནང་ཀུ་ཊིལ་ཞེས་པའི་ཡིག་གཟུགས་ཤིག་དར་ཁྱབ་བྱུང་ཞིང་ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་དགུ་པ་ཙམ་བར་ཡུན་གནས་ཐུབ། ཡིག་གཟུགས་འདིའི་ཁྱད་ཆོས་གཙོ་བོ་ནི་དབྱངས་

---

26. འདིའི་སྐོར་རྒྱས་པ་ The Paleography of India, Rai Bahadur Pandit Gaurishankar Harichand Ojha, གཟིགས་

27. རྒྱ་ཆེར་རོལ་པ། སྡེ་བཀའ། མདོ་སྡེ། ཤོག ༦༦ བ་༧ ཚངས་པའི་ཡི་གེའམ། ཁ་རོ་ཥྚི་ཡི་གེའམ་ཞེས་སོགས།

ཡིག་རྣམས་ཟུར་གསུམ་པ་ཏང་། གསལ་བྱེད་རྣམས་རྒྱབ་ལ་ཅུང་ཟད་ཡོར་བར་བྲིས་པས་ཁྱུག་ཡིག་གམ་ཀུ་ཊིལ་ལམ་ལིཙྪ་བི་ཐྲི་མའི་ཡི་གེ་ཞེས་བཏགས། ཕྱིས་མཁས་པ་འགས་ཡིག་གཟུགས་འདིའི་ནང་དབྱངས་གསལ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ཡོད་པས་ལྡུབ་པའི་ཡི་གེ་ཞེས་ཀྱང་བཏགས།[28] འདི་ཡང་ཚངས་ཡིག་གཟུགས་འགྱུར་བའི་རབས་གསུམ་པ་ཡིན།

ན་ག་རི་ཞེས་པའི་ཡིག་གཟུགས་ནི་ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་དགུ་པའི་མཇུག་ཙམ་ནང་རྒྱ་གར་བྱང་ཕྱོགས་སུ་བྱུང་ཞིང་། རྒྱ་གར་ལྷོ་ཕྱོགས་སུ་ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་བརྒྱད་པའི་ནང་བྱུང་བ་ལྷོ་ཕྱོགས་ནས་ཐོབ་པའི་དངོས་རྙིང་འགའི་སྟེང་བཀོད་པའི་ཡི་གེ་ལས་ར་འཕྲོད་པ་བཤད། འདི་ཡང་ཚངས་ཡིག་ལས་མཆེད་པ་ཡིན་པ་ཀུན་གྱིས་བཞེད། འདིར་རྒྱ་གར་ལྷོ་ཕྱོགས་ཀྱི་ངོས་འཛིན་ནི་དེང་གི་ཡོངས་གྲགས་མང་འ་སྡེ་བཞི་པོ་འདི་ལས་གཞན་མཏྣཱཌྷ་མང་འ་སྡེ་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པ་ཀོ་ལྷ་ཧྲུར་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱང་ཡིན།

ཡང་ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་བརྒྱད་པ་ཙམ་ནང་རྒྱ་གར་ནུབ་བྱང་ཁུལ་དུ་གུཔྟའི་ཡི་གེ་གཟུགས་འགྱུར་བ་ཀུ་ཊིལ་ཡིག་གཟུགས་ཅུང་ཟད་འགྱུར་ཏེ་ཤཱར་དཱ་ཞེས་པའི་ཡིག་གཟུགས་གསར་པ་ཞིག་གསར་གཏོད་བྱུང་ཞིང་། ཡིག་གཟུགས་འདི་སྔ་དུས་ཁ་ཆེའི་ཡུལ་ལམ་དེང་སྐབས་ཀྱི་ཀཤྨཱིར་དང་པཉྫབ་ཁུལ་དུ་དར་ཁྱབ་ཆེན་པོ་བྱུང་ཡོད། དེ་ནས་རིམ་བཞིན་ཤར་ཕྱོགས་བལ་ཡུལ་གྱི་ཡི་གེ་དང་། ལྷོ་ཕྱོགས་ཀར་ན་ཊཀ་སོགས་ཀྱི་ཡི་གེའང་ཚངས་ཡིག་ལས་མཆེད་དེ་བྱུང་བ་ཡིག་རིགས་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་བཞེད།།

བོད་ཀྱི་ཡིག་གཟུགས་གསར་གཏོད་མཛད་ཚུལ་ལ་དཔྱད་པ།

བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་པ་ཐམས་ཅད་མཐུན་གཅིག་ཏུ་བོད་ཀྱི་ཡིག་གཟུགས་ཐོག་མར་ཐོན་མི་སཾ་བྷོ་ཊས་མཛད་པར་བཞེད་ལ། འདི་ལ་བཞེད་པ་མི་མཐུན་པ་ཕལ་ཆེར་མི་སྣང་། ཏུན་ཧོང་ཡི་གེ་ལས་ཆོས་རྒྱལ་སྲོང་བཙན་སྔོན་བོད་ཡིག་མེད་པ་དེའི་དུས་གསར་དུ་མཛད་པར་གསལ་བས་ཡིག་རྙིང་འདི་དག་ནི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་སྔ་ཤོས་ཡིན་པས་ཡིད་

28. གཟིགས། नेपाल लिपि-प्रकाश, पृ-16-22

ཧྥོན་ཚོག་པ་ལྷ་བྲ་ཡིན་ལ། དེ་ཉིད་ལས།[29] "བོད་ལ་སྔ་ན་ཡི་གེ་མེད་པ་ཡང་། བཙན་པོ་འདིའི་(སྲོང་བཙན་སྒམ་པོའི་)ཚེ་བྱུང་ནས། བོད་ཀྱི་གཙུག་ལག་བཀའ་ཁྲིམས་ཆེན་པོ་དང་"ཞེས་སོགས་གསལ་བས་ཆོས་རྒྱལ་དེའི་དུས་སུ་བོད་ལ་ཡི་གེ་ཙམ་མིན་པར་ཁྲིམས་ཡིག་ཀྱང་བྱུང་བར་ངེས་པས་ཡི་གེ་གསར་གཏོད་མཛད་མིན་ལ་དོགས་གཅོད་ཀྱི་ཕྱུག་མའི་ཕུང་པོ་བསགས་པ་ནི་རིགས་པའི་སྣང་གིས་འཁྱེར་ངེས་ཡིན་པས་དོན་མེད་ཀྱང་རྩ་ལ་ངལ་བ་མ་གཏེར་ཞིག

འོ་ན་དེའི་ཚེ་རྒྱ་གར་ཡུལ་དབུས་དང་བྱང་ཕྱོགས་སུ་ཡི་གེ་གང་དར་ཁྱབ་ཆེ་བ་ཡོད་ཅེ་ན། ཡུལ་དབུས་དང་བྱང་ཕྱོགས་སུ་གུཔྟའི་ཡི་གེ་ཁྱབ་བརྡལ་ཆེ་ལ། མཁས་དབང་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱིས་ཐོན་མིས་བོད་ཡིག་གུཔྟའི་ཡི་གེ་ལ་གཞི་མཛད་དེ་གསར་གཏོད་མཛད་པར[30]གསུངས་པ་དེ་ནི་སྔོན་གྱི་མཁས་པ་མང་པོར་མ་གྲགས་པའི་གཏམ་རིན་ཐང་ཅན་ཞིག་སྟེ། དེའི་སྐབས་ཀྱི་ཡིག་རྙིང་རྣམས་ལ་ལྟ་ཚེ་བོད་ཡིག་ཀློག་ཤེས་པ་ཞིག་གི་ཕྱོགས་རེ་བ་ཞིག་ཀློག་ནུས་པ་བདག་གིས་དོན་མེད་བཤད་པ་མིན་ཕྱིར་མཁས་དབང་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱིས་སྔོན་བས་གསུངས་པ་ཞིག་ཡིན་ལ། བདག་ཉིད་ཀྱིས་ཀྱང་དེ་ལྟ་བུའི་ཡི་གེ་ཀློག་པའི་ཚོ་ཧོར་བུ་ཞིག་ཀློག་ནུས་པས་བོད་ཡིག་གི་མ་ཕྱི་གུཔྟའི་ཡིག་གཟུགས་ཡིན་པའི་བཞེད་པ་འདི་རིགས་པས་བསྒྲུབ་མི་དགོས་པར་མངོན་སུམ་ཡིན། དགེ་ཆོས་རང་ཉིད་ཀྱིས་"ལག་ནཽའི་གྲོང་ཁྱེར་དུ་རྒྱལ་པོ་ཉི་མའི་གོ་ཆའི་རྡོ་རིང་མཆིས་པར། དེད་ཀྱི་མཐོང་མ་ཐག་ཏུ་ཐོ་རེ་བཀླགས་པས་པཎྜི་ཏ་མང་པོ་ཞིག་ཁད་མོ་ཐོར། འདི་ལོ་སྟོང་ཕྲག་ཙམ་སོང་བའི་ཡིག་རྙིང་ཡིན་ཅིང་། དེད་རྣམས་བསླབ་ཀྱང་ལྟོགས་དཀའ་བ་ལ་ཁྱེད་མ་བསླབ་པར་ཀློག་པ་ཡ་མཚན་ཟེར། དེ་ལྟར་གུཔྟའི་ཡི་གེ་རྣམས་བོད་ཡིག་དང་འདྲ་ཆེ་བས་བོད་པ་ཅི་ཡང་མ་བསླབ་པ་ཞིག་གིས་མཐོང་ཡང་ཕྱེད་ཙམ་ཀློག་ནུས་

29. ཧྲུན་ཧྲོང་ནས་ཐོན་པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚ། ཤོག ༦༠

30. དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་གསུང་རྩོམ། དེབ་དང་པོ། ཤོག ༢༤༦

པ་ཡིན་"[31] ཞེས་གསུངས་པ་ལས་ཤེས་ནུས་པ་ཡིན། དེར་མ་ཟད་ཁོང་གིས་"དེས་ན་གུཔྟའི་ཡི་གེ་འདིར་བྲིས་པ་དག་ཀྱང་གུཔྟའི་རྒྱལ་ཁམས་ན་དར་བ་ཡིན་གྱི་རྒྱ་གར་ཕྱི་མོའི་ཡིན་སྙམ་དུ་བཟུང་བར་མི་བྱའོ་"[32] ཞེས་གསུངས་པ་འདིས་ལྷོ་ཕྱོགས་སོགས་ཀྱི་ཡི་གེ་གུཔྟའི་ཡི་གེ་མིན་པ་ཡོངས་གཅོད་ལ་གྲུབ་པས་རྒྱ་གར་གྱི་ཡུལ་གཞན་གྱི་ཡི་གེ་ལ་མ་ཕྱི་མ་མཛད་པ་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་བོ། །དེའི་ཕྱིར་གནས་སྐབས་གང་འདྲ་ཞིག་ནས་བལྟས་ཀྱང་བོད་ཀྱི་ཡི་གེའི་གཟུགས་ནི་མཁན་པོ་ཐོན་མིས་ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་བདུན་པའི་རྒྱ་གར་གུཔྟའི་རྒྱལ་རྒྱུན་གྱིས་འཛིན་པའི་རྒྱལ་ཁབ་རྣམས་སུ་དར་བའི་ཡིག་གཟུགས་ལ་དཔེ་མཛད་པ་ཁོ་ན་མངོན།

དེ་སྐབས་ཀྱི་ཡིག་གཟུགས་ལ་ལཉྫ་དང་བར་ཏུལ་སོགས་ཀྱི་མིང་བཏགས་པ་ནི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སུ་གསལ་བ་ཙམ་ལས་རྒྱ་གར་དུ་ཡོངས་གྲགས་མིན་ལ། ལཉྫ་ཅེས་པ་འདི་ཡང་ད་ལྟ་བལ་པོ་རྣམས་ལ་རཉྫ་ན་ཞེས་གྲགས་པ་འདི་ཡིན་ལ། རཉྫན་ཅེས་པ་འདི་ནི་དེང་གི་ཡིག་རིགས་མཁན་པོ་རྣམས་ཀྱིས་ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་བཅུ་གཅིག་པའི་[33] ནང་དར་བར་འདོད་ལ། བརྟུལ་(ཝར་ཏུལ་)ནི་ལཉྫའི་གཟུགས་ཅུང་ཟད་འགྱུར་བའམ། ལཉྫ་དེ་ཉིད་གཟུགས་འགོར་མོར་བྲིས་པས་བརྟུལ་སྙེ་ཟླུམ་པོ་ཞེས་མིང་བཏགས་པ་ཞིག་ཡིན་པས་བོད་རྣམས་ཀྱིས་ཡིག་གཟུགས་དེ་གཉིས་ལ་དཔེ་མཛད་དེ་རིམ་བཞིན་དབུ་ཅན་དང་དབུ་མེད་གསར་བཟོ་མཛད་ཅེས་པ་འདི་ལོ་རྒྱུས་པ་ལ་ཕྱིས་སུ་དར་བ་ཞིག་ཏུ་སྣང་ངོ་། ལཉྫའི་ཡིག་གཟུགས་སུ་བྲིས་པའི་ཇོ་བྱང་ད་ལྟ་དྲང་སྲོང་ལྷུང་བ་རི་དྭགས་ཀྱི་ནགས་ཀྱི་འདབས་སུ་གནས་པ་རྒྱ་གར་དངོས་རྫིང་འགྲེམས་སྟོན་ཁང་དུ་མཇལ་རྒྱུ་ཡོད་པ་འདི་ཙམ་ཞིག་མཇལ་ལ། དེ་ལས་གཞན་ད་ལྟ་བལ་ཡུལ་དུ་ཡོད་པ་རྣམས་ཕུད་མིག་ལམ་དུ་མ་འགྱུར་བས་འདི་ལས་ལྷག་པ་བརྗོད་པར་དཀའ། མཁས་དབང་དགེ་ཆོས་ཀྱིས་ཀྱང་ཡིག་གཟུགས་འདི་ནི་མཛེས་ཆ་སྟོན་པ་ཙམ་ཡིན་གྱིས་རྒྱུན་དུ་བྲིས་པ་ཞིག་མིན་པ་གསུངས་པ་[34] ཡང་

31. དདགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་གསུང་རྩོམ། དེབ་དང་པོ། ཤོག ༢༤༦

32. དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་གསུང་རྩོམ། དེབ་དང་པོ། ཤོག ༢༦༧

33. नेपाल लिपि-प्रकाश, पृ0 5, www.lantsha-vartu.org

34. དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་གསུང་རྩོམ།

བོད་རྣམས་ཀྱིས་གཙུག་ལག་ཁང་དང་དགོན་པའི་གདུང་མ་དང་ལྡེབས་རིས་སུ་སྡུགས་ཡིག་ཀྲུཎ་མཛེས་ཆ་སྟོན་པའི་ཡིག་གཟུགས་འདི་ཉིད་ཀྱིས་བྲིས་པ་ཀུན་གྱི་མཐོང་ཆོས་སུ་གྲགས་པས་བདེན་པར་སེམས། ཡིད་ཆེས་འདི་ཡང་ད་ལྟ་ལག་ཏུ་སོན་རྒྱུ་ཡོད་པའི་ལེགས་སྦྱར་སྐད་དུ་བྲིས་པའི་བཀའ་བསྟན་གང་ཡང་རུང་རཉྫ་ནའི་ནང་བྲིས་པ་ཐོ་རངས་སྐར་ཆེན་དང་འདྲ། །འོན་ཀྱང་མ་མཐོང་ཕྱིར་ན་མེད་པ་མིན་ཞེས་པ་ལྟར་འཚོལ་རིགས་པ་ཁོ་ནའོ། །དེ་བཞིན་དུ་ནཱ་ག་རི་ཡིག་གཟུགས་ལ་དཔེ་མཛོད་ཅེས་པའང་བདེན་པར་མ་གོ་སྟེ། ནཱ་ག་རི་ཡི་གེ་ནི་ཡིག་རིགས་སླ་བ་རྣམས་ཀྱིས་ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་དགུ་པའི་མཇུག་ཙམ་ནས་དར་བར་བཞེད།[35] །དེས་ན་ལཉྩ། བ་རྟུལ། ནཱ་ག་རི་བཅས་ལ་དཔེ་མཛོད་མེད་པ་ནི་ཁུངས་འདི་དག་གིས་གསལ་བར་གྲུབ་པས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སླ་བ་རྣམས་ཀྱིས་ཁུངས་གང་ལ་མཛོད་དེ་གསུངས་པ་ནི་མ་མཐོང་ངོ་།

ཐོན་མིས་རྒྱ་གར་གྱི་ཡི་གེ་ལ་མེད་པ་བོད་ལ་མཁོ་བའི་ཡི་གེ་འགའ་ཞིག་གསར་གཏོད་གནང་བའི་སྐོར་ལ་མཁས་པ་མང་པོས་སྔར་གྱི་དག་རྒྱུན་ཡིན་ཡང་རུང་། ཡིག་ཆ་ཁག་ལས་བྱུང་བ་ཡིན་ཡང་རུང་། རྟོག་བཟོའི་ཤུང་པོ་ཡིག་གེར་འདེབས་པ་ཡིན་ཡང་རུང་སྟེ་གསུང་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་དུ་མ་ཞིག་སྣང་སྟེ། འདི་ལ་ཅུང་ཟད་ཅིག་དཔྱད་པར་བྱ་སྟེ། དེ་ཡང་རྒྱལ་རབས་ལོ་རྒྱུས་མང་པོར་སྟོད་ཀྱི་ཙ་ཚ་ཛ་གསུམ་དང་སྨད་ཀྱི་ཞ་ཟ་འ་གསུམ་རྒྱ་གར་གྱི་སྐད་ལ་མེད་པས་ཐོན་མིས་གསར་བཟོ་མཛད་པར་གྲགས་ལ། གསར་བཟོ་མཛད་ཚུལ་ཡང་མི་དཀར་པོ་ལྟུགས་ཀྱི་ཞ་མོ་གོན་པ་སོགས་མང་པོ་གསུངས་ཡོད་ཀྱང་། དེ་ནི་ཐོན་མི་དང་ཡི་དམ་ལ་བསྟུགས་པ་མཛད་ཁུལ་ཡིན་ན་ནི་ཞུ་བྱ་བྲལ་ལ། དེ་མིན་དངོས་ཡོད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ལ་བརྟེན་ན། རྒྱ་གར་གྱི་ཡི་གེར་ཞ་ཟ་འ་གསུམ་མེད་པ་ནི་དངོས་ཡོད་ལགས་པས་གསར་བཟོ་མཛད་དགོས་པ་ཞུ་མི་དགོས་ཤིང་། ཙ་ཚ་ཛ་གསུམ་རྒྱ་གར་ལ་ཡོད་མེད་སྐོར་བཞེད་པ་མ་མཐུན་པ་མེད་ཀྱང་། མཁས་མཆོག་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱིས་འདི་ལ་དཔྱད་པ་མཛད་མཐར་རྒྱ་གར་དུ་ཙ་ཚ་ཛ་གསུམ་ཡོད་པ་སྒྲུབ། དེང་གི་ཆར་

35. भारतीय प्रचीन लिपिमाला The Paleography of India, p.42

ཐམས་ཅད་ཀྱིས་དེ་མངོན་སུམ་དུ་གྲུབ་པས་དེ་ལྟར་ཡོད་མེད་ཀྱི་བསྒྲུབ་བྱ་ཞིག་ག་ལ་ཡིན། འོན་ཀྱང་ཐོན་མིའི་སྐབས་རྒྱ་གར་གང་དུ་ཅ་ཆ་ཇ་གསུམ་ཡོད་པ་དང་གང་དུ་མེད་པའི་ཁ་ཚོན་གཅོད་དགོས་པ་ཞིག་ཡིན་པས། འདི་ལ་དཔྱད་ན། ཐོག་མར་ཐོན་མི་རྒྱ་གར་གྱི་ཡུལ་གང་དུ་ཕེབས་པ་ངེས་དགོས་ལ། དེ་མ་ངེས་ན་རྒྱ་གར་ལ་ཅ་ཆ་ཇ་གསུམ་ཡོད་མེད་ཀྱི་ཁ་ཚོན་གཅོད་མི་ནུས། ལོ་རྒྱུས་འགའ་ལས་རྒྱ་གར་ཡུལ་དབུས་སུ་ཕེབས་ཞེས་དང་། འགའ་ཞིག་གིས་རྒྱ་གར་ལྷོ་ཕྱོགས་ལ་ཕེབས་ཞེས་གསུངས་པ་དང་། འགའ་ཞིག་གིས་ཁ་ཆེའི་ཡུལ་དུ་ཕེབས་ཞེས་སོགས་མང་དུ་གསུངས་པས་ཡུལ་དེ་དག་གང་དུ་ཕེབས་མ་ཕེབས་ཀྱི་གསལ་ཁ་བྱུང་ན་གོང་གི་གནད་ཀྱི་མདུད་པ་ཡང་གྲོལ་བར་ངེས་ལ། བོད་ཀྱི་ཡིག་གཟུགས་ཀྱི་མ་ཕྱི་གང་ལ་བྱེད་པ་འདི་ལྟས་སྒྲུབ་ནུས།

འོ་ན་རྒྱུ་མཚན་འདི་དག་གིས་རྒྱ་སྐད་ནང་ཅ་ཆ་ཇ་གསུམ་ཡོད་མེད་ཀྱི་ཁ་ཚོན་ཇི་ལྟར་ཆོད་ཅེ་ན། དེ་ནི་ངེས་པར་ཆོད་དེ། དེང་འོ་ཅག་རྒྱ་གར་གྱི་ཡུལ་ལྷ་ས་ཆ་སི་དང་དིལླི་སོགས་རྒྱ་གར་གྱི་ཡུལ་གྲུ་ཁག་ཏུ་གནས་སྐབས་རྒྱ་གར་གྱི་ཡི་གེ་ཡོད་ཙང་ཟད་ཤེས་པས་རྒྱ་གར་གྱི་གསལ་བྱེད་ནང་ཅ་ཆ་ཇ་གསུམ་ཡོད་པ་སྐྱོན་མེད་དུ་གྲུབ་ལ། དེས་ན་རྒྱ་གར་ལ་ཅ་ཆ་ཇ་གསུམ་ཡོད་ན་བོད་ཀྱི་ལོ་ཙཱ་བ་རྣམས་ཀྱིས་ཅ་ཆ་ཇ་གསུམ་གྱི་ཚབ་ཏུ་ཙ་ཚ་ཛ་གསུམ་བྲིས་པ་འདི་ཅི་ཡིན་ཞེ་ན། འདི་ལ་རྒྱུ་མཚན་ཡོད་དེ། ཐོན་མི་རྒྱ་གར་དུ་ཕེབས་སྐབས་རྒྱ་གར་ཡུལ་ཕྲན་མང་པོར་གྱེས་ཤིང་ཡོད་ལ། དེའི་སྐབས་བྱང་ཕྱོགས་སུ་གུཔྟའི་ཡི་གེ་དར་ཁྱབ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་ཞིང་། བལ་ཡུལ་དང་ཁ་ཆེའི་ཡུལ་སོགས་སུ་གུཔྟའི་ཡི་གེ་འདི་ཉིད་ཀྱི་གཟུགས་ཙུང་ཟད་འགྱུར་བ་ཡིག་རབས་གཉིས་པ་ཞིག་དར་ཏེ་ཡོད། ཡུལ་གྲུ་དེ་དག་ཏུ་ཅ་ཆ་ཇ་གསུམ་གྱི་གདངས་ཙ་ཚ་ཛ་གསུམ་དུ་འདོན་པ་ནི་ད་ལྟ་བལ་པོ་དང་ཀུན་སྣར་ཏེ་ཁ་ཆེའི་མི་རྣམས་ཀྱིས་འདོན་བཞིན་པས་དེ་སྐྱབ་པ་ལ་ཡི་གེ་ཕྲེང་བ་བཀོད་དེ་ངལ་བསོ་མི་དགོས་པར་སྣམ། པཎ་ཆེན་བསོད་ནམས་རྩེ་མོས[36]

དེ་ཕྱིར་བོད་ཀྱི་རྒྱ་གར་སྐད།།

36. ས་སྐྱ་བཀའ་འབུམ། པོད། ༢ ཤོག 348-4-1

ལེགས་ལོབས་ཁ་ཆེའི་སྐད་འདྲ་འབྱུང་།།
དེ་བས་སྐད་གདངས་མ་བཅོས་པར།།
རིང་ཐུང་ཁྱད་པར་བསླབ་ལ་འབད།། ཞེས་དང་།

ཡང་དེ་ཉིད་ཀྱིས།[༣༧]

ཙ་ཚ་ཛ་ལ་ཡང་འ་བཏགས།།
བོད་ཀྱི་ཙ་ཚ་ཛ་བཞིན་བཀླག ཞེས་དང་།

ཡང་དེ་ཉིད་ལས།[༣༨]

རྒྱ་གར་འགྱུར་སློག་ཁ་ཆེ་གཉའ།།
བོད་ཀྱིས་གཉའ་ཞེས་བྱ་བ་སློག།
ཁ་ཆེའི་ལུགས་སུ་བཀླགས་ན་བདེ།།

ཞེས་གསུངས་པ་འདིས་བོད་ཀྱི་སྒྲ་གདངས་དང་ཁ་ཆེ་བའི་སྒྲ་གདངས་གཉིས་འདྲ་བར་གསུངས་པས་ཁ་ཆེ་བ་རྣམས་ཀྱིས་ཙ་ཚ་ཛ་གསུམ་དུ་སློག་གི་ཡོད་པ་དང་། དེ་བཞིན་བལ་པོ་རྣམས་ཀྱིའང་དེ་ལྟར་བཀླགས་པས་དེའི་ཚེ་བོན་མི་རྒྱ་གར་དུ་ཕེབས་ཞེས་པའི་ཕེབས་ཡུལ་དེར་ཙ་ཚ་ཛ་གསུམ་ལ་ཙ་ཚ་ཛ་གསུམ་དུ་འདོན་གྱི་ཡོད་པའི་ཡུལ་ཞིག་ཏུ་ཕེབས་པ་རིགས་པས་གྲུབ། པཎ་ཆེན་བསོད་ནམས་རྩེ་མོས་ཁ་ཆེས་ཟླ་ལ་གཉར་སློག་པར་གསུངས་པ་བཞིན་ཏུན་ཧུང་ཡིག་རྙིང་ནང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྟོབས་ཀྱི་སྙིང་བརྗོད་པ་ན་ཁམས་སུ་ཚིགས་མཐྲེན་པའི་སྟོབས་ལ་ལེགས་སྦྱར་ནང་ནྭ་ནྭ་ཧྣ་ཏུ་དཔའ་ན་བ་ལན།[༣༩] ཞེས་ཛྙ་ལ་དཔའ་ཞེས་བཀོད་པ་ཤིན་ཏུ་གསལ་བས་ཡུལ་གཉིས་ཀྱི་ལེགས་སྦྱར་སློག་ཚུལ་མཚུངས་པར་མངོན།

དེས་ན་ཐོན་མིས་ཀྱང་ཡི་གེ་ཙ་ཚ་ཛ་གསུམ་རང་སོར་བཞག་ཅིང་བོད་ཀྱི་སྐད་ལ་མཁོ་

37. ས་སྐྱ་བཀའ་འབུམ། པོད། ༢ ཤོག 349-2-5
38. ས་སྐྱ་བཀའ་འབུམ། པོད། ༢ ཤོག 349-2-6
39. Ariean Macdonald & Yoshira Imeada, p. 228 Document Tibétans, Paris 1978

ངེས་ཅན་གྱི་ཙ་ཆ་ཛ་གསར་གཏོད་མཛད་པར་སྨྲས། དེང་གི་འདོན་ཚུལ་ལ་གཞི་བཞག་སྟེ་དེའི་ཚེ་དེ་ལྟར་མེད་ཚུལ་བརྗོད་ན་ཅུང་ཟད་ཐལ་ཆེ་བར་སེམས་ལ། རྒྱ་གར་གྱི་ཡུལ་གྲུ་མང་པོར་ཡི་གེ་གཅིག་ལ་འདོན་ཚུལ་མི་འདྲ་ཡོད་པ་ནི་སྔོན་གྱི་གནས་ཚུལ་ལ་ལྟ་མི་དགོས་པར་ད་ལྟའང་ཡོད་དེ། དཔེར་ན་ད་ལྟའི་བལ་པོ་ཙམ་མ་ཟད་ཁ་ཆེའི་ཡུལ་དང་རྒྱ་གར་ནུབ་ཕྱོགས་མཧཱ་རཱཥྚ་སོགས་སུ་ཙ་ལ་ཚ་འབོད་ཀྱིན་འདུག །ཡང་བི་ཧཱར་དང་ཨ་སམ་པ་སོགས་ཀྱིས་ཥའི་ངོད་དུ་ཁ་འདོན་གྱི་ཡོད་པ་ནི་ཥི་ཧཱར་ལ་བི་ཧཱར་ཞེས་འབོད་པ་དང་། ཝལ་མི་ཀི་ཞེས་པའང་བལ་མི་ཀི་ཞེས་འདོན་སྟེ་ཝའི་སྒྲ་ཕལ་ཆེར་འདོན་མི་ནུས་ལ། དེ་བཞིན་ཡ་ལ་ཛ་ཞེས་འདོན་གྱི་ཡོད་པས་བི་ཛཱ་ཡ་སོགས་སུ་ཡ་དང་ཛ་མེད་ཅེས་བརྗོད་དགོས་པ་སོགས་ཀྱི་ཐལ་བ་རང་ལ་ཕོག་པས་གཡག་ཞ་བོས་རྨ་བྲ་ཚུལ་མ་འཛིན་ཅིག། དེར་མ་ཟད་ཏུན་ཧྲང་ཡིག་རྙིང་ནང་ལེགས་སྦྱར་གྱི་དབྱངས་གསལ་བྲིས་པའི་ཡིག་ཆ་གཅིག་ནང་སྡེ་པ་གཉིས་པ་ཙ་སྡེར་བྲིས་ཏེ་ཙ་ཚ་ཛ་འཛ་ཞ་[40] ཞེས་བཀོད་འདུག་པས་བོད་ཀྱི་ཡིག་གཟུགས་དར་བ་ནས་བཟུང་ཙ་ཆ་ཛ་གསུམ་ལ་ཙ་ཚ་ཛ་གསུམ་དུ་བྲིས་ཀྱི་ཡོད་པ་དང་། བོད་ཀྱི་ལོ་པཎ་བཀའ་དྲིན་ཅན་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་ཙ་ཆ་ཛ་གསུམ་ལ་ཙ་ཚ་ཛ་གསུམ་དུ་བྲིས་པ་ཡང་མ་བརྟག་མ་དཔྱད་པར་བྲིས་པ་ནི་ག་ལ་ཡིན། དེས་ན་གོང་དུ་བཤད་ཟིན་པ་ལྟར་ཐོན་མིས་དེའི་ཚེ་དེའི་དུས་ན་རང་ཉིད་ཀྱིས་ཇི་ལྟར་མཐོང་བ་བཞིན་མཛད་པ་ཕྱིས་ཀྱི་མཁས་པས་ཀྱང་དེ་ལྟར་བཞེད་པས་ཐ་གཅིག་ཏུ་ནོར་བར་མ་འཛིན་ཅིག །དེས་ན་བཀའ་བསྟན་དུ་ཙ་ཆའི་ཚབ་ཏུ་ཙ་ཚ་བྲིས་པ་འདི་དེའི་སྐབས་ཀྱི་ཡི་གེའི་འདོན་སྟངས་ལ་རག་ལུས་པས་དེང་སང་ཙ་ཆ་ཛ་གསུམ་འབོད་པ་ལྟར་ཙ་ཚ་ཛར་མི་འདོན་པའི་ངེས་པ་མེད་པས་མཐའ་གཅིག་ཏུ་དགག་པ་བྱེད་པ་མི་རིགས་སོ།།

དེ་ལྟར་ཙ་ཚ་ཛ་གསུམ་འདོན་སའི་ཡུལ་གྱི་ངོས་འཛིན་བྱས་པ་འདིས་ཐོན་མི་རྒྱ་གར་གྱི་ཡུལ་གང་དུ་ཐེབས་མིན་གྱི་ངེས་པ་ཅུང་ཟད་ཅིག་རྙེད་ནུས་ལ། དེ་ལ་རྟེན་ནས་ཐོན་མིས་རྒྱ་གར་གྱི་ཡུལ་ཕྱོགས་གང་དུ་དར་བའི་གུཔྟའི་ཡི་གེར་དཔེ་མཛད་པའང་ངེས་ནུས་

40. Ariean Macdonald & Yoshira Imeada, p. 237 Document Tibetans, Paris.1978.

པས་གུཔྟའི་ཡི་གེ་བོད་ཡིག་གི་ཕྱི་མོ་ཡིན་པ་ལ་ཐེ་ཚོམ་བྲལ་མི་དགོས་ཀྱང་། ཡུལ་དབུས་ཀྱི་ཡི་གེ་དྲུད་ཞལ་ཡུལ་དུ་[41]དར་ཁྱབ་ཆེ་བའི་ལི་ཚྭ་བའི་རྒྱལ་བརྒྱུད་སྐབས་ཀྱི་གུཔྟའི་ཡི་གེའི་གཟུགས་ཙུང་ཟད་འགྱུར་བ་ཀུ་ཊིལ་དང་། ཁ་ཆེར་དར་ཁྱབ་ཡོད་པའི་གུཔྟའི་ཡི་གེ་རྣམས་ཕན་ཚུན་གཟུགས་འདྲ་ལོ། དེ་ལ་དཔེ་མཚོན་པ་ཞིག་ཡིན་པར་ངེས།[42]

ཐོན་མིས་བོད་ལ་མཁོ་བའི་ཙ་ཚ་ཛ་གསུམ་གསར་གཏོད་མཛད་ཚུལ་ལ་ལོ་རྒྱུས་རྣམས་སུ་བཤད་པ་མི་འདྲ་འགའ་ཞིག་ཡོད་ལ། དེ་ལས་ཡོངས་གྲགས་སུ་བོད་ཕྱུག་རྣམས་ལ་སློབ་བཞིན་པའི་མི་དཀར་པོའི་སྐོར་འདི་ཡིན་ལ། འདིའི་སྐོར་ལ་ཞ་ལུས་རྒྱ་གར་གྱི་ཨེཀ་ལ་བོད་ཀྱི་གཅིག་ཁྲིར་མ་བཏུབ་པས་ཙ་གསར་དུ་བཟོས་ཚུལ་གསུངས་པ་ལ། .མཁས་དབང་དགེ་ཆོས་ཀྱིས་བཞེད་པ་འདི་ལ་མི་འདོད་པའི་ཐལ་བ་འཕངས་འདུག་ཟེར།[43] འདི་ལ་ཙུང་ཟད་དཔྱད་ན། ཉང་རལ་པས།[44] རྒྱའི་ལོ་ཀ་བོད་ཀྱི་འཇིག་རྟེན་ལ་བཏུབ་པས་ཛ་བཅུག །རྒྱའི་ཧྲུ་བོད་ཀྱི་ཆོས་བྱ་བ་མ་བཏུབ་པས་ཚ་བཅུག །ཅེས་པ་འདི་རྒྱ་གར་གྱི་སྐད་ལ་ལོ་ཀ་ཞེས་པའི་དོན་བོད་སྐད་དུ་བསྒྱུར་ན་འཇིག་རྟེན་ཡིན་དགོས་པས། རྒྱ་གར་གྱི་གསལ་བྱེད་ནང་ཇ་ལས་ཛ་མེད་སྐབས་འཇིག་རྟེན་གྱི་སྒྲ་གདངས་བརྟོན་པའི་བོད་ཡིག་གཅིག་དགོས་པར་གཟིགས་ཏེ་ཛ་གསར་བཟོ་མཛད་ཅེས་པའི་དོན་ཡིན་ལ། དེ་ལྟར་ཧྲུ་ལ་བོད་ལ་ཆོས་ཞེས་བྱ་བ་མ་བཏུབ་པས་ཚ་བཅུག་ཅེས་པ་ལས་ཧྲུའི་སྒྲ་ལས་ཚ་བསྐྱེད་ཅེས་པའི་དོན་མིན་ནོ། །མཁས་དབང་དགེ་ཆོས་པས་ཇོ་ཞ་ལུ་ལོ་ཆེན་གྱིས་གསུངས་པ་ལ་མ་རན་པར་གསུངས་འདུག་ཀྱང་འདི་གཉིས་ཀ་གསུངས་སྟངས་སོ་སོ་ལས་གསུང་དོན་གཅིག་ཡིན་པར་སེམས་སོ། །ཞ་ལུའི་གསུང་ཚུལ་འདི་བཀའ་ཆེམས་བཀའ་ཁོལ་མ་ལ་གཞི་མཛད་པ་ཞིག་ཡིན་ལ། དེ་ཉིད་ཉང་རལ་པས་ཀྱང་རང་ཉིད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་དུ་བཀོད་པས། བཀའ་ཁོལ་མའི་རྗེས་སུ་འབྲངས་པ་ཉིད་དོ།།

---

41. नेपाल लिपि–प्रकाश, हेमराज शाक्य, नेपाल राजकीय प्रज्ञा–काठमंडौ, नेपाल
42. नेपाल लिपि–प्रकाश, पृ–16–22
43. དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་གསུང་རྩོམ། དེབ་དང་པོ། ཤོག ༢༦༧
44. ཆོས་འབྱུང་མེ་ཏོག་སྙིང་པོ་སྦྲང་རྩིའི་བཅུད། ཤོག ༧༧༢

བོད་ཀྱི་བརྡ་སྤྲོད་པའི་གཞུང་གི་སྐོར།

བོད་ཀྱི་ཡིག་གཟུགས་ཀྱི་བྱེད་པོ་ཐོན་མི་ཡིན་པ་སློན་མེད་དུ་གྲུབ་ཀྱང་འགའ་ཞིག་ལྟར་མིག་བལྟས་ཏེ་ཚུལ་གསུམ་མ་ཚང་བའི་གཏན་ཚིགས་དག་བཀོད་པ་ནི་རང་ཚང་སྟོན་པའི་རྣམ་འགྱུར་ཙམ་དུ་ཟད་པས་ལུང་རིགས་ཀྱི་འཐད་པ་བྱ་མི་དགོས་པར་སེམས། མཁས་པ་ཀུན་ལ་གྲགས་པའི་མཚན་ནི་ཐོན་མི་སཾ་བྷོ་ཊ་ཡིན་ཡང་གཞུང་འགའ་ཞིག་ལས་ཐོན་མིའི་མཚན་ལ་བརྗོད་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་རེ་སྣང་། དེ་དག་བསྡོམས་ཏེ་མཁས་དབང་ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་པས་ཐོན་མིའི་ཞལ་ལུང་[45]ནང་རྒྱས་པར་གསུངས་ཟིན་པས་ཀློས་པར་མི་བྱ་ལ། བཅོམ་ལྡན་རིག་རལ་གྱིས་[46]སྒྲའི་བསྟན་བཅོས་སྨྲ་བའི་རྒྱན་གྱི་མེ་ཏོག་ཅེས་པ་ལས་ཐོན་མི་སཾ་བོ་ར་ཞེ་སུ་གསུངས་འདུག་པ་འདིས་སྔོན་ཐོན་མིའི་མཚན་བརྗོད་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་བཅུ་གཉིས་པའི་ནང་ཡོད་པ་མངོན་ནོ།།

སྤྱིར་བོད་ཀྱི་བརྡ་སྤྲོད་པ་ནི་བོད་སྐད་ཀྱི་ཁྲིམས་ཡིན་ལ། དེ་ནི་ཡུལ་སྐད་གང་ཞིག་ཡི་གེ་རྣམས་བརྗོད་པའི་ལམ་དུ་སྒྲིག་ཏེ་བྲི་བའི་སྐབས་ཇི་ལྟར་འབྲི་དགོས་པ་དང་། རྒྱུ་མཚན་གང་གི་ཕྱིར་འབྲི་དགོས་པ་དང་། དོན་གང་ཡང་རུང་བ་གསལ་བར་སྟོན་པའི་ཕྱིར་སྐད་ཀྱི་འཇུག་ཚུལ་གང་ཡིན་སོགས་ཀྱི་ཁྲིམས་ཡིག་གཅིག་ཡིན། དེ་འདྲའི་བརྡ་སྤྲོད་པའི་གཞུང་ཡང་སྐད་དེ་དང་དེའི་རང་བཞིན་དང་མཐུན་ཞིང་དེ་ལ་རག་ལུས་དགོས་པ་ཞིག་ལས་དེ་དང་མ་མཐུན་པའི་ཁྲིམས་ཡིག་ཅིག་གཏན་འབེབས་བྱེད་ན་སོ་ཐར་གྱི་ཁྲིམས་ཁྲིམ་པ་ལ་འགེལ་བ་དང་མཚུངས་པས་མི་རིགས། སྐབས་སུ་བབས་པ་བོད་སྐད་ལ་མཚོན་ན། བོད་སྐད་རང་གི་ཐོག་བརྩམས་པའི་བརྡ་སྤྲོད་པའི་གཞུང་ཞིག་དགོས་པ་ལས་ཆ་འགའ་ཞིག་མཐུན་པ་ཙམ་གྱིས་བོད་སྐད་ཀྱི་བརྡ་སྤྲོད་པའི་གཞུང་དུ་བརྩི་མི་རིགས། གལ་ཏེ་ཅུང་ཟད་འདྲ་བ་ཙམ་གྱིས་བོད་སྐད་ཀྱི་བརྡ་སྤྲོད་པའི་གཞུང་དུ་འདོད་ན་སྐད་རིགས་མང་པོ་ཞིག་གི་

45. སུམ་རྟགས་ཀྱི་བཤད་པ་ཐོན་མིའི་ཞལ་ལུང་། ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་། ཤོག ༤

46. སྒྲའི་བསྟན་བཅོས་སྨྲ་བའི་རྒྱན་གྱི་མེ་ཏོག བཅོམ་ལྡན་རིག་པའི་རལ་གྲི། ཤོག ༢ ན་ དཀའ་གནད་ཚོགས་བར་སྟོགས་བསྡུས།

བརྡ་སྤྲོད་པའི་གཞུང་བོད་སྐད་ཀྱི་བརྡ་སྤྲོད་པའི་གཞུང་དུ་འདོད་དགོས་པར་ཐལ་ཏེ་ཚུང་ཟད་སྟོ་མཐུན་པ་ཕལ་ཆེར་མེད་པ་མི་སྲིད་པས་གཟུ་བོར་གནས་ཏེ་བརྟག་པར་རིགས་སོ།།

དེང་གི་དུས་བརྡ་སྤྲོད་པའི་གཞུང་སུམ་ཅུ་པ་དང་རྟགས་ཀྱི་འཇུག་པ་ཐོན་མིས་མཛད་མ་མཛད་ཀྱི་སྐོར་གྱི་ཀླུན་ཀའི་ཤེ་ལྷེས་བརྒྱ་ཕྲག་མང་པོར་ཡོངས་སུ་གྲགས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཕྱུང་པོ་སྲིག་པར་བརྩམས་པ་ལ་འཁོན་སེམས་དང་ཕྲག་དོག་ཞེ་སྡང་གི་དབང་དུ་མ་སོང་བར་གཟུ་བོའི་བློས་དཔྱད་པར་སྤྲོ་སྟེ། དེ་ཡང་མདལ་དུ་གནས་ཏེ་ངེསམ་པ་ཞིག་བཏང་ན་ཐོན་མིས་ཡིག་གཟུགས་གསར་གཏོད་མཛད་དེ་ཙང་མི་མཛད་པའི་བརྟོལ་ཞིགས་འཛིན་པ་ནི་ག་ལ་ཡིན། ཡིག་གཟུགས་བཅོས་ཟིན་པའི་རྗེས་སུ་དེའི་འདེངས་ལུགས་ཀྱང་མི་མཛད་དེ་གཞུང་ངེས་པ་ནི་སྔ་ཞེས་དོན་ཏོ་བོ་སུ་ལ་ཡང་གྲུབ་སྐྱེ་གསོལ་ཐབ་ཀྱིན་པོས་ཚང་མང་ནང་ཞལ་ཟམ་ཀྱི་ཡོ་བྱད་ཐམས་ཅད་བསྒྲུབས་ཏེ་ཟིན་མ་བཅོས་པ་དང་མི་ཚུངས་པས་གཏིང་རིང་པོའི་རྣོ་བསམ་ཅན་མིན་ཡང་ཞེས་ཉུས་པར་ངེས། འོན་སྤྱིར་དྲིས་པའི་ཡིག་ཆ་ལག་ནང་སུམ་རྟགས་དང་མ་མཐུན་པའི་ནོར་འཁྲུལ་སྣང་བས་ཐོན་མིས་མཛད་མེད་པར་འདོད་ན་ནི་ཞལ་གད་ཀྱི་གནས་ཏེ་ཐོན་མིས་སུམ་རྟགས་བརྩམས་པའི་རྗེས་སུ་ཡིག་ནོར་ཡོང་མི་ཆོག་པ་ཡིན་ན་ཁྲིད་ཀྱིས་འདོད་པའི་རྩོམ་པ་པོའི་རྗེས་ཀྱི་གཞུང་དང་ཡིག་ཆ་རྣམས་སུ་ཡིག་ནོར་ཡོང་མི་ཆོག་ཀྱང་མེད་པ་ཞི་མི་སྲིད་པས་ཏ་ཅང་ཁལ་པའི་ཉེས་པ་དྲང་ན་གནས་སོ། །གལ་ཏེ་ཐོན་མིའི་རྗེས་ཀྱི་གཞུང་དང་ཡིག་ཆ་རྣམས་སུ་ནོར་འཁྲུལ་མ་ཆོག་པ་དང་ཁྲིད་ཀྱིས་འདོད་པའི་རྩོམ་པ་པོའི་རྗེས་ཀྱི་གཞུང་དང་ཡིག་ཆ་རྣམས་སུ་ནོར་འཁྲུལ་ལ་དམིགས་བསལ་ཡོད་ན་ནི་བརྗོད་རྒྱུ་གང་ཡང་མེད་དོ།།

དེ་དག་ནི་བློ་ལྡན་སྐྱེས་ཀྱི་ཞེས་བྱ་ཡིན་ལ་བརྟག་པའི་ངལ་བ་དྭ་མི་དགོས་པར་སེམས། འོན་ཀྱང་གཞུང་དང་ཡིག་ཆ་དག་ལ་བརྟེན་ནས་གཟུ་བོའི་བློས་དཔྱད་པ་ཙང་ཟད་ཅིག་བྱེད་ན། ས་པཎ་མ་བྱོན་སྔོན་ཏུང་ཏང་ཡིག་རྙིང་རྣམས་སུ་ཡིག་ནོར་བྱུང་བ་མ་གཏོགས་ཕྲད་དང་རྣམ་དབྱེའི་འཇུག་པ་རྣམས་སུམ་ཅུ་པ་དང་ཕལ་ཆེར་མཐུན་ཞིང་། སྔར

སྒྲོལ་ལྷར་གི་ག་ལོག་པར་བྲིས་པ་དང་། དཀོན་མཆོག་ལ་དཀོན་ཅོག་དང་། མི་ལ་སྨི། ཨི་ལྡན་གྱི་ཕྲད་ཀྱི་ཐོབ་ཡུལ་འགར་ཐོབ་ཁྲུངས་མེད་པ་བྲིས་པ་དང་། སོགས་ལ་སྟོགས་སོགས་བྲིས་འདུག་པས་སྐད་གསར་བཅད་གསུམ་པའི་སྔོན་གྱི་ཡིག་ཆ་ཡིན་པ་ནི་གོར་མ་ཆག། འོན་ཀྱང་ཡིག་མཁན་མི་འདྲ་བའི་དབང་གིས་ཡིག་གཟུགས་ནི་སློག་བདེ་ལོས་དང་། བྲི་ཆ་ལེགས་ལོས་མང་བ་ནི་ཆོས་ཉིད་པས་འདི་ལ་ཚན་རིག་གི་བརྟག་དཔྱད་བྱེད་ནས་འགྱུར་བཀོས་ཀྱི་ཚད་གཞིར་གཟུང་མི་དགོས་པར་སེམས། ཡིག་ཆ་འདི་དག་དང་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཁག །སུམ་རྟགས་འགྲེལ་པ། དེ་བཞིན་དག་ཡིག་གི་གཞུང་རྣམས་སུ་གསལ་བའི་ཁུངས་རྣམས་ལ་རྟེན་ནས་ཅུང་ཟད་གཅིག་བརྗོད་ན། ལོ་རྒྱུས་ལ་སྟ་བ་[47] བཀའ་འཆེམས་བཀའ་ཁྲོལ་མར་ཐོན་མི་རྒྱ་གར་དུ་ཕེབས་པའི་སྐོར་དང་ཡིག་གཟུགས་ཇི་ལྟར་གསར་གཏོད་མཛད་པའི་སྐོར་གསུངས་པའི་སྐབས་དེ་ནས་རྒྱལ་པོས་ཡི་གེ་བསླབས་ནས་[48] ཞེས་འཁོད་པ་འདིས་རྒྱལ་པོས་ཐོན་མིས་གསར་གཏོད་མཛད་པའི་ཡིག་གཟུགས་བྲི་སྟངས་གཅིག་པུ་བསླབས་པ་ནི་ག་ལ་ཡིན། རྒྱལ་པོས་ཡིག་གཟུགས་གཅིག་པོ་སྦྱོང་ཕྱིར་ལོ་བཞི་ཕོ་བྲང་ནས་ཕྱིར་མ་ཐོན་པར་བཞུགས་ག་ལ་དགོས། དེས་ན་ཀ་ཁོལ་མ་དང་། ཉང་ཆོས་འབྱུང་སོགས་ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཐེར་སྔ་བ་རྣམས་སུ་རྒྱལ་པོ་ཡུན་རིང་ཡི་གེ་སློབ་ཕྱིར་བཞུགས་པས་བློན་པོ་རྣམས་ཀྱིས་རྒྱལ་པོ་བླུན་ལ་འབངས་སྐྱིད་པ་རང་ཉིད་ཀྱིས་བྱས་པར་བཤད་པ་གསལ་བས་རྒྱལ་པོས་ཡིག་གཟུགས་སྦྱོང་ཕྱིར་ལོ་བཞི་ཙམ་བཞུགས་དགོས་པའི་དབང་པོ་ཤིན་ཏུ་བརྟུལ་པོ་རང་ནི་ག་ལ་ཡིན། དེས་ན་རྒྱ་མཚན་འདིས་རྒྱལ་པོས་ཡིག་གཟུགས་ལས་གཞན་པའི་གཞུང་ལ་སློབ་གཉེར་མཛད་ཡོད་པ་རིགས་པས་གྲུབ། དེ་བཞིན་དུ་ས་སྐྱ་པ་བསོད་ནམས་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་ཐོན་མིས་མདོ་ཟླའི་སྒྲ་མདོ་ལྔ་བ་ཡོད་ཀྱིས་[49] ཞེས་གསུངས་པས་ཐོན་མིས་བརྡ་སྤྲོད་པའི་གཞུང་ཞིག་མཛད་ཡོད་པར་བཞེད་པས། ཁོང་གིས་

47. བཀའ་འཆེམས་ཀ་ཁོལ་མ་ནི་ཇོ་བོ་རྗེས་ར་སའི་འཕྲུལ་སྣང་ནས་བཞེས་པར་གྲགས།

48. བཀའ་འཆེམས་ཀ་ཁོལ་མ། ཤོག ༡༠༨

49. རྒྱལ་རབས་གསལ་བའི་མེ་ལོང་། ཤོག ༧༠

ས་པཎ་གྱིས་མཛད་པོ་མོ་མཁྱེན་པ་ཞིག་ལ་ཡིན། དེ་བཞིན་དུ་ཐོན་མིས་ཡི་གེའི་ཕྱིད་ཕྱལ་
པ་དེ་སྣ་ཧྲོའི་ལྷ་ཁང་གི་བྲག་ལ་བརྐོས་ཏེ་ཡོད་པ་གསལ་མེའི་ཞུ་སྒྲིག་པའི་མཆན་དུ་
གསལ།[50] ཁོས་དབྱངས་གསལ་ཕྲད་དང་བཅས་པ་ཡོད་པ་ཞིག་བྲིས་ཡོད་པར་ཐེ་ཚོམ་མེད།
འགྲོ་ཞིག་གིས་ཐོན་མི་ལ་ཕྱིག་ཕྱུད་འདི་འདྲ་བ་བྲི་བའི་ནུས་པ་མེད་དེ་ཡི་གེ་གསར་
གཏོད་མཛད་པ་ཙམ་ཡིན་པས་དེ་འདྲ་བའི་སྡེབ་སྦྱོར་ལེགས་པོ་སྒྲིག་མི་ཤེས་སོ་ཞེ་ན་དེའི་
ཉེས་པ་ཁྲིད་ལའང་མཚུངས་པས་རྒྱ་མཚན་དུ་མི་འགྲོའོ། །དེ་བཞིན་དུ་ལོ་ཆེན་རིན་ཆེན་
བཟང་པོ་ལ་སོགས་པ་བརྒྱ་ཕྲག་བཅུ་པའི་སྐབས་སུ་སྲིབས་པའི་རྩོམ་འགྱུར་ཐམས་ཅད་
ཀྱང་ཕྲད་ཀྱི་འཇུག་ཚུལ་ལེགས་པོ་ག་ལ་ཡོད་སྲིད་སོམ་ཤིག

༣ ཡང་རྗེ་ས་པཎ་གྱི་སྔོན་དུ་རྗོག་ལོས་མཛད་པའི་དག་ཡིག་ཞང་བོད་ཀྱི་ཡི་གེ་ལ་སུམ་
ཅུ་དང་དབྱངས་ཡིག་བཞི་བཅས་སོ་བཞི་དང་། དེ་ལ་ཡ་བཏགས་དང་ར་བཏགས་ལ་
བརྟགས་ལ་བཏགས་ལ་སོགས་པ་དུ་ཡོད་པ་གསུངས་ནས་དེ་དག་གི་དཔེར་བརྗོད་ཀྱང་
རིམ་བཞིན་བཀོད་པ་དང་། སྔོན་རྗེས་གཉིས་ཀྱི་འཇུག་ཚུལ། ཨི་ལྡན་དང་ལ་དོན་གྱི་ཕྲད་
ཀྱི་འཇུག་ཚུལ་དཔེར་བརྗོད་དང་བཅས་པ་གསུངས་པ་འདིས་ནི་ས་པཎ་གྱི་སྔོན་དུ་བརྡ་
སྤྲོད་གཞུང་ཡོད་པ་གསལ་ལོ། དེ་ནས་ཆག་ལོའི་སློབ་མ་[51]བཅོམ་ལྡན་རིག་པའི་རལ་
གྲིས་ཀྱང་དག་ཡིག་སྣ་བའི་རྒྱན་གྱི་མེ་ཏོག་མཛད་དོ། །དེའི་ནང་བཀས་བཅད་སྐབས་ཀྱི་
འགྱུར་བ་ཇི་བྱུང་དང་། བོད་ཡིག་སུམ་ཅུར་ངེས་ཚུལ། སྔོན་རྗེས་ཀྱི་འཇུག་ཚུལ། ཕྲད་ཀྱི་
འཇུག་ཚུལ་དང་འབྲེལ་ཏེ་རྣམ་དབྱེའི་སྐོར་བཅས་གསལ་བར་གསུངས་འདུག་ཅིང་།
བཅོམ་ལྡན་རིག་པའི་རལ་གྲི་ནི་ཆག་ལོའི་སློབ་པ་ཡིན་པས་རྗེ་ས་པཎ་དང་དུས་མཉམ་
ཡིན་པ་ཆག་ལོས་རྗེ་ས་པཎ་ལ་ཞུ་ཡིག་[52]ཕུལ་བ་ས་པཎ་གྱི་གསུང་འབུམ་དུ་བཞུགས་
པས་ཤུན་ཀ་བྱེད་མི་ནུས། ཡང་ཉང་ཆོས་འབྱུང་ལས་འབྲི་ཀློག་དག་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་དུ་

50. རྒྱལ་རབས་གསལ་བའི་མེ་ལོང་། ཤོག ༥༢
51. ཁོ་བོའི་བླ་མ་ཆག་ལོ་ཙ་བ་དགེ་སློང་ཆོས་རྗེ་དཔལ་ ཤོག ༧༡ ན
52. ས་པཎ་གསུང་འབུམ། པོད། ༢ ཤོག ༤༣༡

ཀླུའི་བསྟན་བཅོས་དང་། དག་ཡིག་རྒྱས་པ་ཡང་མཛད་དེ་རྒྱལ་པོའི་ཕྱག་ཏུ་ཕུལ་བས་མཉེས་སོ། །བོད་ཀྱི་ལོ་ཙྪ་བ་ལ་སྒྲ་བ་དེ་ཐོན་མི་སམ་བྷོ་ཊ་ཡིན་ནོ་[53]ཞེས་གསུངས་པས་ཀྱང་ཐོན་མིས་བརྡ་སྤྲོད་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་མཛད་པར་གྲུབ། གོང་དུ་བཀོད་པའི་ཡིག་ཆ་འདི་དག་ལས་ས་སྐྱ་བསོད་ནམས་རྒྱལ་མཚན་ཅམ་མ་གཏོགས་གཞན་རྣམས་ས་པཎ་གྱི་སྔོན་དང་དུས་མཉམ་ཡིན་པས་ཐོན་མིས་མཛད་པའི་བརྡ་སྤྲོད་པའི་གཞུང་ལ་གཞི་མཛད་དེ་དོན་གཉེར་ཅན་ལ་སླ་བའི་ཕྱིར་བཀོད་པའི་གཞུང་ཡོད་བཞིན་དུ་མེད་ཅེས་བརྗོད་པ་ནི་ངའི་མོ་གཟམ་ཞེས་པ་དང་ཆེས་མཚུངས་སོ།།

ཡང་དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་པོད་གཉིས་པ་སུམ་རྟགས་དང་དག་ཡིག་ཅེས་པའི་པོད་ཐྲེང་ནང་གི་གཞུང་དང་པོ་ལུང་སྟོན་པ་སུམ་ཅུ་པ་དང་རྟགས་ཀྱི་འཇུག་པ་བཞུགས་སོ་ཞེས་བཀོད་དེ་རྗེ་བ་པོའི་མཚན་ས་པཎ་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་བརྩམས་སོ་ཞེས་འདོག་པ་ནི་སྣ་སྒྲིད་དགོན་མཁན་པོ་ཀུན་དགའ་བཟང་པོས་གཙོ་སྒྲིག་བྱས་པ་ཞིག་སྟེ། ཁོང་གིས་ཡོངས་གྲགས་ཐོན་མིས་མཛད་ཅེས་པ་དེ་ས་པཎ་གྱིས་མཛད་ཅེས་བཀོད་པ་ལ་རྒྱབ་རྟེན་གྱི་ལུང་དང་རིགས་པ་མ་ཐོངས་པ་ཡོད་གཤའ་ཡང་།[54] ཕྱོགས་སྒྲིག་མཛད་པའི་པོད་དེ་ཉིད་དུ་ཞྭ་ལུ་ལོ་ཙྪ་བ་ཆོས་སྐྱོང་བཟང་པོས་བརྩམས་པའི་སུམ་ཅུ་པའི་རྣམ་འགྲེལ་གྱི་མཚན་བྱང་དུ་སློབ་དཔོན་ཨ་ནུས་མཛད་པའི་བོད་ཀྱི་སྐད་ཀྱི་གསུང་རབ་ལ་འཇུག་ཚུལ་སུམ་ཅུ་པའི་རྣམ་འགྲེལ་བཞུགས་སོ་[55]ཞེས་འཁོད་འདུག་པས་ཤོག་གྲངས་འགའ་ཞིག་གི་བར་ནང་འགལ་དུ་ཞུ་སྒྲིག་གནང་བ་འདི་ལ་ཅི་ཞུ། ཞྭ་ལུ་ལོ་ཆེན་གྱིས་སུམ་རྟགས་རྗེ་ས་པཎ་གྱིས་མཛད་པ་མ་མཁྱེན་པའི་ཚུལ་མཛད་པ་ནི་ག་ལ་ཡིན། དེར་མ་ཟད་ཞ་ལུས་མཆོད་བརྗོད་དུ་ངག་གི་དབང་ཕྱུག་ཐོན་མི་ལ་བསྟོད་པ་མཛད་དོ།

53. ཆོས་འབྱུང་མེ་ཏོག་སྙིང་པོ་སྦྲང་རྩིའི་བཅུད། ཤོག ༡༧༨

54. བོད་ཀྱི་བཙུ་ཕྲག་རིག་མཛོད་ཆེན་མོ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༨ ཤོག ༡

55. ཤོག ༢༤ གོང་བཞིན།

དེ་ཉིད་ལས།[༥༦]

གངས་ཅན་སྣོད་ཀྱི་བཅུད་སྤྱོད་གཙུག་ལག་གཞུང་།།
གངས་ཅན་མཁས་པ་ཐོན་མི་སཾ་བྷོ་ཊ།།
གངས་ཅན་དམ་ཆོས་སྒྲོན་མེ་དེས་མཛད་པའི།།
བསྟན་བཅོས་ཟླུང་འདི་རབ་ཏུ་དབྱེ་བར་བགྱི།།

ཞེས་གསུངས་ཏེ་བསྟན་བཅོས་ཟླུང་ནི་སུམ་རྟགས་གཉིས་ལས་མ་འདས་ལ། དེ་གཉིས་ཐོན་མིས་མཛད་ཚུལ་དབྱུར་ཟ་སྒྲོགས་པ་ཞུ་སྙིག་བྱས་མ་གཟིགས་པ་ནི་མི་སྲིད་ལ། ས་སྐྱ་པའི་མཁས་པའི་ཁྲིད་ནས་གསུང་གསང་ཐོན་པོས་དམ་བཅའ་མཛད་བཞིན་དུ་ཐོན་མིའི་མཛད་རྗེས་ལ་འདོད་ལྟའི་དབང་དུ་སོང་སྟེ་ཞི་ཁྲོའི་ཉམས་ཀྱིས་ཟླུར་མིག་བལྟ་བའི་དགོས་པ་དང་ཉིང་དགོས་གང་ཡིན་བདག་གིས་མ་རྟོགས། དེར་མ་ཟད་པཎ་ཆེན་ཤཱཀྱ་མཆོག་ལྡན་གྱིས་ཆོས་ལ་འཇུག་པའི་སྒོ་ཞེས་བྱ་བའི་མཆོད་བརྗོད་དུ།[༥༧]

གངས་ཅན་ཨུཏྤལ་སྐྱོང་མཛད་པད་དཀར་གཉེན།།
སྤྲིན་རས་གཟིགས་དབང་མཚན་མོའི་ཉི་མ་ཁྲོད།།
ས་སྐྱོང་ལྷ་བའི་གཟུགས་སུ་ཤར་གྱུར་པ།།
སྐྱོང་བཙན་ཐུགས་རྗེའི་ཐུག་གིས་བདག་ཟུངས་ཤིག
ངག་གི་དབང་ཕྱུག་མེས་པོ་ཉི་ལྟ་ནི།།
བོད་ཡིགས་ཚ་ཤས་བསྒགས་པའི་ཟློལ་གྱིས་ནི།།
བྱང་ཕྱོགས་བསོད་ནམས་རི་བོའི་ཕྲག་པར་ནི།།
ལེགས་པར་འཆར་བ་ཁྱོད་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ།།

---

56. དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱའི་གསུང་རབ། པོད། ༢ ཤོག ༢༤
57. དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱའི་གསུང་རབ། པོད། ༢ ཤོག ༦༠ གཞུང་འདི་དང་མཚན་བྱང་མཐུངས་པ་པཎ་ཆེན་བསོད་ནམས་རྩེ་མོས་ཀྱང་མཛད་འདུག

ཞེས་ཆོས་རྒྱལ་སྲོང་བཙན་དང་དག་གི་དབང་ཕྱུག་ཉི་མ་ཞེས་པར་མཆོད་པ་བརྗོད་པའི་སྐབས་དག་གི་དབང་ཕྱུག་ཉི་མ་ཞེས་པ་འདི་སུ་ལ་ངོས་འཛིན་དགོས་སམ།

ཡང་དེ་ཉིད་ལས། [༥༨]

འདི་ནི་རང་བཟོ་མ་ཡིན་ཏེ།།
བོད་ལེགས་ཞབས་ཀྱི་གཞུང་བཞིན་སྦྱར།། ཞེས་དང་།

ཡང་དེ་ཉིད་ལས། [༥༩]

འདི་ཙམ་ཁོ་ན་ཤེས་པའི་བློ་བཟང་དེ།།
མཁྱེན་ལྡན་བོད་ལེགས་ཞབས་ཀྱི་བཞུགས་པའི་ཁྲི།།
མཐོན་པོའི་གོ་འཕང་དེ་ལ་འཛེག་པར་དབང་།།

ཞེས་གཞུང་གི་གོང་འོག་གིས་པཎ་ཆེན་སུ་ཀྲ་མཆོག་ལྡན་གྱིས་བོད་ལེགས་ཞབས་སམ་ཐོན་མི་ཡི་མཛད་པར་བཞེད་པ་ཤིན་ཏུ་གསལ། བོད་ལེགས་པའི་ཞབས་ཀྱི་གཞུང་སུམ་རྟགས་དང་གཞན་དུ་དྲངས་པའི་ཡི་གེ་མདོ་ལས་གཞན་ཅི་ཡོད། ཡང་པཎ་ཆེན་བསོད་ནམས་རྩེ་མོས། [༦༠]

སྔོན་གྱི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཡིས།།
བོད་སྐད་ཡི་གེས་བསྒྱུར་བ་ལ།།
ཡི་གེའི་བྱེ་བྲག་དབྱེ་བ་དང་།།
གྲངས་ཀྱང་དབྱེ་བསྡུ་དེ་ལྟར་བཤད།།

ཞེས་སྔོན་གྱི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཞེས་པ་འདི་ཐོན་མི་ལ་མ་ཏོ་ན་སུ་ལ་གོ་སྙེ། པཎ་ཆེན་བསོད་ནམས་རྩེ་མོ་ནི་ཛྙཱ་ས་པཎ་གྱི་སྔོན་དུ་བྱོན་ཟིན་པས་ཛྙཱ་ས་པཎ་ལ་གོ་མི་ནུས།

---

58. དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱའི་གསུང་རབ། པོད། ༢ ཤོག ༢༩
59. དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱའི་གསུང་རབ། པོད། ༢ ཤོག ༢༩
60. ས་སྐྱ་བཀའ་འབུམ། པོད། ༢ ཤོག ༢༩༧།༡།༡

ཡང་ཁོང་གིས། [61]

ཡི་གེ་མདོ་ཞེས་བྱ་བ་ལས།།
ཨཱརྱ་དང་འབྱུང་གནས་མི་འདྲ་ཡོད།།

ཅེས་ཡི་གེ་མདོ་ཞེས་བྱ་བ་དེ་སུམ་བརྩམས་པའི་གཞུང་ཡིན་པའི་ཁ་ཚོན་གཅོད་དཀའ་ནའང་། པཎ་ཆེན་བསོད་ནམས་རྩེ་མོའི་སྔོན་ལ་བྱུང་ཟིན་པས་དེ་ལ་ཐེ་ཚོམ་གྱི་སྐབས་མེད་དོ། ཞྭ་ལུ་ལོ་ཙཱ་བ་ཆོས་སྐྱོང་བཟང་པོས། [62]

སྣོད་ནས་རིན་ཆེན་བཟང་པོ་དང་།།
བློ་ལྡན་ཤེས་རབ་ལ་སོགས་པ།།
མཁས་མཆོག་རྣམས་ཀྱང་དེ་ལ་བརྟེན།།
ཁ་བོས་མཁན་པོ་ཐོན་མིའི་གཞུང་།།
སུམ་ཅུ་པ་དང་རྟགས་འཇུག་གི།།
དོན་ཡང་ལེགས་པར་གཏན་ལ་ཕབ།།
སྐྱ་ཅོག་རིན་ཆེན་བཟང་པོ་དང་།།
བློ་ལྡན་ཤེས་རབ་ཁོང་དཔད་སོགས།།
མཁས་མང་ལེགས་པར་ཤད་བཅུད་སྦྱངས་ཏེ།།

ཞེས་སུམ་རྟགས་མཁན་པོ་ཐོན་མིས་མཛད་པ་དང་། བོད་ཀྱི་བརྡ་སྤྲོད་པའི་གཞུང་ལ་མཁས་པ་སྐྱ་ཅོག་དང་། རིན་ཆེན་བཟང་པོ། བློ་ལྡན་ཤེས་རབ་ལ་སོགས་པ་དེ་ལ་བརྟེན་ཞེས་པའི་རྟེན་ས་དེ་གང་ཡིན་བརྗོད་དགོས་ལ། སྐྱ་ཅོག་གཉིས་དང་། རིན་ཆེན་བཟང་པོ་དང་། བློ་ལྡན་ཤེས་རབ་བཅས་ཀྱི་སྔོན་ལ་ཡོད་པའི་བརྟེན་ས་ནི་ཐོན་མིའི་གཞུང་ལས་མ་འདས་པས། གཞན་ཞིག་ཡོད་པ་གང་དུའང་མི་གསལ་བས་ཅི་ལ་གོ །ཁོང་སྐོང་། དཔང་

61. ས་སྐྱ་བཀའ་འབུམ། པོད། ༢ ཤོག ༣༥༥/༡/༢

62. དཔལ་ས་སྐྱ་པའི་གསུང་རབ། པོད། ༢ ཤོག ༣༢༠

ལོ་ཙྪ་བ་སོགས་ཀྱི་བརྡ་སྤྲོད་པའི་ལེགས་བཤད་སྦྱངས་ཞེས་པ་འདིས་མཁས་གྲུབ་དམ་པ་དེ་དག་གི་བརྡ་སྤྲོད་པའི་གཞུང་ཀྱང་དེ་དག་ལ་བརྟེན་པས་བདག་གིས་དེ་དག་གི་བཅུད་སྦྱངས་ཞེས་གོ་མི་དགོས་སམ། ཡང་འཇམ་མགོན་མི་ཕམ་རང་ཉིད་ཀྱིས།[༦༣]

དེ་ཕྱིར་བོད་ལ་བོད་སྐད་དུ།།
གསུང་ཕྱིར་སཾ་སྐྲྀ་ཏ་ལ་སོགས།།
འཇིག་རྟེན་མིག་རྣམས་ཕྱིན་བརླབས་ནས།།
བསྟན་པ་སྤེལ་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ།།

ཞེས་ཐུབ་པ་ལ་བསྟོད་པའི་ཤུལ་དུ་སློབ་དཔོན་ཐོན་མིས་མཛད་པའི་གཞུང་རྣམས་བྱིན་གྱིས་བརླབས་པའི་བཀར་གསུངས་སུ་ཞིང་ཤུགས་བྱ་བ་དང་། དེ་ཉིད་ལས་བརྩེགས་འདོགས་ལ་སོགས་པ་འང་ཐུབ་པས་བྱིན་གྱིས་བརླབས་ཏེ་ཐོན་མིས་མཛད་པར་གསུངས་པ་ནི། དེ་ཉིད་ལས།[༦༤]

ཡི་གེ་མ་རྣམས་སུམ་ཅུ་པོ།།
རེ་རེ་ཀྱང་པ་འདོགས་ཅན་དང་།།
འཕྲུལ་རྟེན་ཅི་རིགས་སྦྱར་བ་ཡིས།།
དམ་ཆོས་གསུངས་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ།། ཞེས་དང་།

ཡང་དེ་ཉིད་ལས་[༦༥] རྣམ་དབྱེའི་ཕྲད་རྣམས་ཇི་ལྟར་གསུངས་པ་ནི།
ཚིག་བར་སྦྱ་མའི་རྣམ་འགྱུར་གྱིས།།
རྗེས་ཀྱི་ཚིག་ཕྲད་ཐོབ་ཚུལ་ཡང་།།
བྲེད་མ་ཕྱུགས་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་བསྟེན།།

63. སྤེལ་སྦྱོར་གྱི་བསྟན་བཅོས་བསྟོད་དབྱངས་ཀྱི་རྟེང་བ། དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱ་པའི་གསུང་རབ། པོད་གཉིས་པ། ཤོག ༡༠༡
64. སྤེལ་སྦྱོར་གྱི་བསྟན་བཅོས་བསྟོད་དབྱངས་ཀྱི་རྟེང་བ། དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱ་པའི་གསུང་རབ། པོད་གཉིས་པ། ཤོག ༡༠༨
65. སྤེལ་སྦྱོར་གྱི་བསྟན་བཅོས་བསྟོད་དབྱངས་ཀྱི་རྟེང་བ། དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱ་པའི་གསུང་རབ། པོད་གཉིས་པ། ཤོག ༢༣༠

དེ་ཕྱིར་ཁྱེད་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ།།
དཔལ་ས་ཡི་མཐར་ཕྱི་དང་།།
ག་དའི་མཐར་ནི་གི་སྐྱུར་ཤིང་།།
ན་མ་ར་ལ་ཕྱི་སྐྱུར་བ།།
ཁྱོད་མཐུར་ཞེས་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ།།

ཞེས་ཕྱད་དང་དེ་འཇུག་ཚུལ་བསྟན་པ་རྣམས་ཀུང་ཐུབ་པའི་དབང་པོའི་མཐུ་ལ་རྟེན་ནས་མཁས་པས་གསུངས་པའམ་གསར་བཟོ་མཛད་པར་བཞེད་པས།། ཡི་གེ་སུམ་ཅུར་བསྡུ་བ་དང་། དེ་ལས་སྔོན་རྗེས་དབྱུད་པ་དང་། ཕྱད་ཀྱི་འཇུག་ཚུལ་རྣམས་ཐུབ་པའི་དབང་པོའི་མཐུས་བོད་ཀྱི་མཁས་པས་རྣམས་པར་བཞེད་པ་འདི་ནི་རང་ཉིད་ཀྱི་རྣམས་ཚོས་སུ་མ་གསུངས་པས་སྔོན་དུ་བོན་མིར་བསྒོད་ཕྱག་མཛད་པ་ཚིགས་ཐུབ་པའི་དབང་པོའི་མཐུ་ལ་རྟེན་ནས་སློབ་དཔོན་གྱིས་མཛད་པ་ལས་གཞན་འགྲོལ་རྒྱུ་ཅི་འདུག

ཡང་ས་སྐྱ་བ་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་སྒྲ་བསྒྱུར་ཆེན་པོ་སཾ་བྷོ་ཊ་དང་། ཀུམ་ཟེ་ཨཱནནྡ་ལ་སོགས་བྱོན་ཏེ་བོད་ཀྱི་ཡུལ་དུ་དམ་ཆོས་རྒྱས་པར་མཛད་ནས་[66]ཞེས་གསུངས་ཏེ་ཐོན་མི་ལོ་ཙྪ་བ་ཡིན་པ་བཞིན་ལོ། སྒྲ་བསྒྱུར་གྱི་ལོ་ཙྪ་བ་ལ་བོད་ཀྱི་ཡི་གེ་གཟུགས་ཙམ་ལས་སྐད་ཀྱི་འགྲོ་སྟངས་སྟོན་པའི་བརྡ་སྤྲོད་པའི་བསྟན་བཅོས་ལམ་ཡི་གེའི་འཇུག་ཚུལ་སྟོན་པའི་གཞུང་མེད་པར་ལེགས་སྦྱར་ལས་བོད་སྐད་དུ་བསྒྱུར་ཞེས་པ་ནི་ཞ་མེད་པར་མེདའ་འཕེན་ཞེས་ཟེར་བ་དང་མཚུངས་སོ།།

པཎ་ཆེན་ཤཱཀྱ་མཆོག་ལྡན་གྱིས་བོད་ལེགས་ཞབས་ཞེས་ཐོན་མི་སཾ་བྷོ་ཊར་གསུངས་ཏེ། སཾ་བྷོ་ཊའི་སྐད་དོད་ལས་སཾ་ཞེས་པ་ལེགས་པར་བསྒྱུར་ཏེ་ལེགས་སྦྱར་གྱི་སཾ་བཟང་པོ་དང་ལེགས་པ་གཉིས་ཀར་གོའོ། །ཡང་ཁོང་གིས་བོད་ལེགས་ཞབས་ཀྱི་གཞུང་བཞིན་སྦྱར་ཞེས་དང་། ས་སྐྱ་པཎ་ཆེན་རང་ཉིད་དང་། ས་སྐྱ་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན། བྲུ་ལྷ་ལོ་ཆེན་ཆོས་

66. ས་སྐྱ་བཀའ་འབུམ། ཐོག ༤༣།༦།༦

སྐྱོང་བཟང་པོ་སོགས་མཁས་ཤིང་གྲུབ་པ་སྙེད་པའི་སྐྱེས་ཆེན་དམ་པ་དེ་དག་གིས་སུམ་རྟགས་ཐོན་མིས་མཛད་པར་བཞེད་བཞིན་དུ་དེ་དག་གི་བཞེད་པ་ལོག་པར་སྒྲུབ་པར་བརྩོན་བཞིན་པ་ནི་མངོན་སུམ་ལ་སྨོན་ཤིང་། །མཁས་གྲུབ་དེ་དག་ནི་གཞན་གྱི་ཟེར་ཚོད་ཀྱི་རྗེས་སུ་མ་འབྲངས་པར་རང་ཉིད་ཀྱིས་དཔྱད་པ་ཟབ་མོ་མཛད་ནུས་པ་ཙམ་མིན་པ་ཤེས་བྱ་ལ་བྱིན་ཆུབ་པ་ཤ་སྟག་ཡིན་པས་འདི་ལྟ་བུའི་སྐུར་བ་མ་བཏབ་ཅིག

དེང་གི་ཆར་ཡིག་རིགས་མི་འདྲ་བ་མང་པོ་ཞིག་ལ་མིང་སྒོ་སོར་བཏགས་ཏེ་བདེན་བདེན་གྱི་གྲོས་ཁ་བཏོན་བཞིན་པའི་སྐབས་འདིར་གཟུ་བོར་གནས་པའི་བློས་བརྟགས་པ་ཤིན་ཏུ་གལ་ཆེ་ལ། རང་ཚིག་བདེན་པར་སྒྲུབ་པའི་དོན་དུ་ཁུངས་མེད་ཀྱི་འབེལ་གཏམ་གྱིས་བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་ལ་དོན་གཉེར་ཅན་ཐེ་ཚོམ་པར་མ་མཛད་ཅིག་བཅས་ལྷག་བསམ་གྱི་ཀུན་ནས་བསླངས་སྟེ་ཞུ་བ་ཕུལ་བས་རང་དོན་ནི་ཟེར་གྱི་རྗེས་ཙམ་ཡང་མེད་པས་གཟུ་གནས་རྣམས་ཀྱིས་དགོངས་པར་མཛོད་ཅིག

སྔར་གྱི་དག་ཡིག་ཁག་དང་བརྡ་སྤྲོད་གཞུང་ཁག་གཅིག་ལ་དཔྱད་པ།

ད་ནི་གོང་གི་ཡིག་ཆ་ཁག་ལས་སྤྲོས་ཏེ་བོད་ཀྱི་བརྡ་སྤྲོད་གཞུང་འགའ་ཞིག་གི་དཔྱད་པ་ལ་འཇུག་པར་བྱ་སྟེ། དེ་ཡང་ཐོན་མིའི་རྗེས་སུ་བརྩམས་པའི་བརྡ་སྤྲོད་པའི་གཞུང་ལག་ཏུ་སོན་པ་སྔ་ཤོས་རྙིང་ལོའི་དག་ཡིག་ཡིན་ལ། འདིའི་ནང་གི་བརྗོད་བྱ་དང་རྩོམ་གྱི་བགྲོས་ཕྱི་མ་ཀུན་ལ་སྣང་། གོང་དུ་བཤད་ཟིན་པ་ལྟར་སྔར་གྱི་གཞུང་རྣམས་ལ་རྗོད་བྱེད་ཚིག་གི་བཀོད་པ་ཅུང་ཟད་རེ་གསར་བཟོ་མཛད་དེ་སློབ་སྦྱོར་སྟན་པར་མཛད་པར་ཟད་ལ། དཔེར་ན་ས་པཎ་གྱིས་མཛད་པར་གྲགས་པའི་དག་ཡིག་ཉེར་མཁོ་བསྡུས་པ་སློབ་སྦྱོར་ཡིད་བཞིན་ནོར་བུ་ཞེས་བྱ་བ་འདིའི་ཚིག་རྐང་"ཡི་གེ་སུམ་ཅུ་བུ་ནི་བཞི།" ཞེས་པ་ནས་མཐར་"མ་འདྲེས་སོ་སོར་ཤེས་པར་བྱ།" །ཞེས་པའི་བར་ལ་ཚིག་རྐང་འགའ་ཞིག་གསར་གནན་དང་ཚིག་འགའ་ཞིག་སློབ་སྦྱོར་གསར་བཟོ་མཛད་པ་ཕུད་གཞན་རྣམས་ལོ་ཙཱ་བ་བློ་ལྡན་ཤེས་རབ་ཀྱི་དག་ཡིག་ཇི་མ་ཇི་བཞིན་དུ་གསལ། འདིའི་ཞུ་སྒྲིག་བྱེད་པོས་ཀྱང་དག་ཡིག

འདི་ནི་འགའ་ཞིག་གིས་འཛམ་དབྱངས་སཱ་པཎ་གྱིས་མཛད་པ་ཡིན་མིན་དོགས་སློང་མཛད་འདུག་ཀྱང་[67] ཞེས་དོགས་པ་སྤྲ་ནས་ཀླུབ་ལ། བདག་གིས་གཞུང་གཉིས་པོ་འདི་མཚུངས་བསྡུར་བྱས་འབྲས་སུ་གོང་བཀོད་འདི་བྱུང་བས། བློ་ལྡན་བད་སྤྱོད་ལ་བྱུན་ཆུབ་པ་རྣམས་ཀྱིས་གཟུ་བོའི་བློས་དཔྱད་དེ་གཏན་འབེབས་མཛད་དུ་གསོལ་ཞེས་ཞུ་བ་འབུལ་རྒྱུ་ལགས། ཡང་དེང་ཡོངས་སུ་གྲགས་པའི་ལེགས་བཤད་ལྗོན་དབང་གི་ཚིག་བགྲོས་ཀྱང་ཐོག་མར་རྗོག་བློའི་འདི་ལ་བརྗོད་བདེར་མཛད་པ་རྗེ་ས་པཎ་གྱི་གཞུང་དག་པར་བྱེད་པའི་སྒྲིབ་སྦྱོར་རིན་ཆེན་རྒྱ་མཚོ་དང་།[68] དེ་ཉིད་ལེགས་བཤད་ལྗོན་དབང་རྩོམ་པ་པོས་ནི་ཇི་བཞིན་དུ་བླངས་ཏེ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་མཛད་པ་ནི་མངོན་སུམ་ཡིན་ཏེ། གཞུང་དེ་དག་ལས་བཤད་པ་དང་ལེགས་བཤད་ལྗོན་དབང་གཉིས་དབར་བསྡུར་ན་གཤམ་གསལ་ལྟར་རོ།

རྗོག་དག་ཡིག   གང་དུ་ན་བ་མ་འ། །ར་ལ་ས་བཅུ་མཐའ་རྟེན་ཏེ།།

ས་པཎ།[69] གང་དུ་ན་བ་མ་འ། །ར་ལ་ས་རྣམས་རྗེས་འཇུག་བཅུ།།

ལེགས་ལྗོན། གང་དུ་ན་བ་མ་འ། །ར་ལ་ས་རྣམས་རྗེས་འཇུག་བཅུ།།

རྗོག་དག་ཡིག གད་བ་མ་འ་དང་ལྔ། །འཕུལ་ཡིག་ལྔ་ཡིས་འཕུལ་བ་ནི།།

ས་པཎ། གད་བ་མ་འ་སྔོན་འཇུག

ལེགས་ལྗོན། གད་བ་མ་འ་སྔོན་འཇུག

རྗོག་དག་ཡིག ད་བ་ས་ཀྱི་གང་གི །ན་མ་ར་ལ་གྱི་སྔེ་དཔེར།།

ས་པཎ། ད་བ་ས་ཀྱི་གང་གི །འ་དང་མཐའ་མེད་འི་དང་ཡི།།

---

67. དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱའི་གསུང་རབ། པོད། ༢ ཤོག ༢༣༨

68. དཔལ་ས་སྐྱ་པའི་གསུང་རབ། པོད་གཉིས་པ། ཤོག ༢༧༨

69. དག་པར་བྱེད་པའི་སྒྲིབ་སྦྱོར་རིན་ཆེན་རྒྱ་མཚོ། དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱའི་གསུང་རབ། པོད་གཉིས་པ། ཤོག ༢༧༨ ནང་གཟིགས།

ལེགས་ལྡན། ན་མ་ར་ལ་བཞི་པོ་གྱི། །ད་བ་ས་ཀྱི་ག་ང་གི

ཛོག ག་ད་བ་ཡི་རྗེས་སུ་ཏུ། །ང་ད་ན་མོ་རི་ལ་དུ།། ས་སུ་འ་དང་འདོགས་ཅན་དང་།། རྐྱང་པ་ཙ་སྟེ་དཔེ་རིམ་བཞིན།།

ས་པཎ། ས་སུ་ག་བ་ད་དྲག་ཏུ། །ང་ད་ན་མ་ར་ལ་དུ། །འ་དང་མཐའ་མེད་ར་དང་རུ།།
ལྡོན་དབང་། ས་སྨྲ་ག་བ་དྲག་མཐར་ཏུ། །ང་ད་ན་མ་ར་ལ་དུ། །འ་དང་མཐའ་མེད་ར་དང་རུ།།
ཛོག །ད་དེ་ན་ར་ལ་ས་ཏེ། །ག་ང་བ་མ་འ་རྣམས་དང་། །འདོགས་ཅན་རྐྱང་མཐར་ས་སྟེ་སྟེ།།
ས་པཎ། ན་ར་ལ་ས་དྲག་མཐའ་ཏེ། །ད་དེ་ག་ང་བ་མ་འ། །མཐའ་མེད་རྣམས་ལ་ས་སྟེ་ཐོབ།།
ལྡོན་དབང་། ན་ར་ལ་ས་དྲག་མཐར་ཏེ།། ད་དེ་ག་ང་བ་མ་འ། །མཐའ་མེད་རྣམས་ལ་ས་སྟེ་ཐོབ།།"

ཛོག ག་ད་བ་སའི་རྗེས་སུ་རྐྱང་། ཟླ་བས་འགར་ནའི་རྗེས་སུའང་ཀྱང་། །ང་འ་ན་མ་ར་ལ་ཡང་། །འདོགས་ཅན་རྐྱང་མཐར་ཐལ་ཆེར་འདང་།

ས་པཎ། ག་ད་བ་ས་དྲག་མཐར་ཀྱང་། །ད་ན་མ་ར་ལ་མཐར་ཡང་། །འ་དང་མཐའ་མེད་འང་དང་ཡང་།།

ལེགས་ལྡན། ག་ད་བ་ས་དྲག་མཐར་ཀྱང་། །ང་ན་མ་ར་ལ་མཐར་ཡང་། །འ་དང་མཐའ་མེད་འང་དང་ཡང་།།

ཛོག ག་ད་བ་ཅིག་ས་མཐར་ཤིག རྐྱང་པའི་རྗེས་སུའང་ཡིན་ཏེ་དཔེར། ང་འ་ན་མ་ར་ལ་དང་། །འདོགས་ཅན་རྣམས་ཀྱི་མཐར་ཞིག་དཔེར། ན་ར་ལ་གསུམ་རྗེས་སུ་ནི།། སྒྲ་བསྒྱུར་སྣ་མས་ད་དྲག་བཞེད། །དེ་ཚེ་ཅིང་ཅེས་ཅིག་འཐོབ་ཀྱང་། ཕྱི་མ་རྣམས་ནི་ད་དྲག་དོར། །འོན་ཀྱང་ན་ར་ལ་གསུམ་གྱི།། རྗེས་སུ་ཞིང་ཞེས་ཞིག་ཡིན་ནའང་། ད་དྲག་ངེས་པར་ཐོབ་པ་དེར། །ད་དྲག་སྦྱོར་རུང་མི་སྦྱོར་ཡང་། །ཅིང་ཅེས་ཅིག་ཅེས་ཞེས་སྟེ་དཔེར།།

ས་བཅ། འདི་དང་འདྲ་བ་གསུངས་མེད་ཀྱང་གཞུང་གཞན་དུ་ཅིང་སོགས་སྦྲད་ཀྱི་འཇུག་ཚུལ་གསུངས།

ལེགས་སྦྱོར། ག་ད་བ་དང་ད་དྲག་མཐར། །ཅིང་ཅིག་ཅེའོ་ཅེ་ན་འཇོག། །ས་མཐར་དམིགས་བསལ་ཞེས་མ་གཏོགས། །ཤིང་ཤེས་ཤེའོ་ཤེ་ན་ཤིག།

ཅེས་སོགས་ཕན་ཚུན་གཅིག་ཏུ་འདྲ་བ་མང་བས་བདག་གིས་འདི་ཡིན་འདི་མིན་གྱི་ཅལ་ཅོལ་ཞུ་མ་དགོས་པར་དཔྱད་སྒོམ་གྱི་སྤྱན་འབྲས་ཡངས་པ་རྣམས་ཀྱིས་དཔལ་ས་སྐྱ་པའི་གསུང་རབ་པོད་གཉིས་པ་དང་། བཀའ་གདམས་གསུང་འབུམ་ཞེས་པ་བོད་ནས་གསར་སྒྲིག་མཛད་དེ་དཔར་དུ་བསྐྲུན་པའི་ནང་རྫོང་ལོ་ཏིའི་དཀའ་ཡིག་ཆུང་པ་བཅོམ་ལྡན་རིག་པའི་རལ་གྲིའི་དག་ཕྱིག་བཙོ་སོ་ལ་ཀླུ་ཟླ་གྲགས་ལྷ་ཡབ་སྨད་ཀྱི་ཁྲུ་སྐྱུ་ཏུ་ར་བཞུགས་པ་ལྟར་གསལ་བས་ཚིག་ཕྲེང་གི་བཀོད་པས་དུས་འདའ་བར་མི་བྱའོ། །དེ་དུང་བརྡ་སྤྲོད་པའི་གཞུང་དང་དེ་དག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཐད་ལ་ཉམས་ཞིབ་བྱེ་རྒྱུ་ཤིན་ཏུ་མང་ནའང་དུས་དང་བློ་ཡིས་མ་ལྟོགས་པས་རེ་ཞིག་བཞག་གོ།

འདིར་སྨྲས་པ།

དེང་རབས་མང་པོ་རང་གི་གྲགས་པར་ཞེན།།
དེང་རབས་མང་པོ་རང་གི་བསྟུགས་པར་ཞེན།།
ཞིན་ཆགས་སྒྲ་མའི་བརྗེ་ཡིས་ཡོངས་བཟི་སྟེ།།
རང་ནོར་བྱུད་པར་འཕགས་འདི་བཤིགས་པར་ཞེན།།
བྱུངས་ལྡན་ལོ་རྒྱུས་མིག་ལམ་མ་གྱུར་ཞིང་།།
མཁས་མིན་མཁས་པར་རློམ་པའི་བློ་ཚུང་འགའ།།
སྡེབ་བརྡར་དཔྱད་ཀྱིས་ཁྱུས་པའི་ཡིག་ཚང་ལ།།
ཐུག་དོག་སྤྲུལ་གྱི་རྣམ་འགྱུར་འཛིན་འདི་མཚར།།
ཤེས་བྱའི་ལྟ་ལམ་ཡངས་པར་མ་བགྲོད་ཅིང་།།

ཤེས་བྱའི་གཞི་མར་སྨིན་འབྲས་མ་གཡོས་ཤིང་།།
ཤེས་བྱའི་གནས་ལ་མ་བརྟག་མ་དཔྱད་པར།།
ང་རྒྱལ་སེང་གེའི་རྣམ་འགྱུར་འཛིན་འདི་མཚར།།

དཔྱད་རྩོམ་གྱི་སྔོན་སླེང་འདིར་བདག་གིས་ཕྱི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་བཅུ་གཅིག་དང་བཅུ་གཉིས་སྔོན་གྱི་ཡིག་ཆ་ཁག་དང་། དཔལ་ས་སྐྱའི་མཁས་གྲུབ་དམ་པ་རྣམས་ཀྱི་གསུང་གཞིར་བཟུང་སྟེ་བཀོད་ཅིང་། དུས་རབས་དེ་དག་གི་རྗེས་སུ་བརྡ་སྦྱོར་པའི་གཞུང་ཞིག་ཏུ་མང་ཡང་འདིར་མ་བཀོད་ལ། སྐད་མར་བོད་ཀྱི་བརྡ་སྦྱོར་པའི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཉམས་ཞིབ་བྱ་འདུན་ལགས་པས་དེ་སྐབས་སྨིན་འབྲས་ཀྱི་ཡུལ་དུ་བསྡུར་འདུན་བཅས་དྲང་སྲོང་ལྷུང་བ་རི་དྭགས་ཀྱི་ནགས་འདབས་སུ་ཆགས་པ་ལྷ་ཀྲ་དབུས་བོད་ཀྱི་གཙུག་ལག་སློབ་གཉེར་ཁང་གི་བསྐྱར་གསོ་སྡེ་ཚན་གྱི་རྩོམ་སྒྲིག་ལས་རོགས་མ་སྤྱེན་པ་རྡོ་རྗེས་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་ལ་ཕན་པར་བསམ་ཏེ་བྲིས་པས་ནོངས་པ་མཆིས་ན་བཟོད་པ་དང་། གཟུར་གནས་ཀྱི་ལེགས་བཅོས་བསླབ་བྱ་བྱུང་ན་སྤྱི་བོར་དང་ལེན་ཆོག་པ་བཅས་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༠ ཟླ་བ་ ༥ པའི་ཚེས་ ༦ ལ་ལེགས་པར་གྲུབ་པ་དགེའོ།།

སྒྲ་སྦྱོར་བམ་པོ་གཉིས་པ།

मध्यव्युत्पत्तिः

༄༅། །ན་མོ་བུདྡྷཱ་ཡ། བམ་པོ་དང་པོ། ཏཱའི་ལོ་ལ་བཙན་པོ་ཁྲི་ལྡེ་སྲོང་བཙན་པོ་
བྲང་གིའི་[1]འོན་ཅང་རྡོ་ན་བཞུགས། སྟོད་སྨད་ཀྱི་དམག་སྐྱིང་རྗེད་དང་ཀུན་ཆེན་བཏུལ།
གསར་ལོག་གི་པོ་ཉམས་ཕྱུག་བཅུལ། བློན་ཆེན་པོ་ཞང་ཁྲི་ཟུར་རམ་ཤག་དང་། མང་རྗེ་ལྷ་
འོད་ལ་སོགས་པས་རྒྱལ་པོ་གནད་མང་པོ་བཙད་དེ། ཛ་ཧྲི་དང་བ་མར་ཕལ་མོ་ཆེ་ཕྱུག་
ཏུ་ཕུལ། ཞང་བློན་མན་ཆད་ལ་སོ་སོར་བྱ་དགའ་སྩལ་བའི་ལན་ལ། ཉི་འོག་གི་མཁན་
པོ་ཨཱཙཱརྻཛིནམིཏྲ་དང་། སུརེནྡྲབོདྷི་དང་། ཤཱིལེནྡྲབོདྷི་དང་། དཱནཤཱིལ་དང་། བོདྷིམིཏྲ་
དང་། བོད་ཀྱི་མཁན་པོ་རཏྣརཀྵིཏ་དང་། དྷརྨཏཱཤཱིལ་དང་། ལོ་ཙྪ་བ་མཁས་པར་ཆུད་པ་
ཛྙཱནསེན་དང་། ཛཡརཀྵིཏ་དང་། མཉྫུཤྲཱིཝརྨ་དང་། རཏྣེནྡྲཤཱིལ་ལ་སོགས་པས་ཐེག་པ་
ཆེ་ཆུང་ལས་འབྱུང་བའི་རྒྱ་གར་གྱི་སྐད་ལས་བོད་ཀྱི་སྐད་དུ་བསྒྱུར་ཞིང་མིང་དུ་བཏགས
པ་རྣམས་དཀར་ཆག་ཏུ་བྲིས་ཏེ། ནམ་དུ་ཡང་གཞུང་ལུགས་དེ་ལས་མི་བསྒྱུར་[2]ཞིང་ཀུན་
གྱིས་བསླབ་ཏུ་རུང་བར་གྱིས་ཤིག་ཅེས་བཀའ་སྩལ་ནས། སྔོན་ལྷ་སྲས་ཡབ་ཀྱི་རིང་ལ་
ཨཱཙཱརྻབོདྷིསཏྭ་དང་། ཡེ་ཤེས་དབང་པོ་དང་། ཞང་རྒྱལ་ཉེན་ཉ་བཟང་དང་། བློན་ཁྲི་
གཞེར་སང་ཤི་དང་། ལོ་ཙྪ་བ་ཛྙཱནདེཝཀོཥ་དང་། ལྕེ་ཁྲི་འབྲུག་དང་། བྲམ་ཟེ་ཨཱནནྟ་ལ་
སོགས་པས་ཆོས་ཀྱི་སྐད་བོད་ལ་མ་གྲགས་པ་ལས་མིང་དུ་བཏགས་པ་མང་དག་ཅིག[3]
མཆིས་པའི་ནང་ནས་ཁ་ཅིག་ཆོས་ཀྱི་གཞུང་དང་། བྱཱཀརཎའི་ལུགས་དང་མི་མཐུན་ཏེ།
མི་བཅོས་སུ་མི་རུང་བ་རྣམས་ཀྱང་བཅོས། སྐད་ཀྱི་མིང་གཅེས་སོ་འཚལ་གྱིས་ཀྱང་

1 སྐྱིའི། གསེར།

2 མི་སྒྱུར་ གསེར།

3 བཏགས་པ་དག་ཅིག གསེར།

བསྟན་ནས་ཐེག་པ་ཆེ་ཆུང་གི་གཞུང་ལས་ཇི་ལྟར་འབྱུང་བ་དང་། གནའི་མཁན་པོ་ཆེན་པོ་ནཱགཱརྫུན་དང་། བསུབནྡྷུ་ལ་སོགས་པས་ཇི་ལྟར་བཤད་པ་དང་། བྱཱཀརཎའི་སྒྲའི་ལུགས་ལས་ཇི་སྐད་དུ་འདྲེན་པ་དང་ཡང་བསྟུན་ཏེ། མཛལ་དཀའ་བ་རྣམས་ཀྱང་ཚིག་སོ་སོར་ཕྲལ་ནས་གཏན་ཚིགས་ཀྱིས་བཤད་དེ་གཞུང་དུ་བྲིས། སྐད་ཀྲུང་པ་[1]བཤད་མི་འཚལ་བ་སྒྲ་བཞིན་དུ་བསྒྱུར་བར་རིགས་པ་རྣམས་ཀྱང་སྒྲ་བཙན་པར་བགྱིས་ཏེ་མིང་དུ་བཏགས། སྐད་ཁ་ཅིག་དོན་བཞིན་དུ་གདགས་པར་རིགས་པ་རྣམས་ཀྱི་[2] དོན་བཙན་པར་བགྱིས་ཏེ་མིང་དུ་བཏགས་ནས། བཙད་པོའི་སྤྱན་ (132) སྔར་ བནྡེ་ཆེན་པོ་དཔལ་གྱི་ཡོན་ཏན་དང་། བནྡེ་ཆེན་པོ་ཏིང་ངེ་འཛིན་ལ་སོགས་པ་ཡང་འཚོགས་ཏེ། ཇེ་བློན་གདན་འཛོམ་པ་ལ་ཞུས་ནས་ཕྱག་བསྒྱུར་བའི་ཐབས་དང་། རྒྱ་གར་གྱི་སྐད་ལ་བོད་ཀྱི་སྐད་དུ་མིང་བཏགས་པ་རྣམས་གཏན་ལ་ཕབ་སྟེ་བཀས་བཅད་པ། དམ་པའི་ཆོས་བསྒྱུར་བའི་ལུགས་ནི་དོན་དང་ཡང་མི་འགལ་ལ་བོད་སྐད་ལ་[3]ཡང་གར་བདེ་བར་གྱིས་ཤིག། རྣམ་བསྒྱུར་བ་ལ་རྒྱ་གར་གྱི་སྐད་ཀྱི་གོ་རིམས་ལས་མི་བསྒྱུར་[4]བ་བོད་ཀྱི་སྐད་དུ་བསྒྱུར་ན་དོན་དང་ཚིག་ཏུ་འབྲེལ་ཞིང་བདེ་ན་མ་བསྒྱུར་བར་སྒྱུར་ཅིག །བསྒྱུར་ན་བདེ་ཞིང་གོ་བ་བསྐྱེད་པ་ཅིག་ཡོད་ན་ཚིགས་བཅད་ལ་ནི་རྐང་པ་བཞི་པའམ། དྲུག་པའང་རུང་སྟེ། ཚིགས་

---

1 ཀུང་པ་ གསེར།

2 ཀུང་དོན་ གསེར།

3 བོད་ལ་ གསེར།

4 བསྒྱུར་ གསེར།

སུ་བཅད་པ་གཅིག་གི་ནང་ན་གང་བདེ་བ་བསྒྱུར་ཞིང་སྦྱར་ཅིག[1] །རྒྱུད་པ་ལ་ནི་དོན་གང་སྟེགས་པ་ཡན་ཆད་ཀྱི་ཚིག་དང་དོན་གཉིས་ཀ་ལ་གར་བདེ་བར་བསྒྱུར་ཞིང་སྦྱར་ཅིག། སྐད་གཅིག་ལ་མིང་དུ་མར་འདྲེན་པ་ནི་ལྟག་འོག་དང་བསྟུན་ལ་གར་སྟེགས་པ་བཞིན་དུ་མིང་ཐོགས་ཤིག །ཀཽཏྨ་ལྷ་བུ་ཀོའི་སྒྲ་ལས་ཚིག་དང་། ཕྱོགས་དང་། ས་དང་། འོད་དང་། རྡོ་རྗེ་དང་། བ་ལང་དང་། མཐོ་རིས་ལ་སོགས་པ་རྣམ་པ་དུ་མར་སྟེགས་པ་དང་། ཀཽཤི་ཀ་ལྷ་བུའི་རྩ་ཀུན་ཐོགས་པ་དང་། མཁས་པ་དང་། པདྨ་ལ་དགའ་བ་དང་། ཨུག་པ་དང་། མཛོད་ལྡན་ལ་སོགས་པའི་སྒྲའི་ལུགས་ལས[2] དྲངས་ཤིང་བསྒྱུར་ན་སྣ་གྲངས་མང་པོ་ཞིག་ཏུ་སྟེགས་ལ། བསྒྱུར་བ་རྣམས་སུ་གཅིག་གི་ནང་དུ་ནི་སྣ་གྲངས་དེ་ཀུན་འདུར་ཡང་མི་བཏུབ་སྟེ། གཅིག་ཏུ་ཆད་པར་བྱར་ཡང་གཏན་ཚིགས་ཆེན་པོ་མེད་པ་རྣམས་ནི་མི་བསྒྱུར་བར་རྒྱ་གར་སྐད་སོན་ཞོག་ཅིག །གར་ཡང་དྲང་དུ་རུང་བའི་ཚིག་བྱུང་ན། ཕྱོགས་གཅིག་ཏུ་ཆད་པར་མི་བསྒྱུར་བར་སྤྱིར་སྟེགས་སུ་རུང་བར་གྱིས་ཤིག །ཡུལ་དང་། སེམས་ཅན་དང་། མེ་ཏོག་དང་། རྩི་ཤིང་ལ་སོགས་པའི་མིང་བསྒྱུར་ན་ཡིད་གོལ་ཞིང་ཚིག་མི་བདེ་བ་དང་། འོལ་ཕྱིར་བསྒྱུར་དུ་རུང་བ་[3]དོན་དུ་དེ་ལྟར་ཡིན་ནམ་མ་ཡིན་གཏོལ་མེད་པ་རྣམས་ལ་མགོ་ལ་ཡུལ་ཞེའམ། མེ་ཏོག་ཅེས་པ་ལ་སོགས་པ་གང་ལ་བྱ་བའི་མིང་གཅིག་བླ་ཐབས་སུ་སྣོན་ལ་[4]རྒྱ་གར་སྐད་སོན་ཞོག་ཅིག །གྲངས་ལ་རྒྱ་གར་

1 བསྒྱུར་ གསེར།

2 ལུགས་ལ་ གསེར།

3 རུང་ཡང་ གསེར།

4 སྣོལ་ལ་ གསེར།

སྐད་བཞིན་དུ་བསྒྱུར་ན་དགེ་སློང་བརྒྱ་ཕྲག་ཕྱེད་དང་བཅུ་གསུམ་ཞེས་འབྱུང་བ་ལ་སོགས་པ་ནི་སློང་ཉིས་བརྒྱ་ལྔ་བཅུ་ཞེས་ཐ་མལ་པར་བོད་ཀྱི་སྐད་[1] བཞིན་བསྒྱུར་ན་དོན་དང་ཡང་མི་འགལ་བ་བོད་ཀྱི་སྐད་ལ་ཡང་བདེ་བས་གྲངས་བསྡོམ་དུ་རུང་བ་རྣམས་བོད་སྐད་ཀྱི་ལུགས་བཞིན་དུ་ཐོགས་ཤིག །པ་རི་དང་། སམ་དང་ཨུཔ་ལྷ་བུ་ལ་སོགས་ཏེ།(264) ཚིག་གི་ཕྲད་དང་རྒྱན་ལྟ་བུར་འབྱུང་བ་རྣམས་བསྒྱུར་ན་དོན་དང་མཐུན་ཞིང་འགྱུར་བའི་ཐབས་ནི་ཡོངས་སུ་ཞེའམ། ཡང་དག་པ་ཞེའམ། ཉེ་བ་ཞེས་སྒྲ་བཞིན་དུ་སྒྱུར་ཅིག ། དོན་ལྷག་པར་སྣེགས་པ་མེད་པ་རྣམས་ནི་ཚིག་གི་ལྷད་ཀྱིས་[2]བསྣན་མི་དགོས་ཀྱིས་དོན་བཞིན་དུ་ཐོགས་ཤིག །རྣམ་གྲངས་སུ་གཏོགས་པའི་ཚིག་རྣམས་ནི་མ་འདོམས་ན་[3]མིང་གང་བོད་སྐད་དུ་སྤྱིར་གྲགས་ཤིང་ཚིག་ཏུ་གར་བདེ་བར་གདགས་སོ། །འདོམས་ན་སོ་སོར་བཏགས་པ་བཞིན་དུ་ཐོགས་ཤིག །སངས་རྒྱས་དང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་དང་ཉན་ཐོས་ལ་སོགས་པ་ཞེ་ས་དང་། སྐྱོ་ལོང་གི་ཚིག་[4]གི་རིམ་པ་ནི་སངས་རྒྱས་ལ་ཞེ་སའི་ཚིག་ཏུ་བསྒྱུར། གཞན་ལ་ཚིག་འབྲིང་པོ་མན་ཆད་ཙམ་དུ་བྱས་ཏེ། སྔོན་ལྷ་སྲས་ཡབ་ཀྱི་སྤྱན་སྔར་མཁན་པོ་དང་ལོ་ཙྪ་བ་མཁས་པ་འཚོགས་པས། རྣམ་དཀོན་མཆོག་སྤྲིན་དང་། ལངྐར་གཤེགས་པ་བསྒྱུར་ཏེ། གཏན་ལ་ཕབ་པའི་ལུགས་བཞིན་དུ་སྒྱུར་ཅིག །སྐད་ཀྱི་ལུགས་འདི་ལྟར་བཀས་བཅད་པ་ལས་སོ་སོ་ནས་སུ་ཡང་འཆོས་ཤིང་

1 བོད་སྐད་ཀྱི་ལུགས་བཞིན་ གསེར།

2 ལྷད་ཀྱིས་དེ་བཞིན་ གསེར།

3 མ་འདོམ་ གསེར།

4 ཐ་མལ་པའི་ཚིག

འོག་ཏུ་མིང་གསར་དུ་འདོགས་སུ་མི་གནང་གིས། བསྒྱུར་བ་དང་འཆད་པའི་བློ་སོ་སོ་ནས་སྐད་གསར་དུ་མིང་གདགས་དགོས་པ་ཞིག་ཡོད་ན་ཡང་། སོ་སོའི་བློ་བློར་[1]མིང་ཆད་པར་མ་གདགས་པར་ཆོས་ཀྱི་གཞུང་དང་སྒྲའི་ལུགས་ལས་ཇི་སྐད་དུ་འབྱུང་བའི་གཏན་ཚིགས་དང་། ཆོས་ལ་ཇི་སྐད་དུ་གདགས་པ་དཔྱད་དེ། པོ་བྲང་དུ་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱི་རིང་ལུགས་ཀྱི་འདུན་ས་[2]དང་། རྣམ་ཞུ་ཆེན་འཚལ་བའི་བློར་ཕུལ་ལ། སྙན་དུ་ཞུས་ཏེ་བཀས་བཅད་ནས་སྐད་ཀྱི་དཀར་ཆག་གི་དཀྱུས་སུ་བསྣན་ནོ།

གསང་སྔགས་ཀྱི་རྒྱུད་རྣམས་གཞུང་གིས་གསང་བར་བྱ་བ་ཡིན་ཏེ། སྔོན་དུ་མ་བསྒྱུར་བ་རྣམས་ལ་བཤད་ཅིང་བསྟན་དུ་ཡང་མི་རུང་ལ། བར་དུ་བསྒྱུར་ཞིང་སྤྱོད་དུ་གནང་གིས་ཀྱང་ལྡེམ་པོ་དག་ཏུ་བཤད་པ་མ་ཁྲོལ་ནས་སྒྲ་ཇི་བཞིན་དུ་འཛིན་ཅིང་ལོག་པར་སྤྱོད་པ་དག་ཀྱང་བྱུང་། སྔགས་ཀྱི་རྒྱུད་ཀྱི་ནང་ནས་ཐུ་ཞིང་བོད་སྐད་དུ་བསྒྱུར་བ་དག་ཀྱང་བྱུང་ཞེས་གདགས་ཀྱི། ཕྱིན་ཆད་གཟུངས་སྔགས་དང་རྒྱུད་བླ་[3]ནས་བཀའ་སྩལ་ཏེ། བསྒྱུར་དུ་བཅུག་པ་མ་གཏོགས་པ། སྔགས་ཀྱི་རྒྱུད་དང་། སྔགས་ཀྱི་ཚིག་ཐུ་ཞིང་བསྒྱུར་དུ་མི་གནང་ངོ་།

སྐད་ཀྱི་མིང་སྟོན་གཏན་ལ་མ་ཕབ་པ་ (133) དང་མིང་དུ་མ་ཐོགས་པ་ལས་ཐེག་པ་ཆེ་ཆུང་གི་གཞུང་དང་སྒྲའི་གཞུང་ལས་འབྱུང་བ་དང་སྦྱར་ཏེ་བཤད་པའི་དང་པོའོ།།

---

1 གླུའི་སྒྲར་ གསེར།

2 རྡུན་ས་ གསེར།

3 རྒྱུད་བླང་ གསེར།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་མཚན་དང་ཡོན་ཏན།

བུདྡྷཿ (बुद्धः) སངས་རྒྱས།

བུདྡྷཿཞེས་བྱ་བའི་སྒྲ་ལས་དྲངས་ན་གཅིག་ཏུ་ན། མོ་ཧ་ནི་དྲཱ་པྲ་མཏྟ་པྲ་བུདྡྷ་པུ་རུ་ཥ་བཏ྄[1] (मोहनिद्राप्रमत्तप्रबुद्धपुरुषवत्) ཅེས་བྱ་སྟེ། གཏི་མུག་གི་གཉིད་སངས་པས་ན་མི་གཉིད་སངས་པ་བཞིན་ཏེ། སངས་པ་ལ་སྙེགས། ཡང་རྣམ་པ་གཅིག་ཏུ་ན། བུདྡྷི་བི་ཀཱ་ཤ་ནཱཏ྄ བུདྡྷཿཔདྨ་བཏ྄[2] (बुद्धिविकशनाद् बुद्धः पद्मवत्) བློ་བྱེ་ཞིང་རྒྱས་པས་ན་པདྨ་ཁ་བྱེ་ཞིང་རྒྱས་པ་དང་འདྲ་བར་ཡང་བཤད་དེ་སངས་རྒྱས་ཞེས་བྱའོ། །ཚིག་གི་དོན་སྤྱིར་ན་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཐུགས་སུ་ཆུད་ཅིང་མ་ལུས་པར་བྱང་ཆུབ་པ་ལ་བྱ།།

བྷ་ག་ཝཱན། (भगवान्) བཅོམ་ལྡན་འདས།

བྷ་ག་ཝཱན་ཞེས་བྱ་བ་གཅིག་ཏུ་ན། བྷགྣ་མཱ་ར་ཙ་ཏུཥྚ་ཡ་ཏྭཱ་དྦྷ་ག་ཝཱན[3] (भग्नमारचतुष्टयत्वाद्भगवान्) ཞེས་བྱ་སྟེ་བདུད་བཞི་བཅོམ་པས་ན་བཅོམ་པ་ལ་བྱ། ཡང་རྣམ་པ་གཅིག་ཏུ་ན་བྷ་ག་ནི་ལེགས་པ་རྣམ་པ་དྲུག་གི་མིང་སྟེ། གཟུགས་དང་། གྲགས་པ་དང་། དབང་ཕྱུག་དང་། དཔལ་དང་། ཤེས་རབ་དང་། བརྩོན་པ་སྟེ་འདི་དྲུག་གི་སྤྱི་ལ་བྱ།

1 མོ་ཧ་ནི་དྲཱ་པྲ་མཏྟ་པྲ་བུདྡྷ་པུ་རུ་ཥ་བཏ྄། སྟེ།

2 བུདྡྷི་བི་ཀཱ་ཤ་ནཱཏ྄་བུདྡྷ་པདྨ་བཏ྄། སྟེ།

3 བྷགྣ་མཱ་ར་ཙ་ཏུཥྚ་ཡ་ཏྭཱ་དྦྷ་ག་ཝཱན྄ སྟེ།

ཝཱན་ཞེས་འབྱུང་བ་ནི་བྷ་གོ྅སྱཱསྟཱིཏི་བྷ་ག་ཝཱན[1] (भगोऽस्यास्तीति भगवान्) ཞེས་ལྡན་པར་བཤད་དེ། དེ་རྣམ་གྲངས་འདི་སྐད་དུ་བྱ་བ་ལས་སྒྱུར་བསྒྱུར་བའི་ཚིག་གྲགས་པ་བཙན་པོར་བྱ་སྟེ། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་མདོ་སྡེ་དག་ལས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་ལ་མཚན་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའོ། །ཞེས་ཀྱང་འབྱུང་བས་ན། འཇིག་རྟེན་པའི་བྷ་ག་ཝཱན་ལས་ཁྱད་པར་དུ་འདས་ཞེས་བླ་ཐབས་སུ་བསྟན་ཏེ། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཞེས་བཏགས། འཇིག་རྟེན་པའི་བྷ་ག་ཝཱན་ཞེས་བྱ་བ་ནི་འཇིག་རྟེན་པའི་གཞུང་ཉིད་ལས་ཀྱང་བཅོམ་པར་མི་འཆད་དེ། ལེགས་པ་དང་ལྡན་པ་ཞེས་འཆད་པས་འཇིག་རྟེན་པའི་བྷ་ག་ཝཱན་ནི་ལེགས་ལྡན་ཞེས་གདགས།།

ཏ་ཐཱ་ག་ཏཿ (तथागतः)

ཏ་ཐཱ་ག་ཏཿཞེས་བྱ་བ་ཏ་ཐཱ་ནི་དེ་བཞིན། ག་ཏ་ནི་གཤེགས་པའམ་[2]བྱོན་པའམ་མཁྱེན་པའམ་གསུངས་པ་ལ་བྱ་སྟེ། ཚིག་གི་དོན་སྦྱོར་ན་སྔོན་གྱི་སངས་རྒྱས་རྣམས་ཇི་ལྟར་གཤེགས་ཤིང་བྱོན་པ་དང་། ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རང་བཞིན་དེ་བཞིན་ཉིད་ཇི་ལྟ་བ་མཁྱེན་[3]ཞིང་གསུངས་པ་ལ་བྱ་ཡོད་ཀྱི། སྔར་གྲགས་པ་བཞིན་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ཞེས་གདགས།།

1 བྷགསྱཱསྟཱིཏི་བྷགཝཱན། སྡེ།

2 གཤེགས་པ་དང་ གསེར།

3 ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་ གསེར།

ཨརྷན། (अर्हन्) དགྲ་བཅོམ་པ།

ཨརྷན་ཞེས་བྱ་བ་གཅིག་ཏུ་ན། པཱུཛཱམརྷཏཱིཏིཨརྷན[1] (पूजामर्हतीति अर्हन्) ཞེས་བྱ་སྟེ། ལྷ་དང་མི་ལ་སོགས་པ་ཀུན་གྱིས་མཆོད་པར་འོས་པས་ན་མཆོད་འོས་ཞེས་ཀྱང་བྱ། ཡང་གཅིག་ཏུ་ན། ཀླེཤཱ་རི་ཧ་ཏ་ཝཱན་ཨརྷན[2] (क्लेशारि हतवान् (इति) अर्हन्) ཞེས་བྱ་སྟེ། ཉོན་མོངས་པའི་དགྲ་བཅོམ་པ་[3] ཞེས་ཀྱང་བྱ་སྟེ། རྣམ་པ་འདི་ལས་[4] འདིར་ནི་དོན་བཙན་པར་བྱ་སྟེ་དགྲ་བཅོམ་པ་ཞེས་བཏགས།།

སམྱཀྶཾབུདྡྷཿ། (सम्यक्संबुद्धः)

ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས།

སམྱཀྶཾབུདྡྷཿ[5] ཞེས་པ་སམྱག་ནི་ཡང་དག་པ། སམ་ནི་སམཔཱུརྞ་ལས། སམཔཱུརྞ་ (सम्पूर्ण) སྟེ་མ་ལུས་པའམ་རྫོགས་པ། བུདྡྷ་ནི་སངས་རྒྱས་པ་ལ་[6] བྱ་སྟེ། སྤྱིར་ན་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་མ་ནོར་བར་ཐུགས་སུ་ཆུད་ཅིང་མངོན་པར་བྱང་ཆུབ་པའི་མཚན་ཏེ། ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་ཞེས་བྱ།།

---

1 པཱུཛཱམརྷཏཱིཏི་ཨརྷན། སྡེ།

2 ཀླེཤ་ཨ་རི་ཧ་ཏེ་ཝཱན་ཨརྷན། སྡེ།

3 ཉོན་མོངས་པའི་དགྲ་བཅོམ་པས་ན་དགྲ་བཅོམ་པ་ གསེར།

4 འདི་གཉིས་ལས་ གསེར།

5 སམྱཀྶཾབུདྡྷ་ སྡེ།

6 སངས་རྒྱས་ལ་ གསེར།

བིདྱཱཙརཎསཾཔནྣཿ། (विद्याचरणसम्पन्नः)

རིག་པ་དང་ཞབས་སུ་ལྡན་པ།

བིདྱཱཙརཎསཾཔནྣཿ[1]ཞེས་པ་བིདྱཱ་ནི་རིག་པ། ཙརཎ་ནི་རྐང་པ། སཾཔནྣ་ནི་ལྡན་པའམ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ལ་བྱ་སྟེ། བསླབ་པ་གསུམ་དང་སྦྱར་ན་ལྷག་པའི་ཤེས་རབ་ནི་རིག་པ། ལྷག་པའི་སེམས་དང་ལྷག་པའི་ཁྲིམས་ནི་རྐང་པ། འཕགས་པའི་ལམ་ཡན་ལག་བརྒྱད་དང་སྦྱར་ན། ཡང་དག་པའི་ལྟ་བ་ནི་རིག་པ། ལྷག་མ་བདུན་ནི་རྐང་པ་སྟེ། རིག་པ་མིག་དང་འདྲ་བས་མཚོན་ནས་རྐང་པས་ཕྱིན་ཅིང་ཐོབ་པར་འགྱུར་བས་ན་རིག་པ་དང་ཞབས་སུ་ལྡན་པ་ཞེས་བྱ།

སུགཏཿ (सुगतः)

སུགཏ་ཅེས་བྱ་བ་གཅིག་ཏུ་ན། ཤོབྷནགཏཿསུགཏཿསུརཱུཔབཏ་ (शोभनगत:सुगत सुरूप -वत्) ཅེས་བྱ་སྟེ། ལེགས་པར་གཤེགས་པས་ན་ལེགས་པར་གཤེགས་པ་སྟེ། གཟུགས་ལེགས་པ་བཞིན། ཨཔུནཿ པྲཏྱཱགཏཿ སུནཥྚཛྭརབཏ་[2]ཅེས་བྱ་སྟེ། (अपुनः प्रत्यागतः सुनष्टज्वर-वत्)ཕྱིར་མི་ལྡོག་པ་གཤེགས་པས་ན་ལེགས་པར་གཤེགས་པ་སྟེ། རིམས་

1 བིདྱཱཙརཎསཾཔནྣ་ སྡེ།

2 ཨཔུནརཔྲཏྱཱགཏསུནཥྚཛྭརབཏ། སྡེ།

ནད་[1]ལེགས་པར་བྱུང་བ་[2]བཞིན། ཡཱབདྒཏྟབྱ་གམནཱཏ་སུགཏཿསུཔཱུརྞ་གྷཊ་བཏ་[3] (यावद्गतव्य–गमनात् सुगतः सुपूर्णघटवत्)[4] ཅེས་བྱ་སྟེ། ཇི་ཙམ་དུ་འགྲོ་བར་བྱ་བ་མ་ལུས་པར་ཕྱིན་པས་ན་ལེགས་པར་གཤེགས་པ་སྟེ། བུམ་པ་ལེགས་པར་གང་བཞིན་ཞེས་འབྱུང་། ཡང་ན་གཅིག་ཏུ་ན། དྷརྨསྐནྡྷ་ལས་འབྱུང་བ་སུགཏ་ཨིཏི་སུཁིཏོ་བྷགཝཱན། སྭརྒཏཿ ཨབྱཐིཏ་ དྷརྨསམནྭཱགཏསྟདུཙྱཏེ་སུགཏ་ (सुगत इति सुखितो भगवान् स्वर्गतः अव्यथितधर्मसमन्वागतस्तदुच्यते सुगतः) ཅེས་འབྱུང་སྟེ། བཅོམ་ལྡན་འདས་བདེ་བར་གྱུར་ཅིང་མཐོ་རིས་ཀྱི་བདེ་བ་དང་ལྡན་ལ།[5] གནོད་པ་མི་མངའ་ཞིང་གནོད་པ་མེད་པའི་ཆོས་དང་ལྡན་པས་ན་བདེ་བར་གཤེགས་པའམ་བདེ་བ་བརྙེས་པ་ལ་ཡང་བྱ་སྟེ། འདིར་སྔར་གྲགས་པ་དང་། དྷརྨསྐནྡྷ་ (धर्मस्कन्ध) ལས་འབྱུང་བ་དང་སྦྱར་ཏེ་བདེ་བར་གཤེགས་པ་ཞེས་བཏགས།།

ལོ་ཀ་བིད། (लोकविद्) འཇིག་རྟེན་མཁྱེན་པ།

ལོ་ཀ་བིད་[6]ཅེས་བྱ་བ་ལོ་ཀ་ནི་འཇིག་རྟེན། བིད་ནི་བིད་ཛྙཱ་ནེ་[7](विद् ज्ञाने) སྟེ་དེ་བཞིན་

---

1 རིམ་ནད་ སྡེ།

2 བྱ་བ་ གསེར།

3 ཡཱབདྒཏབྱགམནཱཏསུགཏསུཔཱུརྞགྷཊ་བཏ། སྡེ།

4 सुशब्दस्य त्रिविधोर्थः-प्रशस्तता सुरूपवत्, अपुनरावृतिः सुनष्टज्वरवत्, निःशेषता च सुपूर्णघटवत् , मनोरथनन्दिन् पृ० ५२, बौद्धभारती, वाराणसी–1984

5 ལྡན་པ་ལ་ གསེར།

6 ལོ་ཀ་བིད་ སྡེ།

7 བིད་ཛྙཱན། སྡེ། कलापव्याकरण-२:२७ पृ० ८३, ति० सं०

གཟིགས་པས་ཉིན་ལན་གསུམ་མཚན་ལན་གསུམ་དུ་གདུལ་བའི་སེམས་ཅན་གྱི་ཁམས་ལ་གཟིགས་ཤིང་། སྐལ་བ་ཡོད་པ་དང་མེད་པ་རྟོགས་པར་མཁྱེན་པས་ན་འཇིག་རྟེན་(134)མཁྱེན་པ་ཞེས་བྱ།།

ཨནུཏྟརཿ པུརུཥདམྱསཱརཐིཿ། (अनुत्तरः पुरुषदम्यसारथिः)

སྐྱེ་བོ་འདུལ་བའི་ཁ་ལོ་བསྒྱུར་བ་བླ་ན་མེད་པ།

ཨནུཏྟརཿཔུརུཥདམྱསཱརཐིཿཞེས་བྱ་བ། ཨནུཏྟརཿ (अनुत्तरः) ནི་བླ་ན་མེད་པ། པུརུཥདམྱསཱརཐིཿ[1]ནི་ (पुरुषदम्यसारथिः) སྐྱེ་བུ་འདུལ་བའི་ཁ་ལོ་བསྒྱུར་བ་སྟེ། སྨོར་མོའི་ཞྭིང་བ་ལ་སོགས་པ་ཞེ་སྡང་ཆེ་བ་དང་། དགའ་བོ་ལ་སོགས་པ་འདོད་ཆགས་ཆེ་བ་དང་། སྟེང་རྒྱས་འོད་སྲུངས་ལ་སོགས་པ་གཏི་མུག་ཆེ་བའི་འདུལ་བའི་སེམས་ཅན་ཧ་ཅོད་དང་འདྲ་བ་འདུལ་དཀའ་བ་རྣམས་འཇམ་པོས་འདུལ་བ་ཡང་འཇམ་པོས་བཏུལ། དྲག་པོས་འདུལ་བ་ཡང་དྲག་པོས་གཏུལ། གཉིས་གས་འདུལ་བ་ཡང་གཉིས་གས་བཏུལ་ཏེ། ཐབས་བཟང་ཞིང་སླ་བས་[2]ཐབས་བཞིན་དུ་བཏུལ་ནས་དོན་སྒྲུབ་པའི་མཆོག་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ལ་གནས་པར་ཁ་ལོ་བསྒྱུར་ཞིང་འཛོམ་པས་ན། སྐྱེས་བུ་འདུལ་བའི་ཁ་ལོ་བསྒྱུར་བ་བླ་ན་མེད་པ་ཞེས་བྱ།།

1 པུརུཥ་དམྱ་སཱར་ཐི། སྟེ།

2 སླ་བས་ གསེར།

ཤཱསྟཱ། (शास्ता) སྟོན་པ།

ཤཱསྟ་ཞེས་བྱ་བ་ཤཱསུཨནུཤིཥྚཽ་[1] (शासु-अनुशिष्टौ) ཞེས་བྱ་སྟེ། ཕྱིར་ཚིག་གི་དོན་དུ་ན་སྟོན་ཞིང་སློབ་པ་ལ་བྱ། ཏ་ནི་ཚིག་གི་དོན་དུ་[2]བྱ་བར་ཟད་དེ། ཕྱིར་ན་ལྷ་དང་མི་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ཅད་ཀྱི་སྟོན་པར་གྱུར་བས་ན་སྟོན་པ་ཞེས་བྱ།།

ཛིནཿ (जिनः) རྒྱལ་བ།

ཛིནཿ་ཞེས་བྱ་བ་ཛིཏཿཔཱཔཀཱཀུཤལདྷརྨཱན་[3] (जितः पापकाकुशलधर्मान्) ཞེས་བྱ་སྟེ། སྡིག་པ་དང་མི་དགེ་བའི་ཆོས་ལས་རྒྱལ་བས་ན་རྒྱལ་བ་ཞེས་བྱ།།

ཏཱཡིན། (तायिन्) སྐྱོབ་པ།

ཏཱཡིན་ཞེས་བྱ་བ་ཏཱཡྲྀ་ནི་སནྟཱནཔཱལནཡོཿ[4] (तायृ-सन्तानपालनयोः) ཞེས་བྱ་སྟེ། འཕགས་པའི་ལམ་རྒྱུགས་སུ་ཆུད་པ་བསྟན་ཞིང་བཤད་དེ། རྒྱུན་མི་གཅོད་པ་དང་། སྐྱོབ་ཅིང་སྐྱོང་བ་ལ་བྱ་སྟེ། སྔལ་སྐྱོང་བ་ཞེས་བཏགས་པ་ཞིག་ཀྱང་གད་ན་ཡོད་པ་དང་མ་འདོམ་པར་བྱ་སྟེ་སྐྱོབ་པར་བཏགས།།

---

1 कलाप व्याकरणम् २:३९ पृ0 ८२ ति0सं0

2 རྒྱན་དུ་ ཁསེར་

3 ཛིཏཔཱཔཀཱཨཀུཤལདྷརྨཱ། སྡེ་

4 ཏཱཡིནི་སནྟཱནཔཱལནཡོཿ སྟེ། कलापव्याकरणम् -१:४१४, पृ० ७९ -ति० सं०

མཧཱ་རྵིཿ (महर्षिः) དྲང་སྲོང་ཆེན་པོ།

མཧཱ་རྵི་[1] ཞེས་བྱ་བ་མཧཱ་ནི་ཆེན་པོ། རྵི་ནི་རྵི་གཏཽ་[2] (रि पि ऋषि-गतौ) ཞེས་བྱ་སྟེ། ཤེས་པ་དང་ལྡན་པ་ལ་འདང་བྱ། ཡང་གཅིག་ཏུ་ན། རྀདྡྷྱ་པྲ་ཎི་དྷཱ་ནམ་ (ऋद्धय-प्रणिधानम्) ཞེས་བྱ་བ་སྟེ། སྨོན་པ་རྣམས་འགྲོར་ཞིང་འགྲུབ་པ་ལ་འདང་བྱ། ཡང་གཅིག་ཏུ་ན། ཀཱ་ཡ་བཱང་མ་ནོ་བྷིཿརྀ་ཛུ་ཤེ་ཏེ་ཨི་ཏི་རྵིཿ[3] ཞེས་བྱ་སྟེ། (कायवाङ्मनोभिः ऋजु शेते इति ऋषिः) ལུས་དང་ངག་དང་ཡིད་དྲང་པོར་གནས་ཤིང་སྲོང་བས་ན་དྲང་སྲོང་ཆེན་པོ་ཞེས་བཏགས།།

ཨཾ་གི་རསཿ (अङ्गिरसः) ཉི་མའི་རྒྱུད།

ཨཾ་གི་རསཿ[4] ཞེས་བྱ་བ་ཐོག་མ་དྲང་སྲོང་ཉིད་ཀྱི་ལུས་ལས་བྱུང་བས་ན་བདག་ལུས་སྐྱེས་ཞེས་བཤད་པ་དང་། ཨཾ་གི་རས་ནི་ཉི་མ་སྟེ། ཉི་མའི་རིགས་ཡིན་པས་ན་ཉི་རྒྱུད་ཅེས་ཀྱང་བཤད་དུ་རུང་བར་འདུལ་བའི་དངོས་པོ་དང་། བཤད་པ་ལས་འབྱུང་ལ། མདོ་སྡེ་དག་ལས་སྐུའི་ཁ་དོག་ཉི་མ་བཞིན་དུ་ལྷམ་མེ་ལྷང་ངེ་ར་བཞུགས་པའི་ཡོན་ཏན་ལྟ་བུར་ཡང་བཤད་པས་ཉི་མའི་རྒྱུད་ཅེས་བཏགས།།

---

1 མཧཱ་རྵི་ སྣེ།

2 རི་པི་གཏཽ་རྵིཿ། སྒྲ་མདོ་ཀ་ལཱ་པ། ༡༥།༨༧ ལྷ་ཁ་པར་མ།

3 कलापव्याकरणम् -३:१५, पृ० ८७ ति० सं०

4 ཨཱཾ་གི་རས་ སྣེ།

དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་སོ་སོའི་མཚན།

བིཤྭབྷུག (विश्वभुग्) ཐམས་ཅད་སྐྱོབ།

དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་སོ་སོའི་མཚན་ལ། བིཤྭབྷུག་ཞེས་བྱ་བ། བིཤྭ་ནི་ཐམས་ཅད། བྷུཛ་པཱལནཱབྷྱབཧཱརཡོཿ[1] (भुज–पालनाभ्यवहारयो:) ཞེས་འབྱུང་སྟེ། ཡོངས་པར་ཀུན་ལ་སྐྱོད་པའམ་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་སྐྱོབ་པ་ལ་བྱ་སྟེ། སྐབས་འདིར་སངས་རྒྱས་ཀྱི་མཚན་ཡིན་པས་ན་ཐམས་ཅད་སྐྱོབ་ཅེས་བཏགས།།

ཀྲ་ཀུཙྪནྡཿ (क्रकुछन्द:) འཁོར་བ་འཇིག

ཀྲ་ཀུཙྪནྡཿཞེས་བྱ་བ། ཀྲ་ནི་ཀྲམ་སྟེ་འཁོར་ལོ། ཀུཙྪནྡ་ནི་ཏི་ཀུཎ་ས་ཡ་ཏི་[2] (तिकुडसयति ?) ཞེས་བྱ་སྟེ། འཁོར་བ་འཇོམས་པའམ། སེལ་བ་ལ་བྱ་སྟེ། འཁོར་བ་འཇིག་ཅེས་བྱ། ཡང་ཡི་གེ་ཁ་ཅིག་གི་ནང་ནས་ཀྲ་ཀུཙྪནྡ་ཅེས་ཀྱང་འབྱུང་སྟེ། ཀུཏྶིཏཚནྡོཨཏིཀྲཱནྟོསྨཱདཱིཏི[3] (कुत्सितछन्दो अतिक्रान्तोऽस्मादीति) ཞེས་བྱ་སྟེ། སངས་རྒྱས་ཀྱིས་ཆོས་བསྟན་ཅིང་བཤད་པས་མི་དགེ་བ་དང་ལོག་པ་ལ་དད་པ་བསལ་ཞིང་མེད་པར་བྱས་པའི་མཚན་ཏེ། ལོག་དད་སེལ[4] ཞེས་བྱ།

---

1 བྷུཛ་པཱལནཱབྷྱབཧཱརཡོ། སྟེ། कलापव्याकरणम् –६:१४, पृ० ८८ ति०सं०

2 ཏྃ་ཀུང་ས་ཡ་ཏི། कुडसयति བོད་པར། སྣོག་ ८२ तं, तं कुद् सयति, सीमन्सन, पृ0 १३७

3 ཀུཏྶིཏཚནྡོཨཏིཀྲནྟོསྨཱདཱིཏི་ སྟེ།

4 ལོགས་པར་དད་སེལ་ གསེར།

ཀཱ་ཤྱ་པཿ། (काश्यपः) འོད་སྲུངས།

ཀཱ་ཤྱ་པཿཞེས་བྱ་བ། ཀཱ་ཤྲ་གཏེ་(काशगते)ཞེས་བྱ་སྟེ། ཚད་པས་བཅད་པའམ་གཅོད་པར་བྱ་བའི་རིགས་པ་ཡིན། པཱ་ཎི་པཱ་ལན་སྟེ་[1]སྐྱོབ་པའམ་སྐྱོང་བའི་དྲང་སྲོང་གི་རིགས་སུ་སྐྱེས་པ་ལ་བྱ་སྟེ། ཚད་པས་བཅད་ཅིང་གཅོད་པར་བྱ་བ་ལས་སྐྱོབ་པས་ན་གཅོད་སྐྱོབ་ཅེས་ཀྱང་བྱ། ཡང་རྣམ་པ་གཅིག་ཏུ་ན། ཀཱ་ཤྲི་དཱི་པྟཽ་[2] (काशृ-दीप्तौ) ཞེས་ཀྱང་བྱ་སྟེ། སྐལ་བ་ཡོད་པའི་སེམས་ཅན་ཆོས་བཤད་པའི་འོད་ཀྱིས་སྣང་བར་བྱ་བའི་རིགས་པ་རྣམས་སྲུང་ཞིང་སྐྱོབ་པས་ན་འོད་སྲུངས་ཞེས་ཀྱང་བྱར་རུང་སྟེ། སྔོན་ཆད་མིང་དུ་བཏགས་ཏེ་གྲགས་པ་བཞིན་དུ་འོད་སྲུངས་ཞེས་བཏགས།།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་གྱི་མིང་། (तथागतगुणाः)

སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་གྱི་མིང་ལ་མི་མཉམ་པ་དང་མཉམ་པའི་ཕུང་པོ་དང་། ཡེ་ཤེས་དང་སྐུ་གསུམ་དང་། ཨ་ས་མ་ས་མཱཿཔཉྩ་སྐནྡྷཱཿ (असमसमाः पञ्चस्कन्धाः) ཞེས་བྱ་བ་ཨ་ས་མ་ནི་མི་མཉམ་པ་སྟེ། སྔོན་གྱི་སངས་རྒྱས་རྣམས་ལ་བྱ། ས་མ་ནི་མཉམ་པ་སྟེ་སྔོན་གྱི་སངས་རྒྱས་དེ་དག་ཉིད་དང་མཚུངས་པར་གྱུར་པ་ལ་བྱ། པཉྩ་སྐནྡྷ་(पञ्चस्कन्ध) ནི་ཕུང་པོ་ལྔ་སྟེ། ཟག་པ་མེད་པའི་ཚུལ་ཁྲིམས་དང་། ཏིང་ངེ་འཛིན་དང་། ཤེས་རབ་དང་། རྣམ་པར་གྲོལ་བ་དང་། རྣམ་པར་གྲོལ་བའི་ཡེ་ཤེས་མཐོང་བའི་ཕུང་པོ་སྟེ།

---

1 པཱ་ཎི་པཱ་ལ་ནི་ སྟེ།

2 ཀཱ་ཤྲི་དཱི་པྟཽ་ སྟེ། काशृ-दीप्तौ, कलापव्याकरण – ३:१०५ पृ० ८५ ति०सं०

སངས་རྒྱས་རྣམས་ལ་མངའ་བའི་ཕུང་པོ་འདི་དག་ཕལ་པ་ལ་མེད་པས་ན་མི་མཉམ་པ་དང་མཉམ་པའི་ཕུང་པོ་ལྔ་ཞེས་བྱ།

དྷརྨཱདྷཱཏུཝིཤུདྡྷིཿ (धर्मधातुविशुद्धिः) ཆོས་ཀྱི་དབྱིངས་རྣམ་པར་དག་པ།

དྷརྨཱདྷཱཏུཝིཤུདྡྷིཿ[1] ཞེས་བྱ་བ་ཆོས་ཀྱི་དབྱིངས་རྣམ་པར་དག་པ་ཡིན་ཏེ། སྟོབས་དང་མི་འཇིགས་པ་ལ་སོགས་པ་འཕགས་པའི་ཆོས་རྣམས་སྐྱེ་ཞིང་འབྱུང་བ་དང་[2] དབྱིངས་སུ་གྱུར་པས་ན་ཆོས་ཀྱི་དབྱིངས་དེ་བཞིན་ (135) ཉིད་ལ་གློ་བུར་གྱི་ཉོན་མོངས་པའི་སྒྲིབ་པ་དང་། ཤེས་བྱའི་སྒྲིབ་པ་སྤྲིན་དང་འདྲ་བ་དངས་ཤིང་[3] བྱུང་སྟེ། ནམ་མཁའི་དབྱིངས་དག་པ་དང་འདྲ་བས་ན་ཆོས་ཀྱི་དབྱིངས་རྣམ་པར་དག་པ་ཞེས་བྱ།།

ཨཱདརྴཛྙཱནམ། (आदर्शज्ञानम्) མེ་ལོང་ལྟ་བུའི་ཡེ་ཤེས།

ཨཱདརྴཛྙཱནམ་[4] ཞེས་བྱ་བ་མེ་ལོང་ལྟ་བུའི་ཡེ་ཤེས་ཡིན་ཏེ་ཆོས་ཀྱི་དབྱིངས་རྣམ་པར་དག་པ་ལ་དམིགས་པས་གཟུང་བ་དང་འཛིན་པའི་རྟོག་པ་ཐམས་ཅད་དང་བྲལ་ཏེ་ཀུན་གཞི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་གནས་གྱུར་པས། མེ་ལོང་ཕྱིས་པའི་ནང་དུ་ཅི་ཡང་སྣང་བ་བཞིན་དུ་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་གཟུགས་བརྙན་སྣང་བ་ལྟ་བུ་སྟེ། མེ་ལོང་ལྟ་བུའི་ཡེ་ཤེས་ཞེས་བྱ།།

---

1 དྷརྨདྷཱཏུ་ཝིཤུདྡྷ་ སྡེ།

2 འབྱུང་བའི་རྒྱུ་དང་ གསེར།

3 དང་ཞིང་ གསེར།

4 ཨཱདརྴ་ཛྙཱན། སྡེ།

སམཏཱཛྙཱནམ། (समताज्ञानम्) མཉམ་ཉིད་ཡེ་ཤེས།

སམཏཱཛྙཱ་ནཾ[1]ཞེས་བྱ་བ་ཐོག་མ་ས་དང་པོ་ལ་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་མངོན་པར་རྟོགས་པའི་ཚེ། བདག་དང་གཞན་དུ་མི་འབྱེད་ཅིང་མཉམ་པ་ཉིད་དུ་རྟོགས་པས་གོང་ནས་གོང་དུ་སྦྱངས་པའི་[2]སངས་རྒྱས་ཀྱི་ས་ལ་མི་གནས་པའི་མྱ་ངན་ལས་འདས་པར་གྱུར་པའི་ཚེ། ཉོན་མོངས་པ་ཅན་གྱི་[3]ཡིད་གནས་འགྱུར་ཏེ། ཡེ་ཤེས་སུ་གནས་[4]གྱུར་པ་ལ་མཉམ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཡེ་ཤེས་ཞེས་བྱ།།

པྲཏྱཝེཀྵཎཛྙཱནམ (प्रत्यवेक्षणज्ञानम्) སོ་སོར་རྟོག་པའི་ཡེ་ཤེས།

པྲཏྱཝེཀྵཎཛྙཱནམ[5]ཞེས་བྱ་བ་སོ་སོར་རྟོག་པའི་ཡེ་ཤེས་ཡིན་ཏེ། ཡིད་ཀྱི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་གནས་གྱུར་པས་གཟུངས་དང་ཏིང་ངེ་འཛིན་དང་བསམ་གཏན་དང་སྙོམས་པར་འཇུག་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་གཞིར་གྱུར་པ། ཤེས་བྱ་ཐམས་ཅད་ལ་ཐོགས་པ་མེད་པའི་ཡེ་ཤེས་འཇུག་པས་ཆོས་ཀྱི་ཆར་ཆེན་པོ་འབེབས་ཤིང་ཐེ་ཚོམ་སྣ་ཚོགས་གཅོད་པ་དང་། སྒྲུ་བེ་ཌཱུརྻ་ལ་སོགས་པ་རིན་པོ་ཆེའི་མདོག་ཏུ་སྟོན་པའི་རྒྱུར་གྱུར་པ་ཡིན་ཏེ། སོ་སོར་རྟོག་པའི་ཡེ་ཤེས་ཞེས་བྱ།།

---

1 སམཏཛྙཱན། སྣེ།

2 པས་" གསེར།

3 གྱིས་ གསེར།

4 ཤེས་པར་གྱུར། གསེར།

5 པྲཏྱཝེཀྵཎཛྙཱན་ སྣེ།

ཀྲྀཏྱཱནུཥྛཱནཛྙཱནམ། (कृत्यानुष्ठानज्ञानम्) བྱ་སྒྲུབ་ཡེ་ཤེས།

ཀྲྀཏྱཱནུཥྛཱནཛྙཱནམ་[1]ཞེས་བྱ་བ་བྱ་བ་སྒྲུབ་[2]པའི་ཡེ་ཤེས་ཡིན་ཏེ། མིག་ལ་སོགས་པ་དབང་པོ་ལྔའི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་གནས་གྱུར་པས་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་ཐམས་ཅད་དུ་ཐབས་སྣ་ཚོགས་དཔག་ཏུ་མེད་པས་སེམས་ཅན་མང་པོའི་དོན་མཛད་པའི་གཞིར་གྱུར་པ་ཡིན་ཏེ། བྱ་བ་སྒྲུབ་པའི་ཡེ་ཤེས་[3]ཞེས་བྱ།།

དྷརྨཀཱཡཿ (धर्मकायः) ཆོས་ཀྱི་སྐུ།

དྷརྨཀཱཡཿཞེས་བྱ་བ་ཆོས་ཀྱི་སྐུ་ཡིན་ཏེ། སངས་རྒྱས་ཀྱི་ས་དང་སྦྱར་ན་ཆོས་ཀྱི་དབྱིངས་རྣམ་པར་དག་པ་དང་། མེ་ལོང་ལྟ་བུའི་ཡེ་ཤེས་ནི་དེ་བཞིན་ཉིད་ཀྱི་རང་བཞིན་ཏེ་ཆོས་ཀྱི་སྐུ་ཞེས་བྱ།

སཾབྷོགཀཱཡཿ (सम्भोगकायः) ལོངས་སྤྱོད་རྫོགས་པའི་སྐུ།

སཾབྷོགཀཱཡཿ[4]ཞེས་བྱ་བ་ལོངས་སྤྱོད་རྫོགས་པའི་སྐུ་ཡིན་ཏེ། མཉམ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཡེ་ཤེས་དང་སོ་སོར་རྟོག་པའི་ཡེ་ཤེས་གཉིས་ཀྱིས་ཆོས་ཀྱི་ལོངས་སྤྱོད་དང་སྐྱིད་པ་ཆེན་པོ་མ་

---

1 ཀྲྀཏྱཱནུཥྛཱན་ སྡེ།

2 སྒྲུབ་ གསེར།

3 བྱ་བ་སྒྲུབ་པའི་ཡེ་ཤེས་ གསེར།

4 སམྦྷོགཀཱཡ་ སྡེ།

ལུས་པ་སྤྱོད་པར་མཛད་པ་རྣམ་པར་སྣང་མཛད་ཀྱི་སྐུ་ལ་བྱ་སྟེ། ལོངས་སྤྱོད་རྫོགས་པའི་སྐུ་ཞེས་བྱ།

ནིརྨཱཎཀཱཡཿ (निर्माणकायः) སྤྲུལ་པའི་སྐུ།

ནིརྨཱཎཀཱཡཿཞེས་བྱ་བ་སྤྲུལ་པའི་སྐུ་ཡིན་ཏེ། བྱ་བ་སྒྲུབ་པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་སེམས་ཅན་སོ་སོ་ཅིས་འདུལ་བ་བཞིན་དུ་ཐབས་ཐབས་སུ་སྐུ་དང་གསུང་དང་ཐུགས་སྤྲུལ་ཏེ་སྣ་ཚོགས་སུ་སྟོན་པ་ལ་བྱ་བས་ན། སྤྲུལ་པའི་སྐུ་ཞེས་བྱ།[1]

དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྟོབས་བཅུ། (दशतथागतबलानि) དཤཏཐཱགཏབལཱནི།[2]

དཤཏཐཱགཏབལཱནིཿཞེས་པ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྟོབས་བཅུ་ཡིན་ཏེ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་ཡེ་ཤེས་སྒྲིབ་པ་མེད་པས་ཤེས་བྱའི་དངོས་པོ་གང་ལ་ཡང་ཐོགས་པ་མེད་དེ་མཁྱེན་པ་འདི་བཅུའི་མཐུ་ཅན་ཐོས་ལ་སོགས་པ་གཞན་ལས་འཕགས་པས་ན་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྟོབས་བཅུ་ཞེས་བྱ།

1 D.S. p.44, STEV. p.5

2 ཏཐཱགཏ་དཤ་བལམ་ སྟེ།

སྠཱནཱསྠཱནཛྙཱནབལམ། (स्थानास्थानज्ञानबलम्)

གནས་དང་གནས་མ་ཡིན་པ་མཁྱེན་པའི་སྟོབས།

སྠཱནཱསྠཱནཛྙཱནབལམ[1]་ཞེས་བྱ་བ་གནས་དང་གནས་མ་ཡིན་པ་མཁྱེན་པའི་སྟོབས་ཡིན་ཏེ། གནས་ནི་ལེགས་པར་སྤྱད་པས་འབྲས་བུ་ཡིད་དུ་འོང་བ་འགྱུར་བ་དང་། ཉེས་པར་སྤྱད་པས་འབྲས་བུ་ཡིད་དུ་མི་འོང་བ་སྨིན་པར་འགྱུར་བ་ལ་སོགས་པ་ལ་བྱ། གནས་མ་ཡིན་པ་ནི་ལེགས་པར་སྤྱད་པའི་འབྲས་བུ་ཡིད་དུ་མི་འོང་བར་གྱུར་པ[2] དང་། ཉེས་པར་སྤྱད་པའི་འབྲས་བུ་ཡིད་དུ་འོང་བར་འགྱུར་བ་ལ[3]་བྱ་སྟེ། སྲིད་པ་དང་མི་སྲིད་པ་མ་ནོར་བར་མཁྱེན་པའི་སྟོབས་དང་ལྡན་པའི་ཕྱིར་གནས་དང་གནས་མ་ཡིན་པ་མཁྱེན་པའི་སྟོབས་ཞེས་བྱ།།

ཀརྨབིཔཱཀཛྙཱནབལམ། (कर्मविपाकज्ञानबलम्)

ལས་ཀྱི་རྣམ་སྨིན་མཁྱེན་པའི་སྟོབས།།

ཀརྨབིཔཱཀཛྙཱནབལམ[4]་ཞེས་བྱ་བ་ལས་ཀྱི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་མཁྱེན་པའི་སྟོབས་ཡིན་ཏེ། བླ་ན་མེད་པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་འདས་པ་དང་། མ་འོངས་པ་དང་། ད་ལྟ་བྱུང་བའི་ལས་

1 སྠཱནསྠཱནཛྙཱནབལན་ སྣེ།

2 འགྱུར་པ་ གསེར།

3 ལ་སོགས་པ་ལ། གསེར་

4 ཀརྨབིཔཱཀཛྙཱནབལན་ སྣེ།

ཡང་དག་པར་བླངས་པ་རྣམས་ཀྱི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་ལས་ཀྱི་རྒྱུ་གང་གིས་གནས་གང་དུ་འབྲས་བུ་སྨིན་པ་མཁྱེན་པའི་སྟོབས་ཞེས་བྱ།

ནཱནཱདྷིམུཀྟིཛྙཱནབལམ། (नानाधिमुक्तिज्ञानबलम्)

མོས་པ་སྣ་ཚོགས་མཁྱེན་པའི་སྟོབས།

ནཱནཱདྷིམུཀྟིཛྙཱནབལམ་ཞེས་བྱ་བ་མོས་པ་སྣ་ཚོགས་མཁྱེན་པའི་སྟོབས་ཡིན་ཏེ། ཟག་པ་དང་བཅས་པ་དང་ཟག་པ་མེད་པ་དང་། ཁམས་གསུམ་ལ་དགའ་ཞིང་མོས་པ་རྣམ་པ་སྣ་ཚོགས་མཁྱེན་པས་ན་མོས་པ་སྣ་ཚོགས་མཁྱེན་པའི་སྟོབས་ཞེས་བྱ།།

ནཱནཱདྷཱཏུཛྙཱནབལམ། (नानाधातुज्ञानबलम्)

ཁམས་སྣ་ཚོགས་མཁྱེན་པའི་སྟོབས།

ནཱནཱདྷཱཏུཛྙཱནབལམ་[1]ཞེས་བྱ་བ་ཁམས་སྣ་ཚོགས་མཁྱེན་པའི་སྟོབས་ཡིན་ཏེ། ཁམས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་སྔོན་གྱི་བག་ཆགས་ཀྱིས་བསྒྲུབ་པའི་བསམ་པའི་ཁམས་དང་། ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་པའི་ཁམས་དང་། རྣམ་པར་བྱང་བའི་ཁམས་ལ་སོགས་པ་ལ་བྱ་སྟེ། ཁམས་ཐ་དད་པ་མང་པོའི་ར༢་དང་སྐྱེའི་མཚན་ཉིད་མ་ནོར་བར་ཐུགས་སུ་ཆུད་པས་ན་ཁམས་སྣ་ཚོགས་མཁྱེན་པའི་སྟོབས་ཞེས་བྱ།།

---

1 ནཱནཱདྷཱཏུཛྙཱན་བ་ལམ། སྡེ།

ཨིནྡྲིཡཔརཱཔརཛྙཱནབལམ། (इन्द्रियपरापरज्ञानबलम्)

དབང་པོ་མཆོག་དང་མཆོག་མ་ཡིན་པ་མཁྱེན་པའི་སྟོབས།

ཨིནྡྲིཡཔརཱཔརཛྙཱནབལམ་[1]ཞེས་བྱ་བ་དབང་པོ་མཆོག་དང་མཆོག་མ་ཡིན་པ་མཁྱེན་པའི་སྟོབས་ཡིན་ཏེ། དད་པ་ལ་སོགས་པའི་དབང་པོ་རབ་དང་འབྲིང་དང་ཐ་མའི་[2]རིམ་པ་དང་རྣམ་གྲངས་མ་ལུས་པར་མཁྱེན་པའི་དབང་པོ་མཆོག་དང་མཆོག་མ་ཡིན་པ་མཁྱེན་པའི་སྟོབས་ཞེས་བྱ།།

སརྦཏྲ་གཱམིནཱི་པྲཏིཔཏྟི་བལམ། (सर्वत्रगामिनीप्रतिपत्तिबलम्)

ཐམས་ཅད་དུ་འགྲོ་བའི་ལམ་མཁྱེན་པའི་སྟོབས།

སརྦཏྲ་གཱམིནཱི་པྲཏིཔཏྟི་བལམ་[3]ཞེས་བྱ་བ་ཐམས་ཅད་དུ་འགྲོ་བའི་ལམ་མཁྱེན་པའི་སྟོབས་ཡིན་ཏེ། འགྲོ་བ་ལྔར་[4]སྐྱེ་བའི་ལམ་དང་། མྱ་ངན་ལས་འདས་པར་འགྲོ་བའི་ལམ་ལ་སོགས་པ་ལམ་མོ་ཅོག་ཆུབ་པར་མཁྱེན་པས་ཐམས་ཅད་དུ་འགྲོ་བའི་ལམ་མཁྱེན་པའི་སྟོབས་ཞེས་བྱ།།

---

1 ཨིནྡྲིཡ་པ་རཱ་པར་ཛྙཱན་པ་ལན། སྣེ།

2 རབ་དང་ཐ་མའི་ གསེར།

3 སརྦཏྲགཱམིནཱིཔྲཏིཔཏྟབལན་ སྣེ།

4. ལྔ་ གསེར།

སརྦ་དྷྱཱན་བིམོཀྵ་སམཱདྷི་སམཱཔཏྟི་སཾཀླེཤ་ཝྱབདཱན་ཛྙཱན་བལམ།
(सर्वध्यानविमोक्षसमाधिसमापत्तिसंक्लेशव्यवदानज्ञानबलम्)
བསམ་གཏན་དང་རྣམ་པར་ཐར་པ་དང་ཏིང་ངེ་འཛིན་དང་སྙོམས་པར་འཇུག་པའི་ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་པ་དང་། རྣམ་པར་བྱང་བ་དང་ལྡན་པ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའི་སྟོབས།

སརྦ་དྷྱཱན་བིམོཀྵ་སམཱདྷི་སམཱཔཏྟི་སཾཀླེཤ་ཝྱབདཱན་ཛྙཱན་བལམ་[1] ཞེས་བྱ་བ། བསམ་གཏན་དང་རྣམ་པར་ཐར་པ་དང་ཏིང་ངེ་འཛིན་དང་སྙོམས་པར་འཇུག་པའི་ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་པ་དང་། རྣམ་པར་བྱང་བ་དང་ལྡན་པ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའི་སྟོབས་ཡིན་ཏེ། བསམ་གཏན་དང་པོ་ལ་སོགས་པ་བཞི་དང་། རྣམ་པར་ཐར་པ་བརྒྱད་དང་། སྟོང་པ་ཉིད་ལ་སོགས་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་མང་པོ་དང་། མཐར་གྱིས་གནས་པའི་སྙོམས་པར་འཇུག་པ་དགུ་ལ་སོགས་པ་ལ་བྱ། ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་པ་ནི་ལྷ་བ་དང་དམིགས་པ་རྣམ་པ་སྣ་ཚོགས་ཀྱིས་ཉོན་མོངས་པར་གྱུར་པ་ལ་བྱ། རྣམ་པར་བྱང་བ་ནི་འཁོར་བ་ལ་ཆགས་པ་མེད་པ་དང་མི་དམིགས་པ་དང་ལྡན་པས་རྣམ་པར་དག་པ་ལ་བྱ། ལྡན་པ་ནི་ལུགས་དང་མཐུན་པའམ་མི་མཐུན་པ་དང་ཐོད་རྒལ་ལ་སོགས་པའི་ཚུལ་གྱིས་ལྡན་པ་མཁྱེན་པ་ལ་བྱ།

པཱུརྦ་ནི་ཝཱ་སཱ་ནུ་སྨྲྀ་ཏི་ཛྙཱན་བལམ། (पूर्वनिवासानुस्मृतिज्ञानबलम्)
སྔོན་གྱི་གནས་རྗེས་སུ་དྲན་པ་མཁྱེན་པའི་སྟོབས།།

པཱུརྦ་ནི་ཝཱ་སཱ་ནུ་སྨྲྀ་ཏི་ཛྙཱན་བལམ་ཞེས་བྱ་བ་སྔོན་གྱི་གནས་རྗེས་སུ་དྲན་པ་མཁྱེན་པའི་སྟོབས་

1 སརྦ་དྷྱཱན་བིམོཀྵ་སམཱདྷི་སམཱཔཏྟི་སཾཀླེཤ་ཝྱབདཱན་ཛྙཱན་བལམན་ སྡེ།

ཡིན་ཏེ། བདག་དང་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྔོན་གྱི་ཚེ་རབས་གྲངས་མེད་པ་ཚུན་ཆད་གནས་གར་སྐྱེས་པ་དང་། བྱད་གཟུགས་ཀྱི་རྣམ་པ་ཅི་འདྲ་བ་དང་། མཚན་མ་དང་རྟགས་ཅི་ཡོད་པ་དང་། ལས་ཀྱི་རྒྱུ་ཅིས་སྐྱེས་པ་མཁྱེན་པས་ན་སྔོན་གྱི་གནས་རྗེས་སུ་དྲན་པ་མཁྱེན་པའི་སྟོབས་ཞེས་བྱ།།

ཙྱུཏྱུཏྤཏྟིཛྙཱནབལམ། (च्युत्युत्पत्तिज्ञानबलम्)

ཤི་འཕོ་བ་དང་སྐྱེ་བ་མཁྱེན་པའི་སྟོབས།

ཙྱུཏྱུཏྤཏྟིཛྙཱནབལམ་[1] ཞེས་བྱ་བ་ཤི་འཕོ་དང་སྐྱེ་བ་མཁྱེན་པའི་སྟོབས་ཡིན་ཏེ། ལྷའི་སྤྱན་གྱིས་སེམས་ཅན་རྣམས་གང་ནས་ཤི་འཕོས་ནས་གང་དུ་སྐྱེས་པ་མ་ལུས་པར་གཟིགས་པས་ན་ཤི་འཕོ་དང་སྐྱེ་བ་མཁྱེན་པའི་སྟོབས་ཞེས་བྱ།།

ཨཱསྲཝ་ཀྵཡ་ཛྙཱན་བལམ། (आस्रवक्षयज्ञानबलम्)

ཟག་པ་ཟད་པ་མཁྱེན་པའི་སྟོབས།

ཨཱསྲཝཀྵཡཛྙཱནབལམ་[2] ཞེས་བྱ་བ་ཟག་པ་ཟད་པ་མཁྱེན་པའི་སྟོབས་ཡིན་ཏེ། འདོད་ཆགས་ལ་སོགས་པའི་ཉོན་མོངས་པ་ཐམས་ཅད་བག་ཆགས་ཡན་ཆད་ཟད་ཅིང་བྱང་བར་གཟིགས་པས་ན་ཟག་པ་ཟད་པ་མཁྱེན་པའི་སྟོབས་ཞེས་བྱ།།

---

1 ཙྱུཏྱུཔཔཏྟིཛྙཱན་བལམན་ སྣེ།

2 ཨཱསྲཝཀྵཡཛྙཱན་བ་ལན། སྣེ།

ཙཏྭཱརིཏཐཱགཏཝཻཤཱརདྱཱནི།[1]

(चत्वारि तथागतवैशारद्यानि)

དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་མི་འཇིགས་པ་བཞི།[2]

དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་མི་འཇིགས་པ་བཞི་ལ། ཙཏྭཱརིཏཐཱགཏཝཻཤཱརདྱཱ་ཞེས་བྱ་བ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་མི་འཇིགས་པ་བཞི་ཡིན་ཏེ། མི་འཇིགས་པ་བཞི་དང་ལྡན་པས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ཕལ་པ་མང་པོའི་ནང་ན་བྱོན་ནས་ཁྱུ་མཆོག་གི་གནས་ལྷབས་པོ་ཆེ་ཞལ་གྱིས་ཕྱེ་སྟེ། ཚངས་པའི་འཁོར་ལོ་བསྐོར་[3]ཞིང་ཡང་དག་པར་སེང་གེའི་སྒྲ་སྒྲོགས་པས་ན་མི་འཇིགས་པ་ཞེས་བྱ། དེ་ལ་མངོན་པར་བྱང་ཆུབ་པ་ལ་མི་འཇིགས་པ་དང་ཟག་པ་ཟད་པ་མཁྱེན་པ་ལ་མི་འཇིགས་པ་གཉིས་ནི་སངས་རྒྱས་ཉིད་ཀྱི་[4]རྒྱུད་ལ་མངའ་བའི་ཡོན་ཏན་ཡིན་པས་ན་རང་གི་དོན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ཡིན་ལ། བར་དུ་གཅོད་པའི་ཆོས་ངེས་པར་བསྟན་པ་དང་། ངེས་པར་འབྱུང་བའི་ལམ་བསྟན་པ་ལ་མི་འཇིགས་པ་གཉིས་ནི་གཞན་ལ་ཕན་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་བཤད་པ་ཡིན་པས་ན་གཞན་གྱི་དོན་ཏེ། བདག་དང་གཞན་གྱི་དོན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པར་བསྟན་པའང་ཡིན་ནོ།།

---

1 ཙཏྭཱརིཏཐཱགཏཝཻཤཱརདྱཾ། ཞེ།

2 DS.p.45, MKBT.p.39, MVP, p.5 (Sherig)

3 སྐོར་ གསེར།

4 ཉིད་ཀྱིས་ གསེར།

སརྦདྷརྨཱབྷིསཾབོདྷིབཻཤཱརདྱམ།

(सर्वधर्माभिसंबोधिवैशारद्यम्)[1]

ཆོས་ཐམས་ཅད་མངོན་པར་རྫོགས་པ་བྱང་ཆུབ་པ་ལ་མི་འཇིགས་པ།

སརྦདྷརྨཱབྷིསཾབོདྷིབཻཤཱརདྱམ་[2]ཞེས་བྱ་བ་ཆོས་ཐམས་ཅད་མངོན་པར་རྫོགས་པར་བྱང་ཆུབ་པ་ལ་མི་འཇིགས་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཕྱག་མཐིལ་དུ་སྐྱུ་རུ་རའི་འབྲས་བུ་བཞག་པ་དང་འདྲ་བར་ཐུགས་སུ་ཆུད་དེ། མངོན་པར་བྱང་ཆུབ་པ་ལ་ཤེས་རབ་བརྙེས་[3]པས་དགེ་སློང་ངམ་བྲམ་ཟེའམ་རུང་། ལྷའི་མིག་དང་ཕ་རོལ་གྱི་སེམས་ཤེས་པ་ལ་སོགས་པའི་ཡོན་ཏན་དང་ལྡན་པ་ལྷའམ་བདུད་ཀྱང་རུང་ཛུ་འཕྲུལ་དང་ལྡན་ཞིང་མཐུ་ཆེ་བའི་ཚངས་པས་ཀྱང་ཆོས་དང་མཐུན་པས་[4]མངོན་པར་སངས་རྒྱས་པ་མ་ཡིན་པར་བརྒལ་བའི་གཞི་དང་གཏན་ཚིགས་མེད་དེ་བརྒལ་གྱིས་དོགས་པ་མེད་པས་ན་ཆོས་ཐམས་ཅད་མངོན་པར་རྫོགས་པར་བྱང་ཆུབ་པ་ལ་མི་འཇིགས་པ་ཞེས་བྱ་སྟེ། མི་འཇིགས་པ་འོག་མ་གསུམ་གྱི་མཇུག་ཀྱང་འདི་དང་འདྲ་བར་བཤད།

---

1 DS.-45, MKBT-39

2 སརྦདྷརྨཱབྷིསཾབོདྷི་བཻཤཱརདྱམ། སྣེ།

3 བསྙེམས་ གསེར།

4 མཐུན་པའི་ གསེར།

སརྦཱསྲཱབཀྵཡཛྙཱནབཻཤཱརདྱམ། (सर्वास्रवक्षयज्ञानवैशारद्यम्)

ཟག་པ་ཐམས་ཅད་ཟད་པ་མཁྱེན་པ་ལ་མི་འཇིགས་པ།

སརྦཱ་སྲཱབ་ཀྵ་ཡ་ཛྙཱན་བཻ་ཤཱ་ར་དྱམ་[1]ཞེས་བྱ་བ་ཟག་པ་ཐམས་ཅད་ཟད་པ་མཁྱེན་པ་ལ་མི་འཇིགས་པ་ཡིན་ཏེ། ཟག་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཉོན་མོངས་པའི་མིང་སྟེ། འདོད་ཆགས་ལ་སོགས་པའི་ཉོན་མོངས་པ་དང་མ་བྲལ་ན་སྲིད་པའི་རྩེ་མོ་མན་ཆད་ཀུན་སླར་འཛག་ཅིང་ལྷུང་བས་ན་ཟག་པ་ཞེས་བྱ། ཉོན་མོངས་པ་ཐམས་ཅད་སྤངས་ཏེ་ཟད་པར་མཁྱེན་པ་ལ་ཟག་པ་མ་ཟད་པར་སུན་དབྱུང་ཞིང་དོན་རྣམས་ཀྱིས་བཀལ་དུ་མེད་དེ། མི་དོགས་པས་ན་ཟག་པ་ཐམས་ཅད་(137)ཟད་པར་མཁྱེན་པ་ལ་མི་འཇིགས་པ་ཞེས་བྱ།།

ཨནྟརཱཡིཀདྷརྨཱནནྱཐཱཏྭནིཤྩིཏབྱཱཀརཎབཻཤཱརདྱམ། (अन्तरायिकधर्मा नन्यथात्वनिश्चितव्याकरणवैशारद्यम्)

བར་དུ་གཅོད་པའི་ཆོས་རྣམས་གཞན་དུ་མི་འགྱུར་བར་ངེས་པའི་ལུང་བསྟན་པ་ལ་མི་འཇིགས་པ།

ཨནྟ་རཱ་ཡི་ཀ་དྷརྨཱ་ནནྱ་ཐཱ་ཏྭ་ནི་ཤྩི་ཏ་བྱཱ་ཀ་ར་ཎ་བཻ་ཤཱ་ར་དྱམ་[2]ཞེས་བྱ་བ་བར་དུ་གཅོད་པའི་ཆོས་རྣམས་གཞན་དུ་མི་འགྱུར་བར་ངེས་པའི་ལུང་བསྟན་པ་ལ་མི་འཇིགས་པ་ཡིན་ཏེ། བར་དུ་གཅོད་པའི་ཆོས་ཞེས་བྱ་བ་བག་མེད་པ་དང་ངོ་ཚ་མི་ཤེས་པ་དང་ཁྲེལ་མེད་པ་ལ་

---

1 སརྦཱསྲབཀྵཡཛྙཱནབཻཤཱརདྱཾ། སྡེ།

2 ཨནྟརཱཡིཀདྷརྨཱནནྱཐཱཏྭནིཤྩིཏབྱཱཀརཎབཻཤཱརདྱཾ། སྡེ།

སོགས་པ་འཕགས་པའི་ལམ་དང་། དགེ་བའི་ཕྱོགས་ཀྱི་བར་དུ་གཅོད་པ་རྣམས་བར་ཆད་ཀྱི་ཆོས་ཡིན་ནོ་ཞེས་ལུང་བསྟན་ཅིང་བཤད་པ་ལ་ཐོག་ཏུ་མ་བབ་པ་མེད་པས་ན་བར་དུ་གཅོད་པའི་ཆོས་རྣམས་གཞན་དུ་མི་འགྱུར་བར་ངེས་པའི་ལུང་བསྟན་པ་ལ་མི་འཇིགས་པ་ཞེས་བྱ།།

སརྦསམྤདཱདྷིགམཱཡ ཏཐཱཏྭནིརྻཱཎཔྲཏིཔཏྤྲབྲྀཏྟཽ བཻཤཱརདྱམ། (सर्वसम्पदाधिगमाय तथात्वनिर्याणप्रतिपत्प्रवृत्तौ वैशारद्यम्)
ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ཐམས་ཅད་ཐོབ་པར་འགྱུར་བ་ངེས་པར་འབྱུང་བའི་ལམ་དེ་བཞིན་དུ་འགྱུར་བ་ལ་མི་འཇིགས་པ།

སརྦསམྤདཱདྷིགམཱཡ ཏཐཱཏྭནིརྻཱཎཔྲཏིཔཏྤྲབྲྀཏྟཽ བཻཤཱརདྱམ་[1]ཞེས་བྱ་བ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ཐམས་ཅད་ཐོབ་པར་འགྱུར་བ་ངེས་པར་འབྱུང་བའི་ལམ་དེ་བཞིན་དུ་འགྱུར་བ་ལ་མི་འཇིགས་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་ཉན་ཐོས་རྣམས་ལ་ངེས་པར་འབྱུང་བའི་ལམ་སྡུ་ངན་ལས་འདས་པའི་བདེ་བ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ཐོབ་པར་འགྱུར་ཞིང་སྡུག་བསྔལ་མཐར་འབྱིན་པ་བཤད་པ་ལ་ངེས་པར་འབྱུང་བའི་ལམ་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་དགེ་སྦྱོང་ངམ་བྲམ་ཟེ་སུས་ཀྱང་བརྒལ་ཞིང་གཞན་དུ་བསྒྱུར་དུ་མེད་པས་ན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ཐམས་ཅད་ཐོབ་པར་འགྱུར་བ་ངེས་པར་འབྱུང་བའི་ལམ་དེ་བཞིན་དུ་འགྱུར་བ་ལ་མི་འཇིགས་པ་ཞེས་བྱ།

1 སརྦསིཔདཱདྷིགམཱཡིཏཱཏྭནིརྻཱཎཔྲཏིཔཏྟྲཏྟཽབཻཤཱརདྱཾ། སྡེ།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་མ་འདྲེས་པ་བཅོ་བརྒྱད།

(अष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः) ཨཥྚ་དཤཱ་བེ་ཎི་ཀ་བུདྡྷ་དྷརྨཱཿ།[1]

སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་མ་འདྲེས་པ་བཅོ་བརྒྱད་ལ། ཨཥྚདཤཱབེཎིཀ་བུདྡྷདྷརྨཱཿཞེས་བྱ་བ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་མ་འདྲེས་པ་བཅོ་བརྒྱད་ཡིན་ཏེ། ཆོས་འདི་རྣམས་ཉན་ཐོས་དང་རང་སངས་རྒྱས་དང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ལ་ཡང་མི་མངའ་སྟེ། ཐལ་དང་ཐུན་མོང་དུ་གྱུར་པ་མ་ཡིན་ལ། སངས་རྒྱས་ཉག་གཅིག་ལ་ཡོན་ཏན་འདི་རྣམས་མངའ་བས་ན་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་མ་འདྲེས་པ་ཞེས་བྱ།

ནཱསྟི་ཏཐཱགཏསྱ་སྑལིཏམ། (नास्ति तथागतस्य स्खलितम्)

དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ལ་འཁྲུལ་པ་མི་མངའ་བ།

ནཱསྟི་ཏཐཱགཏསྱ་སྑལིཏམ།[2] ཞེས་བྱ་བ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ལ་འཁྲུལ་པ་མི་མངའ་བ་ཡིན་ཏེ། སྐུ་དང་གསུང་དང་ཐུགས་ཀྱི་ཕྲིན་ལས་ལ་ནོར་ཞིང་ཐོག་ཏུ་མ་བབ་པ་མེད་པས་ན་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ལ་འཁྲུལ་པ་མེད་པ་ཞེས་བྱ།།

ནཱསྟི་རཝིཏམ། (नास्ति रवितम्) ཅ་ཅོ་མེད་པ།

ནཱསྟི་རཝིཏམ།[3] ཞེས་བྱ་བ་ཅ་ཅོ་མེད་པ་ཡིན་ཏེ། དགྲ་བཅོམ་པ་ཁ་ཅིག་ལམ་ནོར་

1 DS.p.46, MVP.p.13
2 ནཱསྟི་ཏཐཱགཏསྱ་སཁལིཏན། སྡེ།
3 ནཱསྟི་རཝིཏན། སྡེ།

ནས་ཀུ་ཅོ་འདོན་པ་དང་། སྔོན་གྱི་བག་ཆགས་མ་བྱང་བས་ཅ་ཅོ་ཆེ་ཞིང་ཚིག་ལ་འཁྲུལ་འཁྲུལ་ཡོད་པ་ལྟ་བུ་མ་ཡིན་པས་ཅ་ཅོ་མེད་པ་ཞེས་བྱ།

ནཱསྟི་མུཥིཏ་སྨྲྀཏིཏཱ། (नास्ति मुषितस्मृतिता) བསྙེལ་བ་མེད་པ།

ནཱསྟི་མུཥིཏ་སྨྲྀཏིཏཱ། ཞེས་བྱ་བ་བསྙེལ་བ་མེད་པ་ཡིན་ཏེ། དགྲ་བཅོམ་པ་ལ་མ་དགོངས་པའི་ཡེ་ཤེས་མི་མངའ་སྟེ། བསྙེལ་ནས་སེམས་ཅན་གྱི་དོན་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་གོར་བ་དང་། དུས་ལས་ཡོལ་བ་ལྟ་བུ་མ་ཡིན་པས་ན་བསྙེལ་བ་མེད་པ་ཞེས་བྱ།

ནཱསྟི་ཨསམཱཧིཏ་ཙིཏྟཾ (नास्ति असमाहितचित्तम्)
སེམས་མཉམ་པར་མ་བཞག་པ་མེད་པ།

ནཱསྟི་ཨསམཱཧིཏ་ཙིཏྟཾ་[1]ཞེས་བྱ་བ་སེམས་མཉམ་པར་མ་བཞག་པ་མེད་པ་ཡིན་ཏེ། དགྲ་བཅོམ་པ་དག་ནམ་ཏིང་ངེ་འཛིན་གང་ལ་ཞུགས་པ་དེའི་ཚེ་ཏིང་ངེ་འཛིན་དེ་ལ་མཉམ་པར་བཞག་པ་ལྟ་བུ་མ་ཡིན་གྱི། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་[2]ཏིང་ངེ་འཛིན་མཆོག་བརྙེས་པས་ན་ཏིང་ངེ་འཛིན་ལ་ཞུགས་ཀྱང་རུང་མ་ཞུགས་ཀྱང་རུང་སྟེ། མཉམ་པར་མ་བཞག་པ་མེད་པས་ན་སེམས་མཉམ་པར་མ་བཞག་པ་མེད་པ་ཞེས་བྱ།

---

1 ནཱསྟི་སམཱཧིཏ་ཙིཏྟཾ། སྡེ།

2 གཤེགས་པ་ གསེར།

ནཱསྟི་ནཱནཱཏྭ་སཾཛྙཱ། (नास्ति नानात्वसंज्ञा)

ཐ་དད་པའི་འདུ་ཤེས་མེད་པ།

ནཱསྟི་ནཱནཱཏྭ་[1]སཾཛྙཱ། ཞེས་བྱ་བ་ཐ་དད་པའི་འདུ་ཤེས་མེད་པ་ཡིན་ཏེ། དགྲ་བཅོམ་པ་དག་འཁོར་བ་དང་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་གཉིས་ལ་བྱེ་བྲག་ཏུ་འཛིན་ཅིང་ཉོན་མོངས་པ་དང་རྣམ་པར་བྱང་བའི་ཆོས་ལ་སོགས་པ་ལ་ཐ་དད་དུ་འབྱེད་པ་ལྟ་བུ་མི་མངའ་སྟེ། སེམས་མཉམ་པ་ཉིད་དང་ཆོས་མཉམ་པ་ཉིད་དུ་གཟིགས་པས་ན་ཐ་དད་པའི་འདུ་ཤེས་མེད་པ་ཞེས་བྱ།།

ནཱསྟི་པྲ་ཏིསཾཁྱཱ་ཡོ་པེཀྵཱ (नास्ति प्रतिसंख्यायोपेक्षा)

སོ་སོར་མ་བརྟགས་པའི་བཏང་སྙོམས་མེད་པ།

ནཱསྟི་པྲ་ཏིསཾཁྱཱ་ཡོ་པེཀྵཱ[2]། ཞེས་བྱ་བ་སོ་སོར་མ་བརྟགས་པའི་བཏང་སྙོམས་མེད་པ་ཡིན་ཏེ། དགྲ་བཅོམ་པ་དག་སེམས་ཅན་གྱི་དོན་ལ་མ་བརྟགས་པར་ཡལ་བར་འདོར་བ་ལྟ་བུ་མ་ཡིན་གྱི། སྐལ་པ་ཡོད་མེད་དང་དུས་ལ་བབ་མ་བབ་གཟིགས་ནས་དུས་དང་སྦྱོར་བ་མ་གཏོགས་པར་ཡལ་བར་འདོར་བ་མེད་པས་ན་སོ་སོར་མ་བརྟགས་པའི་བཏང་སྙོམས་མེད་པ་ཞེས་བྱ།

---

1 ཏྭ་ ཐེ།

2 ནཱསྟི་པྲ་ཏིསཾཁྱཱ་ཡོ་པེཀྵཱ། ཐེ།

ནཱསྟི་ཚྪནྡསྱ་ཧཱ་ནིཿ (नास्तिच्छन्दस्य हानिः)

འདུན་པ་ཉམས་པ་མེད་པ།

ནཱསྟི་ཚྪནྡསྱ་ཧཱ་ནིཿ ཞེས་བྱ་བ་འདུན་པ་ཉམས་[1]པ་མེད་པ་ཡིན་ཏེ། དགྲ་བཅོམ་པ་དག་སྤྱོད་ཡུལ་དམན་པས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་ས་ལ་སོས་ཤིང་འདུན་པ་མེད་དེ་ཉན་ཐོས་ཀྱི་བུ་བ་ལ་སོས་པ་ལྟ་བུ་མ་ཡིན་གྱི། སངས་རྒྱས་སེམས་ཅན་གྱི་དོན་མཛད་པ་དང་། དཀོན་མཆོག་གསུམ་གྱི་གདུང་མི་འཆད་པར་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ལ་རྟག་ཏུ་འདུན་པར་འཇུག་པས་ན་འདུན་པ་ཉམས་པ་མེད་པ་ཞེས་བྱ།

ནཱསྟི་བཱིརྱསྱ་ཧཱ་ནིཿ། (नास्ति वीर्यस्य हानिः) བརྩོན་འགྲུས་ཉམས་པ་མེད་པ།

ནཱསྟི་བཱིརྱསྱ་ཧཱ་ནིཿ[2]ཞེས་བྱ་བ་བརྩོན་འགྲུས་ཉམས་པ་མེད་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་སེམས་ཅན་གཅིག་གི་ཕྱིར་བསྐལ་པར་ཆོས་བཤད་ཀྱང་སྐུ་དང་གསུང་དང་ཐུགས་བསྐྱེལ་བར་མི་འགྱུར་བ་དང་། སེམས་ཅན་གཅིག་གི་ཕྱིར་ཡང་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་གྲངས་མེད་པ་འདས་ཏེ་གཤེགས་པས་ན་(138)བརྩོན་འགྲུས་ཉམས་པ་མེད་པ་ཞེས་བྱ།

---

1 མཉམ་ སྡེ།

2 དྲཱི་ སྡེ།

ནཱསྟི་སྨྲི་ཏི་ཧཱ་ནིཿ (नास्ति स्मृतिहानिः)
དྲན་པ་ཉམས་པ་མེད་པ།

ནཱསྟི་སྨྲི་ཏི་ཧཱ་ནིཿ[1] ཞེས་བྱ་བ་དྲན་པ་ཉམས་པ་མེད་པ་ཡིན་ཏེ། སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སེམས་དང་། སྤྱོད་པ་དང་། བསམ་པ་དང་། མོས་པ་ལ་སོགས་པ་སེམས་ཅན་འདུལ་བའི་ཐབས་དང་། སངས་རྒྱས་ཀྱི་མཛད་པ་ཐམས་ཅད་དང་། ཆོས་ཐམས་ཅད་ཇི་ལྟར་གཟིགས་ཤིང་དགོངས་པ་ལ་ཐུགས་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་བརྟག་མི་དགོས་ཏེ། ཉམས་པ་མེད་པས་ན་དྲན་པ་ཉམས་པ་མེད་པ་ཞེས་བྱ།

ནཱསྟི་སམཱ་དྷེ་ཧཱ་ནིཿ (नास्ति समाधेर्हानिः)
ཏིང་ངེ་འཛིན་ཉམས་པ་མེད་པ།

ནཱསྟི་སམཱ་དྷེ་ཧཱ་ནིཿ[2] ཞེས་བྱ་བ་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཉམས་པ་མེད་པ་ཡིན་ཏེ། ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་དེ་བཞིན་ཉིད་མཉམ་པ་ཉིད་ལ་སྙོམས་པར་འཇུག་ཅིང་དེ་ལས་མི་གཡོ་བར་འཛིན་པས་ན་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཉམས་པ་མེད་པ་ཞེས་བྱ།

---

1 ཧྣི་ ཆོ།

2 ཧྣི་ ཆོ།

ནཱསྟི་པྲཛྙཱ་ཡཱ་ཧཱ་ནིཿ (नास्ति प्रज्ञायां हानिः)

ཤེས་རབ་ཉམས་པ་མེད་པ།

ནཱསྟི་པྲཛྙཱཡཱཧཱནིཿ[1] ཞེས་བྱ་བ་ཤེས་རབ་ཉམས་པ་མེད་པ་ཡིན་ཏེ། སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྤྱོད་པ་མཁྱེན་པ་མི་ཟད་པ་དང་། སེམས་ཅན་ཡོངས་སུ་སྨིན་པ་མཁྱེན་པ་མི་ཟད་པ་དང་། སོ་སོར་ཡང་དག་པར་རིག་པ་[2]མི་ཟད་པ་མངའ་བས་ན་ཤེས་རབ་ཉམས་པ་མེད་པ་ཞེས་བྱ།།

ནཱསྟི་བི་མུཀྟེརྷཱ་ནིཿ (नास्ति विमुक्तेर्हानिः) རྣམ་པར་གྲོལ་བ་ཉམས་པ་མེད་པ།

ནཱསྟི་བི་མུཀྟེརྷཱ་ནིཿཞེས་བྱ་བ་རྣམ་པར་གྲོལ་བ་ཉམས་པ་མེད་པ་ཡིན་ཏེ། ཉོན་མོངས་པའི་སྒྲིབ་པ་དང་། ཤེས་བྱའི་སྒྲིབ་པ་ཐམས་ཅད་ལས་གྲོལ་བས་ན་རྣམ་པར་གྲོལ་བ་ཉམས་པ་མེད་པ་ཞེས་བྱ།།

སརྦཀཱཡཀརྨཛྙཱནཔཱུརྦཾགམཾཛྙཱནཱནུཔརིབརྟི།
(सर्वकायकर्म ज्ञानपूर्वंगमं ज्ञानानुपरिवर्ति)
ལུས་ཀྱི་ལས་ཐམས་ཅད་ཡེ་ཤེས་སྔོན་དུ་འགྲོ་ཞིང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་རྗེས་སུ་འབྲང་བ།

སརྦ་ཀཱཡ་ཀརྨ་ཛྙཱན་པཱུརྦཾགམཾ་ཛྙཱནཱནུཔརིབརྟི། ཞེས་བྱ་བ་ལུས་ཀྱི་ལས་ཐམས་ཅད་ཡེ་ཤེས་སྔོན་དུ་འགྲོ་ཞིང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་རྗེས་སུ་འབྲང་བ་ཡིན་ཏེ། དགྲ་བཅོམ་པ་ཁ་ཅིག་ལུས་ཀྱི་

---

1 ཏྟི་ སྟི

2 རིག་པ་ལ་སོགས་པ་ གསེར།

ལས་བསམ་བཞིན་མ་ཡིན་པར་བྱེད་དེ། འཇིག་རྟེན་གྱི་ཡིད་དང་འགལ་བ་ལྟ་བུ་མ་ཡིན་གྱི། སྤྱོད་ལམ་བཞི་པོ་ཀུན་གྱིས་ཀྱང་སེམས་ཅན་འདུལ་ཏེ། ཡེ་ཤེས་སྔར་འབྱུང་བའི་རྒྱུ་ལས་བྱུང་བས་ན་ཡེ་ཤེས་སྔོན་དུ་འགྲོ་བ་ཡིན། ཡེ་ཤེས་དང་ལྷན་གཅིག་འབྱུང་ཞིང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་རྗེས་སུ་འཇུག་པས་ན་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་རྗེས་སུ་འབྲང་བ་ཡིན་ཏེ། བསྡུས་ན་ལུས་ཀྱི་ལས་ཐམས་ཅད་ཡེ་ཤེས་སྔོན་དུ་འགྲོ་ཞིང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་རྗེས་སུ་འབྲང་བ་ཞེས་བྱ། ངག་དང་ཡིད་ཀྱི་སྐབས་སུ་ཡང་ཡེ་ཤེས་སྔོན་དུ་འགྲོ་ཞིང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་རྗེས་སུ་འབྲང་བ་འདི་བཞིན་དུ་བཤད།།

སརྦ་ཝཱ་ཀ་ཀརྨ་ཛྙཱ་ན་པཱུརྦཾ་ག་མཾ་ཛྙཱ་ནཱ་ནུ་པ་རི་བརྟི།
(सर्ववाक्कर्म ज्ञानपूर्वंगमं ज्ञानानुपरिवर्ति)
ངག་གི་ལས་ཐམས་ཅད་ཡེ་ཤེས་སྔོན་དུ་འགྲོ་ཞིང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་རྗེས་སུ་འབྲང་བ།

སརྦ་ཝཱ་ཀ་ཀརྨ་ཛྙཱ་ན་པཱུརྦཾ་ག་མཾ་ཛྙཱ་ནཱ་ནུ་པ་རི་བརྟི།[1] ཞེས་བྱ་བ་ངག་གི་ལས་ཐམས་ཅད་ཡེ་ཤེས་སྔོན་དུ་འགྲོ་ཞིང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་རྗེས་སུ་འབྲང་བ་ཡིན་ཏེ། སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་དོན་མཛད་ཅིང་ཆོས་བསྟན་པ་ལ་དོན་མེད་ཅིང་ཆུད་ཟ་བར་མི་འགྱུར་ལ། གསུང་གི་ཡན་ལག་དྲུག་ཅུ་དང་ལྡན་པས་ན་ངག་གི་ལས་ཐམས་ཅད་ཡེ་ཤེས་སྔོན་དུ་འགྲོ་ཞིང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་རྗེས་སུ་འབྲང་བ་ཞེས་བྱ།། —

1 སརྦ་ཝཱ་ཀརྨ་ཛྙཱ་ན་པཱུ་རྦཾ་ག་མཾ་ཛྙཱ་ནཱ་ནུ་པ་རི་བརྟི། སྣེ

སརྦམནཿཀརྨ་ཛྙཱནཔཱུརྦཾགམཾ་ཛྙཱནཱནུཔརིབརྟི།
(सर्वमनःकर्म ज्ञानपूर्वंगमं ज्ञानानुपरिवर्ति)
ཡིད་ཀྱི་ལས་ཐམས་ཅད་ཡེ་ཤེས་སྔོན་དུ་འགྲོ་ཞིང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་རྗེས་སུ་འབྲང་བ།

སརྦམནཿཀརྨ་ཛྙཱནཔཱུརྦཾགམཾ་ཛྙཱནཱནུཔརིབརྟི། ཞེས་བྱ་བ་ཡིད་ཀྱི་ལས་ཐམས་ཅད་ཡེ་ཤེས་སྔོན་དུ་འགྲོ་ཞིང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་རྗེས་སུ་འབྲང་བ་ཡིན་ཏེ། ཉོན་མོངས་པ་དང་སྒྲིབ་པའི་བག་ཆགས་ཐམས་ཅད་དང་བྲལ་ཏེ། ཡང་དག་པའི་མཐའ་དོན་དམ་པའི་མཚན་ཉིད་དང་མ་བྲལ་བས་ན་ཡིད་ཀྱི་ལས་ཐམས་ཅད་ཡེ་ཤེས་སྔོན་དུ་འགྲོ་ཞིང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་རྗེས་སུ་འབྲང་བ་ཞེས་བྱ།།

ཨཏཱིཏེ྅དྷྭནྱསཾགམཔྲཏིཧཏཛྙཱནདརྴནཾ་པརིབརྟི།
(अतीतेऽध्वन्यसंगमप्रतिहतज्ञानदर्शनं परिवर्ति)
འདས་པའི་དུས་ལ་མ་ཆགས་མ་ཐོགས་པའི་ཡེ་ཤེས་མཐོང་བ་འཇུག་པ།

ཨཏཱིཏེ྅དྷྭནྱསཾགམཔྲཏིཧཏཛྙཱནདརྴནཾ་པརིབརྟི། ཞེས་བྱ་བ་འདས་པའི་དུས་ལ་མ་ཆགས་མ་ཐོགས་པའི་ཡེ་ཤེས་མཐོང་བ་འཇུག་པ་ཡིན་ཏེ། དགྲ་བཅོམ་པ་ལྟར་འདས་པའི་དུས་ཀྱི[1]དངོས་པོ་ཅི་ལ་བརྟགས་པ་སྣ་གཅིག་མཁྱེན་གྱི་གཞན་ལ་ཐོགས་ཤིང་མི་མཁྱེན་པ་ལྟ་བུ་མ་ཡིན་གྱིས། འདས་པའི་དུས་ཀྱི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་དང་། ས་ཆུ་མེ་རླུང་གི་རྡུལ་ཕྲ་མོའི་གྲངས་དང་། སེམས་ཅན་གྱི་བསམ་པ་དང་སྤྱོད་པ་ལ་སོགས་པ་མ་ལུས་པ[2]མཉམ་པར་གཞག་པ་དང་། མ་བཞག་པའི་དུས་དང་སྦྱོར་བ་མེད་ཅིང་ཅི་ལ་ཡང་

1 ཀྱིས་ གསེར།

2 མ་ལུས་པར་ གསེར།

ཆགས་ཐོགས་མེད་པ་ཐུགས་སུ་ཆུད་པས་ན། འདས་པའི་དུས་ལ་མ་ཆགས་མ་ཐོགས་པའི་ཡེ་ཤེས་མཐོང་བ་འཇུག་པ་ཞེས་བྱ། མ་འོངས་པ་དང་ད་ལྟར་གྱི་དུས་ཀྱི་སྐབས་སུ་ཡང་འདི་བཞིན་དུ་སྦྱར་ཞིང་བཤད།།

ཙཏསྲཿཔྲཏིསཾབིདཿ[2] (चतस्र:प्रतिसंविदः)
སོ་སོ་ཡང་དག་པ་རིགས་པ་བཞི།

སོ་སོ་ཡང་དག་པར་རིག་པ་བཞི་ལ་ཙཏསྲཿཔྲཏིསཾབིདཿ[3]ཅེས་བྱ་བ་སོ་སོ་ཡང་དག་པར་རིག་པ་བཞི་ཡིན་ཏེ། ཆོས་དང་དོན་དང་ངེས་པའི་ཚིག་དང་སྤོབས་པ་བཞི་ལ་མཁས་པས་སོ་སོ་ཡང་དག་པར་རིག་པ་[3]ཞེས་བྱ།།

ཏྲཱིཎིཔྲཱཏིཧཱཪྻཱཎི[4] (त्रीणि·प्रातिहार्याणि·) ཆོ་འཕྲུལ་གསུམ།

ཆོ་འཕྲུལ་གསུམ་ལ་ཏྲཱིཎིཔྲཱཏིཧཱཪྻཱཎི་[4]ཞེས་བྱ་བ་ཆོ་འཕྲུལ་གསུམ་ཡིན་ཏེ།

ཨཱདེཤནཱཔྲཱཏིཧཱཪྻཾ།[5] (आदेशनाप्रातिहार्यम्) ཀུན་བརྗོད་པའི་ཆོ་འཕྲུལ།

ཨཱདེཤནཱཔྲཱཏིཧཱཪྻཾ་[5]ཞེས་བྱ་བ་ཕ་རོལ་གྱི་སྙིང་ལ་ཅི་སེམས་པ་མཁྱེན་པས་ཇི་སེམས་པ་ཀུན་བརྗོད་པའི་ཆོ་འཕྲུལ་དང་།

---

1 DS.p, 29, MVP.p, MKBT. p,38

2 ཙཏྭཱརྤྲཏིསཾབིད་ སྐེ།

3 धर्मप्रतिसंवित्, अर्थप्रतिसंवित्, निरुक्तिप्रतिसंवित्, प्रतिभानप्रतिसंविद् ।

4 ཏྲཱིཎིཔྲཱཏིཧཱཪྻཱཎི་ སྐེ།

5 ཨཱདེཤནཱཔྲཱཏིཧཱཪྻཾ་ སྐེ།

ཪྀདྡྷིཔྲཱཏིཧཱཪྻཾ། (ऋद्धिप्रातिहार्यम्) རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་ཆོ་འཕྲུལ།

ཪྀདྡྷིཔྲཱཏིཧཱཪྻཾ།[1] ནམ་མཁའ་ལ་གཤེགས་པ་དང་། སྐུ་ལུས་མང་པོར་སྤྲུལ་པ་ལ་སོགས་པ་རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་ཆོ་འཕྲུལ་དང་།

ཨནུཤཱསནཱིཔྲཱཏིཧཱཪྻཾ། (अनुशासनीप्रातिहार्यम्) རྗེས་སུ་བསྟན་པའི་ཆོ་འཕྲུལ།

ཨནུཤཱསནཱིཔྲཱཏིཧཱཪྻཾ།[2] བདེན་པ་གཉིས་ཀྱི་སྒོ་ནས་ཆོས་ཐམས་ཅད་གདན་ལ་ཕབ་པར་བཀྲོལ་ཏེ་ཕན་ཞིང་རྗེས་སུ་མཐུན་པར་བཤད་པས་ན་རྗེས་སུ་བསྟན་པའི་ཆོ་འཕྲུལ་རྣམ་པ་འདི་གསུམ་ངོ་མཚར་ཆེ་བའི་[3]རྨད་དུ་བྱུང་བས་[4]སེམས་ཅན་མང་པོ་དད་ཅིང་འདུན་པར་མཛད་པས་ན་ཆོ་འཕྲུལ་གསུམ་ཞེས་བྱ།།

བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྒྲ་བཤད།

བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ། (बोधिसत्त्वः)

བྱང་ཆུབ་སེམས་(139)དཔའི་སྒྲ་བཤད་པ་ལ། བོདྷིསཏྭ་ཞེས་བྱ་བ་བོདྷཽ་སཏྭཾ་ཡེཥཱཾ་ཏེ་བོདྷི་སཏྭཿ[5] (बोधौ सत्वं येषां ते बोधिसत्त्वाः) ཞེས་པ་བོདྷི་ནི་བྱང་ཆུབ། སཏྭ་ནི་སེམས་ས

---

1 ཪྀདྡྷྱཱཔྲཱཏིཧཱཪྻ་ སྡེ།

2 ཨནུཤཱསནཱིཔྲཱཏིཧཱཪྻ་ སྡེ།

3 ཆེ་བས་ གསེར།

4 བྱུང་བས་ གསེར།

5 སཏྭན་ཡེཥཱཾསྟེ་བོདྷི་སཏྭ་ སྡེ།

དཔའ་འམ་སེམས་སྟོབས་ཆེ་བ་ལ་བྱ། བླ་ན་མེད་པའི་བྱང་ཆུབ་སྒྲུབ་པ་ལ་གཅིག་ཏུ་བརྟུལ་ཞིང་མི་ནུར་བས[1]ན་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ།།

མཧཱསཏྭཿ (महासत्वः) སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ།

མཧཱསཏྭཿཞེས་བྱ་བ་མཧཱ་ནི་ཆེན་པོ། སཏྭ་ནི་སེམས་དཔའ་སྟེ་ཉན་ཐོས་དང་རང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བྱང་ཆུབ་ཏུ་སེམས་བསྐྱེད་པ་ལྟ་བུ་མ་ཡིན་གྱི། སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་བསྒྲལ་བའི་ཕྱིར་བླ་ན་མེད་པའི་བྱང་ཆུབ་ལ་ཞུགས་པས་ན་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་ཞེས་བྱ།།

ས་བཅུ། (दश भूमयः)[2]

སངས་རྒྱས་དང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་དང་ཉན་ཐོས་ཀྱི་སའི་རིམ་པའི་མིང་ལ་དཤབྷཱུམི་ཞེས་བྱ་བ་ས་བཅུ་ཡིན་ཏེ། ས་གོང་མའི་ཡོན་ཏན་ཐོབ་པར་བྱ་བའི་རྟེན་དུ་འགྱུར་ཞིང་། ས་དེ་ཉིད་ཡོན་ཏན་གྱི་གཞི་ཡིན་པས་ན་ས་ཞེས་བྱ།།

པྲམུདིཏཱ། (प्रमुदिता) ས་དང་པོ་རབ་ཏུ་དགའ་བ།

ས་དང་པོ་པྲམུདིཏཱ་ཅེས་བྱ་བ་ནི་དོན་ཆེན་པོ་སྟོན་འདྲིས་པ་མ་ཡིན་པའི་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་སེམས་ཐོབ་པ་དང་། བྱང་ཆུབ་དང་ཉེ་ཞིང་སེམས་ཅན་མང་པོའི་དོན་སྒྲུབ་པ་གཟིགས་ནས་དགའ་བ་རླབས་པོ་ཆེ་སྐྱེ་བས་རབ་ཏུ་དགའ་བ་ཞེས་བྱ།།

---

1 བརྟུལ་ཞིང་མི་ནུར་བ་ སྟེ།

2 DS.p,37, MKBT.p,36, STEV.p.11, MVP. p. 43 (Sherig)

བིམལཱ། (विमला) དྲི་མ་མེད་པ།

ས་གཉིས་པ་ནི་བིམལཱ་[1]ཞེས་བྱ་བ་ནི། ཚུལ་ཁྲིམས་འཆལ་བའི་ལྷུང་བ་ཕྲ་མོ་ཡན་ཆད་ཀྱང་བྱུང་བས་ན་དྲི་མ་མེད་པ་ཞེས་བྱ།།

པྲབྷཱཀརཱི། (प्रभाकरी) འོད་བྱེད་པ།

ས་གསུམ་པ་པྲབྷཱཀརཱི་[2]ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཉན་ཐོས་དང་རང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ས་ལས་འདས་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་ཕུང་པོ་ཡོངས་སུ་དག་པ་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་སྣང་བ་ཆེན་པོའི་གནས་སུ་གྱུར་པ་ཐོབ་པས་ན་འོད་བྱེད་པ་ཞེས་བྱ།།

ཨརྩིཥྨཏཱི། (अर्चिष्मती) འོད་འཕྲོ་བ།

ས་བཞི་པ་ཨརྩིཥྨཏཱི་[3]ཞེས་བྱ་བ་ནི། ཉོན་མོངས་པ་སྲེག་པ་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ཕྱོགས་ཀྱི་མེའི་འོད་འཕྲོ་བ་[4]ཅན་ཞེས་བྱ།

---

1 བི་མལ་ ཞེ།

2 པྲབྷཱཀ་རི་ ཞེ།

3 ཨརྩིཥྨ་ཏི་ ཞེ།

4 འོད་འཕྲོ་བ་ ཞེ།

སུདུརྫཡཱ། (सुदुर्जया) སྦྱང་དཀའ་བ།

ས་ལྔ་པ་སུདུརྫཡཱ་[1]ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཉན་ཐོས་དང་རང་སངས་རྒྱས་ལས་འདས་པའི་འཕགས་པའི་བདེན་པ་བཞི་ལ་སྒོམ་ཞིང་འཁོར་བ་དང་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་གཉིས་ཀ་ལ་མི་གནས་པའི་ཤེས་རབ་ཡོངས་སུ་དག་པར་སྦྱང་[2]ཞིང་སྒོམ་པ་ཤིན་ཏུ་དཀའ་བས་ན་ས་དེ་ཐོབ་པར་དཀའ་བའམ་[3]བསྒྲུབ་པར་དཀའ་བ་ལ་བྱ་སྟེ། ཤིན་ཏུ་སྦྱང་དཀའ་བ་ཞེས་བྱ།།

ཨབྷིམུཁཱི། (अभिमुखी) མངོན་དུ་གྱུར་པ།

ས་དྲུག་པ་ཨབྷིམུཁཱི་[4]ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ལ་བརྟེན་ནས་འཁོར་བ་དང་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་གཉིས་ཀ་ལ་མི་གནས་ཤིང་མཚན་མ་མེད་པ་ལ་གནས་ཤིང་མཚན་མ་མེད་པ་ལ་རང་གི་ངང་གིས་འཇུག་པའི་ཡེ་ཤེས་ལ་མང་དུ་གནས་ཤིང་མངོན་དུ་གཟིགས་པས་ན་མངོན་དུ་གྱུར་པ་ཞེས་བྱ།

དཱུརཾགམཱ། (दूरंगमा) རིང་དུ་སོང་བ།

ས་བདུན་པ་དཱུརཾགམཱ་ཞེས་བྱ་བ་མཚན་མ་མེད་པ་ལ་བགྲོད་པ་གཅིག་ཏུ་གྱུར་པའི་ལམ་

---

1 སུདྡྫཨ་ སྡེ།

2 དག་པར་བྱ་བ་སྦྱང་ གསེར།

3 དཀའ་བས་ནའམ་ གསེར།

4 ཨབྷིམུཁི་ སྡེ།

དང་ཉེ་ཞིང་རིང་དུ་ཕྱིན་པས་ན་རིང་དུ་སོང་བ་ཞེས་བྱ།།

ཨཙལཱ། (अचला) མི་གཡོ་བ།

ས་བརྒྱད་པ་ཨཙལཱ་[1]ཞེས་བྱ་བ་ནི་མཚན་མའི་འདུ་ཤེས་དང་མཚན་མ་མེད་པར་རྩོལ་བའི་འདུ་ཤེས་གཉིས་གས་བསྐྱོད་པར་མི་ནུས་པས་མི་གཡོ་བ་ཞེས་བྱ།།

སཱདྷུམཏཱི། (साधुमती) ལེགས་པའི་བློ་གྲོས།

ས་དགུ་པ་སཱདྷུམཏཱི་[2]ཞེས་བྱ་བ་ནི་ས་དགུ་པ་ལ་སོ་སོ་ཡང་དག་པར་རིག་པ་བརྙེས་པས་ན་བློ་གྲོས་གཞན་ལས་འཕགས་པ་ཡིན་ཏེ་ལེགས་པའི་བློ་གྲོས་ཞེས་བྱ།།

དྷརྨམེགྷཱ། (धर्ममेघा) ཆོས་ཀྱི་སྤྲིན།

ས་བཅུ་པ་དྷརྨམེགྷཱ་[3]ཞེས་བྱ་བ་ནི་གཟུངས་དང་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཀུན་ལ་ཡང་སྤྲིན་དང་འདྲ་བར་[4]ཁྱབ་ཅིང་ཐོས་པའི་ཆོས་ནམ་མཁའ་དང་འདྲ་བ་ལ་སྤྲིན་བཞིན་དུ་ཁྱབ་པས་ན་ཆོས་ཀྱི་སྤྲིན་ཞེས་བྱ།།

---

1 ཨཙལ་ སྣེ།

2 སཱདྷུམཏི་ སྣེ།

3 དྷརྨམེགྷ་ སྣེ།

4 འདྲ་བས་ གསེར།

སའི་རྣམ་གྲངས་གཞན།

སམནྟཔྲབྷཱབུདྡྷབྷཱུམིཿ། (समन्तप्रभा बुद्धभूमिः) ས་ཀུན་ཏུ་འོད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་ས་སམནྟཔྲབྷཱབུདྡྷབྷཱུམིཿ[1] ཞེས་བྱ་བ་ནི་འོད་ཟེར་མང་པོ་བཀྱེ་བས་འདུལ་བའི་སེམས་ཅན་སྨིན་པར་མཛད་ཅིང་ཆོས་ཀྱི་སྣང་བ་འོད་དང་འདྲ་བས་ཐམས་ཅད་ལ་གསལ་བར་བྱས་པས་ན་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ས་ཀུན་ཏུ་འོད་ཅེས་བྱ།།

ཤུཀླཝིདརྴནཱབྷཱུམིཿ (शुक्लविदर्शना भूमिः) དཀར་པོ་རྣམ་པར་མཐོང་བའི་ས།

ཤུཀླཝིདརྴནཱབྷཱུམིཿ[2] ཞེས་བྱ་བ་ནི་མོས་པས་སྤྱོད་པའི་ས་ནས་དོན་ལ་དང་པོ་རྣམ་པར་བྱང་བ་དཀར་པོ་མཐོང་བས་ན་དཀར་པོ་རྣམ་པར་མཐོང་བའི་ས་ཞེས་བྱ།།

གོཏྲབྷཱུམིཿ (गोत्रभूमिः) རིགས་ཀྱི་ས།

གོཏྲབྷཱུམིཿཞེས་བྱ་བ་ནི་དད་པ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བའི་ས་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཆོས་ཀྱི་མཆོག་ལ་ཆོས་དང་གང་ཟག་ལ་བདག་མེད་པར་བཟོད་པས་ན་བྱང་ཆུབ་གསུམ་ཐོབ་པའི་རིགས་དང་ལྡན་པས་ན་རིགས་ཀྱི་ས་ཞེས་བྱ།།

1 སམནྟཔྲབྷབུདྡྷབྷཱུམི། སྡེ།

2 ཤུཀླཝིདརྴནབྷཱུམི། སྡེ།

ཨཥྚམཀབྷཱུམིཿ། (अष्टमकभूमिः) བརྒྱད་པའི་ས།

ཨཥྚམཀབྷཱུམིཿ[1] ཞེས་བྱ་བ་ནི་བརྒྱད་པ་ལ་བྱ་སྟེ། དགྲ་བཅོམ་པའི་འབྲས་བུ་ཐོབ་པའི་གྲལ་དང་པོ་ནས་ཡས་བགྲངས་ན། རྒྱུན་དུ་བཞུགས་པ་ལ་འཇུག་པ་གྲངས་བརྒྱད་པ་ལ་བབ་པས་ན་བརྒྱད་པའི་ས་ཞེས་བྱ།།

དརྴནབྷཱུམིཿ། (दर्शनभूमिः) མཐོང་བའི་ས།

དརྴནབྷཱུམིཿ[2] ཞེས་བྱ་བ་དྲྀཤྱཱརྠཔྲེཀྵཎ[3] (दृश्यार्थप्रेक्षण) ཞེས་བྱ་སྟེ། དྲྀཤ་ནི་མཐོང་བ།། བྷཱུམི་ནི་ས་སྟེ། རྒྱུན་དུ་ཞུགས་པའི་འབྲས་བུ་ལ་གནས་པས་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་རྟག་པར་མཐོང་བས་ན་མཐོང་བའི་ས་ཞེས་བྱ།།

ཏནུབྷཱུམི ཿ(तनुभूमिः) བསྲབས་པའི་ས།

ཏནུབྷཱུམིཿ[4] ཞེས་བྱ་བ་ནི་ལན་ཅིག་ཕྱིར་འོངས་པའི་འདོད་པའི་ཁམས་ཀྱི་འདོད་ཆགས་བསྲབ་མོར་བྱས་པས་ན་བསྲབས་པའི་ས་ཞེས་བྱ།།

---

1 ཨཥྚམིཀབྷཱུམི། སྡེ།

2 དརྴན་བྷཱུམི་ སྡེ།

3 དྲིཤྱཱརྠཔྲེཀྵཎ་ བོད་ཀྱི་པར་མ།

4 ཏནུབྷཱུམི། སྡེ།

བཱི་ཏ་རཱ་ག་བྷཱུ་མིཿ། (वीतरागभूमिः) འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བའི་ས།

བཱི་ཏ་རཱ་ག་བྷཱུ་མིཿཞེས་བྱ་བ་ནི་[1]ཕྱིར་མི་འོང་བའི་ས་ལ་བྱ་སྟེ། ས་འདི་ལ་གནས་པས་འདོད་པ་ལ་འདུན་པ་དང་། གནོད་སེམས་སྤངས་པས་ན་འདོད་པའི་ (140) འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བ་ཡིན་ཏེ། འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བའི་ས་ཞེས་བྱ།།

ཀྲྀ་ཏཱ་བཱི་བྷཱུ་མིཿ། (कृतावीभूमिः) བྱས་པ་སྒྲུང་བའི་ས།

ཀྲྀ་ཏཱ་བཱི་བྷཱུ་མིཿ[2]ཞེས་བྱ་བ་ནི་དགྲ་བཅོམ་པའི་ས་ལ་བྱ་སྟེ། ཀྲྀ་ཏ་ནི་བྱས་པ།། ཨ་བྷི་ནི་ཨ་བྷི་དུ་མ་ཤཱི་ལ་(अभिदुमशील, अभितुंशील–तिब्बत सँ०)ཞེས་བྱ་སྟེ། བསྲུང་བའི་རང་བཞིན་ཅན་ཡིན་པས་ན། སྔར་བྱས་ཏེ་གྲུབ་པའི་དོན་མི་ཉམས་པར་བསྲུང་བའི་ཕྱིར་བྱས་པ་སྲུང་བའི་ས་ཞེས་བྱ་སྟེ། དངོས་སུ་ན་དགྲ་བཅོམ་པའི་ས་ལ་བྱ།།

ཨ་དྷི་མུ་ཀྟི་ཙརྻ་བྷཱུ་མིཿ། (अधिमुक्तिचर्याभूमिः) མོས་པས་སྤྱོད་པའི་ས།

མོས་པས་སྤྱོད་པ་དང་[3]ངེས་པར་འབྱེད་པའི་ཆ་དང་མཐུན་པའི་རིམ་པའི་མིང་ལ་ཨ་དྷི་མུ་ཀྟི་ཙརྻ་བྷཱུ་མིཿ[4]ཞེས་བྱ་བ། བསྐལ་པ་གྲངས་མེད་པ་གཅིག་གི་བར་དུ་བྱང་ཆུབ་

---

1 འདོད་ཆགས་དང་བྲ་བའི་ས་ཞེས་བྱ་སྟེ། ཕྱིར་མི་འོང་···· གསེར།

2 ཀྲྀ་ཏཱ་བཱི་བྷཱུ་མི། སྣེ།

3 མོས་པས་སྤྱོད་པའི་ས་དང་'' གསེར།

4 ཨ་དྷི་མུ་ཀྟི་ཙརྻ་བྷཱུ་མི། སྣེ།

སེམས་དཔའ་ཆོས་ཀྱི་དབྱིངས་ལ་མོས་པ་བསྒོམས་ཏེ། ད་དུང་དེ་བཞིན་ཉིད་མ་མཐོང་བས་ན་མོས་པས་སྤྱོད་པའི་ས་ཞེས་བྱ།།

ཨཱལོཀལཱབྷཿ། (आलोकलाभः) སྣང་བ་ཐོབ་པ།

ཨཱལོཀལཱབྷཿ[1]ཞེས་བྱ་བ་ཆོས་ཀྱི་དབྱིངས་ལ་མོས་པས་བསྒོམས་པའི་བྱེ་བྲག་གིས་རང་དང་སྤྱིའི་མཚན་ཉིད་དུ་བརྟགས་པའི་ཆོས་ཐམས་ཅད་དངོས་པོ་མེད་དེ་བརྗོད་པ་ཙམ་དུ་རིག་ལ། ཆོས་ལ་ངེས་པར་རྟོག[2]པའི་བཟོད་པའི་སྣང་བ་དང་པོ་ཐོབ་པས་ན་སྣང་བ་ཐོབ་པ་ཞེས་བྱ།།

ཨཱལོཀབྲིདྡྷིཿ། (आलोकवृद्धिः) སྣང་བ་མཆེད་པ།

ཨཱལོཀབྲིདྡྷིཿཞེས་བྱ་བ་ཆོས་ཀྱི་སྣང་བ་དེ་ཉིད་རྒྱས་པར་བྱ་བའི་བརྩོན་པ་བརྟན་པར་རྩོམ་པས་ན་སྣང་བ་མཆེད་པ་ཞེས་བྱ།།

ཏཏྭཱརྠཻཀདེཤཱནུཔྲབེཤཿ (तत्त्वार्थैकदेशानुप्रवेशः) དེ་ཁོ་ནའི་དོན་གྱི་ཕྱོགས་གཅིག་ལ་ཞུགས་པ།

ཏཏྭཱརྠཻཀདེཤཱནུཔྲབེཤཿ[3]ཞེས་བྱ་བ་ཆོས་ཀྱི་སྣང་བ་མཆེད་པས་ཕྱི་རོལ་གྱི་ཡུལ་མེད་

---

1 ཨཱལོཀལབྷཱ། སྡེ།

2 རྟོགས་ གསེར།

3 ཏཏྭརྠཻཀདེཤཱནུཔྲབེཤ། སྡེ།

ཅིང་སེམས་ཅན་དུ་རྟོགས་ཏེ། གཟུང་བའི་གཡེང་བ་དང་བྲལ་བས་ན་དེ་ཁོ་ནའི་དོན་གྱི་ཕྱོགས་གཅིག་ལ་[1]ཞུགས་པ་ཞེས་བྱ།།

ཨཱནནྟཪྻསམཱདྷིཿ (आनन्तर्यसमाधि:) བར་ཆད་མེད་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན།

ཨཱནནྟཪྻསམཱདྷིཿ[2]ཞེས་བྱ་བ་དང་པ་རབ་ཀྱིས་ས་འདི་ལ་འཛིན་པའི་གཡེང་བ་སྤངས་ནས་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་ཡེ་ཤེས་རྣམ་པར་མི་རྟོག་པ་[3]དེ་མ་ཐག་ཏུ་ཐོབ་པར་འགྱུར་བས་ན་བར་ཆད་མེད་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཞེས་བྱ།།

ནིཪྦེདྷབྷཱགཱིཡཿ། (निर्वेधभागीय:) ངེས་པར་འབྱེད་པའི་ཆ་དང་མཐུན་པ།

ནིཪྦེདྷབྷཱགཱིཡཿ[4]ཞེས་བྱ་བ་ནི་ནིཤྩིཏཱབྷིདྷེཡཛྙཱནབྷཱགཱིཡོ་ནིཪྦེདྷ་བྷཱགཱིཡཿ (निश्चिताभिधेयज्ञानभागीयो निर्वेधभागीय:) ཞེས་བྱ་སྟེ། ནིར་ནི་ངེས་པའམ་གདོན་མི་ཟ་བ། བེདྷ་ནི་རྟོགས་པའམ་འབྱེད་པ། བྷཱག་ནི་ཆའམ་སྐལ་བ། ཨཱིཡ་ནི་ཕན་པའམ་མཐུན་པ་ལྟ་བུ་ལ་བྱ་སྟེ། ངོས་སུ་ན་འཕགས་པའི་ས་ནི་མ་ཐོབ་ལ། སོ་སོའི་སྐྱེ་བོའི་ས་ལས་ནི་འདས་པ་ཡིན་ཏེ། འཕགས་པའི་ལམ་མཐོང་བ་དང་སྒོམ་པ་རྣམ་པ་གཉིས་ཡོད་པའི་ནང་ནས་

1 གཅིག་ཏུ་ གསེར།

2 ཨནནྟཪྻསམཱདྷི། སྣེ།

3 རྟོགས་ གསེར།

4 ནིརྦེདྷབྷཱགཱིཡ་ སྣེ།

མཐོང་བའི་ལམ་གྱི་ཆ་གཅིག་པོ་དང་ཉེ་བས་ན་ངེས་པར་འབྱེད་པའི་ཆ་དང་མཐུན་པ་ཞེས་བྱ།

ཨཱུཥྨགཏཿ (ऊष्मगतः) དྲོ་བར་གྱུར་པ།

ཨཱུཥྨགཏཿ[1] ཞེས་བྱ་བ་ནི་ངེས་པར་འབྱེད་པའི་ཆ་དང་མཐུན་པའི་ཚེ་འཕགས་པའི་ལམ་ཉོན་མོངས་པའི་ཤིང་ཐམས་ཅད་སྲེག་པའི་མེ་དང་འདྲ་བའི་དྲོད་སྔར་བྱུང་བས་ན་དྲོ་བར་གྱུར་པ་ཞེས་བྱ།།

མཱུརྡྷཱ (मूर्धा) རྩེ་མོ།

མཱུརྡྷཱ[2] ཞེས་བྱ་བ་ནི་དགེ་བའི་རྩ་བ་སྔ་མ་མི་བརྟན་པ་གཡོ་བའི་རྩེ་མོར་ཕྱིན་པས་ན་རྩེ་མོ་ཞེས་བྱ།།

ཀྵཱནྟིཿ (क्षान्तिः) བཟོད་པ།

ཀྵཱནྟིཿ[3] ཞེས་བྱ་བ་ནི་བདེན་པ་ལ་བཟོད་པ་རབ་འབྲིང་དུ་མར་ཕྱེ་བའི་ནང་ནས་བཟོད་པ་རབ་དང་ལྡན་པ་སྟེ། དེ་ལས་ཉམས་པར་མི་འགྱུར་ཞིང་། ངན་སོང་དུ་མི་ལྟུང་བས་ན་བཟོད་པ་ཞེས་བྱ།།

---

1 ཨཱུཥྨགཏ། སྟེ།

2 མཱུརྡྷ་ སྟེ།

3 ཀྵཱཾཏི། སྟེ།

ལཽཀིཀཱགྲདྷརྨཿ (लौकिकाग्रधर्मः) འཇིག་རྟེན་གྱི་ཆོས་ཀྱི་མཆོག

ལཽཀིཀཱགྲདྷརྨཿ[1] ཞེས་བྱ་བ་ས་འདི་འཇིག་རྟེན་པའི་ཆོས་ཀྱང་ཡིན་ལ། སྔོན་ཆད་མ་མཐོང་བས་འཕགས་པའི་ལམ་ལྟ་བུ་འཇིག་རྟེན་པའི་ཆོས་དང་མི་མཐུན་པ་ཡང་འཇིག་རྟེན་པའི་ཆོས་ཀྱི་མཆོག་འདིས་ཆ་མཉམ་པའི་རྒྱུ་མེད་པར་འཐོབ་པར་ནུས་ཏེ། འཇིག་རྟེན་པའི་ཆོས་ཀྱི་ཡུལ་དུ་བྱུང་བས་ན་འཇིག་རྟེན་པའི་ཆོས་ཀྱི་མཆོག་ཅེས་བྱ།།

རང་སངས་རྒྱས་དང་ཉན་ཐོས་ཀྱི་གང་ཟག་གི་རིམ་པའི་མིང་།

པྲཏྱེཀབུདྡྷཿ (प्रत्येकबुद्धः) རང་སངས་རྒྱས།

པྲཏྱེཀབུདྡྷཿ ཞེས་བྱ་བ་ཨེཀབརྒནཱམཔྲཏིབུདྡྷབོདྷི་པྲཏྱེཀབུདྡྷཿ (एकवर्गनामा प्रतिबुद्धबोधिः प्रत्येकबुद्धः) ཞེས་བྱ་སྟེ། སེམས་ཅན་མང་པོའི་དོན་མི་མཛད་ཀྱི། བདག་གཅིག་པུ་བྱང་ཆུབ་པ་དང་མྱ་ངན་ལས་འདས་པར་སྒྲུབ་པས་ན་རང་སངས་རྒྱས་ཞེས་བྱ།།

ཁཌྒཝིཥཱཎཀལྤཿ (खड्गविषाणकल्पः) བསེ་རུ་ལྟ་བུའི་རང་སངས་རྒྱས།

ཁཌྒཝིཥཱཎཀལྤཿ[2] ཞེས་བྱ་བ་ཁཌྒཝིཥཱཎཏུལྱཏྭཱཏ་ཁཌྒཝིཥཱཎཀལྤཿ[3] (खड्ग-विषाण-तुल्यत्वात् खड्गविषाणकल्पः) ཞེས་བྱ་སྟེ། རང་སངས་རྒྱས་བསྐལ་པ་བརྒྱའི་བར་དུ་

---

1 ལཽཀིཀཱགྲདྷརྨཱ། སྣེ།

2 ཁཌྒཝིཥཱཎཀལྤཱ། སྣེ།

3 ཀལྤ། སྣེ།

ཚོགས་བསགས་པས་དབང་པོ་རྣོན་པོ་ཐལ་དང་མི་འདྲེ་བར་བསེ་རུ་དང་འདྲ་བ་གཅིག་ཏུ་བཞུགས་པས་ན་རང་སངས་རྒྱས་བསེ་རུ་ལྟ་བུ་ཞེས་བྱ།།

བརྒ་ཙཱ་རཱི། (वर्गचारी) ཚོགས་དང་སྤྱོད་པ།

བརྒ་ཙཱ་རཱི་[1]ཞེས་བྱ་བ་བརྒ་ནི་སྡེའམ་ཚོགས་སམ་མང་པོ་གཅིག་ཏུ་འདུས་པ་ལ་བྱ། ཙར་གཏྲཱཿ[2](चर्–गत्यर्थाः[3]) ཞེས་བྱ་སྟེ། འགྲོ་བ་ཡིན་པས་རང་སངས་རྒྱས་ཐལ་དང་ཐབས་གཅིག་ཏུ་གཤེགས་ཤིང་བཞུགས་པ་དང་སྤྱོད་པ་ལ་བྱ་སྟེ། ཚོགས་དང་སྤྱོད་པ་ཞེས་བྱ་སྟེ།

ཤྲཱ་བ་ཀཿ (श्रावकः) ཉན་ཐོས།

ཤྲཱ་བ་ཀཿ[4]ཞེས་པ་གཅིག་ཏུ་ན་ཤྲྀ་ཎོ་ཏཱི་ཏི་ཤྲཱ་བ་ཀཿ[5](श्रृणोतीति श्रावकः) ཞེས་བྱ་སྟེ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ལས་ཆོས་ཀྱི་ལུང་མ་མཐོང་པར་བདག་ཉིད་ཀྱིས་རྟོགས་པར་མི་ནུས་ཏེ་ཉན་པ་ལ་ཡང་བྱ། ཡང་གཅིག་ཏུ་ན་སམྱག་ཛྙཱ་ན་ཕ་ལེ་ན་སཾ་བ་སནྟཱི་ཏི་ཤྲཱ་བ་ཀཱཿ[6] (सम्यग्ज्ञानफलेन संवसन्तीति श्रावकाः) ཞེས་བྱ་སྟེ། ཡང་དག་པའི་ཤེས་པས་རྒྱུན་དུ་

---

1 བརྒ་ཙ་རི་ སྡེ།
2 ཙ་རི་ཙར་གཏྲཱ་ སྡེ།
3 कलापव्याकरणम्, पृ० ७६ ति०सं०
4 ཤྲ་བ་ཀ་ སྡེ།
5 ཤྲྀ་ཎྭ་ཏི་ཏི་ཤྲ་བ་ཀ་ སྡེ།
6 སམྱ་ག་ཛྙཱ་ན་ཕ་ལན་ཤྲ་བས་ཏི་ཏི་ཤྲ་བ་ཀ་ སྡེ།

ཞུགས་པ་ལ་སོགས་པའི་འབྲས་བུ་ཐོབ་པ་གཞན་ལ་སློགས་ཤིང་ཐོས་པར་བྱེད་པས་ན་ཉན་ཐོས་ཞེས་བྱ།།

སྲོཏཱཔནྣཿ (स्रोत-आपन्नः) རྒྱུན་དུ་ཞུགས་པ།

སྲོཏཱཔནྣཿ ཞེས་བྱ་བ་སྲོཏ་ནི་ཆུའི་རྒྱུན་ལྟ་ (141) བུ་ལ་བྱ། ཨཱཔནྣ་ནི་ནང་དུ་ཞུགས་པ་ལ་བྱ་སྟེ། སྤྱིར་ན་སྤྱ་ངན་ལས་འདས་པའི་མཆོར་འབབ་པའི་འཕགས་པའི་ལམ་གྱི་ཆུ་བོའི་རྒྱུན་དུ་ཞུགས་པ་ལ་བྱ་སྟེ། རྒྱུན་དུ་ཞུགས་པ་ཞེས་བྱ།།

སཔྟཀྲྀདྦྷཝཔརམཿ (सप्तकृद्भवपरमः) སྲིད་པ་ལན་བདུན་པ།

སཔྟཀྲྀདྦྷཝཔརམཿ ཞེས་བྱ་བ་རྒྱུན་དུ་ཞུགས་པ་བསྒོམས་པས་སྤང་ས་བའི་ཉོན་མོངས་པ་མ་ཟད་ལ། འབྲས་བུ་ཐོབ་པས་མིའི་ནང་དུ་ཡང་ལན་བདུན་སྐྱེ། ལྷའི་ནང་དུ་ཡང་ལན་བདུན་སྐྱེ་བ་ལ་བྱ་སྟེ། མིར་སྐྱེ་བའི་སྲིད་པ་བར་མ་བདུན་དང་། ལྷར་སྐྱེ་བའི་སྲིད་པ་བར་མ་བདུན་གྱིས་བསྡུན་ན་སྐྱེ་བ་བདུན་བཞི་ཉི་ཤུ་རྩ་བརྒྱད་ཀྱི་བར་དུ་འཁོར་བའི་ནང་ན་བཞུགས་པས་ན་རེ་ལྟར་ཐོགས་ན་སྲིད་པ་ལན་བདུན་པ་ཞེས་བྱ།།

ཀུལཾཀུལཿ (कुलंकुलः) རིགས་སུ་སྐྱེ་བ།

ཀུལཾཀུལཿ[1] ཞེས་བྱ་བ་རྒྱུན་དུ་ཞུགས་པ་འདོད་པའི་ཁམས་ཀྱི་ཉོན་མོངས་པ་

---

1 ཀུལིཀུལ་ སྡེ།

གསུམ་དང་བཞི་[1]མན་ཆད་ལས་གྲོལ་བ། སྐྱེ་བ་གཉིས་སམ་གསུམ་[2]གྱི་བར་དུ་འཁོར་བ་ན་གནས་ཤིང་ལྷ་དང་མིའི་རིགས་བཟང་པོར་སྐྱེ་བས་ན་རི྅སུ་སྐྱེ་བ་ཞེས་བྱ།།

སཀྲྀདཱགཱམཱི། (सकृदागामी) ལན་ཅིག་ཕྱིར་འོང་བ།

སཀྲྀདཱགཱམཱི[3]་ཞེས་བྱ་བ་སཀྲྀད་(सकृद) ནི་ལན་ཅིག །ཨཱགཱམཱི་(अनागामी) ནི་འོང་བ་སྟེ། ཚེ་དེ་ཉིད་ལ་མྱ་ངན་ལས་མི་འདའ་སྟེ། ལན་ཅིག་སླར་འཇིག་རྟེན་འདིར་སྐྱེ་བས་ན་ལན་ཅིག་ཕྱིར་འོང་བ་ཞེས་བྱ།།

ཨེཀབཱིཙིཀཿ(एकवीचिकः) བར་ཆད་གཅིག་པ།

ཨེཀབཱིཙིཀཿ[4]་ཞེས་བྱ་བ་ལན་ཅིག་ཕྱིར་འོང་བ་འདོད་པའི་ཁམས་ཀྱི་ཉོན་མོངས་པ་བདུན་པ་དང་བརྒྱད་པ་སྤངས་པ། སྐྱེ་བ་གཅིག་གིས་མྱ་ངན་ལས་འདས་པའི་འབྲས་བུའམ། ཕྱིར་མི་འོང་བའི་ས་ཐོབ་པའི་བར་དུ་ཆོད་པས་ན་བར་ཆད་གཅིག་པ་ཞེས་བྱ།།

---

1 བཞི་པ་ གསེར།

2 གཉིས་གསུམ་ གསེར།

3 སཀྲྀདཱགཱམི་ སྡེ།

4 ཨེཀབིཙིཀ་ སྡེ།

ཨནཱགཱམཱི། (अनागामी) ཕྱིར་མི་འོང་བ།

ཨནཱགཱམཱི་[1]ཞེས་བྱ་བ་ཐ་མའི་སྐལ་པ་ཅན་གྱི་ཆོས་རྣམ་པ་ལྔ་སྤངས་པས་སླར་འདོད་པའི་ཁམས་སུ་མི་སྐྱེ་བས་ཕྱིར་མི་འོང་བ་ཞེས་བྱ།།

ཨནྟརཱཔརིནིརྦཱཡཱི། (अन्तरापरिनिर्वायी)

བར་མ་དོར་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ།

ཨནྟརཱཔརིནིརྦཱཡཱི་[2]ཞེས་བྱ་བ་ཕྱིར་མི་འོང་བ་སྲིད་པ་གཅིག་ནས་འཕོས་པ་ཕ་རོལ་ཏུ་ཡང་མ་སྐྱེས་པར་སྲིད་པ་བར་མ་དོའི་ཚེ་དགྲ་བཅོམ་པའི་འབྲས་བུ་མངོན་དུ་བྱས་ནས་མྱ་ངན་ལས་འདའ་བས་ན་བར་མ་དོར་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདའ་བ་ཞེས་བྱ།

ཨུཔཔདྱཔརིནིརྦཱཡཱི། (उपपद्यपरिनिर्वायी)

སྐྱེས་ནས་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདའ་བ།

ཨུཔཔདྱཔརིནིརྦཱཡཱི་[3]ཞེས་བྱ་བ་ཕྱིར་མི་འོང་བ་ལམ་ལ་ཞུགས་ཤིང་བརྩོན་པ་ཆེ་འཕོས་ནས་ཕ་རོལ་ཏུ་སྐྱེས་མ་ཐག་ཏུ་ཉོན་མོངས་པ་ཐམས་ཅད་སྤངས་ཏེ། ལྷག་མ་དང་

1 ཨནཱགཱམི་ སྟེ།

2 ཨནྟརཔརིནིརྦྲྀཏི་ སྟེ།

3 ཨུཔཔདྱཔརིནིརྦྲྀཏི། སྟེ།

བཅས་པའི་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་མངོན་དུ་བྱེད་པས་ན་སྐྱེས་ནས་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདའ་བ་ཞེས་བྱ།

ཨབྷིསཾསྐཱར་པརིནིརྦཱཡཱི (अभिसंस्कारपरिनिर्वायी)

མངོན་པར་འདུ་བྱེད་པ་དང་བཅས་པས་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདའ་བ།

ཨབྷིསཾསྐཱར་པརིནིརྦཱཡཱི་[1]ཞེས་བྱ་བ་ཕྱིར་མི་འོང་བ་འཁོར་བའི་རྒྱུན་མ་བཅད་པ་ཕ་རོལ་ཏུ་སྐྱེས་ནས་བརྩོན་ནི་བརྩོན་ལ་ལམ་མ་བྱུང་བ་རྩོལ་བ་དང་བཅས་པས་མྱ་ངན་ལས་འདའ་བར་བྱེད་པས་ན་མངོན་པར་འདུ་བྱེད་པ་དང་བཅས་པས་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདའ་བ་ཞེས་བྱ།

ཨནབྷིསཾསྐཱརཔརིནིརྦཱཡི། (अनभिसंस्कारपरिनिर्वायी)

མངོན་པར་འདུ་བྱེད་པ་མེད་པར་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདའ་བ།

ཨནབྷིསཾསྐཱརཔརིནིརྦཱཡི་ཞེས་བྱ་བ་ཕྱིར་མི་འོང་བ་ལམ་ལ་བརྩོན་ཞིང་འགྲུས་པར་ཞུགས་པ་མ་ཡིན་གྱི་ནམ་བསམས་པའི་རྒྱུད་སྨིན་པའི་ཚེ་དགྲ་བཅོམ་པའི་འབྲས་བུ་འཐོབ་ཅིང་མྱ་ངན་ལས་འདའ་བས་ན་མངོན་པར་འདུ་བྱེད་པ་མེད་པར་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདའ་བ་ཞེས་བྱ།།

---

1 ཨབྷིསཾསྐཱར་པརིནིརྦཱཧཱི་ སྡེ།

ཨཱུརྡྷྭསྲོ་ཏཿ (ऊर्ध्वस्रोताः) གོང་དུ་འཕོ་བ།

ཨཱུརྡྷྭསྲོ་ཏཿཞེས་བྱ་བ་ཕྱིར་མི་འོང་བ་ཐོག་མ་གཞི་གར་སྐྱེས་པ་དེ་ཉིད་དུ་མྱ་ངན་ལས་མི་འདའ་བའི་སྟེང་དུ་ལྷའི་ཁམས་སུ་སྐྱེས་ནས་གཏོད་མྱ་ངན་ལས་འདའ་བས་ན་གོང་དུ་འཕོ་བ་ཞེས་བྱ།།

ཀཱ་ཡ་སཱཀྵི (कायसाक्षी) ལུས་ཀྱིས་མངོན་དུ་བྱེད་པ།

ཀཱ་ཡ་སཱཀྵི་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ནིརྦཱཎསདྲྀཤནིརོདྷསམཱཔཏྟེཿ ཀཱ་ཡེ་ན་སཱཀྵཱཏྐ་ར་ཎེ་ཀཱ་ཡ་སཱཀྵི་ (निर्वाणसदृशनिरोधसमापत्तेः कायेन साक्षात्करणे कायसाक्षी) ཞེས་བྱ་སྟེ་ཕྱིར་མི་འོང་བ་འགོག་པའི་སྙོམས་པར་འཇུག་པ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་དང་འདྲ་བར་སེམས་དང་སེམས་ལས་བྱུང་བ་འགགས་ཀྱིས་ཀྱང་ལུས་ཀྱིས་མངོན་དུ་བྱེད་པ་ཞེས་བྱ།།

ཤྲདྡྷཱ་ནུ་སཱ་རཱི། (श्रद्धानुसारी) དད་པས་རྗེས་སུ་འབྲང་བ།

ཤྲདྡྷཱ་ནུ་སཱ་རཱི་ཞེས་བྱ་བ་ཤྲད་དྷཱ་(श्रद्धा) ཞེས་བྱ་བ་ནི་དད་པ། ཨ་ནུ་སཱ་རཱི་ (अनुसारी) ནི་རྗེས་སུ་འབྲང་བ་སྟེ། བདག་ཉིད་ཀྱི་ཤེས་པས་རྟོགས་པ་མེད་ཀྱི། ལུང་ལས་ཐོས་པ་བཞིན་དུ་དད་པས་འཕགས་པའི་ལམ་གྱི་རྗེས་སུ་[1]འཇུག་པས་ན་དད་པས་རྗེས་སུ་འབྲང་བ་ཞེས་བྱ།།

---

1 འཕགས་པའི་རྗེས་སུ་ གསེར།

དྷརྨཱནུསཱརཱི། [1](धर्मानुसारी) ཆོས་ཀྱི་རྗེས་སུ་འབྲང་བ།

དྷརྨཱནུསཱརཱི་ཞེས་བྱ་དྷརྨཾ་ནུ་སརྟུཾ་ཤཱི་ལཾ་ཡསྱ་[1](धर्मामनुसर्तुं शीलं यस्य) ཞེས་བྱ་སྟེ། དབང་པོ་རྣོན་པོ་གཞན་གྱི་དྲིང་ལ་མི་འཇོག་ཅིང་ཆོས་ཀྱི་ཚུལ་དང་མཐུན་པར་རིགས་པར་སྦྱོར་བས་ཆོས་ཀྱི་རྗེས་སུ་འབྲང་བ་ཞེས་བྱ།།

ཤྲདྡྷཱ་དྷི་མུ་ཀྟཿ (श्रद्धाधिमुक्तः) དད་པས་མོས་པ།

ཤྲདྡྷཱ་དྷི་མུ་ཀྟཿཞེས་བྱ་བ་ཤྲདྡྷ་ཡཱ་མཱརྒ་མ་དྷི་མུ་ཀྟཿཤྲདྡྷཱ་དྷི་མུ་ཀྟཿ(श्रद्धाया मार्गमधिमुक्तः श्रद्धाधिमुक्तः) ཞེས་བྱ་སྟེ། དད་པས་རྗེས་སུ་འབྲང་བ་དབང་པོ་རྟུལ་པོས་ལམ་བསྒོམས་ནས་འཕགས་པའི་འབྲས་བུ་ཐོབ་པས་ན་དགྲ་བཅོམ་པ་ལ་ཞུགས་པ་མན་ཆད་གང་ཟག་ཆེན་པོ་བདུན་གྱི་བྱེ་བྲག་གི་མིང་སྟེ་དད་པས་མོས་པ་ཞེས་བྱ།།

དྲྀཥྚི་པྲཱཔྟཿ (दृष्टिप्राप्तः) མཐོང་བས་ཐོབ་པ།

དྲྀཥྚི་པྲཱཔྟཿཞེས་བྱ་བ་དྲྀཥྚི་(दृष्टि)ནི་མཐོང་བ། པྲཱཔྟ་(प्राप्त)ནི་ཐོབ་པ་སྟེ། དབང་པོ་རྣོན་པོ་ཆོས་ཀྱི་རྗེས་སུ་འབྲང་བས་ལམ་གཟིགས་ཤིང་འཕགས་པའི་འབྲས་བུ་ཐོབ་པས་ན་དགྲ་བཅོམ་པ་ལ་ཞུགས་པ་མན་ཆད་གང་ཟག་ཆེན་པོ་བདུན་གྱི་བྱེ་བྲག་གི་མིང་སྟེ་མཐོང་བས་ཐོབ་པ་ཞེས་བྱ།།

1 དྷརྨཱནུསཱརི། སྡེ། དྷརྨཱནུསཱརིཏུཤཱིལནཡསྱ

སམཡཝིམུཀྟཿ(समयविमुक्तः) དུས་ཀྱི་རྣམ་པར་གྲོལ་བ།

སམཡཝིམུཀྟཿ[1]ཞེས་བྱ་བ་ (142) དད་པས་རྗེས་སུ་འབྲང་བའི་དགྲ་བཅོམ་པ་དབང་པོ་རྟུལ་པོ་དུས་དང་ཡོ་བྱད་ལ་སོགས་པ་དང་ལྡན་ན་ཉོན་མོངས་པ་ལས་གྲོལ་ཞིང་འབྲས་བུ་འཐོབ་ཀྱི། མི་ལྡན་ན་ཐར་པ་ཐོབ་པར་མི་ནུས་པས་ན་དུས་ཀྱི་རྣམ་པར་གྲོལ་བ་ཞེས་བྱ།།

ཨསམཡཝིམུཀྟཿ(असमयविमुक्तः) དུས་དང་མི་སྦྱོར་བར་རྣམ་པར་གྲོལ་བ།

ཨསམཡཝིམུཀྟཿ[2]ཞེས་བྱ་བ་དགྲ་བཅོམ་པ་དབང་པོ་རྣོན་པོ་ཆོས་ཀྱི་རྗེས་སུ་འབྲང་བ་ཡོ་བྱད་དང་དུས་ལ་ལྟོས་མི་དགོས་པར་ཉོན་མོངས་པ་སྤོང་ནུས་པས་ན་དུས་དང་མི་སྦྱོར་བར་རྣམ་པར་གྲོལ་བ་ཞེས་བྱ།།

པྲཛྙཱཡ་ཝིམུཀྟཿ (प्रज्ञाय विमुक्तः) ཤེས་རབ་ཀྱིས་རྣམ་པར་གྲོལ་བ།

པྲཛྙཱཡཝིམུཀྟཿ ཞེས་བྱ་བ་པྲཛྙཱཡཝིམུཀྟཿཔྲཛྙཱཝིམུཀྟཿ(प्रज्ञाय विमुक्तः प्रज्ञाविमुक्तः) ཞེས་བྱ་སྟེ། དགྲ་བཅོམ་པ་འགོག་པའི་སྙོམས་པར་འཇུག་པ་མ་བསྒྲུབས་པར་[3]ཤེས་རབ་ཀྱིས་ཟག་པ་ཉི་ཚེ་ལས་གྲོལ་བར་བྱས་པས་ན་ཤེས་རབ་ཀྱིས་རྣམ་པར་གྲོལ་བ་ཞེས་བྱ།།

---

1 སམཡཝིམུཀྟ། སྣེ།

2 ཨསམཡཝིམུཀྟ། སྣེ།

3 སྒྲུབ་པར་ གསེར།

ཨུབྷཡཏོབྷཱགབིམུཀྟཿ (उभयतोभागविमुक्तः)

གཉིས་ཀའི་ཆ་ལས་རྣམ་པར་གྲོལ་བ།

ཨུབྷཡཏོབྷཱགབིམུཀྟཿ[1]ཞེས་བྱ་བ་ཨུབྷཡ་ནི་གཉིས་ཀ །བྷཱག་ནི་ཆ། བིམུཀྟ་ནི་རྣམ་པར་གྲོལ་བ་སྟེ། དགྲ་བཅོམ་པ་ཉོན་མོངས་པའི་སྒྲིབ་པ་དང་། སྙོམས་པར་འཇུག་པའི་སྒྲིབ་པ་གཉིས་ཀ་ལས་གྲོལ་བས་ན་གཉིས་ཀའི་ཆ་ལས་རྣམ་པར་གྲོལ་བ་ཞེས་བྱ།།

སུཔྲཏིཔནྣོ་བྷགབཏཿཤྲཱབཀསཾགྷཿ (सुप्रतिपन्नो भगवतः श्रावकसंघः)[2]

བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱི་ཉན་ཐོས་ཀྱི་དགེ་འདུན་ནི་ལེགས་པར་ཞུགས་པ།

སུཔྲཏིཔནྣོ་བྷགབཏཿཤྲཱབཀསཾགྷཿ[3]ཞེས་བྱ་བ་ཤྲཱམཎྱཱརྠཾ་ནིརྦཱཎ་པྲཏིཔནྣཿ[4](श्रामण्यार्थं निवार्णप्रतिपन्नः) ཞེས་བྱ་སྟེ། དགེ་སྦྱོང་གི་དོན་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ལ་ཞུགས་པས་ན་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱི་ཉན་ཐོས་ཀྱི་དགེ་འདུན་ནི་ལེགས་པར་ཞུགས་པ་ཞེས་བྱ།

ནྱཱཡཔྲཏིཔནྣཿ (न्यायप्रतिपन्नः) རིགས་པར་ཞུགས་པ།

ནྱཱཡཔྲཏིཔནྣཿཞེས་བྱ་བ་ནྱཱ་ཡ་ནི་བར་གཞག་པ་དང་ཐོད་དང་རྩེ་མོ་ལ་སོགས་པའི་རིགས་པའི་རིམ་པས་ཞུགས་པས་ན་རིགས་པར་ཞུགས་པ་ཞེས་བྱ།།

---

1 ཨུབྷཡཏོབྷཱགབིམུཀྟི། སྣེ།

2 STEV. p.19

3 སུཔྲཏིཔནྣ་བྷགབཏ་ཤྲཱབཀསཾགྷ། སྣེ།

4 ཤྲམཎྱཱརྠཾནིརྦཱཎཾཔྲཏིཔནྣ། སྣེ།

ཪྀཛུཔྲཏིཔནྣཿ (ऋजुप्रतिपन्नः) དྲང་པོར་ཞུགས་པ།

ཪྀཛུཔྲཏིཔནྣཿཞེས་བྱ་བ་ཪྀཛུཿཨཱརྱམཱརྒཿ[1] (ऋजुः आर्यमार्गः) ཞེས་འབྱུང་སྟེ། འཕགས་པའི་ལམ་ཡན་ལག་བརྒྱད་པོ་མ་འདྲུགས་ཤིང་དྲང་ལ། དེ་ལ་ཞུགས་པས་ན་དྲང་པོར་ཞུགས་པ་ཞེས་བྱ།

སཾཔྲཏིཔནྣཿ (संप्रतिपन्नः) མཐུན་པར་ཞུགས་པ།

སཾཔྲཏིཔནྣཿཞེས་བྱ་བ་ཉན་ཐོས་རྣམས་ཚུལ་ཁྲིམས་དང་ལྟ་བ་མཐུན་པས་ན་མཐུན་པར་ཞུགས་པ་ཞེས་བྱ།

ཨནུདྷརྨཱཙཱརཱི། (अनुधर्माचारी) རྗེས་སུ་མཐུན་པའི་ཆོས་ལ་སྤྱོད་པ།

ཨནུདྷརྨཱཙཱརཱི་[2]ཞེས་བྱ་བ་དགེ་བའི་ཆོས་[3]ཇི་སྐད་བསྟན་པ་བཞིན་དུ་མཐུན་[4]པར་སྤྱོད་པས་ན་རྗེས་སུ་མཐུན་[5]པའི་ཆོས་ལ་སྤྱོད་པ་ཞེས་བྱ།

---

1 ཪྀཛྭཱརྱམཱརྒ། སྣི།

2 ཨནུདྷརྨཙཱརི། སྣི།

3 དགེ་སློང་གི་ཆོས་ གསེར།

4 འཐུན་ གསེར།

5 འཐུན་ གསེར།

དྷརྨཱནུདྷརྨཔྲཏིཔནྣཿ (धर्मानुधर्मप्रतिपन्नः)

ཆོས་ཀྱི་རྗེས་སུ་མཐུན་པའི་ཆོས་ལ་ཞུགས་པ།

དྷརྨཱནུདྷརྨཔྲཏིཔནྣཿཞེས་བྱ་བ་དྷརྨ་ (धर्म) ནི་ཆོས་ཏེ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ལ་བྱ། ཨནུ་དྷརྨ་ (अनुधर्म) ནི་དེའི་རྗེས་སུ་མཐུན་པར་སྒྲུབ་པའི་ཆོས་ཏེ། འཕགས་པའི་ལམ་ཡན་ལག་བརྒྱད་པ་ཡིན་ཏེ་དེ་ལ་ཞུགས་པས་ཆོས་ཀྱི་རྗེས་སུ་མཐུན་པའི་ཆོས་ལ་ཞུགས་པ་ཞེས་བྱ།

དམ་པའི་ཆོས་ཀྱི་མིང་གི་རྣམ་གྲངས།[1]

སཱུ་ཏྲཾ (सूत्रम्) མདོ་སྡེ།

དམ་པའི་ཆོས་ཀྱི་མིང་གི་རྣམ་གྲངས་ལ་སཱུ་ཏྲ་ཞེས་བྱ་ཨརྠ་སུ་ཙནྡ་སཱུ་ཏྲ་ (अर्थसुचन्द सूत्रम्, अर्थसूचनान्सूत्रः -तिब्बत सं०) ཞེས་བྱ་སྟེ། སངས་རྒྱས་ཀྱིས་བཤད་པའང་རུང་སངས་རྒྱས་ཀྱིས་གནང་སྟེ་ཉན་ཐོས་ཀྱིས་བཤད་པ་ཡང་རུང་། དོན་མདོ་ཙམ་དུ་སྟོན་ཞིང་སྡོམས་པས་ན་མདོའི་སྡེ་ཞེས་བྱ།

གེ་ཡཾ (गेयम्) དབྱངས་ཀྱིས་བསྙད་པ།

གེ་ཡཾ་ཞེས་བྱ་བ་གཻ་ཀཻ་ཤབྡེ་ (गै कै शब्दे)[2] ཞེས་བྱ་སྟེ། མདོ་སྡེ་བཤད་པའི་དོན་དབྱངས་ཀྱིས་བཟློད་པས་ན་དབྱངས་ཀྱིས་བསྙད་པ་ཞེས་བྱ། ཡང་རྣམ་པ་གཅིག་ཏུ་ན་གཱ་ཐཱཾ་

---

1 གསུང་རབ་ཡན་ལག་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་སྐབས་ཡིན། ཆོས་ཡང་དག་པར་བསྡུས་པའི་ནང་གསུང་རབ་ཡན་ལག་དགུ་བཤད། DS, p.36, MVP. p.21

2 कलापव्याकरणम्-पृ० ७७ ति० सं०

གེཡཾ་(गातव्यं गेयं) ཞེས་བྱ་སྟེ། མདོ་སྡེ་ལས་འབྱུང་བའི་ཚིག་ཉིད་གཙོ་བོར་མ་གསུངས་ཏེ་དྲང་བའི་དོན་དུ་གསུངས་པ་ལ། ད་དུང་བཤད་ཅིང་ངེས་པར་བྱ་བ་གཞན་ཡོད་པས་ན་བརྟག་པར་བྱ་བར་ཡང་དྲང་དུ་ནི་རྟུང་མོད་ཀྱིས་དབྱངས་ཀྱིས་བསྙད་པར་ཏེ་པས་ན་དབྱངས་ཀྱིས་བསྙད་པའི་སྡེ་ཞེས་བྱ།

བྱཱ་ཀ་ར་ཎཾ། (व्याकरणम्) ལུང་དུ་བསྟན་པའི་སྡེ།

བྱཱ་ཀ་ར་ཎཾ་ཞེས་བྱ་བ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་དང་། ཉན་ཐོས་ལ་སོགས་པ་ཕྲ་ཕྲན་ས་པ་དང་མ་འོངས་པ་དང་ད་ལྟར་གྱི་ཚེར་གྱུར་པ་དང་འགྱུར་བ་ལ་སོགས་པ་སྨྲ་གཞན་གྱིས་མི་རྟོགས་པ་[1]བྱེ་བྲག་ཏུ་ལུང་སྟོན་པས་ན་ལུང་དུ་བསྟན་པའི་སྡེ་ཞེས་བྱ།

གཱ་ཐཱ། (गाथा) ཚིགས་སུ་བཅད་པའི་སྡེ།

གཱ་ཐཱ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་རྐང་པ་གཉིས་པ་དང་། གསུམ་པ་དང་། བཞི་པ་དང་། ལྔ་པ་དང་། དྲུག་པར་སྦྱར་ཏེ་བཤད་པས་ན་ཚིགས་སུ་བཅད་པའི་སྡེ་ཞེས་བྱ།

ཨུ་དཱ་ནམ (उदानम्) ཆེད་དུ་བརྗོད་པའི་སྡེ།

ཨུ་དཱ་ནམ་ཞེས་བྱ་བ་ཨ་ན་དྷྱེ་ཥ་ཎཾ་ཨུ་དཱ་ནམ་[2](अनध्येषणम्-उदानम्) ཞེས་བྱ་སྟེ། གང་ཟག་འགའ་ཞིག་གི་ཕྱིར་བཤད་པ་མ་ཡིན་གྱི། སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་ཡུན་རིང་དུ་

---

1 མི་རྟོག་པ་ གསེར།

2 ཨནེཥྚནཨུདཱན་ སྡེ།

གཞག་པའི་ཕྱིར་གཞན་གྱིས་མ་བསྐུལ་མ་གསོལ་བར་ཆེད་དུ་བརྗོད་ཅིང་གསུངས་པ་ལ་བྱ་སྟེ། དཔེར་ན་ཕྱི་དྲོའི་དུས་ཀྱི་ཚེ་བཅོམ་ལྡན་འདས་ནང་དུ་ཡང་དག་འཇོག་ལས་[1] བཞེངས་ཏེ་གདན་ལ་བཞུགས་ནས་དགེ་སློང་གི་དགེ་འདུན་རྣམས་ལ་ཆེད་དུ་བརྗོད་པ་འདི་ཆེད་དུ་བརྗོད་དོ་[2]ཞེས་མདོ་ལས་གསུངས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ་ཆེད་དུ་བརྗོད་པའི་སྡེ་ཞེས་བྱ།

ནིདཱནམ། (निदानम्) གླེང་གཞིའི་སྡེ།

ནིདཱནམ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་མདོ་སྡེ་དང་འདུལ་བ་ལ་སོགས་པ་ཐོག་མ་ཇི་ལས་གླེང་ས་ཏེ་བཤད་པ་དང་། གཞི་འདི་དང་སྐབས་འདི་དང་བྱུང་བ་འདིའི་ཚེ་བསླབ་པ་བཅས་པ་ལྟ་བུ་ལ་བྱ་སྟེ། གླེང་གཞིའི་སྡེ་ཞེས་བྱ།།

ཨབདཱནམ། (अवदानम्) རྟོགས་པ་བརྗོད་པའི་སྡེ།

ཨབདཱནཾ་ཞེས་བྱ་བ་ཡཏྲཱབགམནཱརྠམནྱསྱཱདཱནཾདྲྀཥྚཱནྟབིསྟཱརསྱ་[3] (यत्रावगमनार्थमन्य स्यादानं दृष्टान्तविस्तारस्य) ཞེས་བྱ་སྟེ། ཆོས་ཉན་པ་རྣམས་ཀྱིས་གོ་ཞིང་རྟོགས་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་(143)སྔོན་བརྟགས་པར་བྱུང་བ་གཞན་ལས་དྲངས་ཏེ། དཔེ་རྒྱས་པར་བསྟན་པས་ན་རྟོགས་པ་བརྗོད་པའི་སྡེ་ཞེས་བྱ།

---

1 འཇོག་ལ་ གསེར།

2 ཆེད་དུ་བརྗོད་དོ་ཞེས་ སྡེ།

3 ཡཏྲཱབགམནཱརྠམནྱསྱཱདཱནཾདྲྀཥྚཱནྟབིསྟཱརསྱ་ སྡེ།

ཨི་ཏི་བྲྀ་ཏྟ་ཀམ། (इतिवृत्तकम्) དེ་ལྟ་བུ་བྱུང་བའི་སྡེ།

ཨི་ཏི་བྲྀ་ཏྟ་ཀམ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཨི་ཏི་ཨེ་བི་སྡེ་དེ་ལྟ་བུ། བྲྀ་ཏྟི་ཀཾ་(वृत्तिकम्) ཞེས་བྱ་བ་ནི་བྱུང་བའམ་འབྱུང་འགྱུར་ལ་བྱ་སྟེ། སྔོན་བྱུང་བའི་གཏམ་བརྒྱུས་ཤིང་བཤད་པ་ཡིན་པས་ན་དེ་ལྟ་བུ་བྱུང་བའི་སྡེ་ཞེས་བྱ།

ཛཱ་ཏ་ཀམ (जातकम्) སྐྱེས་པའི་རབ་ཀྱི་སྡེ།

ཛཱ་ཏ་ཀམ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བཅོམ་ལྡན་འདས་སྔོན་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྤྱོད་པ་སྤྱོད་པའི་ཚེ་གང་དང་གང་དུ་སྐྱེས་པ་དང་། དཀའ་བ་ཅི་དང་ཅི་མཛད་པ་བཤད་པ་ཡིན་པས་སྐྱེས་པའི་རབས་ཀྱི་སྡེ་ཞེས་བྱ།།

བཻ་པུ་ལྱམ (वैपुल्यम्) ཤིན་ཏུ་རྒྱས་པའི་སྡེ།

བཻ་པུ་ལྱམ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བི་པུ་ལསྱ་བྷཱ་བོ་བཻ་པུ་ལྱཾ་[1] (विपुलस्य भावो वैपुल्यं) ཞེས་བྱ་སྟེ། ཤིན་ཏུ་རྒྱས་པར་བཤད་པས་སམ། མདོ་སྡེ་རྒྱ་ཆེན་པོའི་ནང་ནས་ས་དང་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ལ་སོགས་པ་ཤིན་ཏུ་རྒྱ་ཆེ་ཞིང་ཡངས་པར་བཤད་པ་ཡིན་པས་ན་ཤིན་ཏུ་རྒྱས་པའི་སྡེ་ཞེས་བྱ།

---

1 བི་པུ་ལསྱ་བྷཱ་བ་བཻ་པུ་ལྱ་ སྟེ།

ཨདྦྷུཏདྷརྨཿ (अद्भुतधर्मः) རྨད་དུ་བྱུང་བའི་ཆོས་ཀྱི་སྡེ།

ཨདྦྷུཏདྷརྨཿཞེས་བྱ་བ་ནི་སངས་རྒྱས་དང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་དང་ཉན་ཐོས་རྣམས་ཀྱི་མཁྱེན་པ་དང་རྫུ་འཕྲུལ་དང་བྱིན་གྱིས་རླབས་ངོ་མཚར་རྨད་དུ་བྱུང་བ་བཤད་པ་ཡིན་པས་ན་རྨད་དུ་བྱུང་བའི་ཆོས་ཀྱི་སྡེ་ཞེས་བྱ།།

ཨུཔདེཤཿ (उपदेशः) གཏན་ལ་ཕབ་པའི་སྡེ།

ཨུཔདེཤཿཞེས་བྱ་བ་ནི་མདོ་སྡེའི་དོན་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་མཐོང་བ་གཞན་གྱིས་ཞིབ་མོར་བཤད་ཅིང་གཏན་ལ་བབ་པ་རྗེས་སུ་མཐུན་པའི་ཆོས་བཤད་པའི་མ་མོ་ལྟ་བུ་ཆོས་མངོན་པ་ལ་བྱ་བས་ན་གཏན་ལ་ཕབ་པའི་སྡེ་ཞེས་བྱ།།

བྲཧྨཙརྻ། (ब्रह्मचर्य) ཚངས་པར་སྤྱོད་པ།

བྲཧྨཙརྻ་[1]ཞེས་བྱ་བ་བྲཧྨཱིབྷཱུཏཾ་ཤཱིཏཱིབྷཱུཏཾ་[2](ब्रह्मीभूतं-शीतीभूतं) ཞེས་བྱ་སྟེ། ཚངས་པའམ་བསིལ་བར་གྱུར་པས་ཏེ་དོན་དུ་ན་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ལ་བྱ། ཙཡ་རཡ་གཏཽ[3] (चय-रय-गतौ) ཞེས་བྱ་སྟེ་གང་གིས་ཐོབ་པར་འགྱུར་ཞིང་། སྤྱོད་པ་ལ་བྱ་བས་ན་མྱ་ངན་ལས་འདས་པར་[4]བྱ་བའི་ཕྱིར་སྤྱོད་པས་ན་ཚངས་པར་སྤྱོད་པ་ཞེས་བྱ།།

---

1 བྲཧྨཙརྻ་ སྡེ།

2 བྲཧྨ་བྷཱུཏ་ཤཱིཏ་བྷཱུཏ་ སྡེ།

3 ཙཡ་ཏར་གཏཽ། སྡེ། कलापव्याकरण-पृ-७९ ति०सं०

4 འདའ་བར་ གསེར།

ཨཱདཻ་ཀལྱཱཎཾ (आदौ कल्याणं). ཐོག་མར་དགེ་བ།

ཨཱདཻཾ་ཀལྱཱཎཾ་ཞེས་བྱ་བ་ཨཱདཻ་(आदौ) ནི་དང་པོ་ཡིན་ཏེ་ཚངས་པར་སྤྱོད་པའི་དང་པོ་ལ་བྱ། ཀལྱཱཎཾ་(कल्याण)ནི་གསེར་བཟང་པོ་ཅིར་ཡང་བཅོས་ཤིང་བརྡུང་དུ་རུང་བ་དང་འདྲ་བར་ཡོན་ཏན་གྱི་རིམ་པ་གོང་མ་ཀུན་གྱི་སྣོད་དུ་རུང་བར་འགྱུར་བས་ན་དགེ་བ་ལ་བྱ་སྟེ། སྤྱིར་ན་དང་པོ་ལྷག་པའི་ཚུལ་ཁྲིམས་དང་ལྡན་པས་དགེ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་གཞིར་གྱུར་པས་ན་ཐོག་མར་དགེ་བ་ཞེས་བྱ།

མདྷྱེ་ཀལྱཱཎཾ། (मध्ये कल्याणम्) བར་དུ་དགེ་བ།

མདྷྱེ་ཀལྱཱཎ་ཞེས་བྱ་བ་ཚངས་པར་སྤྱོད་པའི་བར་མ་ནི་བསམ་གཏན་བཞི་ལ་སོགས་པ་སེམས་མཉམ་པར་གཞག་པའི་མིང་སྟེ། ལྷག་པའི་སེམས་ལ་བྱ་བས་ན་བར་དུ་དགེ་བ་ཞེས་བྱ།

པརྱ་བསཱ་ནེ་ཀལྱཱཎཾ། (पर्यवसाने कल्याणं) ཐ་མར་དགེ་བ།

པརྱ་བསཱ་ནེ་ཀལྱཱཎཾ་ཞེས་བྱ་བ་ཚངས་པར་སྤྱོད་པའི་ཐ་མ་ནི་འཕགས་པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་དོན་དམ་པའི་བདེན་པ་རྟོགས་པས་ན་ལྷག་པ་[1]ཤེས་རབ་ལ་ཐ་མར་དགེ་བ་ཞེས་བྱ།

---

1 ལྷག་པའི་ གསེར།

སྭརྠཾ། (स्वर्थम्) དོན་བཟང་པོ།

སྭརྠཾ་ཞེས་བྱ་བ་སུ་(सु)ནི་བཟང་པོ། ཨརྠ་(अर्थ) ནི་དོན་ཏེ་དོན་མ་ལོག་པར་བསྟན་པས་ན་དོན་བཟང་པོ་ཞེས་བྱ།

སུབྱཉྫནམ(सुव्यञ्जनम्) ཚིག་འབྲུ་བཟང་པོ།

སུབྱཉྫནམ་ཞེས་བྱ་བ་སུ་(सु) ནི་བཟང་པོ། བྱཉྫན་(व्यञ्जन) ནི་ཚིག་འབྲུ་སྟེ། ཚངས་པར་སྤྱོད་པ་བཤད་པའི་ཚིག་འབྲུ་གོ་ཞིང་བརྡ་ཕྲད་པར་སླ་སྟེ། བརྗོད་པ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པའི་ཕྱིར་ཚིག་འབྲུ་བཟང་པོ་ཞེས་བྱ།

ཀེབལཾ། (केवलम्) མ་འདྲེས་པ།

ཀེབལཾ་ཞེས་བྱ་བ་ཨསཱདྷཱ་ར་ཎ་ཏྭཱ་ཏ་ཀེབལཾ་(असाधारणत्वात् केवलम्) ཞེས་བྱ་སྟེ། མུ་སྟེགས་ཅན་ལ་སོགས་པ་ཕལ་དང་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་མ་འདྲེས་པ་ཞེས་བྱ།

པརིཔཱུརྞཾ (परिपूर्णम्) ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ།

པརིཔཱུརྞཾ་ཞེས་བྱ་བ་སརྦཀླེཤཔྲཏིཔཀྵཏྭཱཏ་པརིཔཱུརྞཾ་[1] (सर्वक्लेशप्रतिपक्षत्वात् परिपूर्णम्) ཞེས་བྱ་སྟེ། སྲིད་པའི་རྩེ་མོ་མན་ཆད་ཀྱི་ཉོན་མོངས་པ་མ་ལུས་པར་རྫོགས་པར་སྤོང་ནུས་པས་ན་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་ཞེས་བྱ།

---

1 སརྦཀླེཤཔྲཏིཔཀྵཏྭཱཏ་པརིཔཱུརྞཾ། སྡེ།

པ་རི་ཤུདྡྷཾ། (परिशुद्धम्) ཡོངས་སུ་དག་པ།

པ་རི་ཤུདྡྷཾ་[1]ཞེས་བྱ་བ་སྭ་བྷཱ་བ་བི་མུ་ཀྟྱཱ་བི་མུ་ཀྟ་ཏྭཱ་ཏ་པ་རི་ཤུདྡྷཾ་ཞེས་བྱ་སྟེ། (स्वभाव-विमुक्त्या विमुक्तत्वात् परिशुद्धं) འཕགས་པའི་ལམ་ཟག་པ་མེད་པའི་རང་བཞིན་གྱིས་རྣམ་པར་གྲོལ་ཏེ་[2]གཙང་བས་ན་ཡོངས་སུ་དག་པ་ཞེས་བྱ།

པརྱ་བ་དཱ་ཏཾ། (पर्यवदातम्) ཡོངས་སུ་བྱང་བ།

པརྱ་བ་དཱ་ཏཾ་ཞེས་བྱ་བ། སནྟཱ་ན་བི་མུ་ཀྟྱཱ་བི་མུ་ཀྟ་ཏྭཱ་ཏ་པརྱ་བ་དཱ་ཏམ་[3] (सन्तानविमुक्त्या विमुक्तत्वात् पर्यवदातम्) ཞེས་བྱ་སྟེ། ཟག་པ་ཟད་པ་རྣམས་ཀྱི་སེམས་ཀྱི་རྒྱུན་ལ་འཕགས་པའི་ལམ་འབྱུང་སྟེ། གང་ཟག་སོ་སོའི་སེམས་ཀྱི་རྒྱུད་[4]རྣམ་པར་གྲོལ་ཞིང་བྱང་བས་ན་ཡོངས་སུ་བྱང་བ་ཞེས་བྱ།

སྭཱ་ཁྱཱ་ཏོ་བྷ་ག་བ་ཏོ་དྷརྨཿ (स्वाख्यातो भगवतो धर्मः)
བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱི་ཆོས་ནི་ལེགས་པར་གསུངས་པ།

སྭཱ་ཁྱཱ་ཏོ་བྷ་ག་བ་ཏོ་དྷརྨཿཞེས་བྱ་བ། ཨ་བི་པརྱ་སྟ་ས་མཱ་ཁྱཱ་ན་སྭཱ་ཁྱཱ་ཏཿ (अविपर्यस्तसमाख्यान

1 པ་རི་ཤུདྡྷ། སྣ།

2 རྣམ་པར་གྲོལ་བས་ན་རྣམ་པར་གྲོལ་ཏེ་ གསེར།

3 སནྟཱ་ན་བི་མུ་ཀྟྱཱ་བི་མུ་ཀྟ་ཏྭཱ་ཏ་པརྱ་བ་དཱ་ཏན། སྣ།

4 རྒྱུན་ སྣ།

-स्वाख्यात:) ཞེས་བྱ་བ། སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པར་བསྟན་པས་ན་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱི་ཆོས་ནི་ལེགས་པར་གསུངས་པ་ཞེས་བྱ།

སཾདྲྀཥྚཀཿ (संदृष्टक:) ཡང་དག་པར་མཐོང་བ།

སཾདྲྀཥྚཀཿཞེས་བྱ་བ་དྲྀཥྚཨརྠཏྭཱདསཾདྲྀཥྚཀཿ (दृष्ट-अर्थत्वादसंदृष्टक:) ཞེས་བྱ་སྟེ། དད་པ་ཙམ་གྱིས་རྟོགས་པ་མ་ཡིན་གྱི། ཡང་དག་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱིས་ཡང་དག་པ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་མངོན་པར་མཐོང་བས་ན་ཡང་དག་པར་མཐོང་བ་ཞེས་བྱ།

ནིཪྫྭརཿ (निर्ज्वर:) ནད་མེད་པ།

ནིཪྫྭརཿཞེས་བྱ་བ་ཀླེཤཱནུཤཡཔྲཏིཔཀྵཏྭཱདནིཪྫྭར་(क्लेशानुशयप्रतिपक्षत्वाद्-निर्ज्वर:) ཞེས་བྱ་སྟེ། ཉོན་མོངས་པ་བག་ལ་ཉལ་གྱི་གཉེན་པོ་ཡིན་པས་ཉོན་མོངས་པ་དང་། ཉེ་བའི་ཉོན་མོངས་པའི་རིམས་ནད་བསལ་[1]ཞིང་ཡོངས་སུ་ཉམས་པར་མི་འགྱུར་བས་ན་ནད་མེད་པ་ཞེས་བྱ།

ཨཀཱལིཀཿ (अकालिक:) དུས་ཆད་པ་མེད་པ།

ཨཀཱལིཀཿཞེས་བྱ་བ་རྣམ་པ་གཅིག་(144)ཏུ་ན་ཀཱལནིཡམཱབྷཱཝཱདཀཱལིཀཿ (काल-नियमाभावादकालिक:) ཞེས་བྱ་སྟེ། སྐབས་གང་དུ་ཡང་སྒོམ་དུ་རུང་སྟེ། དུས་ངེས་པ་མེད་པའི་ཕྱིར་དུས་ཆད་པ་མེད་པ་ཞེས་བྱ། ཡང་རྣམ་པ་གཅིག་ཏུ་ན་སམཀཱལ་

1 གསལ་ གསེར།

སུཁཙཏུཤྩརྻཱཀཱལིཀཿ[1] (सर्वकालसुखचतुश्चर्याकालिकः) ཞེས་བྱ་སྟེ། སྤྱོད་ལམ་བཞི་པོའི་དུས་ཀུན་ཏུ་བྱ་བར་སླ་བས་དུས་ཚད་པ་མེད་པ་ཞེས་བྱ།

ཨཽཔནཡིཀཿ (औपनयिकः) ཉེ་བར་གཏོད་པ།

ཨཽཔནཡིཀཿ ཞེས་བྱ་བ་ཨཤེཥདུཿཁནིརྻཱཎོཔནཡནཱད་ཨཽཔནཡིཀཿ (अशेषदुःख-निर्याणोपनयनाद् औपनयिकः) ཞེས་བྱ་སྟེ། སྡུག་བསྔལ་མ་ལུས་པ་ལས་འབྱུང་བ་ཉེ་བར་སྦྱོད་པའི་ཕྱིར་ཉེ་བར་གཏོད་པ་ཞེས་བྱ།

ཨཻཧིཔཤྱིཀཿ (ऐहिपश्यिकः) འདི་མཐོང་བ་ལ་ཡོད་པ།

ཨཻཧིཔཤྱིཀཿཞེས་བྱ་བ་ཨསཱདྷཱརཎཏྭཱད་ཨཻཧིཔཤྱིཀ་ཨེཧི་པཤྱ་དྲྀཥྚབྷཝེ་[2] (असाधारण-त्वाद् ऐहिपश्यिक एहि पश्य दृष्टभवे) ཞེས་བྱ་སྟེ། ཆོས་འདི་མཐོང་བ་རྣམས་ལ་ཡོད་པས་མུ་སྟེགས་ཅན་དང་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་འདི་མཐོང་བ་ལ་ཡོད་པ་ཞེས་བྱ། ཡང་རྣམ་པ་གཅིག་ཏུ་ན། ཨཱཙཱཪྻམུཥྟིརཧིཏཏྭཱད་ཨིཧ་པཤྱེཏི་པྲཝཱརཎཡོགཱད་ (आचार्य-मुष्टिरहितत्वाद् इह पश्येति प्रवारणयोगाद्) ཅེས་བྱ་སྟེ། སློབ་དཔོན་འཆབ་པ་མེད་པས་འདི་ལ་ལྟོས་ཤིག་ཅེས་སྐབས་འབྱེད་པ་དང་ལྡན་པའི་ཕྱིར་འདི་ལྟོས་ལྡན་ཞེས་ཀྱང་བྱ་སྟེ། ཚིག་རྣམ་པ་གཉིས་སུ་བྲང་དུ་རུང་གིས་ཀྱང་དོན་སྔ་མ་དང་སྦྱར་ཏེ་བཤད་ན་བཟང་ཞིང་ཚིག་ཀྱང་བདེ་སྟེ། འདི་མཐོང་བ་ལ་ཡོད་པ་ཞེས་བཏགས།

---

1 སརྦཀཱལ་སུཁཙཏུརྻཱཀཱལིཀ་ སྟེ།

2 ཨསཱདྷཱརཎཏྭཱད་ཨཻཧིཔཤྱིཀཨེཧིཔཤྱདྲྀཥྚབྷཝ། སྟེ།

པྲཏྱཱཏྨབེདནཱིཡོབིཛྙཻཿ (प्रत्यात्मवेदनीयो विज्ञैः)

ཤེས་རབ་ཅན་རྣམས་ཀྱིས་རྟོགས་པར་བྱ་བ།

པྲཏྱཱཏྨབེདནཱིཡོབིཛྙཻཿ[1]ཞེས་བྱ་བ་ཨཏརྐྱཏྭཱཏ་པྲཏྱཱཏྨ་བེདྱོ་བིཛྙཻཿ[2](अतर्क्यत्वात् प्रत्यात्मवेद्यो विज्ञैः) ཞེས་བྱ་སྟེ། རྣམ་པ་གཅིག་ཏུ་ན་རྟོག་གེའི་ཡུལ་མ་ཡིན་ཏེ། ཤེས་རབ་ཅན་རྣམས་ཀྱིས་རྟོགས་པར་བྱ་བ་ཡིན་པ་དང་། ཡང་རྣམ་པ་གཅིག་ཏུ་ན་ཨནབྷིལཱཔྱཏྭཱཏ་པྲཏྱཱཏྨབེདནཱིཡཿ[3](अनभिलाप्यत्वात् प्रत्यात्मवेदनीयः)ཞེས་བྱ་སྟེ། བརྗོད་དུ་མེད་པའི་ཕྱིར་སོ་སོར་རང་གི་རིག་པར་ཟད་པས་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་རིག་པར་བྱ་བ་ཞེས་བྱ།

སྭཱཁྱཱཏོ་བྷགབཏོ་དྷརྨབིནཡཿ་སུཔྲབེདིཏཿ (स्वाख्यातो भगवतो धर्मविनयःसुप्रवेदितः)

བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ལེགས་པར་གསུངས་པའི་ཆོས་འདུལ་བ་ལེགས་པར་བསྟན་པ།

སྭཱཁྱཱཏོབྷགབཏོདྷརྨབིནཡཿསུཔྲབེདིཏཿ་ཞེས་པ་ནྱཱཡཏྭཱཏ་ཨབིཔརཱིཏཱརྠཏྭེན་དྷརྨཿ ཀླེཤབིནཡནཱད་བིནཡཿ[4] (न्याय्यत्वाद् अविपरीतार्थत्वेन धर्मः क्लेशविनयनाद् विनयः)ཞེས་བྱ་སྟེ། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ལེགས་པར་གསུངས་པའི་ཆོས་འདུལ་བ་གཞན་ཕྱི་

1 པྲཏྱཱཏྨབེདནཱིཡོབཛྙཻ། སྡེ།

2 ཨཏརྐྱཏྭཱཏ་པྲཏྱཱཏྨབེད་བིཛྙཻ། སྡེ།

3 ཨནབྷིལཔྱཏྭཱཏ་པྲཏྱཱཏྨབེདནཱིཡ་ སྡེ།

4 ནྱཱཡཏྭཱཏ་ཨབིཔརཱིཏཱརྠཏྭེན་དྷརྨ་ཀླེཤབིནཡ་ སྡེ།

རོལ་པ་དང་མི་འདྲ་བར་ལེགས་པར་བསྟན་ཅིང་གོ་བར་བྱས་ཏེ། རིགས་པ་[1]དང་ལྡན་པས་ན་ཆོས། ཉོན་མོངས་པ་ཞི་ཞིང་དུལ་བར་བྱེད་པས་ན་འདུལ་བ་སྟེ་ཚིག་བསྡུས་ན་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ལེགས་པར་གསུངས་པའི་ཆོས་འདུལ་བ་ལེགས་པར་བསྟན་པ་ཞེས་བྱ།

ནཻརྻཱཎིཀཿ སཾབོདྷིགཱམཱི། (नैर्याणिकः संबोधिगामी) ངེས་པར་འབྱུང་བ་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཏུ་འགྲོ་བར་བྱེད་པ།

ནཻརྻཱཎིཀཿསཾབོདྷིགཱམཱི་[2]ཞེས་བྱ་བ། སཾབོདྷིགཱམིཏྭེནནཻརྻཱཎིཀཿ(संबोधिगामित्वेन नैर्याणिक) ཞེས་བྱ་བ་སྟེ། ཚིག་འདི་གཉིས་ནི་འོག་མས་གོང་མ་བཤད་པ་ཡིན་ཏེ། རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཏུ་འགྲོ་བར་བྱེད་པས་མྱ་ངན་ལས་འདས་པར་ངེས་པར་འབྱུང་བའི་ཕྱིར་ངེས་པར་འབྱུང་བ་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཏུ་འགྲོ་བར་བྱེད་པ་ཞེས་བྱ།

ཨབྷིནྣསཾསྟུཏཿ། (अभिन्नसंस्तुतः) མི་མཐུན་པ་མེད་ཅིང་འདུས་པ་དང་ལྡན་པ།

ཨབྷིནྣསཾསྟུཏཿ[3]ཞེས་བྱ་བ་ནི་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱི་གསུང་རབ་ལ་ཉན་ཐོས་རྣམས་ལྟ་བ་མི་མཐུན་པ་མེད་དེ། གཅིག་ཏུ་འདུས་པས་ན་མི་མཐུན་པ་མེད་ཅིང་འདུས་པ་དང་ལྡན་པ་ཞེས་བྱ།

---

1 རིག་པ་ གསེར།

2 ནཻརྻཱཎིཀསཾབོདྷིགཱམི་ སྣེ།

3 ཨབྷིནྣསསྟུཔ་ སྣེ།

སཔྲཏིཤརཎཿ (सप्रतिशरणः) རྟེན་པ་ཡོད་པ།

སཔྲཏིཤརཎཿཞེས་བྱ་བ་ས་(स) ནི་བཅས་པའམ་ཡོད་པ་ལ་བྱ། པྲཏིཤརཎ་(प्रतिशरण) ནི་སྐྱབས་སམ་དཔུང་གཉེན་ནམ་རྟེན་དུ་རུང་བ་ལ་བྱ་སྟེ། མུ་སྟེགས་ཅན་གྱི་ཆོས་ལྟ་བུ་ཁུངས་ངན་པར་འབྱིན་པ་མ་ཡིན་གྱི། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གསུངས་པ་ཡིན་པས་ན་རྟེན་པ་ཡོད་པ་ཞེས་བྱ།

ཚིནྣཔློཏིཀཿ (छिन्नप्लोतिकः) རྒྱུ་བ་བཅད་པ།

ཚིནྣཔློཏིཀཿ[1]ཞེས་བྱ་བ་ཚིནྣ་ནི་ཆད་པ། པློཏིཀཿནི་པླུང་གཏཽ་[2] (प्लुङ्-गतौ) ཞེས་བྱ་སྟེ། འགྲོ་བའམ་རྒྱུས་དེད་ཅིང་འཁྱེར་བ་ལྟ་བུའི་ཚིག་ཡིན། སྤྱིར་ན་འཁོར་བར་སྐྱེ་ཞིང་འགྲོ་བའི་རྒྱུ་བ་བཅད་པ་ལ་བྱ་སྟེ་རྒྱུ་བ་བཅད་པ་ཞེས་བྱ།།

འཇིག་རྟེན་པའི་ལྷའི་མིང་།

བྲཧྨ (ब्रह्मा) ཚངས་པ།

བྲཧྨ་ཞེས་བྱ་བ། བྲྀཧཏ྄ཀུཤལམཱུལནིརྫཱཏཏྭཱད྄་བྲཧྨ་[3] (बृहत्कुशलमूलनिर्जातत्वाद् ब्रह्मा) ཞེས་བྱ་སྟེ། དགེ་བའི་རྩ་བ་ཆེན་པོ་ལས་སྐྱེས་པས་ཆེན་པོ་པར་ཡང་དྲང་དུ་རུང་། ཡང་

---

1 ཚིནྣཔློཏིཀ་ སྟེ།

2 कलापव्याकरणम्, १:४५१ पृ0 ८० ति0सं0

3 བྲྀཧཏ྄ཀུཤལམཱུལནིརྫཱཏཏྭཱད྄བྲཧྨ་ སྟེ།

རྣམ་པ་གཅིག་ཏུ་ན་ཨུ་སྐྱེགས་ཅན་གྱི་གཞུང་ལས་ཚངས་པ་ནི་བདེན་པའོ། ཚངས་པ་ནི་དཀའ་ཐུབ་བོ། ཚངས་པ་ནི་དབང་པོ་ཐུབ་པའོ་ཞེས་འབྱུང་། བྲྀཀརྩ་ལས་ནི་བྲིཧྞད་བྲཧྨ་ (बृंहणाद् ब्रह्मा) ཞེས་བྱ་སྟེ། ཚེ་དང་བྱད་གཟུགས་དང་གནས་དང་ལོངས་སྤྱོད་ལ་སོགས་པ་འོག་མ་ནས་འཕེལ་ཞིང་ཁྱད་པར་དུ་གྱུར་པས་འཕེལ་བའམ་རྒྱས་པ་ཞེས་དྲང་དུ་ཡང་རུང་། ཡང་རྣམ་པ་གཅིག་ཏུ་ན་བྱཱཁྱཱཡུཀྟི་ (व्याख्यायुक्ति) ལས་བྲཧྨཱིབྷཱུཏཿཤཱིཏཱིབྷཱུཏཿ[1] (ब्रह्मी भूतः शीतीभूतः) ཞེས་འབྱུང་སྟེ། འདོད་ཁམས་ཀྱི་ཉོན་མོངས་པའི་ཚ་བ་དང་བྲལ་ནས་བསམ་གཏན་དང་པོའི་སར་ཕྱིན་པས་ཉོན་མོངས་པ་འོག་མ་ལས་ཐར་ཞིང་བསིལ་བར་གྱུར་པ་ཡིན་ཏེ། རྣམ་པ་འདི་སྐད་དུ་དྲང་དུ་ཡང་རུང་གིས་ཀྱང་དོན་དང་ཡང་སྦྱར། སྔར་གྲགས་པ་ཡང་བཙན་པར་བྱས་ནས་ཚངས་པ་ཞེས་བཏགས།

བིཥྞུཿ (विष्णुः) ཁྱབ་འཇུག

བིཥྞུཿཞེས་བྱ་བ་རྣམ་པ་གཅིག་ཏུ་ན་བིཥླྀ་བྱཱཔྟཽ[2] (विष्लृ–व्याप्तौ)[3] ཞེས་བྱ་སྟེ་ཁྱབ་པར་ཡང་འདྲེན། ཡང་རྣམ་པ་གཅིག་ཏུ་ན་བིཤ་པྲབེཤནེ་ (विश–प्रवेशने) ཞེས་བྱ་སྟེ་ཀུན་ཏུ་འཇུག་པ་ལ་ཡང་བྱ། སྲིད་ན་འཇིག་རྟེན་ཡོད་དོ་ཅོག་ཀྱང་བིཥྞུའི་རང་བཞིན་ཡིན་ཏེ། ཀུན་ལ་ཁྱབ་པར་འཇུག་པས་ན་ཁྱབ་འཇུག་ཅེས་བྱ།

---

1 བྲཧྨཱིབྷཱུཏཤཱིཏབྷཱུཏ་ སྟེ།

2 བིཥླྀབྱཱཔྟཽ་ སྟེ། कलापव्याकरणम्, २:६६ पृ0 ८४ ति0सं0

3 कलापव्याकरणम्, पृ0 ८७ ति0सं0

མཧེཤྭརཿ (महेश्वरः) དབང་ཕྱུག

མཧེཤྭརཿ (145) ཞེས་བྱ་བ་མཧཱ་ནི་ཆེན་པོ། ཨཱིཤྭར་ནི་ཨཱིཤ་ཨཻཤྭརྻེ་[1] (ईश-ऐश्वर्ये) ཞེས་བྱ་སྟེ། སྤྱིར་ན་དབང་ཆེ་ཞིང་ཕྱུག་བཙན་པ་ལ་བྱ། དངོས་སུ་ན་མུ་སྟེགས་ཅན་གྱི་ལྷ་ག་ལང་ཡིན་ཏེ་དབང་ཕྱུག་ཆེན་པོ་ཞེས་བྱ།

མཱརཿ (मारः) བདུད།

མཱརཿཞེས་བྱ་བ་མྲིངྤྲཱཎཏྱཱགེ་ (मृङ्-प्राणत्यागे)[2] ཞེས་བྱ་སྟེ། དགེ་བའི་ཆོས་ཀྱི་སྲོག་དང་བྲལ་བར་བྱེད་པས་ན་བདུད་ཅེས་བྱ།

ཤཀྲཿ (शक्रः) བརྒྱ་བྱིན།

ཤཀྲཿཞེས་བྱ་བ་ཤཀླྀཤཀྟཽ་ཤཱིཏིཤཀྟོ་དེབརཱཛཿརཱགཔྲཏྱཡེན་[3] (शक्लृ–शक्तौ[4] शीतिशक्तो देवराजः रागप्रत्ययेन) ཞེས་བྱ་སྟེ། ལྷའི་སྲིད་ཐུབ་ཅིང་ལྷ་མ་ཡིན་ལས་རྒྱལ་བར་ནུས་པས་ན་སྲིད་ཐུབ་ཅིང་ནུས་པ་ལ་ཡང་བྱ། ཡང་རྣམ་པ་གཅིག་ཏུ་ན། མཆོད་སྦྱིན་རྣམ་པ་བརྒྱ་བྱས་པས་ལྷའི་རྒྱལ་པོའི་གོ་འཕང་ཐོབ་པས་ན་བརྒྱ་བྱིན་ཞེས་ཀྱང་བྱ། ཚིག་འདི་གཉིས་ཀ་ཡང་དྲང་དུ་རུང་མོད་ཀྱི་སྔར་མིང་དུ་བཏགས་པ་བཙན་པར་བྱས་ཏེ་བརྒྱ་བྱིན་ཞེས་བཏགས།

---

1 ཨཱིཤཨཻཤྭརྻེ་ སྟེ། कलापव्याकरणम्, २:६४ पृ०८६ ति० सं०

2 कलापव्याकरणम्, ४:१११ पृ०८८ ति० सं०

3 ཤཀླྀ་ཤཀྟཽ་ཤཀྟོ་དེབརཱཛཱགཔྲཏྱཡེན་ སྟེ།

4 कलापव्याकरणम्, पृ0 ८६ ति0सं0

ཨིནྡྲཿ (इन्द्रः) དབང་པོ།

ཨིནྡྲཿཞེས་བྱ་བ་ཨིདིཔརམཻཤྭཪྻེ་[1](इदि–परमैश्वर्ये) ཞེས་བྱ་བ་སྟེ། རི་རབ་ཀྱི་སྟེང་ན་སུམ་ཅུ་རྩ་གསུམ་པའི་ལྷའི་རྒྱལ་པོ་མཛད་པས་ན་བརྒྱ་བྱིན་གྱི་མིང་གི་རྣམ་གྲངས་ཏེ་དབང་པོ་ཞེས་བྱ།

ལོཀཔཱལཿ (लोकपालः) འཇིག་རྟེན་སྐྱོང་།

ལོཀཔཱལཿ[2]ཞེས་བྱ་བ་ལོཀ་ནི་ལུཛྱཏེ་ཨིཏིལོཀཿ[3](लुज्यते इति लोकः) ཞེས་བྱ་སྟེ། འཇིག་རྟེན་པཱལ་རཀྵཎེ་[4](पाल–रक्षणे)ཞེས་བྱ་སྟེ། འཇིག་རྟེན་སྲུང་ཞིང་སྐྱོང་བ་ཞེས་བྱ།

བཻཤྲཝཎཿ (वैश्रवणः) རྣམ་ཐོས་སྲས།

བཻཤྲཝཎཿཞེས་བྱ་བ་ནི་བིཤྲཝཎསྱ་ཨཔཏྱོ་བཻཤྲམཎཿ(विश्रवणस्य अपत्यो वैश्रवणः) ཞེས་བྱ་སྟེ། རྣམ་ཐོས་ཀྱི་བུ་ཞེས་བྱའོ།།

---

1 ཨིདིཔརམཻཤྭཪྻ་ ཤྲེ། कलापव्याकरणम्, १:२२ पृ0 ७८ ति0सं0

2 ལོཀཔཱལ་ ཤྲེ།

3 ལུཛྱཏེ་ཨིཏི་ལོཀ་ ཤྲེ།

4 པཱལ་རཀྵཎ་ ཤྲེ། कलापव्याकरणम्, ९:५० पृ0 ९१ ति0सं0

དྷྲྀཏརཱཥྚྲཿ (धृतराष्ट्रः) ཡུལ་འཁོར་སྲུང་།

དྷྲྀཏརཱཥྚྲཿཞེས་བྱ་བ་ནི། དྷྲྀཏ་(धृत) ནི་སྲུང་བའམ་འཛིན་པ། རཱཥྚྲ་(राष्ट्र)ནི་ཡུལ་འཁོར་ཏེ་ཡུལ་འཁོར་སྲུང་ཞེས་བྱ།

བིརཱུཌྷཀཿ (विरूढकः) འཕགས་སྐྱེས་པོ།

བིརཱུནཀཿབྱ་བ་བི་ནི་བིཤེཥ་སྟེ། བྱེ་བྲག་ཏུ་གྱུར་པའམ་འཕགས་པ་ལ་བྱ། རུཌྷཀཿནི་རུཧ་ཛནྨནི་[1](रुह-जन्मनि प्रादुर्भावे) ཞེས་བྱ་བ་སྐྱེ་སྐྱེས་པ་ལ་བྱ། ཀཿ(कः)ནི་སཾཛྙཱཡཱཾ་ཀན་ (कः संज्ञायां-कन्) ཞེས་བྱ་བ་མིང་གཅིག་གི་མཇུག་ལ་བྱཱཀརཎའི་གཞུང་གིས་ཀས་གདགས་པ་ཡོད་པས་ཚིག་གི་[2]རྒྱན་དུ་བཏགས་པར་ཟད་དེ། འཕགས་སྐྱེས་པོ་ཞེས་བྱ།

བིརཱུཔཱཀྵཿ (विरूपाक्षः) མིག་མི་བཟང་།

བིརཱུཔཱཀྵཿ[3]ཞེས་བྱ་བ་རྣམ་པ་གཅིག་ཏུ་ན་བིརཱུཔ་(विरूप)ཞེས་པ་ནི་སྤྱན་གཞན་དང་མིག་མི་འདྲ་བ་གསུམ་མངའ་བས་མི་མཐུན་པ་ལ་བྱ། ཨཀྵ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་མིག་ལ་བྱ་སྟེ་

---

1 རུཧཛྙ་ནི་རུཧཛནྨནི་" སྡེ། कलापव्याकरणम्, ९:५६७ पृ० ८२ ति०सं०

2 ཚིག་གིས་ གསེར།

3 བིརཱུཔཀྵི་ སྡེ།

མིག་འདྲ་བའམ། རྣམ་པ་གཅིག་ཏུ་ན་བཻཌཱུརྱ་ནི་ཀླུའི་རྒྱལ་པོ་ཡིན་པས་ན་སྤྱན་ལ་འདུག་པ་མངའ་སྟེ་གཟིགས་སོ་འཚལ་ལ་གནོད་པར་འགྱུར་བས་མིག་མི་བཟང་ཞེས་བྱ།

བམ་པོ་གཉིས་པ། ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་བཅུ་དང་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ཕྱོགས་ཀྱི་ཆོས་སུམ་ཅུ་རྩ་བདུན་ལ་སོགས་པའི་མིང་ལ།

ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་བཅུ། (दश पारमिता:)[1]

ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་བཅུ་ལ་དཤཱཔཱརམིཏཱ་ཞེས་བྱ་བ། དཤཱ (दश) ནི་བཅུ། པཱརམིཏཱ་ (पारमिता) ནི་པ་རཾཨིཏིཏིཔཱརམིཏཱ་ (परम् इतेति पारमिता) ཞེས་བྱ་སྟེ། སྦྱིན་པ་དང་། ཚུལ་ཁྲིམས། བཟོད་པ་དང་། བརྩོན་འགྲུས་དང་། བསམ་གཏན་དང་། ཤེས་རབ་དང་། ཐབས་དང་། སྨོན་ལམ་དང་། སྟོབས་དང་། ཡེ་ཤེས་དང་འདི་བཅུ་ལ་སྤྱད་ཅིང་བསྒོམ་[2]པའི་མཐར་ཕྱིན་ཏེ། ཕྱིན་པ་མ་ལུས་པས་ན་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་བཅུ་ཞེས་བྱ།

སཔྟཏྲིཾཤདྦོདྷིཔཀྵྱཱཿ (सप्तत्रिंशद्बोधिपक्ष्याः) བྱང་ཕྱོགས་སོ་བདུན།

བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ཕྱོགས་ཀྱི་ཆོས་སུམ་ཅུ་རྩ་བདུན་ལ་སོགས་པའི་མིང་ལ་སཔྟཏྲིཾཤདྦོདྷི་པཀྵྱཱཿཞེས་བྱ་བ་བོདྷེརནུགུཎཏྭཱད་བོདྷིཔཀྵཿ[3] (बोधेरनुगुणत्वाद् बोधिपक्षः) ཞེས་བྱ་སྟེ། བོདྷི་ནི་བྱང་ཆུབ། པཀྵ་ནི་དེའི་རྗེས་སུ་མཐུན་པའམ་ཕྱོགས་སུ་གྱུར་པ་ལ་བྱ་སྟེ།

---

1 MVP, p.15, STEV, p.11, MKBT, p.35

2 བསྒོམ་ སྒོ།

3 བོདྷེརནུགུཎཏྭཱདྦོདྷིཔཀྵ་ སྒོ།

དྲན་པ་ཉེ་བར་གཞག་པ་ནས་འཕགས་པའི་ལམ་ཡན་ལག་བརྒྱད་པའི་བར་དུ་སུམ་ཅུ་རྩ་བདུན་ཡོད་པ་འདི་བྱང་ཆུབ་གསུམ་པོའི་ཕྱོགས་སུ་གྱུར་པས་ན་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ཕྱོགས་ཀྱི་ཆོས་སུམ་ཅུ་རྩ་བདུན་ཞེས་བྱ་བ།

ཙཏྭཱརི་སྨྲྀཏྱུཔསྠཱནཱནི། (चत्वारि स्मृत्युपस्थानानि)
དྲན་པ་ཉེ་བར་གཞག་པ་བཞི།[1]

ཙཏྭཱརི་སྨྲྀཏྱུཔསྠཱནཱནི་[2]ཞེས་བྱ་བ་པྲཛྙཱ་ཡཱ་སྨྲྀཏིརུཔཏིཥྛཏེ་ (प्रज्ञया स्मृतिरुपतिष्ठते) ཞེས་བྱ་སྟེ། སྨྲྀཏི་ (स्मृति) ནི་དྲན་པ། ཨུཔ་ (उप) ནི་ཉེ་བ། སྠཱན་ (स्थान) ནི་གཞག་པ་ལ་བྱ། སྤྱིར་ན་ལུས་དང་སེམས་དང་ཚོར་བ་དང་ཆོས་བཞིའི་རང་དང་སྤྱིའི་མཚན་ཉིད་ཤེས་རབ་ཀྱིས་བརྟགས་ཏེ་མཐོང་བ་རྣམས་དྲན་པས་གསལ་བར་འཛིན་ཏེ། དྲན་པ་ཤས་ཆེ་བས་དྲན་པ་ཉེ་བར་གཞག་པ་བཞི་ཞེས་བྱ།

ཙཏྭཱརི་སམྱཀ་པྲཧཱཎཱནི། (चत्वारि सम्यक्प्रहाणानि) ཡང་དག་སྤོང་བ་བཞི།[3]

ཙཏྭཱརི་སམྱཀྐ[4]ཧཱཎཱནི་ཞེས་བྱ་བ། ཙཏྭཱརི་(चत्वारि) ནི་བཞི། སམྱཀ་(सम्यक)ནི་ཡང་དག་པ། པྲཧཱཎ་(प्रहाण) ནི་སྤོང་བ་སྟེ། བརྩོན་འགྲུས་ཀྱིས་དགེ་བ་སྐྱེད་ཅིང་སྡིག་པ་མི་དགེ་བའི་ཆོས་རྣམས་སྤོང་བས་ན་ཡང་དག་པར་སྤོང་བ་བཞི་ཞེས་བྱ།

---

1 STEV. p.13, MVP. p.16, DS. p.25, MKBT. p.26
2 ཙཏྭཱརི་སྨྲྀཏྱུཔསྠཱན་ སྟེ།
3 STEV. omit. MVP. p.16, DS. p.26, MKBT. p.27
4 སམྱཀྐ

ཙཏྭཱ་རི་རྀདྡྷི་པཱ་དཱ་ནི། (चत्वारि ऋद्धिपादानि)

རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་རྐང་པ་བཞི།[1]

ཙཏྭཱ་རི་རྀདྡྷི་པཱ་དཱ་ནི་[2]ཞེས་བྱ་རྀདྡྷི་ནི་ (ऋद्धि) རྫུ་འཕྲུལ། པཱ་ད་ (पाद) ནི་རྐང་པ་སྟེ་ འདུན་པ་དང་སེམས་དང་བརྩོན་འགྲུས་དང་དཔྱོད་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་བཞི་ནམ་མཁའ་ལ་ འགྲོ་བ་ལ་སོགས་པའི་རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་རྟེན་དང་རྒྱུར་གྱུར་པས་ན་རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་རྐང་པ་བཞི་ ཞེས་བྱ།

པཉྩེནྡྲི་ཡཱ་ཎི། (पञ्चेन्द्रियाणि)

དབང་པོ་ལྔ།[4]

པཉྩེནྡྲི་ཡཱ་ཎི་[5]ཞེས་བྱ་བ་པཉྩ་ (पञ्च) ནི་ལྔ། ཨི་ནྡྲི་ཡ་མི་ཏི་ཨི་དི་པ་ར་མཻ་ཤྭརྻེ་ (इन्द्रियमिति, इदि–परमैश्वर्ये) ཞེས་བྱ་བ་དབང་ཆེ་བ་ལ་བྱ་བས་དད་པ་དང་། བརྩོན་འགྲུས་དང་། དྲན་པ་དང་། ཏིང་ངེ་འཛིན་དང་། ཤེས་རབ་དང་འདི་ལྔའི་དབང་གིས་སེམས་ལས་སུ་རུང་བའི་རྒྱུད་ལ་ཐར་པའི་ཆ་དང་མཐུན་པའི་དགེ་བའི་རྩ་བ་སྐྱེ་བས་ན། དགེ་བའི་རྩ་བ་སྐྱེ་བ་ལ་དབང་བའི་ཕྱིར་དབང་པོ་ལྔ་ཞེས་བྱ།

---

1 STEV. omit, MVP. p.16, DS. p.27, MKBT. p.29

2 པཱད་ སྡེ།

3 གྱུར་པའི་ གསེར།

4 STEV. 13, MVP. p.16, DS. p.27, MKBT. p.30,

5 ཡཎི་ སྡེ།

པཉྩབལཱནི། (पञ्च बलानि) སྟོབས་ལྔ།[1]

པཉྩབལཱནི་[2]ཞེས་བྱ་བ་པཉྩ་ནི་ལྔ། བལ་ནི་སྟོབས་ཏེ། དད་པ་ལ་(146) སོགས་པ་ལྔ་པོ་འདི་ཉིད་རྒྱུན་རིང་དུ་བསྒོམས་པས། མ་དད་པ་དང་། ལེ་ལོ་དང་། དྲན་པ་ཉམས་པ་དང་། གཡེང་བ་དང་། ཤེས་བཞིན་མ་ཡིན་པ་དང་། མི་མཐུན་པའི་ཕྱོགས་ལྔ་པོ་འདིས་བར་ཆད་བྱ་མི་ནུས་པས་ན་དད་པ་ལ་སོགས་པའི་མཐུ་སྐྱེས་པའི་ཕྱིར་སྟོབས་ལྔ་ཞེས་བྱ།

སཔྟབོདྷྱཾགཱནི (सप्त बोध्यंगानि)

བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ཡན་ལག་བདུན།[3]

སཔྟབོདྷྱཾགཱནི་ཞེས་བྱ་བ་སཔྟ་(सप्त)ནི་བདུན། བོདྷི་(बोधि)ནི་བྱང་ཆུབ། ཨཾག་(अंग)ནི་ཡན་ལག་སྟེ། དྲན་པ་དང་། ཆོས་རྣམ་པར་འབྱེད་པ་དང་། བརྩོན་འགྲུས་དང་། དགའ་བ་དང་། ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ་དང་། ཏིང་ངེ་འཛིན་དང་། བཏང་སྙོམས་དང་། འདི་བདུན་མཐོང་བའི་ལམ་ལ་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་བྱང་ཆུབ་པའི་རྒྱུར་གྱུར་པས་ན། བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ཡན་ལག་བདུན་ཞེས་བྱ། ཡང་རྣམ་པ་གཅིག་ཏུ་ན་བིབྷཱཥ་ལས་འབྱུང་བ་མེད་དུ་བགྲངས་པའི་གྲངས་ཀྱིས་རིམ་པ་བཞིན་བཤད་པ་ཙམ་དུ་ཟད་དེ། བྱང་ཆུབ་གསུམ་དུ་འགྲུབ་པའི་ཉེ་བའི་རྒྱུ་དེ་བདུན་ཡིན་པས་སྒོམ་པའི་ལམ་ལ་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ཡན་ལག་ཅེས་བཤད།

---

1 STEV. 13, MVP. p.16, DS. p.28, MKBT. p.30,

2 པཉྩབལ་ སྟེ།

3 STEV. 13, MVP. p.16, DS. p.28, MKBT. p.31

ཨཱརྱཱཥྚཱཾགམཱརྒཿ (आर्याष्टांगमार्गः)

འཕགས་ལམ་ཡན་ལག་བརྒྱད།[1]

ཨཱརྱཱཥྚཱཾགམཱརྒཿཞེས་བྱ་བ་ཨཱརྱཱ་ནི་འཕགས་པ། ཨཥྚཱཾ་ག་(अष्टांग)ནི་ཡན་ལག་བརྒྱད། མཱརྒཿ(मार्गः)ནི་ལམ་སྟེ། ཡང་དག་པའི་ལྟ་བ་དང་། རྟོག་པ། ངག་དང་། ལས་ཀྱི་མཐའ་དང་། འཚོ་བ་དང་། རྩོལ་བ་དང་། དྲན་པ་དང་། ཏིང་ངེ་འཛིན་དང་། འཕགས་པའི་སྒོམ་པའི་ལམ་འདི་བརྒྱད་ནི་དགྲ་བཅོམ་པའི་འབྲས་བུ་ཐོབ་པས་ན་ འཕགས་པའི་ལམ་ཡན་ལག་བརྒྱད་པ་ཞེས་བྱ། ཡང་རྣམ་པ་གཅིག་ཏུ་ན་བིབྷཱཥཱ་(विभाषा)ལས་འབྱུང་བ་འཕགས་པའི་འབྲས་བུ་དང་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་སྔོན་མ་མཐོང་བ་མཐོང་བར་བྱ་བའི་ལམ་ཡིན་པས་ན་མཐོང་བའི་ལམ་དུ་བཤད།

ཙཏྭཱརྻཔྲམཱཎཱནི། (चत्वार्यप्रमाणानि)

ཚད་མེད་པ་བཞི།[2]

ཙཏྭཱརྻཔྲམཱཎཱནི་ཞེས་ཚད་མེད་པ་བཞི་ཡིན་ཏེ། སེམས་ཅན་གྲངས་མེད་དཔག་ཏུ་མེད་པ་ལ་བྱམས་པ་དང་སྙིང་རྗེ་དང་དགའ་བ་དང་བཏང་སྙོམས་ཀྱིས་ཁྱབ་པར་སྒོམ་པས་ཚད་མེད་པ་བཞི་ཞེས་བྱ།

---

1 STEV. 14, MVP. p.17, DS. p.29, MKBT. p.32,

2 MVP. p.24, DS. p.9, འདི་ལ་ཚངས་པའི་གནས་བཞི་ཡང་ཟེར། चत्वारो-ब्रह्मविहारो

ཛྷྱཱ་ནམ་ (ध्यानम्) བསམ་གཏན།

བསམ་གཏན་དང་སྙོམས་པར་འཇུག་པ་ལ་སོགས་པའི་མིང་ལ་ཛྷྱཱ་ནམ་ཞེས་བྱ་བ་ཛྱཻ་ཙིནྟཱ་ཡཱཾ་(ध्यै-चिन्तायाम्)ཞེས་བྱ་སྟེ། སེམས་པ་ལ་བྱ། མི་རྟག་པའམ་སྟོང་པ་ལ་སོགས་པ་ལྟ་བུ་གཅིག་པོ་ལ་བསམ་པའི་གཏན་པ་བཅས་ཏེ་བསྒོམས་པས་ན་བསམ་གཏན་ཞེས་བྱ།

ཨ་ནཱ་གམྱམ་ (अनागम्यम्) མི་ལྕོགས་པ་མེད་པ།

ཨ་ནཱ་གམྱམ་[1]ཞེས་བྱ་བ་ནཱསྱཱ་གམྱ་ (नास्यागम्य)ཞེས་བྱ་བ་ནི་བསམ་གཏན་དང་པོ་ལ་སྙོམས་པར་འཇུག་པའི་སེམས་ཀྱིས་ཁམས་གསུམ་གྱི་[2]ཉོན་མོངས་པ་ཐམས་ཅད་སྤོང་མི་ནུས་པ་མེད་པས་ན་མི་ལྕོགས་པ་མེད་པ་ཞེས་བྱ།

ཛྷྱཱ་ནཱནྟ་རཿ (ध्यानान्तरः) བསམ་གཏན་ཁྱད་པར་ཅན།

ཛྷྱཱ་ནཱནྟ་རཿཞེས་བྱ་བ་ཛྷྱཱན་(ध्यान)ནི་བསམ་གཏན། ཨནྟ་རཿ(अन्तर:)བྱེ་བྲག་གམ་ཁྱད་པར་ཏེ། བསམ་གཏན་དང་པོ་རྟོག་པ་དང་བཅས་དཔྱོད་པ་དང་བཅས་པ་ཡིན་པའི་ནང་ན།[3] བསམ་གཏན་ཁྱད་པར་ཅན་ནི་རྟོག་པ་ནི་མེད་དཔྱོད་པ་ཙམ་དུ་ཟད་དེ་བྱེ་བྲག་ཏུ་

---

1 གམྱ་ ཐྱེ།

2 གྱིས་ གསེར།

3 ཡིག་འཕྲེང་འདི་ཆད། གསེར།

འཕགས་པས་ཚངས་པ་ཆེན་པོའི་གོ་འཕང་ཐོབ་པའི་ཕྱིར་བསམ་གཏན་ཁྱད་པར་ཅན་ཞེས་བྱ།

སཱམནྟཀཿ (सामन्तकः) ཉེར་བསྡོགས།

སཱམནྟཀཿཞེས་བྱ་བ་སམནྟཱད་བྷཝཏྭཱཏ་སཱམནྟཀཿ (समन्ताद् भवत्वात् सामन्तकः) ཞེས་བྱ་སྟེ། སམནྟ་(समन्त) ནི་ཉེ་བ། བྷ་ཝ་(भव) ནི་འབྱུང་བའམ་གནས་པ་ལྟ་བུ་ལ་བྱ་སྟེ། སྤྱིར་ན་བསམ་གཏན་དང་གཟུགས་མེད་པའི་སྙོམས་པར་འཇུག་པ་ལ་མཉམ་པར་གཞག་པའི་ཕྱིར་སྔར་ནས་སྦྱོམ་པའི་སེམས་ཀྱི་མིང་སྟེ། ཉེར་བསྡོགས་ཞེས་བྱའོ།།

མཽལམ་ (मौलम्) དངོས་གཞི།

མཽལམ་ཞེས་བྱ་བ། མཱུ་ལེ་བྷཝཏྭཱད་མཽལམ་ (मूले भवत्वाद् मौलम्) ཞེས་བྱ་སྟེ། མཱུ་ལ་རྩ་བའམ་གཞིའམ་དངོས། བྷཝ་ནི་འབྱུང་བའམ་གནས་པ་སྟེ་དོན་དང་སྦྱར་ན་བསམ་གཏན་དང་སྙོམས་འཇུག་པ་དངོས་ལ་བྱ་བས་དངོས་གཞི་ཞེས་བྱ།

སམཱཔཏྟིཿ (समापत्तिः) སྙོམས་པར་འཇུག་པ།

སམཱཔཏྟིཿཞེས་བྱ་བ་སེམས་དང་སེམས་ལས་བྱུང་བའི་ཚོགས་དམིགས་པ་གཅིག་ལ་འདུ་[1]ཞིང་གཉིས་མཉམ་པར་བྱེད་པའི་མིང་སྟེ་སྙོམས་པར་འཇུག་པ་ཞེས་བྱ།

---

1 འདུལ་ གསེར།

སམཱདྷིཿ (समाधिः) ཏིང་ངེ་འཛིན།

སམཱདྷིཿཞེས་སམཱདྷཱིཡཏེ་ཨནེན་ (समाधीयते अनेन [समाधिः]) ཞེས་བྱ་སྟེ། ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་མཐུས་སེམས་དང་སེམས་ལས་བྱུང་བའི་རྒྱུད་དམིགས་པ་གཅིག་ལ་སྡུད་ཅིང་མི་གཡོ་བར་ཏིང་ངེ་འཛིན་འཛོག་པས་ན་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཞེས་བྱ།

ནིརོདྷསམཱཔཏྟིཿ (निरोधसमापत्तिः) འགོག་པའི་སྙོམས་འཇུག

ནིརོདྷསམཱཔཏྟིཿཞེས་བྱ་བ་འདུ་ཤེས་དང་ཚོར་བ་འགོག་ཅིང་ལུས་རྡོ་རྗེ་ལ་སོགས་པ་ཅིས་ཀྱང་མི་ཤིགས་པར་འགྱུར་བ་ཆེན་པོ་རྣམས་མཐུན་པར་སྒྲུབ་པ་ལ་ཡང་བྱ། ཞི་བ་ལ་གནས་པར་འཇུག་པའི་སེམས་ཀྱིས་ཚོར་བ་དང་འདུ་ཤེས་འགོག་པ་ལ་སྙོམས་[1]པར་འཇུག་པ་ལ་ཡང་བྱ་བས་ན་འགོག་པའི་སྙོམས་པར་འཇུག་པ་ཞེས་བྱ།

ཨསཾཛྙི་སམཱཔཏྟིཿ (असंज्ञिसमापत्तिः) འདུ་ཤེས་མེད་པའི་སྙོམས་འཇུག

ཨསཾཛྙི་སམཱཔཏྟིཿ[2]ཞེས་བྱ་བ་འདུ་ཤེས་མེད་པའི་སེམས་ཀྱིས་སྙོམས་པར་འཇུག་པ་ཡིན་པས་ན་འདུ་ཤེས་མེད་པའི་སྙོམས་པར་འཇུག་པ་ཞེས་ཀྱང་བྱ། ཡང་གཅིག་ཏུ་ན་སྙོམས

---

1 འགོག་པ་སྙོམས་པར་ སྣེ།

2 ཨསཾཛྙ་སམཱཔཏྟི་ སྣེ།

པར་འཇུག་པ་དེ་འདུ་ཤེས་མེད་པས་ན་[1]འདུ་ཤེས་མེད་པའི་སྙོམས་པའི་འཇུག་པ་ཞེས་བྱ།

ཨཥྚཽ་བི་མོཀྵཱཿ (अष्टौ विमोक्षाः) རྣམ་པར་ཐར་པ་བརྒྱད།[2]

ཨཥྚཽ་བི་མོཀྵཱཿཞེས་བྱ་བ་གཟུགས་ཅན་གྱིས་གཟུགས་མཐོང་ངོ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་མི་སྡུག་པ་[3]སྒོམ་པ་ལ་(147)སོགས་པས་གཟུགས་ལས་སྐྱོ་ཞིང་ཆགས་པ་ལས་གྲོལ་བར་བྱེད་པས་ན་རྣམ་པར་ཐར་པ་བརྒྱད་ཅེས་བྱ།

ཨཥྚཱབྷིབྷྭཱཡཏནཱནི། (अष्टाभिभ्वायतनानि) ཟིལ་གྱིས་གནོན་པའི་སྐྱེ་མཆེད་བརྒྱད།[4]

ཨཥྚཱབྷིབྷྭཱཡཏནཱནི་[5]ཞེས་བྱ་བ་ནང་གཟུགས་སུ་འདུ་ཤེས་པས་ཕྱི་རོལ་གྱི་གཟུགས་ཁ་དོག་བཟང་པོ་དང་། ངན་པ་ལ་སོགས་པ་མཐོང་ནས་གཟུགས་དེ་དག་ཟིལ་གྱིས་མནན་ཏེ་ཤེས་པར་བྱེད་པས་ན་ཟིལ་གྱིས་གནོན་པའི་སྐྱེ་མཆེད་བརྒྱད་ཅེས་བྱ།

---

1 འཇུག་པ་དེ་འདུ་ཤེས་མེད་པའི་… གསེར།

2 MVP, p.24, DS-23, STEV omit, MKBT-62

3 མི་སྡུག་པར་ གསེར།

4 MVP-25

5 ཨཥྚཱབྷིབྷྭཱཡཏན་ སྣེ།

དཤ་ཀྲྀཏྶྣཱཡཏནཱནི། (दश कृत्स्नायतनानि) ཟད་པར་གྱི་སྐྱེ་མཆེད་བཅུ།[1]

དཤཀྲྀཏྶྣཱཡཏན་ཞེས་བྱ་བ་ཕྱོགས་བཅུ་མ་ལུས་པར་ས་ལ་སོགས་པར་མོས་ཤིང་ཡིད་ལ་བྱེད་པའི་བསམ་གཏན་གྱི་མིང་སྟེ། ཟད་པར་གྱི་སྐྱེ་མཆེད་བཅུ་ཞེས་བྱ།

ནཝཱནུཔཱུརྦཝིཧཱརསམཱཔཏྟིཿ (नवानुपूर्वविहारसमापत्तिः)
མཐར་གནས་སྙོམས་འཇུག་དགུ

ནཝཱནུཔཱུརྦཝིཧཱརསམཱཔཏྟིཿཞེས་བྱ་བ། བསམ་གཏན་བཞི་དང་། གཟུགས་མེད་པའི་སྙོམས་པར་འཇུག་པ་བཞི་དང་། འགོག་པའི་སྙོམས་པར་འཇུག་པ་དང་དགུ་ལ་མཐར་གྱིས་གནས་ཤིང་འཇུག་པའི་མིང་སྟེ། མཐར་གྱིས་གནས་པའི་སྙོམས་པར་འཇུག་པ་དགུ་ཞེས་བྱ།

རྣམ་པར་ཐར་པའི་སྒོ་དང་གཟུངས་དང་མངོན་པར་ཤེས་པའི་མིང་ལ།[2]
ཏྲཱིཎི་ཝིམོཀྵམུཁཱནི་ (त्रीणि विमोक्षमुखानि)
རྣམ་པར་ཐར་པའི་སྒོ་གསུམ།

ཏྲཱིཎི་ཝིམོཀྵམུཁཱནི་ཞེས་བྱ་བ་རྣམ་པར་ཐར་པའི་སྒོ་གསུམ་ཡིན་ཏེ། སྟོང་པ་ཉིད་དང་།

1 MVP-26, DS-42
2 MVP-26, DS-42

མཚན་མ་མེད་པ་དང་། སྨོན་པ་མེད་པ་གསུམ་གྱིས་[1]སྒོ་ངན་ལས་འདའ་བར་འགྱུར་ཞིང་འཁོར་བ་ལས་ཐར་པའི་སྒོ་ཡིན་པས་ན་རྣམ་པར་ཐར་པའི་སྒོ་གསུམ་ཞེས་བྱ།

དྷཱ་ར་ཎཱི། (धारणी) གཟུངས།

དྷཱ་ར་ཎཱི་ཞེས་བྱ་བ་གཟུངས་ཡིན་ཏེ། དྲན་པ་དང་ཤེས་བཞིན་གྱིས་ཆོས་ཀྱི་ཚིག་དང་དོན་མི་བརྗེད་པར་འཛིན་པས་ན་གཟུངས་ཞེས་བྱ།

ཥ་ཌ་བྷི་ཛྙཱཿ (षडभिज्ञाः) མངོན་པར་ཤེས་པ་དྲུག[2]

ཥ་ཌ་བྷི་ཛྙཱ་ཞེས་བྱ་བ་མངོན་པར་ཤེས་པ་དྲུག་ཡིན་ཏེ། ཨ་བྷི་ནི་ཨ་བྷི་ཏ་སྟེ་མངོན་པ། ཛྙཱ་ནི་ཤེས་པ་ལ་བྱ་སྟེ། ལྷའི་མིག་དང་། ལྷའི་རྣ་བ་དང་། ཕ་རོལ་གྱི་སེམས་ཤེས་པ་དང་། སྔོན་གྱི་གནས་རྗེས་སུ་དྲན་པའི་ཤེས་པ་དང་། རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་བྱ་བ་ཤེས་པ་དང་། ཟག་པ་ཟད་པ་ཤེས་པ་དང་དྲུག་མངོན་སུམ་དུ་མཛད་པས་ན་མངོན་པར་ཤེས་པ་དྲུག་ཅེས་བྱ།།

སྟོང་པ་ཉིད་བཅོ་བརྒྱད།[3]

ཨ་དྷྱཱཏྨ་ཤཱུ་ནྱ་ཏཱ། (अध्यात्मशून्यता) ནང་སྟོང་པ་ཉིད།

སྟོང་ཉིད་བཅོ་བརྒྱད་ལ། ཨ་དྷྱཱཏྨ་ཤཱུ་ནྱ་ཏཱ་ཞེས་བྱ་བ་ཨ་དྷྱཱཏྨ་(अध्यात्म) ནི་ནང་། ཤཱུ་ནྱ་ཏཱ་(शून्यता) ནི་སྟོང་པ་ཉིད་ཡིན་ཏེ། ནང་གི་ཆོས་མིག་དང་རྣ་བ་དང་སྣ་དང་ལྕེ་དང་ལུས་

---

1 གསུམ་སྒྲ་ངན་ གསེར།

2 MVP-4, ཅུང་ཟད་མི་འདྲ་བ་འདུག DS-10 འདིའི་ནང་ལྔ་ལས་དྲངས་མི་འདུག

3 MVP-15

དང་ཡིད་རྣམས་ཐེར་ཟུག་ཏུ་གནས་པའང་མ་ཡིན་འཇིག་པར་འགྱུར་བའང་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དོན་དམ་པར་ན་མིག་ལ་སོགས་པ་ལ་དངོས་པོ་མེད་པས་ན་ནང་སྟོང་པ་ཉིད་ཅེས་བྱ།

བཧིརྡྷཱཤཱུནྱཏཱ། (बहिर्धाशून्यता) ཕྱི་སྟོང་པ་ཉིད།

བཧིརྡྷཱཤཱུནྱཏཱ་ཞེས་བྱ་བ་ཕྱི་སྟོང་པ་ཉིད་ཅེས་བྱ་བ་ཡིན་ཏེ། ཕྱིའི་ཆོས་གཟུགས་དང་། སྒྲ་དང་། དྲི་དང་། རོ་དང་། རེག་བྱ་དང་། ཆོས་རྣམས་ཐེར་ཟུག་ཏུ་གནས་པའང་མ་ཡིན། འཇིག་པར་འགྱུར་བ་ཡང་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དོན་དམ་པར་ན་གཟུགས་ལ་སོགས་པ་ལ་དངོས་པོ་མེད་པས་ན་ཕྱི་སྟོང་པ་ཉིད་ཅེས་བྱ།

ཨདྷྱཱཏྨབཧིརྡྷཱཤཱུནྱཏཱ། (अध्यात्मबहिर्धाशून्यता) ཕྱི་ནང་སྟོང་པ་ཉིད།

ཨདྷྱཱཏྨབཧིརྡྷཱཤཱུནྱཏཱ་ཞེས་བྱ་བ་ཕྱི་ནང་སྟོང་པ་ཉིད་ཡིན་ཏེ། ཕྱི་ནང་གི་སྐྱེ་མཆེད་བཅུ་གཉིས་དོན་དམ་པར་ན་གཟུང་བ་དང་འཛིན་པ་གཉིས་ཀ་མེད་དེ། ཡུལ་དང་ཡུལ་ཅན་གྱི་ཚུལ་དང་བྲལ་བས་ན་ཕྱི་ནང་སྟོང་པ་ཉིད་ཅེས་བྱ།

ཤཱུནྱཏཱཤཱུནྱཏཱ (शून्यताशून्यता) སྟོང་པ་ཉིད་སྟོང་པ་ཉིད།

ཤཱུནྱཏཱཤཱུནྱཏཱ་ཞེས་བྱ་བ་སྟོང་པ་ཉིད་སྟོང་པ་ཉིད་ཡིན་ཏེ། ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་སྟོང་པ་ཉིད་སྟོང་པ་སྟེ། གཞན་གྱིས་སྟོང་པར་བྱར་མེད་པས་ན་སྟོང་པ་ཉིད་སྟོང་པ་ཉིད་ཅེས་བྱ།།

མཧཱ་ཤཱུནྱ་ཏཱ། (महाशून्यता) ཆེན་པོ་སྟོང་པ་ཉིད།

མཧཱ་ཤཱུནྱ་ཏཱ་ཞེས་བྱ་བ་ཆེན་པོ་སྟོང་པ་ཉིད་ཡིན་ཏེ། སྣོད་ཀྱི་འཇིག་རྟེན་པའི་དཀྱིལ་འཁོར་ཆེན་པོ་ཕྱོགས་བཅུར་སྟོང་པས་ན་ཆེན་པོ་སྟོང་པ་ཉིད་ཅེས་བྱ།

པ་ར་མཱརྠ་ཤཱུནྱ་ཏཱ། (परमार्थशून्यता)
དོན་དམ་སྟོང་པ་ཉིད།

པ་ར་མཱརྠ་ཤཱུནྱ་ཏཱ་ཞེས་བྱ་བ་དོན་དམ་པ་སྟོང་པ་ཉིད་ཡིན་ཏེ། དོན་དམ་པའི་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ལ་བྱ། དངོས་པོར་གཟུང་དུ་རུང་བ་མེད་པས་ན་དོན་དམ་པ་སྟོང་པ་ཉིད་ལ་ཡང་སྟོང་པ་ཉིད་ཅེས་བྱ།[1]

སཾ་སྐྲི་ཏ་ཤཱུནྱ་ཏཱ། (संस्कृतशून्यता)
འདུས་བྱས་སྟོང་པ་ཉིད།

སཾ་སྐྲི་ཏ་ཤཱུནྱ་ཏཱ་ཞེས་བྱ་བ་འདུས་བྱས་སྟོང་པ་ཉིད་ཅེས་བྱ་བ་ཡིན་ཏེ། འདུས་བྱས་ནི་ཁམས་གསུམ་དུ་གཏོགས་སོ་ཅོག་ལ་བྱ། ཁམས་གསུམ་དུ་གཏོགས་པ་ཡང་སྒྱུ་མ་དང་འདྲ་སྟེ། སྐྱེ་བ་དང་གནས་པ་དང་འགག་པ་དང་བྲལ་ཞིང་སྟོང་པས་ན་འདུས་བྱས་སྟོང་པ་ཉིད་ཅེས་བྱ།

1 དོན་དམ་པ་ཉིད་ལ་ཡང་སྟོང་པ་ཉིད་ཅེས་བྱ། ཞེ།

ཨསཾསྐྲྀཏཤཱུནྱཏཱ། (असंस्कृतशून्यता) འདུས་མ་བྱས་སྟོང་པ་ཉིད།

ཨསཾསྐྲྀཏཤཱུནྱཏཱ་ཞེས་བྱ་བ་འདུས་མ་བྱས་སྟོང་པ་ཉིད་ཡིན་ཏེ། འདུས་མ་བྱས་ནི་ནམ་མཁའ་དང་དེ་བཞིན་ཉིད་དང་འགོག་པ་རྣམ་པ་གཉིས་རྒྱུ་དང་རྐྱེན་གྱིས་གྲུབ་པ་མ་ཡིན་པ་འདུས་མ་བྱས་ནི་གཞི་[1]རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པས་ན་འདུས་མ་བྱས་སྟོང་པ་ཉིད་ཅེས་བྱ།

ཨཏྱནྟཤཱུནྱཏཱ། (अत्यन्तशून्यता) མཐའ་ལས་འདས་པ་སྟོང་པ་ཉིད།

ཨཏྱནྟཤཱུནྱཏཱ་ཞེས་བྱ་བ་མཐའ་ལས་འདས་པ་སྟོང་པ་ཉིད་ཡིན་ཏེ། རྟག་པ་དང་ཆད་པ་དང་ཡོད་པ་[2]དང་མེད་པ་ལ་སོགས་པའི་མཐའ་དང་བྲལ་བས་ན་མཐའ་ལས་འདས་པ་སྟོང་པ་ཉིད་ཅེས་བྱ།

ཨནབརཱགྲཤཱུནྱཏཱ། (अनवराग्रशून्यता) ཐོག་མ་དང་མཐའ་མ་མེད་པ་སྟོང་པ་ཉིད།

ཨནབརཱགྲཤཱུནྱཏཱ་[3]ཞེས་བྱ་བ་ཐོག་མ་དང་ཐ་མ་མེད་པ་སྟོང་པ་ཉིད་ཡིན་ཏེ། འཁོར་བ་ཐོག་མ་དང་ཐ་མ་མེད་པ་ལ་དབུས་ཀྱང་སྟོང་པས་ཐོག་མ་དང་ཐ་མ་མེད་པ་སྟོང་པ་ཉིད་ཅེས་བྱ།

---

1 བཞི་ གསེར།

2 ཆད་པ་དང་མེད་པ་ལ་་་ གསེར།

3 ཨནཱབརཱགྲཤཱུནྱཏ་ སྣ།

ཨནབཀཱརཤཱུནྱཏཱ། (अनवकारशून्यता) དོར་བ་མེད་པ་སྟོང་པ་ཉིད།

ཨནབཀཱརཤཱུནྱཏཱ་ཞེས་བྱ་བ་ཨབཀཱརཎ་(अवकरण) ནི་དོར་བ་སྟེ་དོར་བ་མེད་པས་ན་ཨནབཀཱར་ཞེས་བྱ་སྟེ། བུམ་པའི་ནང་དུ་ཆུ་(148)བླུགས་པ་ལས་ཆུ་བོ་ནས་སྟོང་པར་གྱུར་པ་ལྟ་བུ་མ་ཡིན་གྱིས། ཆོས་ཐམས་ཅད་ཡེ་ནས་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་སྟེ། དོར་ཞིང་བསལ་བ་མེད་པས་ན་དོར་བ་མེད་པ་སྟོང་པ་ཉིད་ཅེས་བྱ།

པྲཀྲྀཏིཤཱུནྱཏཱ། (प्रकृतिशून्यता) རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པ་ཉིད།

པྲཀྲྀཏིཤཱུནྱཏཱ་[1]ཞེས་བྱ་བ་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པ་ཉིད་དེ་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཉན་ཐོས་དང་རང་སངས་རྒྱས་དང་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་ཀྱང་མ་མཛད་[2]དེ། རང་བཞིན་གྱིས་འདུས་བྱས་ཀྱང་མ་ཡིན། འདུས་མ་བྱས་ཀྱང་མ་ཡིན་པས་ན་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པ་ཉིད་ཅེས་བྱ།

སརྦདྷརྨཤཱུནྱཏཱ། (सर्वधर्मशून्यता) ཆོས་ཐམས་ཅད་སྟོང་པ་ཉིད།

སརྦདྷརྨཤཱུནྱཏཱ་ཞེས་བྱ་བ་ཆོས་ཐམས་ཅད་སྟོང་པ་ཉིད་ཡིན་ཏེ། ཆོས་ཐམས་ཅད་ཅེས་བྱ་བ་ནི་ཕུང་པོ་དང་ཁམས་དང་སྐྱེ་མཆེད་ལ་སོགས་པ་འདུས་བྱས་དང་འདུས་མ་བྱས་ཀྱི་ཆོས་ཐམས་ཅད་ལ་བྱ། དེ་ཐམས་ཅད་སྟོང་པས་ན་ཆོས་ཐམས་ཅད་སྟོང་པ་ཉིད་ཅེས་བྱ།

---

1 པྲཀྲྀཏཤཱུནྱཏཱ་ སྡེ།

2 ཀྱང་མཛད་ སྡེ།

སྭལཀྵཎཤཱུནྱཏཱ། (स्वलक्षणशून्यता) རང་གི་མཚན་ཉིད་སྟོང་པ་ཉིད།

སྭལཀྵཎཤཱུནྱཏཱ་ཞེས་བྱ་བ་རང་གི་མཚན་ཉིད་སྟོང་པ་ཉིད་ཡིན་ཏེ། རང་གི་མཚན་ཉིད་ནི་
གཟུགས་སུ་རུང་བས་ན་གཟུགས་སྦྱོང་བའི་མཚན་ཉིད་པས་ན་ཚོར་བ། མཚན་མར་
འཛིན་པས་ན་འདུ་ཤེས་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ཆོས་སོ་སོ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀུན་
བཏགས་པ་ཙམ་དུ་ཟད་དེ་ཡོངས་སུ་གྲུབ་པ་མེད་པས་ན་རང་གི་མཚན་ཉིད་[1]སྟོང་པ་ཉིད་
ཅེས་བྱ།

ཨནུཔལམྦྷཤཱུནྱཏཱ། (अनुपलम्भशून्यता) མི་དམིགས་པ་སྟོང་པ་ཉིད།

ཨནུཔལམྦྷཤཱུནྱཏཱ་ཞེས་བྱ་བ་མི་དམིགས་པ་སྟོང་པ་ཉིད་ཡིན་ཏེ། འདས་པ་དང་མ་
འོངས་པ་དང་ད་ལྟར་གྱི་ཆོས་དུས་[2]གསུམ་དུ་གཏོགས་པའི་རྣམ་པ་[3]དམིགས་སུ་མེད་པ་
ལ་ཡང་དངོས་པོ་གུད་ན་མེད་པས་ན་མི་དམིགས་པ་སྟོང་པ་ཉིད་ཅེས་བྱ།

ཨབྷཱབཤཱུནྱཏཱ། (अभावशून्यता) དངོས་པོ་མེད་པ་སྟོང་པ་ཉིད།

ཨབྷཱབཤཱུནྱཏཱ་ཞེས་བྱ་བ་དངོས་པོ་མེད་པ་སྟོང་པ་ཉིད་ཡིན་ཏེ། དངོས་པོ་མེད་པ་ལས་
ཡང་དངོས་པོར་གཟུང་དུ་རུང་བའི་རང་བཞིན་མེད་པས་ན་དངོས་པོ་མེད་པ་སྟོང་པ་ཉིད་
ཅེས་བྱ།

---

1 པས་ན་མཚན་ཉིད་···· གསེར།

2 ད་ལྟར་གྱི་དུས་··· གསེར།

3 རྣལ་འབྱོར་ གསེར།

སྭབྷཱབཤཱུནྱཏཱ། (स्वभावशून्यता)
ངོ་བོ་ཉིད་སྟོང་པ་ཉིད།

སྭབྷཱབཤཱུནྱཏཱ་ཞེས་བྱ་བ་ངོ་བོ་ཉིད་སྟོང་པ་ཉིད་ཡིན་ཏེ། འདུ་འཕྲོད་ལས་བྱུང་བའི་ཆོས་རྣམས་རང་དབང་དུ་མི་སྐྱེ་ཏེ། རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་ཏེ་འབྱུང་བ་ཡིན་པས་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པའི་ཕྱིར་ངོ་བོ་ཉིད་སྟོང་པ་ཉིད་ཅེས་བྱ།

ཨབྷཱབསྭབྷཱབཤཱུནྱཏཱ། (अभावस्वभावशून्यता)
དངོས་པོ་མེད་པ་ངོ་བོ་ཉིད་སྟོང་པ་ཉིད།

ཨབྷཱབསྭབྷཱབཤཱུནྱཏཱ་ཞེས་བྱ་བ་དངོས་པོ་མེད་པ་ངོ་བོ་ཉིད་སྟོང་པ་ཉིད་ཡིན་ཏེ། དངོས་པོ་མེད་པར་རྟོགས་པའི་མཐོང་བ་དང་ཤེས་པ་ནི་དངོས་པོ་མེད་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་ཅེས་བྱ། མཐོང་བ་དང་ཤེས་པ་འདི་གཉིས་ཀ་ཡང་མཐོང་བས་ཀྱང་མ་བྱུས་ཤེས་པས་ཀྱང་མ་བྱས་ཏེ་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པའི་ཕྱིར་དངོས་པོ་མེད་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་སྟོང་པ་ཉིད་ཅེས་བྱ།།

ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་ལ་སོགས་པའི་མིང་།[1]
ཤམཐཿ (शमथः) ཞི་གནས།

ཤམཐཿ ཞེས་བྱ་བ་ཤམེབསཏཱིཏི་ཤམཐཿ[2] (शमे वसतीति शमः) ཞེས་བྱ་སྟེ། ཤམ་ནི་ཞི་བ་དང་། ཐ་ནི་གནས་པ་སྟེ། གཟུགས་ལ་སོགས་པ་ཡུལ་གྱིས་སེམས་གཡེང་བ་ཞི་

1 MVP-29

2 ཤམེབསྟིཏི་ཤམསྠ་ སྟེ།

བར་བྱས་ནས་བསམ་གཏན་གང་སྒོམ་པ་དེ་ལ་སེམས་རྩེ་གཅིག་ཏུ་ཁྱུགས་པའི་མིང་ཡིན་པས་ན་ཞི་གནས་ཞེས་བྱ།

བི་པ་ཤྱ་ན (विपश्यना) ལྷག་མཐོང་།

བི་པ་ཤྱ་ན་ཞེས་བྱ་བ་བི་ནི་བིཤེ་ཥ་སྟེ། ཁྱད་པར་རམ་ལྷག་པ། པ་ཤྱ་ནི་མཐོང་བའམ་ལྟ་བ་ལ་བྱ། སྤྱིར་ན་ཤེས་རབ་ཀྱིས་དངོས་པོའི་རང་བཞིན་ལྷག་པར་རྟོགས་པའི་རང་བཞིན་ཏེ[1]ལྷག་མཐོང་ཞེས་བྱ།

ཡོ་གཿ (योगः) རྣལ་འབྱོར།

ཡོ་གཿཞེས་བྱ་བ་ཡུ་ཛིར་ཡོ་གེ་(युजिर् योगे)[2]ཞེས་བྱ་སྟེ། ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་ཟུང་དུ་འབྲེལ་བའི་བསམ་གཏན་གྱི་མིང་སྟེ་རྣལ་འབྱོར་ཞེས་བྱ།

ཡོ་ནི་ཤོ་མ་ན་སྐཱ་རཿ (योनिशोमनस्कारः) ཚུལ་བཞིན་ཡིད་ལ་བྱེད་པ།

ཡོ་ནི་ཤོ་མ་ན་སྐཱ་རཿཞེས་བྱ་བ་ཡོ་ནི་ཨུ་པཱ་ཡ་(उपाय)སྟེ་ཐབས་སམ་རྒྱུད་ལ་བྱ། ཤ་ནི་ཤཾ་ས་ཏི་(शंसति) ཞེས་བྱ་སྟེ། ཐབས་དང་ཚུལ་དེ་ཉིད་ལ་སྤྱོད་ཅིང་སྟོན་པ་ལ་བྱ་སྟེ། སྤྱིར་ན་མི་སྡུག་པ་སྒོམ་པས་འདོད་ཆགས་གཞིལ་བ་དང་། རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བ་འབྱུང་བ་སྒོམ་པས་

1 རང་བཞིན་ལྷག་པར་རྟོགས་པའི་མིག་ཡིན་པས་ན···· གསེར།

2 कलापव्याकरण–६:७, पृ: ८८ ति० सँ०

གཏི་མུག་སྤངས་པ་ལ་སོགས་པ་སྟེ། ཐབས་ཚུལ་བཞིན་དུ་སྒོམ་པའི་མིང་ཡིན་པས་ན་ཚུལ་བཞིན་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཞེས་བྱ།

འཕགས་པའི་བདེན་པ་བཞི་རྣམ་པ་བཅུ་དྲུག་ཏུ་ཕྱེ་བ་ལ་སོགས་པའི་མིང་།[1]

ཙཏུརཱརྻསཏྱཱནི་ (चतुरार्यसत्यानि) འཕགས་པའི་བདེན་པ་བཞི།

ཙཏུརཱརྻསཏྱཱནི་ཞེས་བྱ་བ་ཙཏུར་(चतुर) ནི་བཞི། ཨཱརྻ་(आर्य) ནི་འཕགས་པ། སཏྱ་(सत्य) ནི་བདེན་པ་སྟེ་སྡུག་བསྔལ་དང་ཀུན་འབྱུང་དང་འགོག་པ་དང་ལམ་བཞི་ཇི་ལྟར་འཕགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་བདེན་པར་གཟིགས་པ་དེ་བཞིན་དུ་སོ་སོའི་སྐྱེ་བོ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་དང་བཅས་པས་བདེན་པར་མི་མཐོང་བས་ན་འཕགས་པའི་བདེན་པ་བཞི་ཞེས་བྱ།

དུཿཁསཏྱམ། (दुःखसत्यम्) སྡུག་བསྔལ་བདེན་པ།

དུཿཁསཏྱམ་ཞེས་པ་སྡུག་བསྔལ་གྱི་བདེན་པ་སྟེ། ཟག་པ་དང་བཅས་པའི་འདུ་བྱེད་ལ་ཡིད་དུ་འོང་བ་རྣམས་ནི་འགྱུར་བའི་སྡུག་བསྔལ་གྱིས་སྡུག་བསྔལ་བར་འགྱུར། ཡིད་དུ་མི་འོང་བ་རྣམས་ནི་སྡུག་བསྔལ་གྱིས་སྡུག་བསྔལ་བར་འགྱུར་ལ། དེ་ལས་མ་གཏོགས་པའི་ཆོས་གཞན་འདུ་བྱེད་ཀྱི་སྡུག་བསྔལ་གྱིས་སྡུག་བསྔལ་བར་འགྱུར་ཏེ། ཕུང་པོ་ལྔ་སྡུག་བསྔལ་གསུམ་དང་ལྡན་པས་ན་སྡུག་བསྔལ་གྱི་བདེན་པ་ཞེས་བྱ།

---

1 MVP-19, DS-66

སམུདཡསཏྱམ། (समुदयसत्यम्) ཀུན་འབྱུང་བདེན་པ།

སམུདཡ་(སཏྱམ)ཞེས་བྱ་བ་སམུདེཏྱསྨཱད་ཀརྨཀླེཤལཀྵཎཱཏ་[1](समुदेत्यस्मात् कर्मक्लेश-लक्षणात् इति समुदयः) ཅེས་འབྱུང་བས་ན་ལས་དང་ཉོན་མོངས་(149)པའི་མཚན་ཉིད་དེ་དག་ལས་སྡུག་བསྔལ་འབྱུང་བ་ལ་བྱ་སྟེ། དེ་ལས་ཉོན་མོངས་པ་ནི་སྲིད་པ་གསུམ་དུ་སླར་སྐྱེ་ཞིང་འབྱུང་བར་འདོད་པའི་འདོད་ཆགས་ལ་སོགས་པ་ལ་བྱ་སྟེ། ལས་ནི་མི་དགེ་བ་དང་དགེ་བ་ཟག་པ་དང་བཅས་པ་ལ་བྱ་སྟེ། ཀུན་འབྱུང་བ་ཞེས་བྱ་སྟེ།

ནིརོདྷ (སཏྱམ) (निरोधसत्यम्) འགོག་པ[འི་བདེན་པ།]

ནིརོདྷ་(སཏྱམ)ཞེས་བྱ་བ་ནིརུདྷྱནྟེཨསྨིནསརྦཀླེཤཱཨིཏི་[2](निरुध्यन्तेऽस्मिन् सर्वक्लेशा इति) ཞེས་འབྱུང་བས་འགོག་པ་ཐོབ་པས་ཉོན་མོངས་པ་ཐམས་ཅད་འགག་པའི་ཕྱིར་འགོག་པ་ཞེས་བྱ།

མཱརྒ(སཏྱམ)(मार्गसत्यम्) ལམ་བདེན།

མཱརྒ་(སཏྱམ)ཞེས་བྱ་བ་མཱརྒཡནྟིཨནེནནིརོདྷམིཏི་ (मार्गयन्ति अनेन निरोधमिति) ཞེས་འབྱུང་སྟེ། ལམ་དེས་འགོག་པ་ཚོལ་བའམ་མཚོན་པའམ་དམིགས་པའམ་འཐོབ་པར་འགྱུར་བ་ལ་བྱ་སྟེ་ལམ་ཞེས་བྱ།

---

1 སམུདཡཏྱསྨཱདཀརྨཀླེཤལཀྵཎ་ ཐེ།

2 ནིརོདྷནྟེཨསྨིནསརྦཀླེཤཱཨིཏི ཐེ།

ཨནིཏྱམ། (अनित्यम्) མི་རྟག་པ།

ཨནིཏྱཾ་ཞེས་བྱ་བ་པྲཏྱཡེའདྷཱིནཏྭཱད་ཨནིཏྱམ་[1] (प्रत्ययेऽधीनत्वाद् अनित्यम्) ཞེས་འབྱུང་སྟེ། རྐྱེན་ལ་རག་ལས་པའི་ཕྱིར་མི་རྟག་པ་སྟེ། རྐྱེན་ཚོགས་ན་ནི་འབྱུང་ལ་རྐྱེན་དང་བྲལ་ན་ནི་འགག་སྟེ་རང་དབང་མེད་པས་ན་མི་རྟག་པ་ཞེས་བྱ།

དུཿཁམ། (दुःखम्) སྡུག་བསྔལ།

དུཿཁཾ་ཞེས་བྱ་བ་དོན་དུ་ན་པཱིཌཱརྠཀཏྭཱད་ (पीडार्थकत्वाद्) ཅེས་འབྱུང་སྟེ། གནོད་པའི་ཕྱིར་སྡུག་བསྔལ་བ་ཞེས་བྱ་སྟེ།

ཤཱུནྱམ། (शून्यम्) སྟོང་པ།

ཤཱུནྱ་ཞེས་བྱ་བ་ཨཱཏྨཱཏྨཱིཡདྲྀཥྚིཝིཔཀྵེཎ་ཤཱུནྱཏཱ[2] (आत्मात्मीयदृष्टिविपक्षेण शून्यता) ཞེས་འབྱུང་སྟེ།བདག་གིར་ལྟ་བའི་གཉེན་པོ་ཡིན་ཏེ། བདག་གི་མེད་ཅིང་སྟོང་པས་ན་སྟོང་པ་ཞེས་བྱ།

ཨནཱཏྨམ་ (अनात्मम्) བདག་མེད།

ཨནཱཏྨཾ་ཞེས་བྱ་བ་ཨཱཏྨཾ་ཞེས་བྱ་བ་ཨཱཏྨདྲྀཥྚིཝིཔཀྵེཎཨནཱཏྨ་[3] (आत्मदृष्टिविपक्षेण

---

1 པྲཏྱཡཱནདྷཱིནཏྭཱད་ཨནིཏྱ་ སྟེ།

2 ཨཱཏྨཱཏྨཱིཡདྲྀཥྚི་ཝིཔཀྵཨནཱཏྨ་ སྟེ།

3 ནཻརཱཏྨྱཨསྨིནསཔཀྵཨཻཏི སྟེ།

अनात्मम्) ཞེས་འབྱུང་སྟེ། བདག་ཏུ་ལྟ་བའི་གཉེན་པོ་ཡིན་ཏེ། མུ་སྟེགས་ཅན་གྱིས་བརྟགས་པའི་བདག་དང་སེམས་ཅན་ལ་སོགས་པ་མེད་པས་བདག་མེད་པ་ཞེས་བྱ།

ཧེཏུཿ (हेतुः) རྒྱུ།

ཧེཏུཿཞེས་བྱ་བ་ཧེཏུབཱིཛདྷརྨཡོགེན་[1] (हेतुर्बीजधर्मयोगेन) ཞེས་འབྱུང་བས་ས་བོན་གྱི་ཆོས་ཀྱི་ཚུལ་གྱིས་ཕུང་པོ་ལྔའི་རྒྱུར་གྱུར་པས་ན་རྒྱུ་ཞེས་བྱ།

སམུདཡཿ (समुदयः) ཀུན་འབྱུང་།

སམུདཡ་ཞེས་བྱ་བ་པྲཱདུརྦྷཱབཡོགེན་[2] (प्रादुर्भावयोगेन) ཞེས་འབྱུང་བས་ཚུལ་གྱིས་[3]ཀུན་འབྱུང་བ་ཞེས་བྱ།

པྲབྷབཿ (प्रभवः) རབ་ཏུ་སྐྱེ་བ།

པྲབྷབཿཞེས་བྱ་བ་སཾབནྡྷཡོགེན་ (संबन्धयोगेन) ཞེས་འབྱུང་སྟེ། འབྲེལ་བའི་ཚུལ་གྱིས་རྒྱུ་ཡིན་ནོ་ཞེས་འབྱུང་བས་རྒྱུ་དང་འབྲས་བུ་འབྲེལ་བར་སྐྱེ་བའི་ཕྱིར་རབ་ཏུ་སྐྱེ་བ་ཞེས་བྱ།

---

1 ཧེཏུབིཛདྷརྨཡོགེན་ སྣེ།

2 པྲདབཡོགེན་ སྣེ།

3 ཞེས་འབྱུང་བས་འབྱུང་བའི་ཚུལ་གྱིས་ གསེར་

པྲཏྱཡཿ (प्रत्ययः) རྐྱེན།

པྲཏྱཡ་ཞེས་བྱ་བ་ཨབྷིནིཥྤཱདནཱརྠེན་པྲཏྱཡཿ[1](अभिनिष्पादनार्थेन प्रत्ययः) ཞེས་འབྱུང་བས་མངོན་པར་གྲུབ་པར་བྱེད་པའི་དོན་གྱིས་[2]རྐྱེན་ཞེས་བྱ་སྟེ། དཔེར་ན་འཛེ་བ་དང་དབྱུ་གུ་དང་འཁོར་ལོ་དང་སྲད་བུ་དང་ཆུ་རྣམས་ཚོགས་པ་ལས་བུམ་པར་འགྲུབ་པར་འགྱུར་བ་དང་འདྲ་བས་ན་རྐྱེན་ཞེས་བྱ།

ནི་རོ་དྷཿ (निरोधः) འགོག་པ།

ནི་རོ་དྷཿཞེས་བྱ་བ་ནི་ནི་རོ་དྷཿསྐནྡྷོཔརམཱནྣི་རོ་དྷཿ[3] (निरोधः स्कन्धोपरमान्निरोधः) ཞེས་འབྱུང་སྟེ། ཕུང་པོ་འཇིག་ཅིང་མེད་པར་འགྱུར་བས་ན་འགོག་པ་ཞེས་བྱ།

ཤཱནྟཿ (शान्तः) ཞི་བ།

ཤཱནྟཿཞེས་བྱ་བ་ཨགྣིནིརྦཱཎཱད་ཤཱནྟཿ[4](अग्निनिर्वाणाद् शान्तः) ཞེས་འབྱུང་སྟེ། འདོད་ཆགས་དང་ཞེ་སྡང་དང་གཏི་མུག་གི་མེ་རྣམ་པ་གསུམ་མེད་པར་བྱས་པས་ན་ཞི་བ་ཞེས་བྱ།

---

1 ཨབྷིནིཥྤཱདནེཏྲཐེན་པྲཏྱཡཿ སྟེ།

2 དོན་གྱི་ གསེར་

3 ནི་རོ་དྷ་སྐནྡྷཔརམནི་རོ་དྷ་ སྟེ།

4 ཏཡཱགྣིནིརཝཱཎཱད་ཤཱནྟཿ སྟེ།

པྲཎཱིཏཿ (प्रणीतः) གྱ་ནོམ་པ།

པྲཎཱིཏཿཞེས་བྱ་བ་ནིརུཔདྲབཏྭཱད་[1] (निरुपद्रवत्वाद्) ཞེས་འབྱུང་བས་གནོད་པ་མེད་པའི་གྱ་ནོམ་པ་ཞེས་བྱ།

ནིཿསརཎམ (निस्सरणम्) ངེས་པར་འབྱུང་བ།

ནིཿསརཎཾ་ཞེས་བྱ་བ་སརྦཱཔཀྵཱལཝིཡུཀྟཏྭཱད་ནིཿསརཎམ། (सर्वापक्षालवियुक्तत्वाद् निस्सरणम्) ཞེས་འབྱུང་བས་སྐྱོན་ཐམས་ཅད་དང་བྲལ་ཏེ་སྐྱོན་རྣམས་ལས་བྱུང་བའམ། བྲལ་བས་ན་ངེས་པར་འབྱུང་བ་ཞེས་བྱ།

མཱརྒཿ (मार्गः) ལམ།

མརྒཿཞེས་བྱ་བ་གམནཱརྠེནམཱརྒཿ (गमनार्थेन मार्गः) ཞེས་འབྱུང་བས་འགྲོ་བའི་དོན་ལ་བྱ་སྟེ། འཕགས་པའི་ལམ་དུ་ཞུགས་ནས་མྱ་ངན་ལས་འདས་པར་འགྲོ་བའི་དོན་གྱིས་[2]ལམ་ཞེས་བྱ།

ནྱཱཡཿ (न्यायः) རིགས་པ།

ནྱཱཡཿཞེས་བྱ་བ་ཡོགེ་ཡུཀྟཏྭཱད་ནྱཱཡཿ(योगे युक्तत्वाद् न्यायः)ཞེས་འབྱུང་བས་རིགས་པ་

1 འགྲོ་བས་ན་ ས།

2 འགྲོ་བས་ན་ ས།

དང་ལྡན་པར་བཤད་པས་ལམ་དེ་འགྲུལ་བ་མེད་ཅིང་ཚད་མར་གྱུར་པས་ན་རིགས་པ་ཞེས་བྱ།

པྲཏིཔད (प्रतिपद्) སྒྲུབ་པ།

པྲཏིཔད་[1]ཞེས་སམྱཀྤྲཏིཔཱདནཱརྠེན་པྲཏིཔད་[2](सम्यक् प्रतिपादनार्थेन प्रतिपद्) ཞེས་འབྱུང་སྟེ། ཡང་དག་པར་ཐོབ་པར་བྱེད་པའི་དོན་གྱིས་སྒྲུབ་པ་[3]ཞེས་བྱ།

ནིརྻཱཎིཀཿ (निर्याणिक:) ངེས་པར་འབྱིན་པ།

ནིརྻཱཎིཀ་ཞེས་བྱ་བ་ཨཏྱནྟསམཏིཀྲམཱད་ནིརྻཱཎིཀཿ (अत्यन्तसमतिक्रमाद् निर्याणिक:) ཞེས་འབྱུང་སྟེ། ཤིན་ཏུ་ཡང་དག་པར་བྱུང་བས་སླར་འཁོར་བར་མི་སྐྱེ་བའི་ཕྱིར་ངེས་པར་འབྱིན་པ་ཞེས་བྱ།

ཨནནྟརྻམཱརྒཿ (अनन्तर्यमार्ग:) བར་ཆད་མེད་པའི་ལམ།

ཨནནྟརྻམཱརྒ་ཞེས་བྱ་བ་ཨནནྟརྻ་ནི་ཀླེཤཻརནྟརིཏུམ་ཨཤཀྱཏྭཱད་[4] (क्लेशैरन्तरितुम् अशक्यत्वाद्) ཅེས་བྱ་སྟེ། ཉོན་མོངས་པས་བར་ཆད་[5]མི་ནུས་པས་ན་བར་ཆད་མེད་

---

1 པྲཏིཔཏྟ་ སྡེ།

2 སམྱཀྤྲཏིཔཏྟནཱརྠེན་པྲཏིཔཏྟ་ སྡེ།

3 ཐོབ་པས་ན་སྒྲུབ་པ་ ས།

4 ཀླེཤཻརནྟརིཏུམཤཀྱཏྭཱཏ་ སྡེ།

5 བཅོད་ ས།

པ་ཞེས་བྱ། མརྒ་ནི་ལམ་སྟེ་སྤྱིར་ན་སྒོམ་པའི་ལམ་ལ་གནས་པའི་ཚེ་བཟོད་པ་ཉོན་མོངས་པའི་གཉེན་པོར་གྱུར་པས་ན་ཉོན་[1]མོངས་པ་ཆོས་ཀུན་དང་འདྲ་བ་སྤོར་ཕྱུང་ཞིང་སྤངས་པ་ལ་བྱ་བས་ན་བར་ཆད་མེད་པའི་ལམ་ཞེས་བཏགས།

བིམུཀྟིམརྒཿ (विमुक्तिमार्गः)

རྣམ་པར་གྲོལ་བའི་ལམ།

བིམུཀྟིམརྒ་ཞེས་བྱ་བ་བིམུཀྟ་ནི་རྣམ་པར་གྲོལ་བ། མརྒ་ནི་ལམ་སྟེ་སྒོམ་པའི་ལམ་ལ་ཉོན་མོངས་པ་དང་བྲལ་བའི་ཤེས་པས་ཀུན་པོ་སླར་མི་འོང་བར་སྒོ་བཅད་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་ཏེ། རྣམ་པར་གྲོལ་བའི་ལམ་ཞེས་བྱ།

ཨབྷིསམཡཱནྟིཀཾཀུཤལམཱུལམ། (अभिसमयान्तिकं कुशलमूलम्)

མངོན་པར་རྟོགས་པའི་མཇུག་ལ་བྱུང་བའི་དགེ་བའི་རྩ་བ།

ཨབྷིསམཡཱནྟིཀཾཀུཤལམཱུལ་[2]ཞེས་བྱ་བ་མཐོང་བའི་ལམ་ཐོབ་སྟེ། དོ་ཁོ་ན་ཉིད་རྟོགས་པའི་རྗེས་ལ་འཇིག་རྟེན་པའི་དགེ་བ་མང་པོ་འཕེལ་ཞིང་འབྱུང་བའི་མིང་སྟེ། མངོན་པར་རྟོགས་པའི་མཇུག་ལ་བྱུང་བའི་དགེ་བའི་རྩ་བ་ཞེས་བྱ།

---

1 ཉོན་མོངས་པའི་ཆོས་ཀུན་ཉོན་ སས།

2 མཱུལ་ སྡེ།

ཀྵ་ཡཛྙཱ་ན་ལཱ་བྷི་ཀཾ་ཀུ་ཤ་ལ་མཱུ་ལམ། (क्षयज्ञानलाभिकं कुशलमूलम्)
ཟད་པ་ཤེས་པས་ཐོབ་པའི་དགེ་བའི་རྩ་བ།

ཀྵ་ཡཛྙཱ་ན་ལཱ་བྷི་ཀཾ་ཀུ་ཤ་ལ་མཱུ་ལམ[1] ཞེས་བྱ་བ། དགྲ་བཅོམ་པའི་ཟད་པ་ཤེས་པ་སྐྱེས་པའི་འབྲས་ལ་འཇིག་རྟེན་པའི་དགེ་བ་ཡང་མང་པོ་སྐྱེས་པའི་མིང་སྟེ། ཟད་པ་ཤེས་པས་ཐོབ་པའི་དགེ་བའི་རྩ་བ་ཞེས་བྱ།

དུཿཁེ་དྷརྨ་ཛྙཱ་ན་ཀྵཱནྟིཿ (दुःखे धर्मज्ञानक्षान्तिः)
སྡུག་བསྔལ་ལ་ཆོས་ཤེས་པའི་བཟོད་པ།

སེམས་ཀྱི་སྐད་ཅིག་བཅུ་དྲུག་ལ་དུཿཁེ་དྷརྨ་ཛྙཱ་ན་ཀྵཱནྟིཿ[2] ཞེས་བྱ་བ་དུཿཁ་ནི་སྡུག་བསྔལ། དྷརྨ་ནི་ཆོས། ཛྙཱ་ན་ནི་ཤེས་པ། ཀྵཱནྟི་ནི་བཟོད་པ་སྟེ། སྡུག་བསྔལ་ལ་ཆོས་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་རྟོགས་པར་བྱ་བར་བཟོད་པས་ན་ཤེས་རབ་ཀྱི་མིང་སྟེ། སྡུག་བསྔལ་ལ་ཆོས་ཤེས་པའི་བཟོད་པ་ཞེས་བྱ།

དུཿཁེ་དྷརྨ་ཛྙཱ་ནམ (दुःखे धर्मज्ञानम्)- སྡུག་བསྔལ་ཆོས་ཤེས།

དུཿཁེ་དྷརྨ་ཛྙཱ་ནམ་ཞེས་བྱ་བ་ཆོས་ཤེས་པའི་བཟོད་པའི་རྗེས་ལ་སྡུག་བསྔལ་གྱི་ཆོས་དེ་ཁོ་ན་

---

1 ཀྵ་ཡ་ཛྙཱ་ན་བི་ཀ་ཀུ་ཤ་ལ་མཱུ་ལ་ སྟོ།

2 དུཿཁ་དྷརྨ་ཛྙཱ་ན་ཀྵཱ་ནྟི་ སྟོ།

ཉིད་རྟོགས་[1]པར་འགྱུར་བས་ན་སྡུག་བསྔལ་ཆོས་ཤེས།

དུཿཁེ྅ནྭཡཀྵཱནྟིཿ (दुःखेऽन्वयक्षान्तिः)

སྡུག་བསྔལ་ལ་རྗེས་སུ་རྟོག་པའི་བཟོད་པ།

དུཿཁེ྅ནྭཡཀྵཱནྟིཿཞེས་བྱ་བ་དུཿཁེཝིཥཡེ྅ནུཔཤྱདནྭཡོ྅ཝགམཿ[2](दुःखे विषयेऽनुपश्य-दन्वयोऽवगमः) ཞེས་འབྱུང་སྟེ། ཇི་ལྟར་འདོད་པའི་ཁམས་ཀྱི་སྡུག་བསྔལ་ལ་ཆོས་ཤེས་པར་བཟོད་པ་དེ་བཞིན་དུ་གཟུགས་དང་གཟུགས་མེད་པའི་ཁམས་ཀྱི་ཆོས་ཤེས་པ་ལ་བཟོད་པས་ན་སྡུག་བསྔལ་ལ་རྗེས་སུ་རྟོགས་པའི་ཤེས་པ་ཞེས་བྱ་སྟེ། ཆོས་ཤེས་པ་ནི་འདོད་པའི་ཁམས་ལ་དམིགས་ཏེ་ས་ལ་བལྟ་བ་དང་འདྲ་ལ། རྗེས་སུ་རྟོག་པའི་ཤེས་པ་ནི་གཟུགས་དང་གཟུགས་མེད་པའི་ཉོན་མོངས་པའི་གཉེན་པོ་སྟེ། གནམ་ལ་ཡར་བལྟ་བ་དང་འདྲ་བས་ཆོས་ཤེས་པ་དང་རྗེས་སུ་རྟོགས་པའི་ཤེས་པ་གཉིས་གཅིག་གི་ཡུལ་གཅིག་གིས་མི་མཐོང་། ཀུན་འབྱུང་བ་མན་ཆད་ལྷག་མ་གསུམ་ལ་ཡང་འདི་བཞིན་བཤད།

ཨནཱཛྙཱཏམཱཛྙཱསྱཱམཱིནྡྲིཡམ། (अनाज्ञातमाज्ञास्यामीन्द्रियम्)

མི་ཤེས་པ་ཀུན་ཤེས་པར་བྱེད་པའི་དབང་པོ།

མི་ཤེས་པ་ཀུན་ཤེས་པར་བྱེད་པ་ལ་སོགས་པའི་དབང་པོ་གསུམ་ལ། ཨནཱཛྙཱཏ

1 རྟོག་ གསེར་

2 དུཿཁེཝིཥཡེཨནུཔཤྱདཨཝགམ་ སྡེ།

ཨཱཛྙཱསྱཱམཱིནྡྲིཡནམ[1]ཞེས་བྱ་བ་མི་ཤེས་པ་ཀུན་ཤེས་པར་བྱེད་པའི་དབང་པོ་ཡིན་ཏེ། མཐོང་བའི་ལམ་གྱི་ཡིད་དང་། བདེ་བ་དང་། ཡིད་བདེ་བ་དང་། བཏང་སྙོམས་དང་། དད་པ་དང་། བརྩོན་འགྲུས་དང་། དྲན་པ་དང་། ཏིང་ངེ་འཛིན་དང་། ཤེས་རབ་ཀྱི་དབང་པོ་རྣམས་སྔོན་འཕགས་པའི་བདེན་པ་མ་མཐོང་བ་མཐོང་བར་བྱེད་པ་ཀུན་ཤེས་པའི་དབང་པོ་མཐོང་བ་ལ་དབང་བྱེད་པས་ན་མི་ཤེས་པ་ཀུན་ཤེས་པར་བྱེད་པའི་དབང་པོ་ཞེས་བྱ།

ཨཱཛྙེནྡྲིཡམ། (आज्ञेन्द्रियम्) ཀུན་ཤེས་པའི་དབང་པོ།

ཨཱཛྙེནྡྲིཡམ་ཞེས་བྱ་བ་ཀུན་ཤེས་པའི་དབང་པོ་ཡིན་ཏེ། སློབ་པའི་ལམ་ལ་ཀུན་ཤེས་པར་བྱ་བའི་ཡུལ་གཞན་མེད་ཀྱི། བག་ལ་ཉལ་ལྷག་མ་སྤང་བའི་ཕྱིར་སློབ་པའི་ལམ་གྱི་ཡིད་ལ་སོགས་པའི་དབང་པོ་དགུས་འཕགས་པའི་ལམ་གྱི་བདེན་པ་དེ་ཉིད་ཀུན་ཤེས་པ་ཡིན་ཏེ། ཀུན་ཤེས་པ་དང་ལྡན་པའི་དབང་པོ་ཐོབ་པ་ལ་དབང་བྱེད་པས་ན་ཀུན་ཤེས་པའི་དབང་པོ་ཞེས་བྱ།།

ཨཱཛྙཱཏཱཝཱིནྡྲིཡམ། (आज्ञातावीन्द्रियम्) ཀུན་ཤེས་པ་དང་ལྡན་པའི་དབང་པོ།

ཨཱཛྙཱཏཱཝཱིནྡྲིཡམ་[2]ཞེས་བྱ་བ་ཀུན་ཤེས་པ་དང་ལྡན་པའི་དབང་པོ་ཡིན་ཏེ། མི་སློབ་པའི་

---

1 ཨནཱཛྙཱཏ ཨཱཛྙཱཏསྱཱམཱིནྡྲིཡན་ སྣེ།

2 ཨཱཛྙཱཏཱཡིནྡྲིཡན་ སྣེ།

ལམ་ལ་དགྲ་བཅོམ་པའི་འབྲས་བུ་ཐོབ་ནས་ཤེས་པར་བྱ་བ་ཐམས་ཅད་ཤེས་ཏེ། ཤེས་པ་དེ་དང་ལྡན་པས་གང་གི་སེམས་ཀྱི་རྒྱུད་ལ་ཡོད་པའི་ཡིད་ལ་སོགས་པའི་དབང་པོ་དགུ་ཚེ་འདི་ལ་བདེ་བར་གནས་པ་དང་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ཐོབ་པར་བྱེད་པས་ན་ཀུན་ཤེས་པ་དང་ལྡན་པའི་དབང་པོ་ཞེས་བྱ།

ལམ་བཞི་ལ།[1] चतस्रः प्रतिपदः

དུཿཁཱཔྲཏིཔདྡྷནྡྷཱབྷིཛྙཱཿ (दुःखा प्रतिपद् धन्धाद्याभिज्ञा)

མངོན་པར་ཤེས་པ་བུལ་ལ་དཀའ་བའི་ལམ།

དུཿཁཱཔྲཏིཔདྡྷནྡྷཱབྷིཛྙཱཿ[2] ཞེས་བྱ་བ་བསམ་གཏན་བཞིའི་ས་ལ་མ་གཏོགས་པ་གཟུགས་མེད་པའི་སྙོམས་པར་འཇུག་པ་ལྟ་བུ་ལྷག་མཐོང་མེད་ལ་ཞི་གནས་ཀྱི་ཤས་ཆེ་བ་དང་། མི་ལྕོགས་པ་མེད་པ་བསམ་གཏན་དང་པོ་ལ་འཇུག་པའི་སེམས་ལྟ་བུ་ལྷག་མཐོང་གི་ཤས་ཆེ། ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་ཡ་ཆར་གྱུར་པས་ཉོན་མོངས་པ་སྤོང་དཀའ་ལ་གང་ཟག་དབང་པོ་རྟུལ་པོའི་ཤེས་པའི་མིང་སྟེ། མངོན་པར་ཤེས་པ་བུལ་ལ་[3] དཀའ་བའི་ལམ་ཞེས་བྱ།

1 MVP-20
2 དུཿཁཔྲཏིཔདྡྷནྡྷཱབྷིཛྙཱ་ སྡེ།
3 གྱུར་ལ་ གསེར་

སུཁཱཔྲཏིཔཏྟིཿཀྵིཔྲཱབྷིཛྙཱ། (सुखा प्रतिपत्तिः क्षिप्राभिज्ञा)

མངོན་པར་ཤེས་པ་མྱུར་ལ་སླ་བའི་ལམ།

སུཁཱཔྲཏིཔཏྟིཿཀྵིཔྲཱབྷིཛྙཱ་[1]ཞེས་པ་བསམ་གཏན་བཞི་པའི་ས་ལ་ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་ཟུང་དུ་འབྲེལ་བ་བསྒོམས་པས་ཉོན་མོངས་པ་སྤང་ཞིང་བསལ་སླ་ལ། གང་ཟག་དབང་པོ་རྣོན་པོའི་མིང་སྟེ། མངོན་པར་ཤེས་པ་མྱུར་ལ་སླ་བའི་ལམ་ཞེས་བྱ།།

སཾབྲྀཏིསཏྱམ། (संवृतिसत्यम्) ཀུན་རྫོབ་བདེན་པ།

ཀུན་རྫོབ་དང་དོན་དམ་བདེན་པ་ལ་སཾབྲྀཏིསཏྱམ་ཞེས་བྱ་བ་སཾབྲིཡཏེཨནཱཡཀྲྀཏྭཱཏ།[2] (संव्रियते अनायकृत्वात्) ཞེས་བྱ་སྟེ། རྣམ་པར་རྟོག་པ་དང་བཅས་པའི་ཤེས་པས་དངོས་པོའི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་མཐོང་བར་བྱ་བ་ལ་སྒྲིབ་པས་ན་ཡང་དག་སྒྲིབ་ཅེས་བྱ། ཡང་གཅིག་ཏུ་ན། ལོཀསཾབྲྀཏྱཱ སཏྱཾ་ཨསཏྱཾ་[2] (लोकसंवृत्या सत्यं (वस्तुतः) असत्यं) ཞེས་བྱ་སྟེ། ཆོས་ཐམས་ཅད་རང་བཞིན་མེད་ཅིང་སྟོང་པ་ལས་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཕྱིན་ཅི་ལོག་གི་དངོས་པོ་སྐྱེ་ཞིང་འབྱུང་བར་མཐོང་བ་ལ་སོགས་པ་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཐ་སྙད་དང་གྲགས་པ་ཙམ་དུ་བདེན་པ་སྟེ། ཀུན་གྱིས་ཤེས་ཤིང་རྫོབ་པ་ལ་བྱ་བར་དབུ་མའི་གཙུག་ལག་ལས་བཤད། བློ་གྲོས་མི་ཟད་པས་བསྟན་པ་ལ་སོགས་པའི་ནང་ནས་ཇི་སྐད་

1 སུཁཱཔྲཏིཔཏྟིཀྵིཔྲཱབྷིཛྙཱ། སྟེ།

2 སཾབྲིཡཏེཨནཱཡཀྲྀཏ་ སྟེ།

3 ལོཀསཾབྲྀཏྱཱསཏྱཱསཏྱ སྟེ།

ཏུ་ཡི་གེ་དང་ཚིག་འབྲུས་བསྟན་པ་ཐམས་ཅད་ནི་ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་བདེན་པའོ་ཞེས་འབྱུང་སྟེ། མདོ་སྡེ་དང་དབུ་མའི་གཞུང་བཙན་པར་བྱ་སྟེ། ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་བདེན་པར་བཏགས།

པརམཱརྠ་(སཏྱམ) (परमार्थसत्यम्) དོན་དམ་བདེན་པ།

པརམཱརྠ་(སཏྱམ) ཞེས་བྱ་བ་པརམ་(परम) ནི་མཆོག་གམ་དམ་པ། ཨརྠ་(अर्थ) ནི་དོན་ནམ་དགོས་པ་སྟེ། གཅིག་ཏུ་དོན་སྒྲུབ་ཅིང་དགོས་པ་བྱ་བའི་མཆོག་ཏུ་སྤྱུག་བསྔལ་ཐམས་ཅད་དང་བྲལ་བར་བྱ་བ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ལ་ཡང་བྱ།

ཡང་གཅིག་ཏུ་ན། འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་ཡེ་ཤེས་མཆོག་གི་དམིགས་པའི་སྤྱོད་ཡུལ་ལ་མངོན་དུ་གྱུར[1]་པ་ཡིན་ལ། སཏྱ་ནི་བདེན་པ་སྟེ་འཕགས་པ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་མེད་པར་གཟིགས་པ་རྣམས་ལ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་དང་སྐྱེ་བ་མེད་པར་ཡང་དག་པར་བདེན་པས་ན་དོན་དམ་པའི་བདེན་པ་ཞེས་བྱ།

ལུང་དུ་བསྟན་པའི་རྣམ་གྲངས་ཀྱི་མིང་། चत्वारि व्याकरणानि

ཨེཀཱཾཤབྱཱཀརཎམ། (एकांशव्याकरणं) མགོ་གཅིག་ཏུ་ལུང་བསྟན་པ།

ལུང་དུ་བསྟན་པའི་རྣམ་གྲངས་ཀྱི་མིང་ལ། ཨེཀཱཾཤབྱཱཀརཎམ་ཞེས་བྱ་བ་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་འཆི་འམ་མི་འཆི་ཞེས་འདྲི་ན། གཅིག་ཏུ་ཆད་པར་ཐམས་ཅད་འཆིའོ་ཞེས་བྱ་བ་ཡིན་ཏེ། མགོ་གཅིག་ཏུ་ལུང་བསྟན་པ་ཞེས་བྱ།

---

1 དོན་དུ་གྱུར་པ་ གསེར་

བི་བྷཛྫ་བྱཱ་ཀ་ར་ཎམ། (विभज्यव्याकरणम्) རྣམ་པར་ཕྱེ་སྟེ་ལུང་བསྟན་པ།

བི་བྷཛྫ་བྱཱ་ཀ་ར་ཎམ་ཞེས་བྱ་བ་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་སྐྱེའམ་ཞེས་འདྲི་ན། ཉོན་མོངས་པ་དང་བཅས་པ་ནི་སྐྱེ་ལ། ཉོན་མོངས་པ་མེད་པ་ནི་མི་སྐྱེའོ་ཞེས་སོ་སོར་ཕྱེ་སྟེ་བསྟན་པར་བྱ་བའི་མིང་སྟེ་རྣམ་པར་ཕྱེ་སྟེ་ལུང་བསྟན་པ་ཞེས་བྱ།

པ་རི་པྲྀ་ཙྪཱ་བྱཱ་ཀ་ར་ཎཾ། (परिपृच्छाव्याकरणम्) དྲིས་ནས་ལུང་བསྟན་པ།

པ་རི་པྲྀ་ཙྪ་བྱཱ་ཀ་ར་ཎཾ་[1]ཞེས་བྱ་བ་མི་འདི་བཟང་ངམ་ངན་ཞེས་འདྲི་ན། གང་དང་གང་སྦྱུན་ཞེས་སླར་དྲི་སྟེ། ལྷ་དང་སྦྱུན་ཞེས་ཟེར་བ་ནི་ངན་ཞེས་བྱ། ⁄ སེམས་ཅན་དམྱལ་བ་དང་སྦྱུན་ཞེས་ཟེར་བ་ནི་བཟང་ཞེས་བྱ་བ་ལྟ་བུ་སླར་དྲིས་ནས་ལན་ལྡན་[2]པའི་མིང་སྟེ་དྲིས་ནས་ལུང་བསྟན་པ་ཞེས་བྱ།

སྠཱ་པྱ་བྱཱ་ཀ་ར་ཎམ། (स्थाप्यव्याकरणम्) གཞག་པའི་ལུང་བསྟན་པ།

སྠཱ་པྱ་བྱཱ་ཀ་ར་ཎམ་[3]ཞེས་བྱ་བ་སེམས་ཅན་དང་ཕུང་པོ་གཉིས་གཅིག་གམ་ཐ་དད་ཅེས་འདྲི་ན། སེམས་ཉིད་དངོས་པོ་མེད་པས་མོ་གཤམ་གྱི་བུ་དཀར་རམ་སྔོ་ཞེས་བརྗོད་དུ་མེད་པ་དང་འདྲ་སྟེ། ལུང་མི་བསྟན་པས་ན་གཞག་པའི་ལུང་བསྟན་པ་ཞེས་བྱ།

---

1 པ་རི་པྲྀ་ཙྪ་བྱཱ་ཀ་ར་ཎ་ སྟེ།

2 ལྡང་ གསེར་

3 སྠི་ཏ་བྱཱ་ཀ་ར་ཎ་ སྟེ།

མཚན་ཉིད་གསུམ། त्रिलक्षणम्[1]

པརིཀལྤིཏ་ལཀྵཎམ། (परिकल्पितलक्षणम्) ཀུན་བཏགས་པའི་མཚན་ཉིད།

མཚན་ཉིད་གསུམ་ལ་པརིཀལྤིཏ་ལཀྵཎ་ཞེས་བྱ་བ་ཀུན་བཏགས་པའི་མཚན་ཉིད་ཡིན་ཏེ། པརི་སམནྟཏ་ (परि=समन्तात्) ཅེས་བྱ་བ་ཡོངས་སུའམ་ཀུན་ཏུ། ཀལྤིཏ་ནི་མིན་པའམ་སྒྲོ་བཏགས་པ་ལྟ་བུ་ལ་བྱ། སྤྱིར་ན་གཟུང་བ་དང་འཛིན་པ་དང་བཅས་[2]པའི་ཆོས་ནན་གྱིས་བཏགས་པ་ལ་བྱ་སྟེ། ཀུན་བཏགས་པའི་མཚན་ཉིད་ཅེས་བྱ།

པརཏནྟྲལཀྵཎམ། (परतन्त्रलक्षणम्) གཞན་གྱི་དབང་གི་མཚན་ཉིད།

པརཏནྟྲ་ལཀྵཎམ་ཞེས་བྱ་བ་གཞན་གྱི་དབང་གི་མཚན་ཉིད་ཡིན་ཏེ། པར་(पर)ནི་གཞན། ཏནྟྲ་ནི་ཏནྱཏེ་ཛམྱ་ཏེ་[3](तन्यते जम्यते) ཞེས་བྱ་སྟེ། གཞན་གྱི་རྐྱེན་ལ་རག་ལས་ཤིང་རང་མི་འབྱུང་བས་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་པ་འབྱུང་བའི་མིང་སྟེ། གཞན་གྱི་དབང་གི་མཚན་ཉིད་ཅེས་བྱ།

པརིནིཥྤནྣ་ལཀྵཎམ། (परिनिष्पन्नलक्षणम्) ཡོངས་སུ་གྲུབ་པའི་མཚན་ཉིད།

པརིནིཥྤནྣ་ལཀྵཎམ་ཞེས་བྱ་བ་ཡོངས་སུ་གྲུབ་པའི་མཚན་ཉིད་ཡིན་ཏེ། དེ་བཞིན་ཉིད་དང་། ཡང་དག་པའི་ཡེ་ཤེས་གཉིས་མི་འགྱུར་བ་དང་། ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པའི་ཚུལ་གྱིས་

---

1 MVP-29

2 བྱས་ གསེར་

3 ཏནྟྲསྟེ་ཛམྱཏེ། སྟེ།

ཡོངས་སུ་རྫོགས་ཤིང་གྲུབ་པས་ན་ཡོངས་སུ་གྲུབ་པའི་མཚན་ཉིད་ཅེས་བྱ།

ཙཏྭཱརོ྅བྷིཔྲཱཡཱཿ (चत्वारोऽभिप्रायाः) དགོངས་པ་བཞི།[1]

དགོངས་པ་བཞི་ལ། ཙཏྭཱརོ྅བྷིཔྲཱཡཱཿཞེས་པ་དགོངས་པ་བཞི་ཡིན་ཏེ་ཆོས་ཀྱི་སྐུ་དང་། ཚོགས་ལ་སོགས་པ་མཉམ་པ་ལ་དགོངས་ཏེ། འདས་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱང་ང་ཉིད་ཡིན་ཞེས་བཀའ་སྩལ་པ་ལྟ་བུ་མཉམ་པ་ཉིད་ལ་དགོངས་པ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་མཚན་ཐོས་པ་ཙམ་གྱིས་བླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཏུ་མངོན་པར་རྫོགས་པར་འཚང་རྒྱའོ་ཞེས་བྱ་བ་ལྟ་བུ་དུས་གཞན་ལ་དགོངས་པ་དང་། སངས་རྒྱས་གངྒཱའི་ཀླུང་གི་བྱེ་མ་སྙེད་ལ་བསྙེན་བཀུར་བྱས་ན་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་དོན་ཁོང་དུ་ཆུད་དོ་ཞེས་བྱ་བ་ལྟ་བུ་དོན་གཞན་ལ་དགོངས་པ་དང་། གང་ཟག་གཅིག་ལ་སྔར་སྦྱིན་པ་ལ་སོགས་པའི་ལེགས་པར་བསྟོད་ལ་ཕྱིས་སྨད་པ་ལྟ་བུ་གང་ཟག་གི་བསམ་པ་ལ་དགོངས་པའི་མིང་ཡིན་ཏེ་དགོངས་པ་བཞི་ཞེས་བྱ།

ཙཏྭཱརོ྅བྷིསནྡྷཡཿ (चत्वारोऽभिसन्धयः) ལྡེམ་པོར་དགོངས་པ་བཞི།[2]

ལྡེམ་པོར་དགོངས་པ་བཞི་ལ། ཙཏྭཱརོ྅བྷིསནྡྷཡཿཞེས་བྱ་བ་ལྡེམ་པོར་དགོངས་པ་བཞི་ཡིན་ཏེ། སེམས་ཅན་ཆོས་ལ་དྲངས་པའི་ཕྱིར་ཐེག་པ་ཆུང་ངུ་ལས་བདག་དང་གང་ཟག་ལ་སོགས་པ་ཡོད་པར་བཤད་པ་ལྟ་བུ་གཞུག་པ་ལ་ལྡེམ་པོར་དགོངས་པ་དང་། ཀུན་

---

1 MVP-29, MKBT-50
2 MVP-29, MKBT-51

བརྟགས་པ་དངོས་པོ་མེད་པར་བཤད་པ་དང་། གཞན་གྱི་དབང་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་བཤད་པ་དང་། ཡོངས་སུ་གྲུབ་པ་མི་འགྱུར་བ་དང་ཕྱིན་ཅི་ལོག་པར་བཤད་པ་ལྟ་བུ་མཚན་ཉིད་ལ་ལྡེམ་པོར་དགོངས་པ་དང་། སེམས་ཅན་གྱི་སྤྱོད་པ་བརྒྱད་ཁྲི་བཞི་སྟོང་གི་གཉེན་པོར་ཆོས་སྣ་ཚོགས་བཤད་པ་ལྟ་བུ་གཉེན་པོ་ལ་ལྡེམ་པོར་དགོངས་པ་དང་། ཉོན་མོངས་པས་གནས་ན་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་[1]མཆོག་ཐོབ་པོ་ཞེས་འབྱུང་བ་ལྟ་ཤུ་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སྤྱོད་[2]པ་དཀའ་བ་ལ་དགོངས་ཏེ་ཉོན་མོངས་པ་ཞེས་གསུངས་པ་ལ་སོགས་པ་བསྒྱུར་བ་ལ་ལྡེམ་པོར་དགོངས་པ་འདི་བཞི་ལྡེམ་བུ་བཞིན་དུ་ཚིག་ཟེལ་གྱིས་མི་གདབ་པར་བསྒྱུར་ཏེ་བསྟན་པ་ཡིན་པས་ལྡེམ་པོར་དགོངས་པ་བཞི་ཞེས་བྱ། ཨབྷིཔྲཱཡ་ (अभिप्राय) དང་མ་འདོམ་ན་ཨབྷིསནྡྷི་ (अभिसंन्धि) ཡང་དགོངས་པ་གདགས།

ཕུང་པོ་དང་། ཁམས་དང་།་སྐྱེ་མཆེད། (स्कन्धधात्वायतनानि)

རཱུ་པམ། (रूपम्) གཟུགས།

ཕུང་པོ་དང་ཁམས་དང་སྐྱེ་མཆེད་ལ་རཱུ་པ་སྐནྡྷ་ནི་རཱུ་པ་ཎཱི་ཡ་མི་ཏི་རཱུ་པཾ་[3](रूपस्कन्धः रूपणीयमिति रूपम्)ཞེས་བྱ་སྟེ། ལག་པ་དང་དབྱིག་པ་ལ་སོགས་པས་གཟུགས་ཤིང་གནོད་པར་བྱར་རུང་བས་ན་གཟུགས་ཞེས་བྱ།

---

1 ཀྱིས་ གསེར་

2 སྤྱོད་ གསེར་

3 རཱུ་པསྐནྡྷ་ནི་རཱུ་པཎཱི་ཡ་མི་ཏི་རཱུ་པམ། སྡེ།

རཱུཔ སྐནྡྷཿ(रूपस्कथः) གཟུགས་ཀྱི་ཕུང་པོ།

རཱུཔ་སྐནྡྷཿནི་དུས་གསུམ་གྱི་གཟུགས་བཟང་ངན་དང་ཆེ་ཕྲ་ཡོད་དོ་ཅོག་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་པའི་མིང་སྟེ་གཟུགས་ཀྱི་ཕུང་པོ་ཞེས་བྱ།

བེདནཱ སྐནྡྷཿ(वेदनास्कन्थः) ཚོར་བའི་ཕུང་པོ།

བེདནཱསྐནྡྷཿཞེས་བྱ་བ་ནི་ཨནུབྷབལཀྵཎབེདནཱ་[1] (अनुभवलक्षणा वेदना) ཞེས་བྱ་བ་སྟེ། བདེ་བ་དང་སྡུག་བསྔལ་ལ་སོགས་པའི་ཚོར་བ་རྣམས་གསུམ་སྤྱོད་པར་མ་ལུས་པར་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་པའི་མིང་སྟེ་ཚོར་བའི་ཕུང་པོ་ཞེས་བྱ།

སཾཛྙཱསྐནྡྷཿ (संज्ञास्कन्धः) འདུ་ཤེས་ཀྱི་ཕུང་པོ།

སཾཛྙཱསྐནྡྷཿནི་ནིམིཏྟགྲཧཎཱཏྨཀཿ[2] (संज्ञास्कन्ध:निमित्तग्रहणात्मक:) ཞེས་བྱ་སྟེ། གཟུགས་ལ་སོགས་པ་དག་ལ་འདི་ནི་དཀར་པོའོ། འདི་ནི་སྔོན་པོའོ། འདི་ནི་བཟང་ངོ་། འདི་ནི་ངན་ནོ་ཞེས་མཚན་མར་འཛིན་པའི་དམིགས་ཡུལ་དང་། དེ་མ་ཐག་རྐྱེན་ལ་སོགས་པའི་འདུ་བ་ལས་ཤེས་པ་འབྱུང་ཞིང་འདི་ཡིན་ནོ་སྙམ་དུ་མཚན་མར་འཛིན་པ་ལ་

1 ཨནུབྷབལཀྵ་བེདནཱཏྨཀམིཀ སྣེ།

2 ནིམིཏྟགྲཱཿ སྣེ།

བྱ་བས་ན་སྐམ་ཤེས་ཞེས་སུ་ཡིང་དྭང་དུ་རུང་གིས་ཀྱང་མིང་སྔར་བཏགས་པ་བཞིན་དུ་འདུ་ཤེས་སུ་བཏགས།

སཾསྐཱརསྐནྡྷཿ (संस्कारस्कन्धः) འདུ་བྱེད་ཀྱི་ཕུང་པོ།

སཾསྐཱརསྐནྡྷཿནི་ཨབྷིསཾསྐཱརལཀྵཎཿ (अभिसंस्कारलक्षणः) ཞེས་བྱ་སྟེ། སེམས་པ་ལ་སོགས་པའི་ལས་ཀྱིས་འཕངས་ནས་འདུ་བྱེད་ཕྱི་མ་འབྱུང་ཞིང་མངོན་པར་འདུ་བྱེད་པའི་མཚན་ཉིད་ཡིན་པས་ན་འདུ་བྱེད་ཀྱི་ཕུང་པོ་ཞེས་བྱ།

བིཛྙཱནསྐནྡྷཿ (विज्ञानस्कन्धः) རྣམ་ཤེས་ཀྱི་ཕུང་པོ།

བིཛྙཱནསྐནྡྷཿཞེས་བྱ་བ་སྟེ། ཡུལ་ཐ་དད་པ་རྣམ་པ་སྣ་ཚོགས་ཤེས་པ་མིག་ལ་སོགས་པའི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་བརྒྱད་བསྡུས་པའི་མིང་ཡིན་པས་ན་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཕུང་པོ་ཞེས་བྱ།

བིཛྙཔྟིཿ (विज्ञप्तिः) རྣམ་པར་རིག་བྱེད།

བིཛྙཔྟིཿཞེས་བྱ་བ་ལུས་དང་ངག་གི་སྤྱོད་པའི་ཚུལ་གྱིས་དགེ་བ་དང་མི་དགེ་བ་དང་ལུང་དུ་མ་བསྟན་པ་སྙིང་ལ་ཅི་སེམས་པ་གཞན་ལ་གོ་བར་བྱེད་པས་ན་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་ཅེས་བྱ།

ཨ་བི་ཛྙཔྟིཿ (अविज्ञप्तिः) རྣམ་པར་རིག་བྱེད་མ་ཡིན་པ།

ཨ་བི་ཛྙཔྟིཿཞེས་བྱ་བ་སྨྲོས་པ་དང་། སྨྲོས་པ་མ་ཡིན་པ་དང་། སྨྲོས་པ་ཡང་མ་ཡིན། སྨྲོས་པ་མ་ཡིན་པ་ཡང་མ་ཡིན་པ་དང་། འདི་རྣམས་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་བཞིན་དུ་གཞན་གྱིས་ཤེས་ཤིང་རྟོགས་པར་མི་རུང་བས་ན་རྣམ་པར་རིག་བྱེད་མ་ཡིན་པ་ཞེས་བྱ།།

ཙི་ཏྟ་སཾ་པྲ་ཡུ་ཀྟཿ (चित्तसंप्रयुक्तः) སེམས་དང་མཚུངས་པར་ལྡན་པ།

ཙི་ཏྟ་སཾ་པྲ་ཡུ་ཀྟཿཞེས་བྱ་བ་སེམས་དང་སེམས་ལས་བྱུང་བ་[1]ཚོགས་པ་གཅིག་ཏུ་གཏོགས་པ་[2]མིག་ལ་སོགས་པའི་དབང་པོའི་རྟེན་མཚུངས་པ་དང་། གཟུགས་ལ་སོགས་པའི་དམིགས་པ་མཚུངས་པ་དང་། ཡུལ་ལ་ཤེས་ཤིང་[3]འཛིན་པའི་ཚུལ་གྱིས་རྣམ་པ་མཚུངས་པ་དང་། སེམས་དང་སྔ་ཕྱི་མཉམ་དུ་འབྱུང་སྟེ་དུས་མཚུངས་པ་རྣམས་དང་། སེམས་དང་སེམས་ལས་བྱུང་བའི་དངོས་པོ་མང་ཉུང་མཉམ་པར་འབྱུང་སྟེ་རྫས་མཚུངས་པ་དང་། མཚུངས་པ་འདི་ལྔས་སེམས་དང་མཉམ་པར་ལྡན་པའི་ཕྱིར་མིང་སྟེ་སེམས་དང་མཚུངས་པར་ལྡན་པ་ཞེས་བྱ།

1 བའི་ གསེར་

2 རྟོགས་པ་རྣམས་ གསེར་

3 སོག་ཤིང་ གསེར་

དཽཥྛུལྱམ། (दौष्ठुल्यम्) གནས་ངན་ལེན།

དཽཥྛུལྱམ་ཞེས་བྱ་བ་དུ་ནི་སྨད་པའམ་ངན་པ། ཥྛཱ་གཏིནིབྲྀཏྟཽ་[1] (ष्ठा-गतिनिवृतौ) ཞེས་བྱ་སྟེ་གནས་པ་བྱ། ལ་ནི་ཨཱདཱན་སྟེ་ལེན་པའམ་འཛིན་པའོ། གཅིག་ཏུ་ན་དུཥྛུ་ནི་ཉེས་པའམ་སྐྱོན་གྱི་མིང་ལ་ནི་གོང་དུ་བཤད་པ་དང་འདྲ་སྟེ། སྤྱིར་ན་ལྷུང་བ་དང་སྒྲིབ་པའི་མིང་སྟེ་གནས་ངན་ལེན་དུ་བཏགས།

ཨནུཤཡཿ(अनुशय:) ཕྲ་རྒྱས།

ཨནུཤཡཿཞེས་བྱ་བ་ཆོས་མངོན་པའི་གཞུང་དང་སྦྱར་ན་འཕགས་པའི་ཡེ་ཤེས་མ་ཐོབ་ཀྱི་བར་དུ་སེམས་ཅན་གྱི་སེམས་ཀྱི་རྒྱུད་ལ་ཁྱབ་པར་གནས་ཀྱང་བརྟགས་དཀའ་སྟེ་ཕྲ་བ་དང་། དམིགས་པ་དང་མཚུངས་པར་ལྡན་པས་ཉོན་མོངས་པ་འཕེལ་ཞིང་རྒྱས་པར་བྱེད་པ་དང་། རྒྱ་མཚོའི་བྱ་གནམ་ལ་ཕུར་བའི་གྲིབ་མ་ལ་ཆུ་སྲིན་སྟེག་པའི་མིང་སྟེ་ཕྲ་རྒྱས་ཞེས་བྱ། མདོ་སྡེ་པ་ལྟར་ན་ཉོན་མོངས་པ་མངོན་དུ་མ་བྱུང་སྟེ། བག་ཆགས་ཀྱི་ཚུལ་དུ་ཉལ་བ་ནི་ཨནུཤཡ་སྟེ་བག་ལ་ཉལ་ཞེས་བྱ། ཉོན་མོངས་པ་མངོན་དུ་བྱུང་སྟེ་ལངས་པའི་མིང་ནི་པརྱུཏྠཱནམ་[2] (पर्युत्थानं) ཞེས་བྱ་སྟེ། ཀུན་ནས་ལངས་པ་ཞེས་བྱུང་བས་ཆོས་མངོན་པའི་སྐབས་སུ་ནི་ཕྲ་རྒྱས་ཞེས་གདགས། མདོ་སྡེ་པའི་སྐབས་སུ་བག་ལ་ཉལ་ཞེས་གདགས།

---

1 ཥྛཱན་གཏིནིབྲྀཏྟཽ་ སྟེ། १:२६७ पृ० ७७ कलापव्याकरणम्, ति०सं०

2 པརྱུཏྠཱན་ སྟེ།

ཨཱཡཏནམ།[1] (आयतनम्) སྐྱེ་མཆེད།

ཨཱཡཏནམ་ཞེས་བྱ་བ། ཨཱཡཾ་ཏནོཏཱིཏྱཱཡཏནམ་[2] (आयं तनोतीत्यायतनम्) ཞེས་བྱ་སྟེ། མིག་དང་གཟུགས་ལ་སོགས་པའི་སྐྱེ་མཆེད་ཀྱི་སྒོ་ནས་རྣམ་པར་ཤེས་པ་སྐྱེ་ཞིང་འཕེལ་བས་ན་སྐྱེ་མཆེད་ཅེས་བྱ།

ཁམས། (धातुः) དྷཱཏུཿ[3]

དྷཱཏུཿཞེས་བྱ་བ་དྷཱཏྭརྠཿགོཏྲཱརྠཿ(धात्वर्थः गोत्रार्थः)ཞེས་བྱ་བ་སྟེ་ཁམས་དང་རིགས་སམ་འབྱུང་ཁུངས་ཀུན་ཡིན་ཡང་བྱ་མོད་ཀྱི་སྔོན་གྲགས་པ་བཞིན་དུ་ཁམས་ཞེས་བཏགས།

པྲཏཱིཏྱསམུཏྤཱདཿ (प्रतीत्यसमुत्पादः) རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བ་འབྱུང་བ།

རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བ་འབྱུང་བ་ལ་པྲཏཱིཏྱསམུཏྤཱདཿཞེས་བྱ་བ་པྲཏཱིཏ་ནི་རྟེན་པའམ་རྐྱེན་དུ་གྱུར་པ་ལ་བྱ། སཾ་ནི་སཾབནྡྷ་(संबन्ध)སྟེ་འབྲེལ་བ་ལ་བྱ། ཨུཏྤཏྟིཿ[4](उत्पत्तिः)ནི་སྐྱེ་བའི་ཚིགས་སྟེ་ཕྱི་ནང་གི་ཆོས་རྣམས་རང་དབང་དུ་མི་སྐྱེའི། རྒྱུ་དང་རྐྱེན་ཚོགས་པ་ལས་སྐྱེ་སྟེ་སྔ་མ་སྔ་མའི་རྒྱུ་ལ་བརྟེན་ནས་ཕྱི་མ་ཕྱི་མ་[5]གཞན་གྱིས་བར་མ་ཆོད་པར་འབྱུང་

---

1 MVP-33, Ds-14, MKTB-15

2 ཨཱཡནཏཾནྟྲིཏིཨཱཨནཏཾ་ སྣེ།

3 MVP-33, Ds-14, MKTB-16

4 ཨུཏཔཏྟ་ སྣེ།

5 ཕྱི་མའི་ གསེར་

བས་ན་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་ཞེས་བྱ།

དགེ་བ་བཅུ་དང་མི་དགེ་བ་བཅུའི་ལས་ལམ།
(दश कुशलानि अकुशलानि च कर्माणि)

དགེ་བ་བཅུ་དང་མི་དགེ་བ་བཅུའི་ལས་ལམ་ལ། དཤཱཀུཤལཀརྨཔཐ་(दशाकुशल कर्म पथ) ཞེས་བྱ་བ་མི་དགེ་བ་བཅུ་ལ་བྱ་སྟེ། ལས་ནི་སེམས་པ་ཡིན་ལ་སེམས་པ་ཡང་བརྣབ་སེམས་དང་གནོད་སེམས་དང་ལོག་པར་ལྟ་བ་གསུམ་གྱི་དབང་དུ་འགྲོ་ཞིང་མངོན་པར་འདུ་བྱེད་པས་ན་ལས་ཀྱི་ལམ་འདི་གསུམ་ལ་བྱ། སྲོག་གཅོད་པ་ལ་སོགས་པ་ལུས་དང་ངག་གི་ལས་རྣམ་པ་བདུན་ནི་ལས་ཉིད་ཀྱང་ཡིན་ལ། ལས་འདི་རྣམས་སློང་ཞིང་སྐྱེད་པའི་གཞི་སེམས་པ་ཡིན་ཡང་། འདི་དག་ལ་རྟེན་ཅིང་འཇུག་པས་ན་མི་དགེ་བ་བཅུའི་ལམ་ཞེས་བྱ། དགེ་བ་བཅུ་ཡང་འདི་ལས་བཟློག་པ་ཡིན་པས་ན་བརྣབ་སེམས་མེད་པ་དང་། སྲོག་གཅོད་པ་སྤངས་པ་ལ་སོགས་པ་དང་སྦྱར་ཏེ་བཤད།[1]

པུཎྱཀྲིཡཱཝསྟུ (पुण्य क्रियावस्तु) བསོད་ནམས་བྱ་བའི་ཡོན་ཏན།

བསོད་ནམས་བྱ་བའི་ཡོན་ཏན་ལ། པུཎྱ་ཞེས་བྱ་བ་པུཎྱཀརྨཱཎི་ཤུབྷཱནི་[2](पुण्यकर्माणि शुभानि) ཞེས་འབྱུང་སྟེ། དགེ་བའི་ལས་ལ་བྱ། ཡང་རྣམ་པ་གཅིག་ཏུ་ན་པུཎྱཏི;

1 སྲོག་མི་གཅོད་པ་ལ་སོགས་པ་དང་སྦྱར་ཏེ་བཤད། གསེར་

2 པུཎྱཀརྨཎིཤུབྷ ཤེ།

པཝིཏྲཱིཀརོཏི[1](पुनाति पवित्रीकरोति). ཞེས་བྱ་སྟེ། སྡིག་པ་སྦྱོང་ཞིང་གཙང་མར་བྱེད་པ་ལ་ཡང་བྱ། དངོས་སུ་ན་གཞན་ལ་ཕན་ཞིང་བསོད་པས་གསོས་ཤིང་བསྔམས་པའི་མིང་སྟེ་བསོད་ནམས་སུ་བཏགས།

སྦྱིན་པ་ལས་བྱུང་བའི་བསོད་ནམས་བྱ་བའི་དངོས་པོ།

དཱནམཡཔུཎྱཀྲིཡཱཝསྟུ། (दानमयपुण्यक्रियावस्तु)

དཱནམཡཔུཎྱཀྲིཡཱཝསྟུ་ཞེས་བྱ་བ་དཱན་ནི་ནོར་རྫས་ལ་སོགས་པ་སྦྱིན་པ་ལ་བྱ། མཡ་ནི་རང་བཞིན་ནམ་དེའི་རྒྱུ་ལས་བྱུང་བ་ལྟ་བུ་ལ་བྱ། པུཎྱམཡཀྲིཡཱཝསྟུ་(पुण्यमय क्रियावस्तु) ནི་བསོད་ནམས་བྱ་བའི་དངོས་གཞི[2]ཡིན་པའམ། དངོས་པོ་སྟེ་སྦྱིན་པ་ལས་བྱུང་བའི་བསོད་ནམས་བྱ་བའི་དངོས་པོ་ཞེས་བྱ།

ཤཱིལམཡཔུཎྱཀྲིཡཱཝསྟུ། (शीलमयपुण्यक्रियावस्तु)

ཚུལ་ཁྲིམས་ལས་བྱུང་བའི་བསོད་ནམས་བྱ་བའི་དངོས་པོ།

ཤཱིལམཡཱཔུཎྱཀྲིཡཱཝསྟུ་ཞེས་བྱ་བ་ཤཱིལ་ནི་ཚུལ་ཁྲིམས་ཏེ་བསླབ་པ[3]ལྔ་ལ་སོགས་པ་སྲུང་བ་ལ་བྱ། ཚིག་གི་མཇུག་གཞན་ནི་སྦྱིན་པའི་སྐབས་ནས་འབྱུང་བ་དང་འདྲ་བར་བཤད་དེ། ཚུལ་ཁྲིམས་ལས་བྱུང་བའིབསོད་ནམས་བྱ་བའི་དངོས་པོ་ཞེས་བྱ།

---

1 པཙྪིཔཝིཏྲཱིཀརོཏི སྡེ།

2 དངོས་བཞི་ གསེར་

3 བསླབས་ གསེར་

བྷཱབནཱམཡཔུཎྱཀྲིཡཱབསྟུ། (भावनामयपुण्यक्रियावस्तु)
བསྒོམས་པ་ལས་བྱུང་བའི་བསོད་ནམས་བྱ་བའི་དངོས་པོ།

བྷཱབནཱམཡཔུཎྱཀྲིཡཱབསྟུ་ཞེས་བྱ་བ་བྷཱབ་ནི་སྒོམ་པ་སྟེ། བྱམས་པ་ལ་སོགས་པའི་ཚད་མེད་པ་[1]དང་བསམ་གཏན་བསྒོམ་པ་ལ་བྱ། ཚིག་གི་མཇུག་གཞན་ནི་བསོད་ནམས་བྱ་བའི་དངོས་པོ་གོང་མ་གཉིས་དང་འདྲ་སྟེ་བསྒོམས་པ་ལས་བྱུང་བའི་བསོད་ནམས་བྱ་བའི་དངོས་པོ་ཞེས་བྱ།

གུཎཱཿ (गुणाः) ཡོན་ཏན།

གུཎཱཿ ཞེས་བྱ་བ་གུཎྱནྟེ་ཨཱབྷྱསྱནྟེཤྲེཡོ྅རྠིབྷིཿ[2](गुण्यन्ते आभ्यस्यन्ते श्रेयोऽर्थिभिः) ཞེས་བྱ་སྟེ། ལེགས་པར་འདོད་པ་རྣམས་ཀྱིས་སྒོམ་ཞིང་སྦྱངས་པ་ལ་བྱ། དངོས་སུ་ན་སྟོབས་དང་མི་འཇིགས་པ་ལ་སོགས་པ་ཡོན་ཏན་གྱི་མིང་སྟེ་དོན་བཙན་པར་བྱས་ནས་ཡོན་ཏན་དུ་བཏགས།

ཤྲམཎཿ (श्रमणः) དགེ་སྦྱོང་།

དགེ་སྦྱོང་དང་བྲམ་ཟེ་དང་མུ་སྟེགས་ཅན་གྱི་མིང་ལ་ཤྲམཎཿ་ཞེས་བྱ་བ་ཤྲམཙཱརཱིཤྲམཎཿ (श्रमचारी श्रमणः) ཞེས་བྱ་སྟེ། སྡིག་པ་ཞི་བར་བྱེད་པ་སྤྱོད་ཅིང་ལེགས་པ་ལ་སྦྱོང་

1 ཚད་པ་ སྡེ།

2 གུཎྱནྟེ་ཨཱབྷྱསྱནྟེཤྲེཡཱརྠི་ སྡེ།

བས་ན་དགེ་སྦྱོང་ཞེས་བྱ། དངོས་སུ་ན་འཕགས་པ་རབ་ཏུ་བྱུང་བ་རྣམས་ལ་བྱ། དེའི་རྗེས་སུ་རབ་ཏུ་བྱུང་བ་གཞན་ལ་ཡང་བྱ།

བྷིཀྵུཿ (भिक्षुः) དགེ་སློང་།

བྷིཀྵུཿ ཞེས་བྱ་བ་དགེ་སློང་བ་ཡིན་ཏེ། མྱ་ངན་ལས་འདས་པའི་དོན་སློང་ཞིང་ཚོལ་བ་དང་གསོལ་བ་དང་བཞིའི་ལས་ཀྱིས་བསྙེན་པར་རྫོགས་ལ་ཆོས་དང་མཐུན་པར་བསོད་སྙོམས་ལེན་པས་འཚོ་བས་ན་དགེ་སློང་ཞེས་བྱ།

ཨུཔཱ་ས་ཀཿ (उपासकः) དགེ་བསྙེན།

ཨུཔཱ་ས་ཀཿ ཞེས་བྱ་བ་ནི་བསླབ་པ་ལྔ་ལ་སོགས་པ་མནོས་ཏེ། དཀྲ་བཅོམ་པའི་འབྲས་བུ་དང་ཉེ་བར་གནས་པས་དགེ་བསྙེན་ཞེས་བྱ།

ཨུ་པ་ཝཱ་ས་སྠཿ (उपवासस्थः) བསྙེན་གནས་ལ་གནས་པ།

ཨུ་པ་ཝཱ་ས་སྠཿ ཞེས་སྦྱ་བ་ཨུ་པ་ཝཱ་ས་ (उपवास) ནི་ཁྲིམས་བརྒྱད་མནོས་ཏེ་འཕགས་པ་དང་ཉེ་བར་གནས་པའམ་བསྙེན་པ་ལ་བྱ། སྠ་ནི་ཏིཥྛནྟི་ (तिष्ठन्ति) སྟེ་གནས་པ་ལ་བྱ་བས་ན་བསྙེན་གནས་ལ་གནས་པ་ཞེས་བྱ།

ཨུཔསཾཔནྣཿ (उपसम्पन्नः) བསྙེན་པར་རྫོགས་པ།

ཨུཔསཾཔནྣཿཞེས་བྱ་བ། ཨུཔ་(उप)ནི་ཉེ་བ། སཾཔནྣ་(संपन्न)ནི་རྫོགས་པའམ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ལྟ་བུའི་མིང་སྟེ། མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་དང་ཉེ་བར་གསོལ་བ་དང་བཞིའི་ལས་ཀྱིས་དགེ་སློང་གི་ཁྲིམས་གཙང་མར་མནོས་པས་ན་བསྙེན་པར་རྫོགས་པ་ཞེས་བྱ།

ཨུཔཱདྷྱཱཡཿ (उपाध्यायः) མཁན་པོ།

ཨུཔཱདྷྱཱཡཿཞེས་བྱ་བ་ཨུཔེཏྱ་ཨདྷཱིཡཏེ་ཨསྨཱཏ་[1](उपेत्य अधीयते अस्मात्)ཅེས་བྱ་སྟེ། དང་པོ་སུ་ལས་ཁྲིམས་ནོད་པ་དེའི་དྲུང་དུ་ཆེད་དུ་སོང་ནས་ལས་བརྗོད་པ་བཞིན་དུ་གདོན་ཞིང་བཟླས་པར་བྱས་པས་ན་ལུང་འབོག་པ་ལ་བྱ་སྟེ། སྔོན་ཆད་གྲགས་པ་དང་དོན་གཉི་ག་སྦྱར་ནས་མཁན་པོ་ཞེས་བཏགས།

ཨཱཙཱཪྻཿ (आचार्यः) སློབ་དཔོན།

ཨཱཙཱཪྻཿཞེས་བྱ་བ་ཨཱཙཪྻཏེ་ཨསྨིན་(आचर्यते अस्मिन्) ཞེས་བྱ་སྟེ། གང་ལས་ཆོས་དང་ཚིག་ལ་སོགས་པ་ཉན་ཞིང་སློབ་པ་དེ་ལ་བྱ་བས་ན་སློབ་དཔོན་ཞེས་བྱ།

བྲཱཧྨཎཿ (ब्राह्मणः) བྲམ་ཟེ།

བྲཱཧྨཎཿཞེས་བྱ་བ་བསྐལ་པ་དང་པོའི་ཚེ་མི་ཁ་ཅིག་ཁྱིམ་ན་མི་གནས་ཞིང་དགོན་པ་ན་ཆོས་སྤྱོད་པ་གྲོང་ནས་ཕྱི་རོལ་དུ་ཡིད་དགའ་བ་ལས་ཕྱི་རོལ་པ་ཞེས་ཆོས་མངོན་པ་ལས་

1 ཨུཔེཏྱདྷཱིཡཏ་ཨསྨཱད

བཤད། བྲམ་ཟེའི་གཞུང་ལས་བྲཱཧྨ་ཎོ྅པ་ཏྱཾ[1] (ब्रह्मणोऽपत्यं) ཞེས་བྱ་བ་འབྱུང་སྟེ། ཚངས་པའི་བུ་ཞེས་བྱ་བར་འགྱུར་མོད་ཀྱི་སྔོན་ཆད་གྲགས་པ་བཙན[2]པར་བྱས་ཏེ་བྲམ་ཟེ་མོ་ན་བཞག

ཏཱིརྠཀཿ (तीर्थकः) མུ་སྟེགས་ཅན།

ཏཱིརྠ་ཀ་ནི་ཏཱིརྠཾ་བི་དྱ་ཏ་ཨི་ཏི་ཏཱིརྠ་ཀཿ[3](तीर्थं विद्यत इति तीर्थकः) ཞེས་བྱ་སྟེ། མཚོའི་འགྲམ་ནས་མཆོར་འཛུག་པའི་སྟེགས་འཆའ་བ་དང་འདྲ་བར་དཀའ་ཐུབ་དང་རྣལ་འབྱོར་ལ་སོགས་པ་ཆོས་སྣ་ཚོགས་སྤྱོད་ཅིང་མྱ་ངན་ལས་འདས་པའི་མཆོར་འཛུག་པའི་སྟེགས་འཆའ་བས་ན་མུ་སྟེགས་ཅན་ཞེས་བྱ།

སྔགས་ཀྱི་ནང་ནས་འབྱུང་བའི་མིང་།[4] मन्त्रनयनिर्गतानि नामानि

ཏནྟྲཿ (तन्त्रः) རྒྱུད།

སྔགས་ཀྱི་ནང་ནས་འབྱུང་བའི་མིང་ལ། ཏནྟྲ་ཞེས་བྱ་བ་ཏནྟྲ་མི་ཏི་པྲ་བནྡྷཱ་ཁྱཱ་[5] (तन्त्रमिति प्रबन्धाख्या) ཞེས་འབྱུང་སྟེ། སྔགས་ཀྱི་རྒྱུད་ཞི་བ་དང་རྒྱས་པ་ལ་སོགས་པ་རྒྱུན་ཆགས་པར་བཤད་པའི་མིང་སྟེ་སྔགས་ཀྱི་རྒྱུད་ཅེས་བྱ།

---

1 བྲཱཧྨ་ཎོ་ཨཱ་པ་ཏྱཾ་ སྣེ།

2 བཙན་ གསེར་

3 ཏཱིརྠཾ་བི་དྱ་ཏ་ཏཱིརྠ་ཀ་ སྣེ།

4 MVP-59

5 ཏནྟྲ་པྲ་བནྡྷཱ་ཁྱཱ་ སྣེ།

མནྟྲཿ (मन्त्रः) གསང་སྔགས།

མནྟྲཿཞེས་བྱ་བ་མནྟྲིགུཔྟབྷཱཥཎེ་[1] (मन्त्रि–गुप्तभाषणे) ཞེས་འབྱུང་སྟེ། སྔགས་ཀྱི་ལྷ་མོ་ལ་སོགས་པ་དགུག་ཅིང་གསང་སྟེ་བརྗོད་པ་ཡིན་པས་ན་གསང་སྔགས་ཞེས་བྱ།

བིདྱཱ། (विद्या) རིག་སྔགས།

བིདྱཱ་ཞེས་བྱ་བ་བིདཛྙཱནེ་ (विद् ज्ञाने)[2] ཞེས་བྱ་སྟེ། མ་རིག་པའི་གཉེན་པོར་གྱུར་པ་ལྷ་མོའི་གཟུགས་སུ་བཞུགས་པའི་མིང་སྟེ་རིག་སྔགས་ཞེས་བྱ།

དྷཱརཎཱི། (धारणी) གཟུངས་སྔགས།

དྷཱརཎཱི་ཞེས་བྱ་བ་ཨརྠཾ་གྲནྠཾ་ཙ་དྷཱརཡཏཱིཏི་དྷཱརཎཱི་[3] (अर्थं ग्रन्थं च धारयतीति धारणी) ཞེས་བྱ་སྟེ། སྔགས་ཀྱིས་ཆོས་ཀྱི་དོན་དང་ཚིག་མི་བརྗེད་པར་འཛིན་ཅིང་ཁྱད་པར་གྱི་རིམ་པ་ཐོབ་པར་འགྱུར་བའི་མིང་སྟེ། གཟུངས་སྔགས་ཞེས་བྱ།

མཎྜལམ། (मण्डलम्) དཀྱིལ་འཁོར།

མཎྜལམ་ཞེས་བྱ་སྟེ། མཎྜ་ནི་སཱར་ (सार) སྟེ་སྙིང་པོའམ་དབྱིངས་སམ་དཀྱིལ་ལ་བྱ།

---

1 མནྟྲིགུཔྟིབྷཱཥཎེ་ སྡེ།

2 कलापव्याकरणम्–ति० सं० पृ–८३

3 ཨརྠ་གྲནྠ་དྷཱརཎཱི་ སྡེ།

ལ་ནི་ཨཱདཱ་ན་ (आदान) སྟེ་ལེན་པའམ་འཛིན་པ་ལྟ་བུ་ལའང་བྱ། ཁོར་ཁོར་ཡུག་ཀླུམ་པོའི་མིང་ཡང་མཎྜལ་ཞེས་བྱ་བས་ན་དཀྱིལ་འཁོར་དུ་སྣང་ཚད་གྲགས་པ་བཞིན་སོན་གཞག

ཤཱནྟིཀམ། (शान्तिकम्) ཞི་བ།

ཤཱནྟིཀམ་ཞེས་བྱ་བ་གནོད་པ་དང་ནད་ལ་སོགས་པ་ཞི་བར་བྱེད་པའི་སྔགས་ཀྱི་མིང་སྟེ་ཞི་བ་ཞེས་བྱའོ།།

པཽཥྚིཀམ། (पौष्टिकम्) རྒྱས་པ།

པཽཥྚིཀམ་ཞེས་བྱ་བ་ཚེ་དང་སྲིད་དང་ལོངས་སྤྱོད་ལ་སོགས་པ་རྒྱས་ཤིང་འཕེལ་བར་བྱེད་པའི་སྔགས་ཀྱི་མིང་ཡིན་པས་ན་རྒྱས་པ་ཞེས་བྱ།།

བཤཱིཀརཎམ། (वशीकरणम्) དབང་དུ་བྱ་བ།

བཤཱིཀརཎམ་ཞེས་བྱ་བ་ཕ་རོལ་གྱི་སེམས་བསྒྱུར་ཞིང་བདག་ཅི་དགའ་བར་བྱ་བའི་སྔགས་ཀྱི་མིང་སྟེ་དབང་དུ་བྱ་བ་ཞེས་བྱ།།

ཨབྷིཙཱརཿ (अभिचारः) དྲག་ཤུལ་སྤྱོད་པ།

ཨབྷིཙཱརཿཞེས་བྱ་བ་གཞན་ལ་གནོད་ཅིང་ཤུང་བར་བྱེད་པའི་སྔགས་ཀྱི་མིང་སྟེ་དྲག་ཤུལ་སྤྱོད་པ་ཞེས་བྱ།།

ཀལྤཿ (कल्पः) ཆོ་ག་ཞིབ་མོ།

ཀལྤཿཞེས་བྱ་བ་སྔགས་ཀྱི་གཞུང་སྔར་བཤད་པ་ལས་ཕྱིས་ཆོ་ག་རྒྱས་པར་བཤད་པའི་ མིང་སྟེ་ཆོ་ག་ཞིབ་མོ་ཞེས་བྱ།།

ཨུཔཙཱརཿ (उपचारः) ཡོ་བྱད། བྱ་བའི་ཆོ་ག

ཨུཔཙཱརཿཞེས་བྱ་བ་མཆོད་པའི་ཡོ་བྱད་ཀྱི་སྐབས་སུ་ནི་ཡོ་བྱད་ཅེས་གདགས། །ཆོ་ག་ དང་སྒྲུབ་པའི་སྐབས་སུ་ནི་བྱ་བའི་ཆོ་ག་ཞེས་གདགས།།

ཧོམཿ (होमः) སྦྱིན་སྲེག

ཧོམཿཞེས་བྱ་བ་ཧུདཱནེ་ (हु-दाने)[1] ཞེས་བྱ་སྟེ་སྦྱིན་ཞིང་མཆོད་པ་ལ་ཡང་བྱ།། ཨགྣིཧོཏྲཾ་ཛུཧུཡཱཏ་ (अग्निहोत्रं जुहुयात्) ཅེས་ཀྱང་འབྱུང་སྟེ། ལྷའི་ཚོགས་ལ་མཆོད་སྦྱིན་བྱ་བའི་ སྔོ་དང་ཁ་ཟེ་ཡིན་པས་ན་མེར་སྲེག་པའི་མིང་དུ་ཡང་འདྲེན་ཏེ་སྦྱིན་སྲེག་ཅེས་བྱ།།

སིདྡྷིཿ (सिद्धिः) དངོས་གྲུབ།

སིདྡྷི་ཞེས་བྱ་བ་སྔགས་ཀྱི་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ས་མན་ཆད་འགྲུབ་པ་དང་། རིགས་སྔགས་ འཆང་ནས་ནམ་མཁའ་ལ་འགྲོ་ཞིང་ཚེ་བསྐལ་པར་ཐུབ་པ་ལ་སོགས་པ་ཅི་སྒྲུབ་པ་ཉིད་ གྲུབ་པའི་མིང་སྟེ་དངོས་གྲུབ་ཅེས་བྱ།།

ཛམྦྷནམ། (जम्भनम्) རྨུགས་བྱེད།

1 कलापव्याकरणम् - २:६७ पृ०-८४ ति० सं०

ཛམྦྷནམ་ཞེས་བྱ་བ་སྔགས་ཀྱིས་སེམས་རྨོངས་པར་བྱེད་པའི་མིང་སྟེ་སྨྱོ་བྱེད་ཅེས་བྱ།།

སྟམྦྷནམ། (स्तम्भनम्) རེངས་བྱེད།

སྟམྦྷནམ་ཞེས་བྱ་བ་སྔགས་ཀྱིས་ལུས་ཁེངས་ཤིང་ལས་བྱེད་མི་ནུས་པའི་མིང་སྟེ་རེངས་བྱེད་ཅེས་བྱ།།

མོཧནམ། (मोहनम्)རྨོངས་བྱེད།

མོཧནམ་ཞེས་བྱ་བ་སྔགས་ཀྱིས་སེམས་ལྡུན་ཞིང་མི་དྲན་པར་འགྱུར་བའི་མིང་སྟེ་རྨོངས་བྱེད་ཅེས་བྱ།།

ཨོཧནམ། (ओहनम्) འབྲུལ་བྱེད།

ཨོཧནཾ་ཞེས་བྱ་བ་སྔགས་ཀྱི་སེམས་ཁྲལ་ཁྲུལ་ཁྲེར་བར་བྱེད་པའི་མིང་སྟེ་འབྲུལ་བྱེད་ཅེས་བྱ།

འདུལ་བ་ལས་བྱུང་བའི་སྐད་ཀྱི་མིང་།[1]

ཤིཀྴཱཔདམ་(.शिक्षापदम्) བསླབ་པའི་གཞི།

ཤིཀྴཱཔདམ་ཞེས་སྒྲ་བ་ཤིཀྴཱ་(शिक्षा)ནི་བིདྱོཔཱདཱནམ་[2](विद्योपादानम्)ཞེས་བྱ་བ་སྟེ་རིག་པའམ་ཤེས་པ་ལེན་ཞིང་སློབ་པ་ལ་བྱ། པད་ནི་རྟེན་ནམ་གཞིའི་མིང་སྟེ་ཚུལ་ཁྲིམས་ལ་བརྟེན་ནས་ཉོན་མོངས་པ་ཟད་པར་སློབ་ཅིང་སྦྱོར་བས་ན་བསླབ་པའི་གཞི་ཞེས་བྱ།

1 MVP-108
2 བིདྱོཔཱདཱན་ སྟེ།

ཤཱི་ལམ། (शीलम्) ཚུལ་ཁྲིམས།

ཤཱི་ལམ་ཞེས་བྱ་བ་ཤཱི་ལ་སམཱ་དྷཽ་(शील–समाधौ)[1]ཞེས་འབྱུང་སྟེ། ལེགས་པར་སྤྱོད་པ་ལ་ཞུགས་ཤིང་ཚུལ་ཁྲིམས་དམ་པོར་བསྲུངས་པས་མི་དགེ་བ་སྤྲུངས་པའི་མིང་ལ་བྱ། ཡང་གཅིག་ཏུ་ན་ཤཱི་ཏ་ལ་ཏྭཱ་ཙྩ་ཤཱི་ལམ་[2](शीतलत्वाच्च शीलम्)ཞེས་ཀྱང་བྱ་སྟེ། ཉོན་མོངས་པའི་གདུང་བ་ཞི་ཞིང་བསིལ་བར་གྱུར་པའི་མིང་ཡང་ཡིན་ཏེ། དངོས་སུ་ན་དང་ཚུལ་ཀྱིས་མི་དགེ་བ་ལ་མི་སྤྱོད་ཅིང་ཁྲིམས་སྲུང་བའི་མིང་སྟེ་ཚུལ་ཁྲིམས་ཞེས་བྱ།།

སཾ་བ་རཿ (संवर:) སྡོམ་པ།

སཾ་བ་རཿཞེས་བྱ་བ་ལུས་དང་ངག་དང་ཡིད་གསུམ་མི་དགེ་བ་མི་བྱེད་དེ་སྡོམ་ཞིང་སྲུང་བའི་མིང་ཡང་ཡིན་པས་ན་སྡོམ་པ་ཞེས་བྱ།།

དྷཱུ་ཏ་གུ་ཎཿ (धूतगुण:) སྦྱངས་པའི་ཡོན་ཏན།

དྷཱུ་ཏ་གུ་ཎཿཞེས་བྱ་བ་ནི་དྷཽ་ཏ་གུ་ཎཿ(धौतगुण:) ཞེས་འབྱུང་སྟེ། དགོན་པ་ན་གནས་པ་དང་

བསོད་སྙོམས་ལེན་པ་ལ་སོགས་པའི་ཡོན་ཏན་གོང་ནས་གོང་དུ་སྦྱངས་ཏེ་དག་ཅིང་གསལ་བར་བྱ་བའི་མིང་ཡིན་པས་ན་སྦྱངས་པའི་ཡོན་ཏན་ཞེས་བྱ།།

---

1 कलापव्याकरणम् – २:१६९ पृ०–७६ ति० सं०

2 ཤཱི་ཏ་ལ་ཏྭཱ་ཙྩཻ་ལ་ ཤྲེ།

སཾལེཁཿ (संलेखः) ཡོ་བྱད་བསྡུངས་པ།

སཾལེཁཿཞེས་བྱ་བ་ལིཁ་བིལེཁནེ་[1] (लिख–विलेखने) ཞེས་བྱ་སྟེ། དགེ་སྦྱོང་གི་ཡོ་བྱད་ཆོས་གོས་གསུམ་དང་ལྷུང་བཟེད་ལ་སོགས་པ་མ་གཏོགས་པ་སྤངས་ཤིང་། བྱ་བའི་མགོ་བསྡུངས་ཏེ་མི་འགྱུར་བར་ལུགས་གཅིག་ཏུ་སྤྱོད་པའི་མིང་ཡིན་པས་ན་ཡོ་བྱད་བསྡུངས་པ་ཞེས་བྱ།།

པོཥཐམ། (पोषथम्) གསོ་སྦྱོང་།

པོཥཐམ་ཞེས་བྱ་བ་པོཥ་ནི་པོཥྚ་ཏེ་དགེ་བ་གསོ་ཞིང་རྒྱས་པར་བྱེད་པ་ལ་བྱ། ཐ་ནི་ཐཱབུགཏིཤུདྡྷྱོཿ[2] (धावु–गतिशुद्ध्योः) ཞེས་བྱ་སྟེ། རྒྱུག་པའམ་དག་པར་བྱེད་པ་ལྟ་བུ་ལ་བྱ། སྤྱིར་ན་དུས་དྲུག་ཏུ་ཁྲིམས་བརྒྱད་ནོད་པ་དང་། དགེ་སློང་ཁྲིམས་ཀྱི་ཡན་ལག་ལས་ཉམས་པ་རྣམས་གསོ་ཞིང་སྦྱོང་བའི་མིང་སྟེ་གསོ་སྦྱོང་ཞེས་བྱ།།

བརྵོཔནཱཡིཀཿ (वर्षोपनायिकः) དབྱར་སྦྱོར།

བརྵོཔནཱཡིཀཿཞེས་བྱ་བ། ཨུཔནཡཏི་སཾཔྲཱཔཡཏི་ (उपनयति सम्प्रापयति) ཞེས་བྱ་སྟེ། བརྵོ་(वर्षो) ནི་དབྱར། ཨུཔནཱཡིཀཿ(उपनाकिः) ནི་སྦྱོར་བར་བྱེད་པ་སྟེ། དབྱར་ཟླ་འབྲིང་

---

1 ལིཁབིལེཁན་ སྣེ།

2 ཐཱབགཏིཤུདྡྷྱོ་ སྣེ། कलापव्याकरणम्–१:५७०, पृ०–८२ ति० सं०

བོའི་ཆོས་བཅོ་ལྔ་ལ་དགེ་འདུན་ལས་སུ་བསྒོ་བ་དང་ཁྲིམས་སུ་བྱ་བ་དང་མལ་ཆ་བསྒོ་བ་ལ་སོགས་པ་བྱ་བ་ནས་ཆོས་བཅུ་དྲུག་ལ་དབྱར་གནས་པར་བྱིན་གྱིས་རློབ་པའི་ཚོ་ག་བྱེད་པ་དང་སྦྱོར་བས་ན་སྦྱོར་ཞིང་གནས་པར་དམ་འཆའ་བའི་མིང་སྟེ། དབྱར་སྦྱོར་ཞེས་བྱ།།

བརྵོཔགཏིཿ (वर्षोपगतिः) དབྱར་གནས་པ།

བརྵོཔགཏིཿཞེས་བྱ་བ་བརིཥ་ (वरिष)ནི་དབྱར། ཨུཔགཏི་ (अपगति)ནི་ཁས་ལེན་པ་སྟེ། གཙུག་ལག་ཁང་དམ་གནས་དེ་ནས་གུད་དུ་[1]མི་འཕགས་པར་གནས་པར་དམ་འཆའ་ཞིང་ཚོ་ག་བྱ་བའི་མིང་སྟེ། དབྱར་གནས་པར་དམ་བཅས་[2]པ་ཞེས་བྱ།།

པྲབཱརཎཾ། (प्रवारणं) དགག་དབྱེ།

པྲབཱརཎཾ་ཞེས་བྱ་བ་པྲམུཀྟཱབརཎ་ (प्रमुक्तावरण:) ཞེས་བྱ་སྟེ། དབྱར་གནས་པར་དམ་བཅས་པའི་ཚེ་ཐོས་པ་དང་མཐོང་བ་དང་དོགས་པས་བཀོལ་ཞིང་ཚོད་དུ་མི་གནང་[3]བ་ལས་སྐབས་ཕྱེ་བས་ན་དགག་དབྱེ་ཞེས་བྱ།།

ཀཋིནཱསྟཱརཎཾ། (कठिनास्तरणं) སྲ་བརྐྱང་བཏིང་བ།

ཀཋིནཱསྟརཎཾ་ཞེས་བྱ་བ་ཀཋིན་ (कठिन)ནི་སྲ་བ་སྟེ་ཆོས་གོས་མི་འཁྱམས་པར་བརྐྱང་བའི་

---

1 གུད་དུ་ གསེར་

2 གནས་དམ་བཅས་ གསེར་

3 མི་གནས་ གསེར་

གཏན་པ་དང་འདྲ་བར། ཆོས་གོས་སུམ་ཕྲུགས་གཅིག་ལ་བྱིན་གྱིས་བརླབས། དགེ་འདུན་དབྱར་གནས་པར་དམ་བཅས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཆོས་གོས་ཟླ་བ་ལྔའི་བར་དུ་ལྷག་པ་དང་བྲལ་བ་དང་ཁ་ཟས་སྔ་དྲོ་ཡང་དང་ཡང་ཟ་བ་དང་། སོ་སོར་འདུས་ཤིང་ཟ་བ་ལ་སོགས་པ་ལྟུང་བར་མི་འགྱུར་བར་བརྟན་པར་ཐུབ་ཅིང་བག་བཀྲུད་བའི་མིང་སྟེ་སྒྲ་བཀྲུད་ཞེས་བྱའོ། ། ཨསྟར་(अस्तर)ནི་ཆོས་གོས་བཀྲམ་པའམ་བརྡིང་བ་དང་འདྲ་བར་ཀུན་ལ་ཁྱབ་པའི་མིང་སྟེ་བརྡིང་བ་ལ་བྱ། བསྡུས་ན་སཿབཀྲུད་བརྡིང་བར་བཏགས།

གནོད་སྦྱིན་ལ་སོགས་པའི་མིང་།

ཡཀྵཿ (यक्षः) གནོད་སྦྱིན།[1]

ཡཀྵཿ (ཨཀྵ་བོད་པར་) ཞེས་བྱ་བ་བྱཱ་ཀ་ར་ཎ་ལས་ཡཀྵ་པཱུ་ཛཱ་ཡཱམ་ (यक्ष–पूजायाम्)[2] ཞེས་འབྱུང་སྟེ། ཀུན་གྱིས་མཆོད་ཅིང་སྦྱིན་པ་ལ་བྱ། ཚིག་བཞིན་དུ་དྲངས་ན་ཡཀྵཡཏ་ཨི་ཏི་ཡཀྵཿ[3] (यक्ष्यते इति यक्षः) ཞེས་བྱ་སྟེ། ཡཾ་ཀི་ཉྩི་ཏ (यंकिन्चित)[4] ནི་སུ་ཡང་རུང་བ་ལ་བྱ། ཀྵཱི་ཎ་ཡ་ཏི་ (क्षीणयति) ནི་གནོད་པར་བྱེད་པ་ལ་བྱ་སྟེ། གཉི་གའི་དོན་དང་སྦྱར་ནས་གནོད་སྦྱིན་དུ་བཏགས།

---

1 MVP-49

2 कलापव्याकरणम्- ९:११५, पृ० १२ ति० सं०

3 ཡཀཙིདྐྵཱི་ཎཏ་ཡཀྵ་ སྟེ།

4 ཡཾཀིཉྩིཏ་ བོད་པར་ ནོག་

རཱབཎཿ (रावणः) སྒྲ་སྒྲོགས་ཀྱི་བུ།

རཱབཎཿཞེས་བྱ་བ་རུ་ནི་ཤབྡ་ (टु क्षु रु कु-शब्दे)[1] ཡིན་ལ། རབཎསྱཱཔཏྱཿ་རཱབཎཿ (रवणस्यापत्यः रावणः) ཞེས་བྱ་སྟེ། སྐད་སྒྲོགས་ཅེང་འབྱིན་པའི་བུ་ཡིན་པས་ན་སྒྲ་སྒྲོགས་ཀྱི་བུ་ཞེས་བྱ།

རཱཀྵསཿ (राक्षसः) སྲིན་པོ།

རཱཀྵསཿཞེས་བྱ་བ་རཱབཎཿདང་། བིབྷཱིཥཎཿ (विभीषणः) ལ་སོགས་པ་མི་ལ་གནོད་པར་བྱེད་པའི་སྲིན་པོ་ལ་བྱ་བས་ན་སྲིན་པོ་ཞེས་བྱ།།

པིཤཱཙཿ (पिशाचः) ཤ་ཟ།

པིཤཱཙ་ཞེས་བྱ་བ་པིཤིཏམཱཙམཏཱིཏིཔིཤཱཙཿ[2] (पिशितमाचमतीति पिशाचः) ཞེས་བྱ་སྟེ། ཡི་དགས་སྐད་རིགས་[3]མི་ཤ་ལ་སོགས་པ་རྟེན་པར་ཟ་བས་ན་ཤ་ཟ་ཞེས་བྱ།

ཀཊཔཱུཏན། (कटपूतनः) ལུས་སྲུལ་པོ།

ཀཊཔཱུཏན་ཞེས་བྱ་བ་གདོན་གྱི་མིང་སྟེ། ཀཊ་(कट)ནི་ལུས། པཱུཏན་(पूतन)ནི་སྲུལ་བར་བྱེད་པ་ཡིན་པས་ན་ལུས་སྲུལ་པོ་ཞེས་བྱ།།

---

1 कलापव्याकरणम्- २:१०, पृ०- ८३ ति० सं०

2 པིཤཱཙམཱཏྲཱིཏིཔིཤཱཙ་ སྣེ། པིཤཏྲཱིཏི་པིཤཱཙཿ བོད་པར། ཤོག ༢༧༨

3 སྐད་རིམས་ གསེར་

སྐནྡཿ (स्कन्दः) ཁྱི་འགྲོ་ སྐེམས་བྱེད།

སྐནྡཿཞེས་བྱ་བ་སྐནྡིར་གཏིཤོཥཎཡོཿ[1] (स्कन्दिर्–गतिशोषणयोः) ཞེས་བྱ་སྟེ། མནྡེབའི་སྦྲས་ཀྲྀཏྟིཀའི་མཚན་གྱི་སྐབས་སུ་ནི་ཁྱི་འགྲོ་ཞེས་བྱ། གདོན་གྱི་སྐབས་སུ་ནི་སྐེམས་བྱེད་ཅེས་བྱ།

ཨུནྨཱདཿ (उन्मादः) སྨྱོ་བྱེད།

ཨུནྨཱདཿཞེས་བྱ་བ་སེམས་མི་དྲན་ཞིང་སྨྱོས་པར་བྱེད་པའི་གདོན་ཡིན་པས་སྨྱོ་བྱེད་ཅེས་བྱ།།

ཚྪཱཡཱ། (च्छाया) གྲིབ་གནོད།

ཚྪཱཡཱ[2] ཞེས་བྱ་བ་གྲིབ་མས་མི་དག་ལ་གནོད་པ་དང་། གདོན་གྱིས་མིའི་གྲིབ་མ་གནོན་ཞིང་གནོད་པར་བྱེད་པས་ན་གྲིབ་གནོན་ཞེས་བྱའོ།།

ཨཔསྨཱརཿ (अपस्मारः) བརྗེད་བྱེད།

ཨཔསྨཱརཿཞེས་བྱ་བ་དྲན་པ་ཉམས་ཤིང་བརྒྱལ་བར་བྱེད་པའི་གདོན་གྱི་མིང་སྟེ་བརྗེད་བྱེད་ཅེས་བྱ།།

---

1 སྐནྡིརྒཏིཤོཥཎཡོ་ ཀ྄ལཱ། कलापव्याकरणम्–१:२८१, पृ०–७७ ति० सं०

2 ཚཱ་ཡཱ། ལོ་ཀེཤ་ཚིག་མཛོད།

ཨོསྟརཀཿ (ओस्तरकः) གནོན་པོ།

ཨོསྟརཀ་ཞེས་བྱ་བ་ཨུརསིཙྪདནམ་(उरसिच्छदनम्)[1]ཞེས་བཤད་དེ་ཉལ་བ་ལ་བྲང་ནས་གནོན་ཞིང་གནོད་པར་བྱེད་པས་ན་གནོན་པོ་ཞེས་བཏགས།

པཉྩིཀཿ (पञ्चिकः) ལྷས་རྩེན།

པཉྩིཀཿཞེས་བྱ་བ་བུ་ལྔ་བརྒྱ་དང་འགྲོགས་[2]ཏེ་རྩེ་བ་དང་། ཚོ་ལོ་ལྷས་རྩེ་བའི་མིང་སྟེ་ལྷས་རྩེན་ཞེས་བྱ།།

ཌཱཀིནཱི། (डाकिनी) མཁའ་འགྲོ་མ།

ཌཱཀིནཱི་ཞེས་བྱ་བ་ཌིངབིཧཱཡསཱཾགཏཽ་(डिङ् विहायसां गतौ)[3] ཞེས་བྱ་སྟེ། སྔགས་གྲུབ་པ་ནས་མཁའ་ལ་འགྲོ་བ་ལ་སོགས་པ་རྫུ་འཕྲུལ་ཐོབ་པའི་མིང་སྟེ་མཁའ་འགྲོ་མ་ཞེས་བྱ།

བེཏཱལཿ (वेतालः) རོ་ལངས།

བེཏཱལཿ[4]ཞེས་བྱ་བ་མི་ཤི་བའི་རོའི་ནང་དུ་གདོན་ཞུགས་ཏེ་གནོད་པར་བྱེད་པས་ན་རོ་ལངས་ཞེས་བྱ།།

---

1 उरसिच्छादने- तिब्बती सं० पृ-१८०

2 འགོགས་སྟེ་ སྡེ།

3 कलापव्याकरणम्-१:४६७, पृ०-८० ति० सं०

4 བེཏཱཌ་ སྡེ།

མུ་སྟེགས་ཅན་གྱིས་བདག་ཏུ་བརྗོད་པའི་རྣམ་གྲངས།[1]

ཨཱཏྨཱ། (आत्मा) བདག

ཨཱཏྨ་ནི་པརམཱཏྨ་ (परमात्मा) ཞེས་བྱ་སྟེ། བདག་ཅེས་བྱ་བ་ལ་ལུས་གཙོ་བོའི་ཕུང་པོ་འདི་བོར་ནས་ཕུང་པོ་གཞན་ལེན་ཅིང་དངོས་པོ་ནི་རྟག་ལ་ཕུང་པོ་གཞན་འདོར་བ་ནི་སྤྲུལ་གྱི་པགས་པ་བརྗེས་པ་དང་འདྲ་བར་འདོར་ཏེ། ང་དང་ང་ཡིར་འཛིན་པའི་གཞི་ཡིན་པས་ན་བདག་ཅེས་བྱ།།

སཏྭཿ (सत्त्वः) སེམས་ཅན།

སཏྭ་ནི་མུ་སྟེགས་ཅན་གྱིས་བདག་ཏུ་བརྟགས་པའི་བྱེ་བྲག་ཡིན་ཏེ་སེམས་ལ་བདག་ཡིན་པར་འཛིན་ཅིང་སེམས་ཀྱི་རྒྱུན་ལ་མི་འཆད་པར་འདོད་པས་ན་སེམས་ཅན་ཞེས་བྱ།།

ཛཱི་བཿ (जीवः) སྲོག

ཛཱི་བཿནི་ཇི་སྲིད་དུ་ལུས་འཚོ་བ་དེ་སྲིད་དུ་སྲོག་ཅེས་[2]བྱ་བའི་བདག་ཅེས་བྱ་བའི་བདག་དེ་ལུས་ལ་གནས། ལུས་ཤི་ནས་རྫ་བཅག་པའི་བྱེའུ་[3]ནང་ནས་འདྲ་བར་འབྱུང་སྟེ་འགྲོ་བས་ན་སྲོག་འཛིན་པའི་མིང་སྟེ་སྲོག་ཅེས་བྱ།

---

1 MVP-64

2 ཇི་སྲིད་དུ་སྲོག་ཅེས་ གསེར་

3 བེའུ་ གསེར་

ཛནྟུཿ (जन्तुः) སྐྱེ་བོ།

ཛནྟུ་ཛཡཏཱིཏི་ཛནྟུཿ (जायतीति जन्तुः) ཞེས་བྱ་སྟེ། བདག་ཆེ་རབས་ཀུན་དུ་སྐྱེ་ཞིང་འབྱུང་བས་ན་སྐྱེ་བོ་ཞེས་བྱ།།

པོཥཿ (पोषः)གསོ་བ།

པོཥཿནི་ལུས་དང་འགྲོ་བའི་རྒྱུད་བདག་འདིས་གསོས་ཤིང་བསྐྱེད་དེ་ཡོད་པར་བྱས་པས་ན་གསོ་བ་ཞེས་བྱ།

པུརུཥཿ (पुरुषः) སྐྱེས་བུ།

པུརུཥཿནི་སྐྱེས་བུ་མགོ་སྡོང་ཡོད་པ་ཞིག་རིག་བྱེད་ཀྱི་སྒྲ་འདོན་[1]ཞིང་བརྗོད་པ་ཞིག་ཡོད་པ་སྐད་འབྱུང་བ་དང་། སྐྱེས་བུ་རྩལ་དང་ལྡན་པ་ཞིག་ཁོང་ན་[2]ཡོད་པར་འདོད་པ་ལ་བྱ་བས་ན་སྐྱེས་བུ་ཞེས་བྱ།།

པུདྒལཿ (पुद्गलः) གང་ཟག

པུདྒལཿནི་པུནཿཔུནརྒཏིཾཤཱལཡཏཱིཏི་(पुनःपुनर्गतिं शालयतीति)ཞེས་བྱ་སྟེ། ཡང་དང་ཡང་ལྷ་དང་མི་ལ་སོགས་པའི་རྒྱུད་དུ་སྐྱེ་ཞིང་སྤྱོར་བས་ན་ཡང་སྤྱོར་བ་ཞེས་ཀྱང་བྱ།

---

1 སྒྲིང་ གསེར་

2 ཁོ་ན་ གསེར་

པུརྟ་ཏེ་གལ་ཏི་ཙ་པུདྒལཿ[1](पूर्यते गलति च पुद्गलः)ཞེས་བྱ་སྟེ། སྐྱེས་ནས་དར་བའི་བར་དུ་ནི་གང་། དར་ཡོལ་ནས་ཤི་བའི་བར་དུ་ནི་དར་ཡོལ་བ་ལ་ཡང་བྱ་སྟེ། ཚིག་འདི་གཉིས་ཀར་ཡང་དྲང་དུ་རུང་གིས་ཀྱང་སྔོན་ཆད་མིང་དུ་བཏགས་ཏེ་གྲགས་པ་བཞིན་དུ་བཞག་ནས་གང་ཟག་ཅེས་བཏགས།

མནུཛཿ (मनुजः) ཤེད་ལས་སྐྱེས་པ།

མནུཛཿནི་མནོརྫཱཏཏྭཱད་ (मनोर्जातत्वाद्) ཅེས་བྱ་སྟེ། སྐྱེ་དགུའི་བདག་པོ་ཤེད་ཅེས་བྱ་བ་ལས་བྱུང་བས་ན་ཤེད་ལས་སྐྱེས་ཞེས་བྱ།

མཱནབཿ (मानवः) ཤེད་བུ།

མནཔཿཏེ་མནོརཔཏྱཾ་(मनोरपत्यम्)ཞེས་བྱ་སྟེ། མུ་སྟེགས་ཅན་གྱི་གཞུང་གིས་སྐྱེ་དགུའི་བདག་པོ་འཇིག་རྟེན་ཐམས་ཅད་བསྐྱེད་པ་དེ་ལས་བྱུང་བ་ལ་བྱ། བོད་ལ་ཡང་ཤེད་ཀྱི་ཀྱང་བསྐལ། ཤེད་ཀྱི་ཚེ་བསྐལ་ཏེ་བྱེད་པའི་མཁན་པོ་ཤེད་ཀྱིས་བྱས་པ་སྐད་དུ་བྱུང་བས་ན་ཤེད་བུར་བཏགས།

ཀཱརཀཿ (कारकः) བྱེད་པ་པོ།

ཀཱརཀཿནི་མུ་སྟེགས་ཀྱི་གཞུང་ལས་ཀྱང་སྐྱེ་བ་དང་འཇིག་པ་ལ་སོགས་པ་ཐམས་ཅད་བདག་རྟག་[2]པས་བྱས་པར་འདོད་པས་ན་བྱེད་པ་པོ་ཞེས་བྱ།

---

1 པུརྟསྟེ་གལཏེ་ཙ་མཔཔུདྒལ། ,སྟེ།

2 རྟགས་ གསེར་

ཀཱ་ར་ཡི་ཏྲྀ་ཀཿ (कारयितृकः) འཇུག་པ་པོ།

ཀཱ་ར་ཡི་ཏྲྀ་ཀཿ་ནི་བདག་ཅེས་བྱ་བ་རྟག་པ་དེས་དགེ་བ་དང་མི་དགེ་བའི་ལས་ཀུན་བྱེད་དུ་འཇུག་པས་ན་བྱེད་དུ་འཇུག་པ་པོ་ཞེས་བྱ།

བེ་ད་ཀཿ (वेदकः) ཚོར་བ་པོ།

བེ་ད་ཀཿ ནི་ལས་དགེ་བ་དང་མི་དགེ་བའི་འབྲས་བུ་མྱོང་བར་བྱེད་པས་ན་ཚོར་བ་པོ་ཞེས་བྱ།

ཛྙཱ་ན་ཀཿ (जानकः) ཤེས་པ་པོ།

ཛྙཱ་ན་ཀཿ་ནི་བདག་གཙོ་བོར་གྱུར་ཏེ་དབང་པོ་དང་ཡིད་དང་ཡུལ་རྟེན་བརྟེན་པ་ལས་ཤེས་པར་གྱུར་པར་བཤད་པས་ན་ཤེས་པ་པོ་ཞེས་བྱ།

པ་ཤྱ་ཀཿ (पश्यकः) མཐོང་བ་པོ།

པ་ཤྱ་ཀཿ་ནི་གཟུགས་ལ་སོགས་པའི་ཕྱི་རོལ་གྱི་ཡུལ་ཐམས་ཅད་མཐོང་བ་ཡང་བདག་ཅེས་བྱ་བའི་མཐུ་ཡིན་པས་ན་མཐོང་བ་པོ་ཞེས་བྱ།

---

1 ཀརབཏྲིཀ་ ཤྭི།

2 ཛཉཀ་ ཤྭི།

3 དབང་པོ་དང་ཡུལ་ གསེར་

ཨུཏྠཱ་པ་ཀཿ (उत्थापकः) སློང་བ་པོ།

ཨུཏྠཱ་པ་ཀཿ[1] ནི་ཕུང་པོ་སློང་ཞིང་སྐྱེད་པས་ན་སློང་བ་པོ་ཞེས་བྱ།

ས་མུཏྠཱ་པ་ཀཿ (समुत्थापकः) ཀུན་ནས་སློང་བ་པོ།

ས་མུཏྠཱ་པ་ཀཿ ཞེས་བྱ་བ་ས་(स) ནི་ས་མནྟ་ (समन्त) སྟེ་ཀུན་ཞེས་བྱ། ཨུཏྠཱ་པ་ཀ་ (उत्थापकः) ནི་ཚིག་ལྷག་ཏུ་སྨོས་པ་དང་སྦྱར་ཏེ་ཕུང་པོ་དང་སྐྱེ་མཆེད་ལ་སོགས་པ་ཀུན་སྐྱེད་པས་ན་ཀུན་ནས་སློང་བ་པོ་ཞེས་བྱ།

དུད་འགྲོའི་རྒྱུད།[2]

ཏིརྻཀ (तिर्यक्) དུད་འགྲོ།

དུད་འགྲོའི་རྒྱུད་ལ། ཏིརྻཀ་ཞེས་བྱ་བ། ཏིརོ྅ཉྩ་ཏཱི་ཏི་ཏིརྻཀ་[3] (तिरोऽञ्चतीति तिर्यक्) ཞེས་བྱ་སྟེ་མི་ལྟར་འགྲེང་སྟེ་འགྲོ་བ་མ་ཡིན་པ་ཕྱོགས་ཀྱི་ཁམས་སུ་གཏོགས་པ་དུད་དེ་འགྲོ་བས་ན་དུད་འགྲོ་ཞེས་བྱ།

གརུ་ཌཿ (गरुडः) ནམ་མཁའ་ལྡིང་།

གརུ་ཌཿཞེས་བྱ་བ་ཁྱུང་གི་མིང་སྟེ་ནམ་མཁའ་ལྡིང་ཞེས་བྱ། ཏཱརྐྵྱཿ (ताक्ष्यः) ཁྱུང་། སུ་པརྞཿ (सुवर्णः) འདབ་བཟང་། གརུ་ཌཿ (गरुडः) འདབ་ཆགས་ཞེས་བྱ། འདི་རྣམས་ལ་འདོམ་ན་ཐམས་ཅད་ནམ་མཁའ་ལྡིང་དུ་གདགས།

---

1 ཨུད་སྠཱ་པ་ཀ་ སྟེ།

2 MVP-65

3 ཏིརྻ་ཨཉྩ་ཏཱི་ཏི་ཏིརྻཀྐ་ སྟེ།

ཀིནྣ་རཿ (किन्नरः) མིའམ་ཅི།

ཀིནྣར་ཞེས་བྱ་བ་དུད་འགྲོ་ཧྲུ་འཕྲུལ་ཅན་གྱི་མིང་སྟེ། བྱད་གཟུགས་མི་དང་ཡུད་ཀྱིས་འདྲ་བས་ན་མིའམ་ཅི་ཞེས་བྱ།

མཧོ་ར་གཿ (महोरगः) ལྟོ་འཕྱེ་ཆེན་པོ།

མཧོ་ར་གཿཞེས་བྱ་བ་མཧཱ་(महा) ནི་ཆེན་པོ། ཨུ་ར་གཿ(उरगः)ནི་ལྟོས་འགྲོ་བ་ལ་བྱ་སྟེ། ཀླུ་འབྲུག་གི་ཁམས་སུ་གཏོགས་པ་སྟེ། སྦྲུལ་ཆེན་པོ་ཡིན་པས་ན་ལྟོ་འཕྱེ་ཆེན་པོ་ཞེས་བྱ།

ཝཱ་སུ་ཀིཿ (वासुकिः) ནོར་རྒྱས་ཀྱི་བུ།

ཝཱ་སུ་ཀིཿཞེས་བྱ་བ་བསུ་ཀཱ་པ་ཏྱེ་ན་ཝཱ་སུ་ཀིཿ(वसुकापत्येन वासुकिः) ཞེས་བྱ་སྟེ། ཀླུའི་རྒྱལ་པོ་ནོར་རྒྱས་ཀྱི་བུ་ཞེས་བྱ།

བ་ལཱ་ཧ་ཀཿ (बलाहकः) སྤྲིན་གྱི་ཤུགས་ཅན།

བ་ལཱ་ཧ་ཀཿ[1]ཞེས་བྱ་བ་རྟ་རིན་པོ་ཆེ་སྔོ་སྐྱའི་མིང་སྟེ། སྤྲིན་གྱི་ཤུགས་ལྟར་མགྱོགས་པས་ན་སྤྲིན་གྱི་ཤུགས་ཅན་ཞེས་བྱ།

1 དྲ་ལཱ་ཧ་ཀ་ཀ་ སྟེ།

ཨཻརཱབཏཿ (ऐरावतः) གླང་པོ་ས་སྲུང་གི་བུ།

ཨཻརཱབཏཿཞེས་བྱ་བ་ཨཻར་(इर)ནི་ས། ཨབཏི་(अवति:)ནི་སྲུང་བ་དེའི་བུ་ཡིན་པས་ན་གླང་པོ་ས་སྲུང་གི་བུ་ཞེས་བྱ།

གླིང་བཞི་དང་འཇིག་རྟེན།[1]

པཱུརྦབིདེཧཿ (पूर्वविदेहः) ཤར་གྱི་ལུས་འཕགས།

པཱུརྦབིདེཧཿཞེས་བྱ་བ་པཱུརྦ་(पूर्व)ནི་ཤར་ཕྱོགས་ལ་བྱ། བི་(विं) ནི་བིཤིཥྚ་(विशिष्टः)སྟེ་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་པ་དང་བཟང་པོ། དེ་ཧ་ནི་ལུས་འཕགས་ཏེ། ལུས་འཕགས་པར་བཟང་བ་ལ་མིང་དུ་བཏགས་པས་ན་ཤར་གྱི་ལུས་འཕགས་ཞེས་བྱ།

ཛམྦུདྭཱིཔཿ(जम्बुद्वीपः) ཛམ་བུའི་གླིང་།

ཛམྦུདྭཱིཔ་ཞེས་བྱ་བ་ཛམྦུ་(जम्बु) ནི་ལྷོ་ཕྱོགས་ཀྱི་གླིང་འདིའི་བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་རྒྱ་མཚོའི་འགྲམ་ན་ཤིང་ཆེན་པོ་ཛམྦུ་ཞེས་བྱ་བ་ཤིང་ཏོག་ཛ་མ་ཙམ་ཆགས་པའི་འབྲས་བུ་ཆུའི་ནང་ལྷུང་བ་རྣམས་ཛམྦུ་ཆུ་བོའི་གསེར་དུ་འགྱུར་བ་ཞིག་ཡོད་དེ། དེ་ལ་མཚན་མར་བཟུང་ནས་ཏེ་མིང་དུ་བཏགས་པས་ན་ཛམྦུའི་གླིང་ཞེས་བཏགས།

---

1 MVP-45, DS-81

ཨ་བ་ར་གོ་དཱ་ནཱི་ཡཿ (अवरगोदानीयः) ནུབ་ཀྱི་བ་ལང་སྤྱོད།

ཨ་བ་ར་གོ་དཱ་ནཱི་ཡཿཞེས་བྱ་བ་ཨ་བ་ར་ (अवर) ནི་ནུབ་ཕྱོགས། གོ་(गो) ནི་བ་ལང་། དཱ་(दा) ནི་སྦྱིན་ཞིང་སྤྱོད་པ་སྟེ། དེ་ལ་བ་ལང་ལྷག་པར་མང་ཞིང་སྤྱོད་པ་ལས་མིང་དུ་བཏགས་ཏེ་ནུབ་ཀྱི་བ་ལང་སྤྱོད་ཅེས་བྱ།

ཨུ་ཏྟ་ར་ཀུ་རུཿ (उत्तरकुरुः) བྱང་གི་སྒྲ་མི་སྙན།

ཨུ་ཏྟ་ར་ཀུ་རུཿཞེས་བྱ་བ་ཨུ་ཏྟ་ར་ (उत्तर) ནི་བྱང་ཕྱོགས། ཀུ་(कु)ནི་ཀུཏྶི་ཏཾ་ (कुत्सितं)ཏེ་ངན་པ། རུ་(रु) ནི་ར་བཿ(रवः)སྟེ་སྒྲ། བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་གླིང་དེ་ན་མིའི་སྐད་དུ་སྒྲ་བ་མེད་དེ་སྐད་ངན་པས་བརྡ་བྱེད་པ་ལ་ཡང་བྱ། ཡང་སློན་གྱི་མཁན་པོ་ཁ་ཅིག་གི་བཤད་པ་ལས་བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་གླིང་གི་མི་ལོ་སྟོང་ཐུབ་པས་སྐྱིད་ཅིང་བདེ་བ་ལས་འཆི་ཀར་སྒྲ་མི་སྙན་པ་འབྱུང་སྟེ་དུས་ལས་འདའ་འོ་ཞེས་ཀྱང་འཆད་དེ། སྤྱིར་གཉིས་ཀ་དང་སྦྱར་ན་མཐུན་ཏེ་བྱང་གི་སྒྲ་མི་སྙན་དུ་བཏགས།

ལོ་ཀཿ (लोकः) འཇིག་རྟེན།

ལོ་ཀཿ ཞེས་བྱ་བ་ལུཛྫ་ཏ་ཨི་ཏི་ (लुज्यत इति) ཞེས་བྱ་སྟེ། སེམས་ཅན་ལ་སོགས་པ་འཆི་ཞིང་མི་རྟག་ལ་འཇིག་པའི་གཞི་ཡིན་པས་ན་འཇིག་རྟེན་ཞེས་བྱ།།

ཡུལ་དང་མཐོ་རིས་ཀྱི་ཤིང་གི་མིང་།

ཤྲཱ་བསྟི། (श्रावस्ती) མཉན་ཡོད།

ཡུལ་དང་མཐོ་རིས་ཀྱི་ཤིང་གི་མིང་ལ། ཤྲཱ་བསྟི་ཞེས་བྱ་བ་དྲང་སྲོང་མཉན་པོ་ཞེས་བྱ་བ་དང་། དྲང་སྲོང་ཡོད་པ་ཞེས་བྱ་བ་གཉིས་ཀྱིས་གྲོང་ཁྱེར་འདི་དང་པོ་བཙུགས་པ་ཡིན་པས་ན་མཉན་ཡོད་ཅེས་བྱ།

ནཻརྀཏཱིདིཀ། (नैऋती दिक्) བདེན་བྲལ་གྱི་ཕྱོགས།

ནཻརྀཏཱིདིཀ[1]ཞེས་བྱ་བ་ནི་ནཻརྀཏེཿགཏིཿ(निऋति गतिः) ཞེས་བྱ་སྟེ། ནིར་ནི་བྲལ་བ་དང་། རྀཏི་(ऋति) ནི་བདེན་པ་སྟེ་སྲིན་པོའི་རྒྱལ་པོ་བདེན་བྲལ་ཞེས་བྱ། ལྷོ་ནུབ་ཀྱི་ཕྱོགས་མཚམས་ན་གནས་པའི་ཕྱོགས་སྐྱོང་གི་མིང་སྟེ། བདེན་བྲལ་གྱི་ཕྱོགས་ཞེས་བྱ།

པཱ་རི་ཛཱ་ཏཿཀོ་བི་དཱ་རཿ (पारिजातः कोविदारः)

ཤིང་ཡོངས་འདུ་ས་བརྟོལ།

པཱ་རི་ཛཱ་ཏཿཀོ་བི་དཱ་རཿཞེས་བྱ་བའི་སྒྲ་ལས་དྲངས་པ་ན་པཱ་རི་ཡཱ་ཏྲཿཏི་པཱ་རཱི་ཏི་སམནྟཱཏ[2] (परियात्रति पारीति समन्तात्)སྟེ། ལྷའི་སྐྱོས་ཀྱི་ཤིང་བཟང་པོའི་དྲུང་དུ་ལྷ་ཐམས་ཅད་འདུས་ཏེ་ཐེ་ཕྱོགས་སུ་ནི་དཔག་ཚད་བརྒྱའི་བར་དུ་དྲི་ཞིམ་པོའི་ངད་ལྡང་། ཐེ་ཕྱོགས་མ་

1 ནཻརྀཏཱིདིཤ་ སྟེ།

2 པརཱིཏིསམནྟཱཡཱཏ་ སྟེ།

ཡིན་པའི་ལོགས་སུ་ནི་དཔག་ཚད་ལྔ་བཅུའི་བར་དུ་དྲི་ཞིམ་པོའི་ངད་ལྡང་བའི་ཤིང་གི་ཤིང་སྐྱེ་ཡོངས་སུ་འདུ་ཞེས་བྱ། ཀོ་བིདཱ་ནི་ཀུཾ་བིདཱ་རཡཏི་ (कुं विदारयति) ཞེས་བྱ་སྟེ། སྐྱོན་གྱི་ཤིང་ཆེན་པོ་ཡལ་ག་མང་ཞིང་སྡོང་པོ་ཆེ་བས་ས་ཆེན་པོ་བརྟོལ་ཏེ་འབྱུང་བ་དང་འདྲ་བས་ས་བརྟོལ་ཞེས་བྱ་སྟེ། བསྡུས་པས་ཤིང་ཡོངས་འདུ་ས་བརྟོལ་ཞེས་བྱ།

འདོད་པའི་ཁམས་ཀྱི་གནས་ཀྱི་མིང་།[1]

བྷཽམཿ (भौमः) ས་བླ།

འདོད་པའི་ཁམས་ཀྱི་གནས་ཀྱི་མིང་ལ། བྷཽམ་ཞེས་བྱ་བ་བྷཱུམཽབྷཝབྷཽམཿ[2] (भूमौ भवः भौमः) ཞེས་བྱ་སྟེ། ས་ལ་བརྟེན་པའི་གནོད་སྦྱིན་གྱི་མིང་སྟེ་ས་བླ་ཞེས་བྱ།

ཨནྟརཱིཀྵཝཱསཱི། (अन्तरिक्षवासी)

བར་སྣང་ལ་གནས་པ།

ཨནྟརཱིཀྵཝཱསི་ཞེས་བྱ་བ་ཨནྟརཱིཀྵཿ (अन्तरिक्षः) བར་སྣང་ལ་བྱ། ཝཱསིནཿ (वासिनः) གནས་པ་ལ་བྱ་སྟེ། ཉི་ཟླ་ལ་སོགས་པ་རྒྱལ་པོ་ཆེན་པོ་བཞིའི་རིས་སུ་གཏོགས་པ་ཁ་ཅིག་ནམ་མཁའ་ལ་རྒྱུ་བ་ལྷར་སྣང་བས་ན་བར་སྣང་ལ་གནས་པ་ཞེས་བྱ་སྟེ…

---

1 MVP-156

2 བྷཱུམཽབྷཝ སྟེ།

ཙཱ་ཏུརྨཧཱ་རཱ་ཛ་ཀཱ་ཡི་ཀཿ (चातुर्महाराजकायिकः)

རྒྱལ་ཆེན་རིས་བཞི།

ཙཱ་ཏུརྨཧཱ་རཱ་ཛ་ཀཱ་ཡི་ཀཿཞེས་བྱ་བ་ཙ་ཏུར་ནི་བཞི། མཧཱ་རཱ་ཛ་(महाराज)ནི་རྒྱལ་པོ་ཆེན་པོ། ཀཱ་ཡ་(काय)ནི་ཚོགས་པའམ་གནས་སམ་རིས་ལ་བྱ། ཨི་ཀ་(इक) ནི་ཚིག་གོང་མའི་རྐྱེན་དུ་སྦྱར་བ་ཡིན་ཏེ། སྤྱིར་ན་རིས་དེ་ན་སྤྱོད་ཅིང་གནས་པ་ལ་བྱ་སྟེ། རྒྱལ་པོ་ཆེན་པོ་བཞིའི་[1]རིས་སུ་གཏོགས་པ་ལག་ན་གཞོང་ཐོགས་དང་། ཕྲེང་ཐོགས་དང་། རྟག་ཏུ་མྱོས་དང་། རྒྱལ་པོ་ཆེན་པོ་བཞིའི་འཁོར་དང་ཅདེ་བཞི་ལ་བྱ་སྟེ། ཚིག་སྦྱོར་བསྡུས་ན་རྒྱལ་ཆེན་བཞིའི་རིས་ཞེས་བྱ།

ཏྲཱ་ཡ་སྟྲིཾ་ཤཿ (त्रायस्त्रिंशः) སུམ་ཅུ་རྩ་གསུམ།

ཏྲཱ་ཡ་སྟྲིཾ་ཤཿཞེས་བྱ་བ་ཏྲཱ་ཡ་(त्रय)ནི་གསུམ། ཏྲིཾ་ཤ་(त्रिंश)ནི་སུམ་ཅུ་སྟེ། འཇིག་རྟེན་གྱི་གཙུག་ལག་ལས་ནི་མཐོ་རིས་རི་རབ་ཀྱི་སྟེང་ན་ལྷའི་གཙོ་བོ་སུམ་ཅུ་རྩ་གསུམ་བཞུགས་ཏེ། དྲག་པོ་བཅུ་གཅིག་དང་། ཉི་མ་བཅུ་གཉིས་དང་། ནོར་ལྷ་བརྒྱད་དང་། ཐ་སྐར་གྱི་བུ་གཉིས་དང་སྡོམ་སུམ་ཅུ་རྩ་གསུམ་བཞུགས་པས་ན་སུམ་ཅུ་རྩ་གསུམ་པ་ཞེས་བྱ།

ཆོས་མངོན་པ་ལས་ནི་སུམ་ཅུ་རྩ་གསུམ་པའི་ལྷའི་གནས་ན་གཡས་གཡོན་གཉིས་ཀྱི་གྲལ་དུ་ཉེ་བའི་དབང་པོ་བཅུ་དྲུག་བཅུ་དྲུག་སེང་གེའི་ཁྲི་ལ་བཞུགས་པ་དང་། གུང་ན་ལྷའི་དབང་པོ་བརྒྱ་བྱིན་སེང་གེའི་ཁྲི་ལ་བཞུགས་ཏེ་སྤྱིར་ན་ལྷའི་གཙོ་བོ་སུམ་ཅུ་

1 བཞིས་ སྟེ།

རྩ་གསུམ་བཞུགས་པ་ལས་བཏགས་ཏེ་ཞེས་འབྱུང་། སྒྲ་བཞིན་དུ་སུམ་ཅུ་རྩ་གསུམ་པ་ཞེས་བྱ།

ཡཱམཿ (यामः) འཐབ་བྲལ།

ཡཱམཿཞེས་བྱ་བ་ཨསུརབིབཱདབྷཡཏོཨཔགཏཿ[1] (असुरविवादभयतोऽपगतः) ཞེས་བྱ་བ་སྟེ། སུམ་ཅུ་རྩ་གསུམ་པའི་རིས་མན་ཆད་ན་ལྷ་མ་ཡིན་གྱིས་འཐབ་པའི་འཇིགས་པ་དང་མ་བྲལ་ལ། འདི་ཡན་ཆད་ནི་ལྷ་མ་ཡིན་དང་འཐབ་པའི་འཇིགས་པ་ལས་འདས་ཏེ་བྲལ་བས་འཐབ་བྲལ་ཞེས་བཏགས་ཏེ། བསོད་ནམས་ཀྱིས་ཕྱིན་པ་དང་། མེལ་ཚེ་ཕྲན་རེ་རེ་ལ་སྒོམས་ཤིང་སྐྱུལ་བའི་[2]སྐད་འབྱུང་བ་དང་། སྔོན་མཆེ་མ་དང་བྲང་མ་ཞེས་བཏགས་པ་ནི་ཡི་གེ་གཞུང་དང་སྦྱར་ན་གཏན་ཚིགས་མི་ཆེ་བར་འགྱུར་ཏེ་མི་བཙན་པར་བྱས་སོ།།

ཏུཥིཏཿ (तुषितः) དགའ་ལྡན།

ཏུཥིཏཿཞེས་བྱ་བ་ཏུཥ་ (तुष) ནི་པྲཱི་ཏོ་ (प्रीतो) ཞེས་བྱ་བ་དགའ་བ། ཨིཏ་ (इत) ནི་པྲཱཔྟ་ (प्राप्तः) སྟེ་འཁོར་བའམ་ལྡན་པ་སྟེ། ཆོས་ཀྱི་དགའ་བ་དང་བདེ་བ་ལྷག་པར་ཆེ་བས་ན་དགའ་ལྡན་ཞེས་བྱ།

---

1 ཨསུརབིབཱདབྷཡཡཏཨཔཡཏ་ སྣེ།

2 བསྐྱལ་བ་ སྣེ།

ནིརྨཱཎརཏིཿ(निर्माणरतिः) འཕྲུལ་དགའ།

ནིརྨཱཎརཏིཿཞེས་བྱ་བ་སྭཡནྣིརྨཱཡཀཱམཱན་པརིབྷུཉྫཏེ་ (स्वयन्निर्मायकामान्-परिभुञ्जते) ཞེས་བྱ་སྟེ། རང་གི་གཟུགས་དང་། སྒྲ་དང་། དྲི་དང་། རོ་དང་། རེག་བྱ་རྣམས་ཅི་དགའ་བར་སྤྲུལ་ནས་འདོད་པའི་ཡོན་ཏན་རྣམས་ལ་སྤྱོད་པས་ན་འཕྲུལ་དགའ་ཞེས་བྱ།

པརནིརྨིཏཝཤཝརྟི (परनिर्मितवशवर्ती) གཞན་འཕྲུལ་དབང་བྱེད།

པརནིརྨིཏཝཤཝརྟི་ཞེས་བྱ་བ་པརནིརྨིཏབྷོགཝཤེན་ཝརྟཡིཏུཾཤཱིལཾ་ (परनिर्मितभोगवशेन वर्तयितुं शीलं (यस्य) ཞེས་བྱ་སྟེ། གཞན་གྱིས་འདོད་པའི་ལོངས་སྤྱོད་སྤྲུལ་པ་རྣམས་ལ་ཕན་ཚུན་སྤྱོད་པར་དབང་བྱེད་པས་ན་གཞན་འཕྲུལ་དབང་བྱེད་ཅེས་བྱ།

བསམ་གཏན་དང་པོའི་སའི་མིང་།

བྲཧྨཀཱཡིཀ (ब्रह्मकायिकः) ཚངས་རིས།

བསམ་གཏན་དང་པོའི་སའི་མིང་ལ། བྲཧྨཀཱཡིཀཿཞེས་བྱ་བ། བྲཧྨ་ (ब्रह्म) ནི་ཚངས་པ། ཀཱཡིཀ་ (कायिक)ནི་རིས་སུ་གཏོགས་པ་སྟེ། འདོད་པའི་ཁམས་ལས་ཐར་ནས་བསམ་གཏན་དང་པོའི་སར་ཕྱིན་པའི་མིང་ཡིན་ཏེ་ཚངས་རིས་ཞེས་བྱ།

བྲཧྨཔུརོཧིཏཿ (ब्रह्मपुरोहितः) ཚངས་པ་མདུན་ན་འདོན།

བྲཧྨཔུརོཧིཏཿཞེས་བྱ་བ། བྲཧྨཎཔུརོདྷཱིཡཏེ་ (ब्रह्मण:पुरो धीयते)ཞེས་བྱ་སྟེ། ཚངས་པ་

ཆེན་པོའི་མདུན་ན་རྟག་ཏུ་འདུག་ལྷ་ཚིག་འདོན་ཞིང་འདོན་ཞིང་སླ་བས་ན་ཚངས་པ་མདུན་ན་འདོན་ཞེས་བྱ།

བྲཧྨཔཱརིཥདྱཿ (ब्रह्मपारिषद्य:) ཚངས་འཁོར།

བྲཧྨཔརིཥདྱཿཞེས་བྱ་བ་བྲཧྨཎཿཔརིཙཱརཀཿ (ब्रह्मण: पररिचारिक:) ཞེས་བྱ་སྟེ། ལྷའི་རིས་དེའི་ཚངས་པ་རྣམས་ཚངས་པ་ཆེན་པོའི་ཁམས་དང་ཞབས་འབྲིང་དུ་གཏོགས་པའི་ཕྱིར་ཚངས་འཁོར་ཞེས་བྱ།

མཧཱབྲཧྨ (महाब्रह्मा) ཚངས་པ་ཆེན་པོ།

མཧཱབྲཧྨ་ཞེས་བྱ་བ་ཚེ་དང་བྱད་གཟུགས་དང་མདོག་ལ་སོགས་པ་ཚངས་པ་ཕལ་དང་མི་འདྲ་བར་འཕགས་པ་ལ། མི་མཇེད་ཀྱི་འཇིག་རྟེན་གྱི་བདག་པོ་མཛད་པས་ན་ཚངས་པ་ཆེན་པོ་ཞེས་བྱ།

བསམ་གཏན་གཉིས་པའི་མིང་།

པརཱིཏྟཱབྷཱཿ (परित्ताभा:) འོད་ཆུང་།

བསམ་གཏན་གཉིས་པའི་སའི་མིང་ལ། པརཱིཏྟཱབྷཱཿཞེས་བྱ་བ་པརཱིཏྟཱཨེཥཱམཨཱབྷཱསྭབྷཱུམིརྦཱིཀྵྱཏེ་[1] (परीत्ता एँषाम् आभा स्वभूमिर्वीक्ष्यते) ཞེས་བྱ་སྟེ། རིས་འདི་ན་གནས་པ་འདི་

1 པརཱིཏྟཨེཥཱམཨཱབྷཱསྭབྷཱུམི་ སྟེ།

བསམ་གཏན་གཉིས་པའི་ས་ལ་གནས་རིམ་པ་གསུམ་ཡོད་པའི་ཐ་མ་ཡིན་ཏེ། གོང་མ་གཉིས་ལས་འོད་ཆུང་བའི་ཕྱིར་འོད་ཆུང་ཞེས་བྱ།།

ཨ་པྲ་མཱ་ཎཱ་བྷཱཿ (अप्रमाणाभाः) ཚད་མེད་འོད།

ཨ་པྲ་མཱ་ཎཱ་བྷཱཿཞེས་བྱ་བ། ནཱ་བྷཱ་པ་རི་མཱ་ཎེ་ཡ་ཏྭཾ་ཤཀྱཾ་པྲ་མཱ་པ་ཡི་ཏུཾ? (नाभा–परिमाणेयत्त्वं शक्यं प्रमापयितुं) ཞེས་བྱ་སྟེ། ལྷ་དེ་དག་གི་འོད་ས་འོག་མ་བས་ཚད་བཟུང་བར་མི་ནུས་པའི་ཕྱིར་ཚད་མེད་འོད་ཅེས་བྱ།

ཨཱ་བྷཱ་སྭ་རཿ (आभास्वरः) འོད་གསལ།

ཨཱ་བྷཱ་སྭ་རཿཞེས་བྱ་བ་ཨཱ་བྷཱ་ས་ནི་འོད། ཤར་ནི་འོད་བྱེད་པའམ་གསལ་བར་བྱེད་པ་ལྷ་བུའི་ཚིག་གི་རྐྱེན་ཏེ་ལྷའི་གནས་ཀྱི་འོད་ཀྱིས་གནས་ཀུན་དུ་ཁྱབ་པར་སྣང་བར་གྱུར་པས་ན་འོད་གསལ་ཞེས་བྱ།

བསམ་གཏན་གསུམ་པའི་སྡིང་།

པ་རཱི་ཏྟ་ཤུ་བྷཿ (परीत्तशुभः) དགེ་ཆུང་།

བསམ་གཏན་གསུམ་པའི་སྡིང་ལ། པ་རཱི་ཏྟ་ཤུ་བྷ་ཞེས་བྱ་བ་པ་རཱི་ཏྟ་ནི་ཆུང་ངུ། ཤུ་བྷ་དགེ་བ་སྟེ། བསམ་གཏན་གསུམ་པའི་ཡིད་ཀྱི་སའི་བདེ་བ་ལ་དགེ་བ་ཞེས་བྱ། བསམ་གཏན་

1 ནཱ་བྷཱ་པ་རི་མཱ་ཎེ་ཡ་ཏྭཾ་ཤཀྱཾ་པྲ་མཱ་པ་ཡི་ཏུཾ ཤེ།

གསུམ་པའི་ས་ལ་གནས་རིམ་པ་གསུམ་ཡོད་པའི་ཐ་མ་ཡིན་ཏེ། ས་གོང་མ་གསུམ་པས་དགེ་བ་ཆུང་བའི་ཕྱིར་དགེ་ཆུང་ཞེས་བྱ།

ཨཔྲམཱཎཤུབྷཿ (अप्रमाणशुभः) ཚད་མེད་དགེ

ཨཔྲམཱཎཤུབྷཿཞེས་བྱ་བ་ལྷའི་གནས་དེར་སྐྱེས་པ་དེ་དག་གི་བདེ་བ་སོ་འོག་མ་བས་ཚད་གཟུང་དུ་མེད་པའི་ཕྱིར་ཚད་མེད་དགེ་ཞེས་བྱ།

ཤུབྷཀྲྀཏྶྣཿ (शुभकृत्स्नः) དགེ་རྒྱས།

ཤུབྷཀྲྀཏྶྣཿཞེས་བྱ་བ་ལྷ་དེ་དག་གི་དགེ་བ་ལས་ལྷག་པ་ལྷའི་རིས་མན་ཆད་གཞན་ལ་མེད་པས་དགེ་རྒྱས་ཞེས་བྱ།

བསམ་གཏན་བཞི་པའི་མིང་།

ཨནབྷྲཀཿ (अनभ्रकः) སྤྲིན་མེད།

བསམ་གཏན་བཞི་པའི་སའི་མིང་ལ། ཨནབྷྲ་ཀཿཞེས་བྱ་བ་ཨབྷྲ་ཀ་ནི་སྤྲིན་ཏེ། སྤྲིན་ལྟ་བུ་མེད་པས་ན་ཨནབྷྲཀཿཞེས་བྱ་སྟེ། སྤྲིན་འཁྲིགས་པ་དང་འདྲ་བར་འདབ་ཆགས་མེད་དེ། གཞལ་མེད་ཁང་དང་བཅས་པར་སྐྱེ་ཞིང་འཆི་འཕོ་ལ། དེ་ཡན་ཆད་ཀུང་གནས་ཀྱི་རིམ་པ་སྤྲིན་ལྟར་འགེབས་པ་མེད་པས་སྤྲིན་མེད་ཅེས་བྱ།

པུཎྱཔྲསབཿ (पुण्यप्रसवः) བསོད་ནམས་སྐྱེས།

པུཎྱཔྲསབཿཞེས་བྱ་བ་པུཎྱ་(पुण्य)ནི་བསོད་ནམས། པྲསབ་(प्रसव)ནི་སྐྱེས་པའམ་འབྱུང་བ་ལ་བྱ་སྟེ། མི་གཡོ་བའི་བསོད་ནམས་ལས་ལྷ་དེ་དག་སྐྱེས་པས་ན་བསོད་ནམས་སྐྱེས་ཞེས་བྱ།

བྲྀཧཏྥལཿ (बृहत्फलः) འབྲས་བུ་ཆེ་བ།

བྲྀཧཏྥལཿཞེས་བྱ་བ་གནས་གཞན་ཡོད་པའི་སོ་སོའི་སྐྱེ་བོ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་བསོད་ནམས་ཀྱི་འབྲས་བུའི་མཆོག་སྐྱེ་བས་ན་འབྲས་བུ་ཆེ་ཞེས་བྱ།

གནས་གཙང་མའི་ལྷའི་མིང་།

ཤུདྡྷཱབཱསཿ (शुद्धवासः) གནས་གཙང་མ།

གནས་གཙང་མའི་ལྷའི་མིང་ལ། ཤུདྡྷཱབཱསཿཞེས་བྱ་བ་འཕགས་པའི་ལམ་གྱི་རྒྱུད་སེམས་ཀྱི་ཉོན་མོངས་པའི་དྲི་མ་བཀྲུས་པས་ཕྱིར་མི་འོང་བ་ལ་སོགས་པ་སེམས་ཅན་དག་པ་ཐ་སྙག་གནས་ཏེ། སོ་སོའི་སྐྱེ་བོ་དང་མ་འདྲེས་པས་ན་གནས་གཙང་མ་ཞེས་བྱ།

ཨབྲྀཧཿ (अबृहः) མི་ཆེ་བ།

ཨབྲྀཧཿཞེས་བྱ་བ་གནས་གཙང་མ་རིས་ལྔ་ཡོད་པའི་ནང་ན་ཐ་མ་ཡིན་པས་ན་མི་ཆེ་བ་ཞེས་བྱ།

ཨཏྤཿ (अतापः) མི་གདུང་བ།

ཨཏྤཿཞེས་བྱ་བ་ལྷའི་རིས་འདིར་སྐྱེས་པ་རྣམས་བསམ་པ་དགེ་བའི་ཕྱིར་ས་འོག་མར་སྐྱེས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཐེལ་གྱིས་མི་གནོན་པ་དང་། ས་གོང་མ་མ་ཐོབ་ཀྱང་མི་དགའ་བ་མེད་པ་དང་། ཉོན་མོངས་པའི་གདུང་བ་ཆེན་པོ་མེད་པས་མི་གདུང་བ་ཞེས་བྱ་བ་དང་།

སུདྲྀཤཿ (सुदृशः) གྱ་ནོམ་སྣང་།

སུདྲྀཤཿཞེས་བྱ་བ་ལྷའི་རིས་འདིར་སྐྱེས་པ་རྣམས་རབ་ཏུ་ཞི་བའི་ཁྱད་པར་དང་ལྡན་པའི་ཕྱིར་མིག་ལྟར་མཛེས་ཤིང་བཟང་བས་ན་གྱ་ནོམ་སྣང་ཞེས་བྱ།

སུདརྴནཿ (सुदर्शनः) ཤིན་ཏུ་མཐོང་བ།

སུདརྴནཿཞེས་བྱ་བ་ལྷའི་རིས་འདིར་སྐྱེས་པ་རྣམས་ཟག་པ་དང་བཅས་པ་དང་། ཟག་པ་མེད་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྤེལ་མར་བསྒོམས་པའི་སྒྲིབ་པ་ལྷག་མ་ཙུང་ཟད་ཅིག་ལུས་སུ་ཟད་དེ། མཐོང་བ་ཤིན་ཏུ་རྣམ་པར་དག་ཅིང་མཐོང་བས་ན་བཟང་བའི་ཕྱིར་ཤིན་ཏུ་མཐོང་བ་ཞེས་བྱ།

ཨཀནིཥྛཿ (अकनिष्ठः) འོག་མིན།

ཨཀནིཥྛཿཞེས་བྱ་བ་ཨ་ནི་མ་ཡིན་པ། ཀནིཥྛཿནི་འོག་མ་ལ་བྱ། སྤྱིར་ན་གཟུགས་ཀྱི་ཁམས་ཀྱི་དེ་ཉེ་བོ་སྟེ། གོང་ན་གཞན་མེད་པས་འོག་མིན་ཞེས་བྱ། ཡང་མདོ་ཁ་ཅིག་གི་ནང་ནས་ཨགྷནིཥྛཿ (अघनिष्ठः) ཞེས་འབྱུང་སྟེ། ཨགྷ (अघ)ནི་རྡུལ་ཕྲ་མོ་བསགས་

པ། ནིཥྛ་(निष्ठ)ནི་མཐར་ཕྱུག་པ་སྟེ། གཟུགས་ཀྱི་ཁམས་ཀྱི་ཡ་རྫོག་ཡིན་པས་བསགས་པའི་མཐའ་ཞེས་ཀྱང་བྱ་སྟེ་སྐབས་འདིར་སྦྱར་ཞིང་གདགས།

མཧཱམཧེཤྭརཱཡཏནམ (महामहेश्वरायतनम्)

དབང་ཕྱུག་ཆེན་པོ་ཆེ་བའི་གནས།

མཧཱམཧེཤྭརཡཱཏནམ་(महामहेश्वरायतनम्)ཞེས་བྱ་བ་འོག་མིན་གྱི་ཕྱོགས་ཀྱི་གནས་ཞིག་ན་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་དབང་ཕྱུག་ཆེན་པོའི་ནང་ན་རྣམ་པར་སྣང་མཛད་ཆེན་པོ་བཞུགས་ཏེ། ཆོས་ཀྱི་ལོངས་སྤྱོད་རྫོགས་པ་བསྟེན་ཞིང་སྤྱོད་བྱར་གྱུར་བའི་གནས་ཡིན་པས་ན་དབང་ཕྱུག་ཆེན་པོ་ཆེ་བའི་གནས་ཞེས་བྱ།

གཟུགས་མེད་པའི་སའི་མིང་།

ཨཱཀཱཤཱནནྟྱཱཡཏནམ (आकाशानन्त्यायतनम्)

ནམ་མཁའ་མཐའ་ཡས་སྐྱེ་མཆེད།

གཟུགས་མེད་པའི་སའི་མིང་ལ། ཨཱཀཱཤཱནཾནནྟྱཱཡཏནམ་[1](आकाशानन्त्यायतनम्)ཞེས་སྙོམས་པར་འཇུག་པ་ལ་སྦྱོར་བའི་དུས་ན་གཟུགས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་ལས་འདས་ཏེ། ནམ་མཁའ་མཐའ་ཡས་སོ་སྙམ་པའི་འདུ་ཤེས་འབྱུང་བས་ནམ་མཁའ་མཐའ་ཡས། ཨཱཡཏན་(आयातन)ནི་སྐྱེ་བའི་གནས་ཡིན་པས་སྐྱེ་མཆེད་དེ། བསྡུས་ན་ནམ་མཁའ་མཐའ་ཡས་

1 ཨཱཀཱཤཱནནྟྱམ ཤོ།

སྐྱེ་མཆེད་ཅེས་བྱ་སྟེ། རྣམ་ཤེས་མཐའ་ཡས་སྐྱེ་མཆེད་དང་། ཅུང་ཟད་མེད་པའི་སྐྱེ་མཆེད་དང་། འདུ་ཤེས་མེད་འདུ་ཤེས་མེད་མིན་གྱི་སྐྱེ་མཆེད་ཀྱང་ཚུལ་འདི་བཞིན་བཤད།

མངོན་མཐོ་དང་ངེས་ལེགས་ཀྱི་མིང་།

ཨབྷྱུདཡཿ (अभ्युदयः) མངོན་མཐོ་བ།

མངོན་པར་མཐོ་བ་དང་ངེས་པར་ལེགས་པ་ལ་སོགས་པའི་མིང་ལ། ཨབྷྱུདཡཿཞེས་བྱ་བ་ལྷ་དང་མི་ལ་སོགས་པའི་གོ་འཕང་མཐོན་པོ་དང་། དབང་ཐང་ཐོབ་པའི་མིང་སྟེ་མངོན་པར་མཐོ་བ་ཞེས་བྱ།

ནིཿཤྲེཡསཿ (निःश्रेयसः) ངེས་པར་ལེགས་པ།

ནིཿཤྲེཡསཿ[1]ཞེས་བྱ་བ་ཐར་པ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པའི་མིང་སྟེ། སྒྲ་དང་སྦྱར་ན་ངེས་པར་ལེགས་པ་ཞེས་བྱ།

ཨཔབརྒཿ (अपवर्गः) བྱང་གྲོལ།

ཨཔབརྒཿ[2]ཐར་པའི་མིང་སྟེ། ཉོན་མོངས་པ་དང་ཉེ་བའི་ཉོན་མོངས་པ་ཐམས་ཅད་བྱང་ཞིང་བསལ་བ་ལ་བྱ་བས་ན་བྱང་གྲོལ་ཞེས་བྱ།

---

1 ནིཿཤྲེཡ་ སྟེ།

2 ཨཔབརྒཡ་ སྟེ།

སོཔདྷིཤེཥནིརྦཱཎམ (सोपधिशेषनिर्वाणम्)

ལྷག་བཅས་མྱང་འདས།

སོཔདྷིཤེཥནིརྦཱཎམ་ཞེས་བྱ་བ། དགྲ་བཅོམ་པ་ལྟ་བུ་ཁམས་གསུམ་གྱི་ཉོན་མོངས་པ་ཐམས་ཅད་སྤངས་ནས་ཕུང་པོ་ཙམ་མ་བོར་བའི་མིང་སྟེ། ཕུང་པོ་ལྷག་མ་དང་བཅས་པའི་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ཞེས་བྱ།

ནིརུཔདྷིཤེཥནིརྦཱཎམ (निरुपधिशेषनिर्वाणम्)

ལྷག་མེད་མྱང་འདས།

ནིརུཔདྷིཤེཥནིརྦཱཎམ་ཞེས་བྱ་བ་ཉོན་མོངས་པ་ཐམས་ཅད་ཀུན་སྤངས་པ་ལ། ཕུང་པོ་ལྷུའི་སྡུག་བསྔལ་གྱི་མེ་ཡང་ཞི་བར་བྱེད་པའི་མིང་སྟེ། ཕུང་པོ་ལྷག་མ་མེད་པའི་མྱང་ངན་ལས་འདས་པ་ཞེས་བྱ།

པྲཏིསཾཁྱཱནིརོདྷཿ (प्रतिसंख्यानिरोधः)

སོ་སོར་བརྟགས་འགོག

པྲཏིསཾཁྱཱནིརོདྷཿཞེས་བྱ་བ། ཤེས་རབ་ཀྱིས་འཕགས་པའི་བདེན་པ་བཞི་སོ་སོར་བརྟགས་ནས་ཉོན་མོངས་པ་འགགས་པའི་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ཐོབ་པར་འགྱུར་བའི་མིང་སྟེ། སོ་སོར་བརྟགས་པས་འགོག་པ་ཞེས་བྱ།

ཨཔྲཏིསཾཁྱཱནིརོདྷཿ (अप्रतिसंख्यानिरोध:)

སོ་སོར་བརྟགས་མིན་གྱི་འགོག་པ།

ཨཔྲཏིསཾཁྱཱནིརོདྷཿཞེས་བྱ་བ་རྐྱེན་མ་ཚང་བས་འགོག་གི་བརྟགས་པས་མི་འགོག་པ་སྟེ། དཔེར་ན་གཟུགས་གཅིག་ལ་མིག་གི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ལྷག་པར་ཞེན་ཅིང་དམིགས་པའི་སྐྱེས་བུ་གཟུགས་གཞན་ལ་དམིགས་པའི་མིག་གི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་དང་། རྣ་བའི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ལ་སོགས་པ་དེ་དང་དེ་དུས་གཅིག་ཏུ་འབྱུང་བའི་ཡུལ་དམིགས་སུ་དེ་མ་ཐག་པའི་རྐྱེན་མེད་པས་མི་དམིགས་པ་འདས་ཟིན་པ་ལ་ནི་དམིགས་སུ་མི་རུང་བས་ན་སེམས་དང་སེམས་ལས་བྱུང་བ་མ་འོངས་པ་རྣམས་སྐྱེ་བ་ལ་གཏན་གྱི་གེགས་སུ་གྱུར་པའི་མིང་སྟེ། སོ་སོར་བརྟགས་མ་ཡིན་པས་འགོག་པ་ཞེས་བྱ།

སཾསྐྲྀཏཿ (संस्कृत:) འདུས་བྱས།

སཾསྐྲྀཏཿཞེས་བྱ་བ་སམྦྷཱུཡ་ཧེཏུཔྲཏྱཡཻཿཀྲྀཏཿ[1] (सम्भूय हेतु-प्रत्ययै: कृत:) ཞེས་བྱ་བ་རྒྱུ་དང་རྐྱེན་སྣ་ཚོགས་ཤིང་འདུས་པས་བྱས་པའི་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་མིང་ཡིན་ཏེ་འདུས་བྱས་ཞེས་བྱ།

ཨསཾསྐྲྀཏཿ (असंस्कृत:) འདུས་མ་བྱས།

ཨསཾསྐྲྀཏཿཞེས་བྱ་བ་ནམ་མཁའ་ལ་སོགས་པ་རྒྱུ་དང་རྐྱེན་ལས་མ་བྱུང་བའི་མིང་སྟེ་འདུས་མ་བྱས་ཞེས་བྱ།

---

1 སམྦྷཱརམྦྷཱུཧེཏུཔྲཏྱཡཻཀྲིཏ་ སྡེ།

སཱསྲ་བཿ (सास्रवः) ཟག་བཅས།

སཱསྲ་བཿཞེས་བྱ་བ་སཧ་ཨཱསྲ་བེ་ན་བརྟ་ཏེ་ (सह आस्रवेन वर्तते) ཞེས་བྱ་བ་སྟེ། སྲིད་པའི་རྩེ་མོ་མན་ཆད་མཚམས་སྦྱོར་བའི་སེམས་ཅན་དམྱལ་བ་ཡན་ཆད་ཀྱའི་བློ་དྲུག་ནས་འདོད་ཆགས་ལ་སོགས་པའི་ཉོན་མོངས་པ་འབྱུང་བའི་མིང་སྟེ་ཟག་པ་དང་བཅས་པ་ཞེས་བྱ།

ཨ་ནཱ་སྲ་བཿ (अनास्रवः) ཟག་མེད།

ཨ་ནཱ་སྲ་བཿཞེས་བྱ་སྟེ་འདུས་མ་བྱས་གསུམ་དང་ལམ་གྱི་བདེན་པ་ཉོན་མོངས་པ་མེད་པས་ན་ཟག་པ་མེད་པ་ཞེས་བྱ།

སམནྟརཔྲཏྱཡཿ (समनन्तरप्रत्ययः) མཚུངས་པ།

སམནྟརཔྲཏྱཡཿ[1]ཞེས་བྱ་བ་སམིཏི་སམ་ཤྩཱ་སཽ་བོ་དྷེ་རུཏྤཱ་དནེ་[2] (समिति समश्चासौ बोधेरुत्पादने) ཞེས་བྱ་སྟེ། རྣམ་པར་ཤེས་པ་སྔ་མ་རྒྱུར་གྱུར་བ་དང་། ཕྱི་མ་འབྲས་བུར་གྱུར་པ་གཉིས་ཤེས་པའི་རང་བཞིན་དུ་འདྲ་བས་ན་མཚུངས་པ་ཞེས་བྱ།

ཨ་ནནྟ་རཿ (अनन्तरः) བར་དུ་མ་ཆོད་པ།

ཨ་ནནྟ་རཿནི་རྒྱུ་དང་འབྲས་བུ་གཉིས་གཞན་གྱིས་བར་དུ་མ་ཆོད་པ་ཞེས་བྱ།

---

1 སམནྟྲཏྱཡ་ སྡེ།

2 སམི་སམ་ཤྩོ་བོ་དྷེ་རུཏྤ་དནེ་ སྡེ།

པྲཏྱཡཿ (प्रत्ययः) རྐྱེན།

པྲཏྱཡཿནི་རྐྱེན་ཡིན་ཏེ་བར་ཆད་མེད་པར་མཚུངས་པའི་རྐྱེན་ཞེས་འཆད་པ་ཡང་ཡིན་ཏེ། དངོས་སུ་ན་སེམས་དང་སེམས་ལས་བྱུང་བ་སྐད་ཅིག་མ་གཞན་གྱིས་བར་མ་ཆོད་པར་སྐྱེར་བྱུང་བའི་མིང་སྟེ། སྔོན་ཆད་དེ་མ་ཐག་པར་བཏགས་པ་ཡང་མི་འགལ་བས་དེ་མ་ཐག་པའི་རྐྱེན་ཞེས་བྱ།

རསཱཡནཿ (रसायनः) བཅུད་ལེན།

རསཱཡནཿཞེས་བྱ་བའི་སྒྲ་ལས་དྲངས་ན། རས་ནི་བཅུད་དམ་ཉིད་ཁུ་ལྟ་བུ་ལ་བྱ། ཨཱཡན་ནི་ཨཡབགཏཽ་(अय वय-गतौ)[1] ལས་དྲངས་ཏེ་ཐོབ་པའམ་ལེན་པ་ལ་བྱ་སྟེ། སྤྱིར་ན་འཕྲུལ་གྱི་སྨན་གྱི་མིང་སྟེ། སྨན་བཟང་པོའི་མཐུ་དང་བཅུད་ཀྱིས་ཚེ་ལོ་གྲངས་མང་པོར་ཐུབ་པ་དང་། གཞོན་ཞིང་ནད་མེད་པར་འགྱུར་བ་ལེན་ཅིང་འཐོབ་པར་བྱེད་པ་ཡིན་ཏེ། སྨན་བཅུད་ཀྱིས་ལེན་ཞེས་བྱ།

ཙཱཎཱུརཿ (चाणूरः) སྟོབས་མཆོག

ཙཱཎཱུརཿ[2]ཞེས་བྱ་བ་སྒྲ་ལས་དྲངས་ན། ཙཎ་ (चण)ནི་ཙཎཤྲཎཨཱདཱན་ཞེས་བྱ་སྟེ། ཡ་རོལ་གྱི་སྟོབས་དང་མཐུ་ལེན་ཅིང་འཕྲོག་པས་ན་སྟོབས་ལ་བྱ། ཨུར་ནི་ཨུཨགྲཱཁྱཿ(उर-अग्रा-ख्यः) ཞེས་བྱ་སྟེ། མཆོག་གམ་དམ་པ་ལ་བྱ་བས་ན་སྟོབས་མཆོག་ཅེས་བྱ།

---

1 कलापव्याकरणम्-१:४०६, पृ० ८१ ति० सं०

2 ཙཎཱུར་ སྟེ། चण-श्रण-आदाने, लापव्याकरणम्-१:५१५, पृ० ८१ ति० सं०

ནཱརཱཡཎཿ (नारायणः) སྲེད་མེད་ཀྱི་བུ།

ནཱརཱཡཎཿཞེས་བྱ་བ་ནཱརསྱཱཔཏྱཿ ནཱརཱཡཎཿ (नारस्यापत्यः नारायणः) ཞེས་བྱ་སྟེ། ཡབ་སྲེད་མེད་ཀྱི་སྲས་ཡིན་པས་ན་སྲེད་མེད་ཀྱི་བུ་ཞེས་བྱ།

ཏནྟུཀུལཛཱཏཿ (तन्तुकुलजातः) ཐག་འཁྲུག་པ་ལྟ་བུ།

ཏནྟུཀུལཛཱཏཿཞེས་བྱ་བ་ནོར་དང་ཁྲིམ་དང་བུ་དང་ཆུང་མ་ལ་སོགས་པ་ལ་ཆགས་པས་སེམས་པན་ཚུན་དུ་གཡེང་བའི་ཕྱིར་ཐག་འཁྲུག་པ་ལྟ་བུ་ཞེས་བྱ།

གཱུཌྷཀུཉྫིཀབྷཱུཏཿ (गूढकुञ्जिकभूतः) དྲུ་གུ་འཛིངས་པ་ལྟ་བུ།

གཱུཌྷཀུཉྫིཀབྷཱུཏཿཞེས་བྱ་བ་སྲེད་པ་དང་ལྡན་པའི་རྟོག་པ་མང་དུ་བྱེད་པས་དགྲོལ་དཀའ་བའི་ཕྱིར་དྲུ་གུ་འཛིངས་པ་ལྟ་བུ་ཞེས་བྱ།

མུཉྫབལྦཛཛཱཏཿ (मुञ्जबल्वजजातः) རྩ་མུཉྫ་དང་བལ་བཛ་ལྟ་བུར་གྱུར་པ།

མུཉྫབལྦཛཛཱཏཿ ཞེས་བྱ་བ་ནོར་དང་ཁྲིམ་ལ་སོགས་པ་ཡོངས་སུ་འཛིན་པ་ལ་ཆགས་པས་སྡུག་བསྔལ་མང་པོའི་གནས་སུ་གྱུར་པའི་ཕྱིར་རྩ་འདི་གཉིས་དང་འདྲ་བར་རྣོ་ཞིང་རྩུབ་པས་ན་རྩྭ་མུཉྫ་དང་བལ་བཛ་ལྟ་བུར་གྱུར་པ་ཞེས་བྱ།

ཨཛཝཉྫཝིསཾཔནྣཿ (अजवञ्जविसंपन्नः)

འོང་བ་དང་འགྲོ་བར་གྱུར་པ།

ཨཛཝཉྫཝིསཾཔནྣཿ ཞེས་བྱ་བ། ཨཛཝན་ནི་འོང་བ། ཛཝ་ནི་འགྲོ་བ། སཾཔནྣ་ནི་གྱུར་པའམ་ཞུགས་པ་ཡིན་ཏེ། འགྲོ་བ་ལྔ་ཀུན་ཏུ་འཁོར་ཞིང་རྒྱུ་བ་ལ་བྱ་བས་ན་འོང་བ་དང་འགྲོ་བར་གྱུར་པ་ཞེས་བཏགས།

པཉྩཀཥཱཡཿ (पञ्चकषायाः) སྙིགས་མ་ལྔ།

པཉྩཀཥཱཡཿ ཞེས་བྱ་བ་སྙིགས་མ་ལྔ་ཡིན་ཏེ། སྔོན་ལས་སེམས་ཅན་རྣམས་ཚེ་དང་ལྡན་པ་ལ་སོགས་པ་ཉམས་ཤིང་བྲི་སྟེ་སྐམ་གྱི་ཉིད་ཁྱེ་བསྐྱེས་པའི་ཚིགས་མ་དང་འདྲ་བར་ཚེ་དང་སེམས་ཅན་དང་དུས་ནི་དམན་པར་གྱུར་ཏེ། ཉོན་མོངས་པ་དང་ལྟ་བ་ལ་སོགས་པའི་ཤས་ནི་ཕྱིར་ཞིང་སྐྱེས་པས་ན་སྙིགས་མ་ལྔ་ཞེས་བྱ།

མཧཱབྱུཏྤཏྟི་(महाव्युत्पत्ति) བྱེ་བྲག་ཏུ་རྟོག་བྱེད་ཆེན་པོ། མདྷྱབྱུཏྤཏྟི་(मध्यव्युत्पत्ति) བྱེ་བྲག་ཏུ་རྟོགས་བྱེད་འབྲིང་པོ། ཀལྤབྱུཏྤཏྟི་(क्वल्पव्युत्पत्ति) བྱེ་བྲག་ཏུ་རྟོགས་བྱེད་ཆུང་ངུ། ཝཙོབྱུཏྤཏྟི་(वचोव्युत्पत्ति) སྐད་བྱེ་བྲག་ཏུ་བཤད་པ་འདི་ནི་འབྲིང་པོའོ། །ཆེན་པོའི་དཀའ་བའི་གནས་དང་སྤྱིའི་གཞུང་དང་སྦྱར་ཏེ་བཤད་པའི་པཉྫིཀམདྷྱབྱུཏྤཏྟི་(पञ्जिका मध्यव्युत्पत्ति) ཡིན་ནོ།།

ཕོ་བྲང་འོན་ཅང་དོར་བོད་དང་རྒྱ་གར་གྱི་མཁན་པོ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ཆོས་སྐད་གཏན་ལ་ཕབ་སྟེ། ཇེ་བློན་མོལ་ནས་རེག་ཟིད་དུ་མཛད་པ་སྐད་གསར་གྱི་མིང་སྟོན་མ་ཐོགས་པ་དང་། གཏན་ལ་མ་ཕབ་པ་ལ་མཁས་པ་རྣམས་འཚོགས་ཏེ་མིང་དུ་བཏགས་ཤིང་གཏན་ལ་ཕབ་སྟེ། ལྷ་བཙད་པོ་ཁྲི་ལྡེ་སྲོང་བཙན་གྱིས་བསྒྱུལ་ནས་བཀས་བཅད་དེ་མི་བཅོས་པར་གཞག་པ་རྫོགས་སོ།།

བཀས་བཅད་པ་ལྟ་དཔེ་འདི་བཞིན་བྲིས་པ་གཞན་གྱིས་ཀྱང་དེ་བཞིན་དུ་ཟུར་མ་བཅོས་སོ།། ། སྒྲ་སྦྱོར་བམ་པོ་གཉིས་པའོ།། །།

शब्द-अनुक्रमणी

अकनिष्ठः, १५२

अकालिकः, ६८

अङ्गिरसः, १३

अचला, ४२

अतापः, १५२

अतीतेऽध्वन्यसंगमप्रतिहतज्ञानदर्शनं परिवर्तते, ३६

अत्यन्तशून्यता, ९०

अद्भुतधर्मः, ५७

अधिमुक्तिचर्याभूमिः, ४५

अध्यात्मबहिर्धाशून्यता, ८८

अध्यात्मशून्यता, ७८

अनन्तरः, १५७

अनन्तर्यमार्गः, १०१

अनभिसंस्कारपरिनिर्वायी, ५४

अनभ्रकः, १५०

अनवकारशून्यता, ९१

अनवराग्रशून्यता, ९०

अनागम्यम्, ८२

अनागामी, ५३

अनाज्ञातमाज्ञास्यामीन्द्रियम्, १०४

अनात्मम्, ९७

अनास्रवः, १५७

अनित्यम्, ९७

अनुत्तरः पुरुषदम्यसारथिः, ११

अनुधर्माचारी, ५९
अनुपलम्भशून्यता, ९२
अनुशयः, ११६
अनुशासनीप्रातिहार्यम्, ३८
अन्तरापरिनिर्वायी, ४८
अन्तरायिकधर्मा नान्यथात्वनिश्चितव्याकरणवैशारद्यम्, २७
अन्तरीक्षवासी, १४४
अपवर्गः, १५४
अपस्मारः,१३३
अप्रतिसंख्यानिरोधः, १५६
अप्रमाणशुभः, १५०
अप्रमाणाभाः, १४९
अबृहः, १५१
अभावशून्यता, ९२
अभावस्वभावशून्यता, ९३
अभिचारः, १२५
अभिन्नसंस्तुतः, ७१
अभिमुखी, ४१
अभिसमयान्तिकं कुशलमूलम्, १०२
अभिसंस्कारपरिनिर्वायी, ५४
अभ्युदयः, १५४
अपरगोदानीयः,१४७
अर्चिष्मती, ४०
अवदानम्, ६२
अविज्ञप्तिः, ११५
अष्टमकभूमिः, ४४
अष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः, २९
अष्टाभिभ्वायतनानि, ८५

अष्टौ विमोक्षाः, ८५
असमयविमुक्तः, ५७
असमसमाः पञ्चस्कन्धाः, १५
असंज्ञिसमापत्तिः, ८४
असंस्कृतशून्यता, ९०
असंस्कृतः, १५६
अर्हन्, ८
आकाशानन्त्यायतनम्, १५३
आचार्यः, १२२
आजवञ्जविसंपन्नः, १६०
आज्ञातावीन्द्रियम्, १०५
आज्ञेन्द्रियम्, १०५
आत्मा, १३५
आदर्शज्ञानम् १६
आदेशनाप्रातिहार्यम् ३७
आदौ कल्याणं, ६५
आनन्तर्यसमाधिः, ४७
आभास्वरः, १४९
आयतनम्, ११७
आर्याष्टांगमार्गः, ८१
आलोकलाभः, ४६
आलोकवृद्धिः, ४६
आस्रवक्षयज्ञानबलम्, २४
इतिवृत्तकम्, ६३
इन्द्रः, ७५
इन्द्रियपरापरज्ञानबलम्, २२
उत्तरकुरुः, १४२
उत्थापकः, १३९

उदानम्, ६१
उन्मादः, १३३
उपचारः, १२६
उपदेशः, ६४
उपपद्यपरिनिर्वायी, ५३
उपवासस्थः, १२१
उपसम्पन्नः, १२२
उपाध्यायः, १२२
उपासकः, १२१
उभयतो भागविमुक्तः, ५८
ऊर्ध्वस्रोताः, ५५
ऊष्मगतः, ४८
ऋजुप्रतिपन्नः, ५९
ऋद्धिप्रातिहार्यम्, ३८
एकवीचिकः, ५२
एकांशव्याकरणम्, १०८
ऐरावतः, १४१
ऐहिपश्यिकः, ६९
ओस्तरकः, १३४
ओहनम्, १२७
औपनयिकः, ६९
कटपूतनः, १३२
कठिनास्तरणम्, १३१
कर्मविपाकज्ञानबलम्, २०
कल्पः, १२६
कायसाक्षी, ५५
कारकः, १३७
कारयितृकः, १३८

काश्यपः, १५
कृतावीभूमिः, ४५
कृत्यानुष्ठानज्ञानम्, १८
किन्नरः, १४०
कुलंकुलः, ५१
केवलं, ६६
क्रकुच्छन्दः, १४
क्षयज्ञानलाभिकं कुशलमूलम्, १०३
क्षान्तिः, ४८
खड्गविषाणकल्पः, ४९
गरुडः, १३९
गाथा, ६१
गुणाः, १२०
गूढकुञ्जिकभूतः, १५९
गेयम्, ६०
गोत्रभूमिः, ४३
चतस्रः प्रतिपदः, १०६
चतस्रः प्रतिसंविदः, ३७
चत्वारि ऋद्धिपादानि, ७९
चत्वारि तथागतवैशारद्यानि, २५
चत्वारि व्याकरणानि, १०८
चत्वारि सम्यक्प्रहाणानि, ७८
चत्वारि स्मृत्युपस्थानानि, ७८
चत्वारोऽभिप्रायाः, १११
चत्वारोऽभिसन्धयः, १११
चत्वार्यप्रमाणानि, ८१
चतुरार्यसत्यानि, ९५
चाणूरः, १५८

चातुर्महाराजकायिकः, १४५
चित्तसंप्रयुक्तः, ११४
च्युत्युपपत्तिज्ञानबलम्, २४
छाया (क्षयः), १३३
छिन्नप्लोतिकः, ७२
जन्तुः, १३६
जम्बुद्वीपः, १४१
जम्भनम्, १२७
जातकम्, ६३
जानकः, १३८
जिनः, १२
जीवः, १३५
तत्त्वार्थैकदेशानुप्रवेशः, ४६
तथागतगुणाः, १५
तथागतः, ७
तनुभूमिः, ४४
तन्त्रः, १२३
तायिन्, १२
तिर्यक्, १३९
तीर्थकः, १२३
तुषितः, १४६
त्रायस्त्रिंशः, १४५
त्रिलक्षणम्, ११०
त्रीणि प्रातिहार्याणि, ३७
त्रीणि विमोक्षमुखानि, ८६
दर्शनभूमिः, ४४
दश कुशलानि अकुशलानि च कर्माणि, ११८
दश कृत्स्नायतनानि, ८६

दश तथागतबलानि, १९
दश पारमिताः, ७७
दश भूमयः, ३९
दानमयपुण्यक्रियावस्तु, ११९
दुःखम्, ९७
दुःखसत्यम्, ९५
दुःखा प्रतिपद् धन्धाद्याभिज्ञा, १०७
दुःखे धर्मज्ञानम्, १०३
दुःखेऽन्वयक्षान्तिः, १०४
दूरंगमा, ४१
दृष्टिप्राप्तः, ५६
दौष्ठुल्यम्, ११६
डाकिनी, १३४
धर्मकायः, १८
धर्मधातुविशुद्धिः, १६
धर्ममेघा, ४२
धर्मानुधर्मप्रतिपन्नः, ६०
धर्मानुसारी, ५६
धातुः, ११७
धारणी, ८७, १२४
धूतगुणः, १२८
धृतराष्ट्रः, ७६
ध्यानम्, ८२
ध्यानान्तरः, ८२
नवानुपूर्वविहारसमापत्तिः, ८६
नानाधातुज्ञानबलम्, २१
नानाधिमुक्तिज्ञानबलम्, २१
नारायणः, १५९

नास्ति असमाहितचित्तम्, ३०
नास्तिच्छन्दस्य हानिः, ३२
नास्ति तथागतस्य स्खलितम्, २९
नास्ति नानात्वसंज्ञा, ३१
नास्ति प्रज्ञाया हानिः, ३४
नास्ति प्रतिसंख्यायोपेक्षा, ३१
नास्ति मुषितस्मृतिता, ३०
नास्ति रवितम्, २९
नास्ति विमुक्तेर्हानिः, ३४
नास्ति वीर्यस्य हानिः, ३२
नास्ति समाधेर्हानिः, ३३
नास्ति स्मृतिर्हानिः, ३३
निदानम्, ६२
निरुपधिशेषनिर्वाणम्, १५५
निरोधसत्यम्, ९६
निरोधसमापत्तिः, ८४
निरोधः ९९
निर्ज्वरः ६८
निर्माणकायः, १९
निर्माणरतिः, १४७
निर्याणिकः,१०१
निर्वेधभागीयः, ४६
निस्सरणम्, १००
निःश्रेयसः, १५४
नैरात्मम्, ८७
नैर्ऋतीदिक्, १४३
नैर्याणिकः संबोधिगामी, ७१
न्यायप्रतिपन्नः, ५८

न्यायः, १००
पञ्चकषायः, १६०
पञ्चबलानि, ८०
पञ्चिकः, १३४
पञ्चेन्द्रियाणि, ७९
परतन्त्रलक्षणम्, ११०
परनिर्मितवशवती, १४७
परमार्थशून्यता, ८९
परमार्थसत्यम्, १०८
परिकल्पितलक्षणम्, ११०
परित्ताभाः, १४८
परिनिष्पन्नलक्षणम्, ११०
परिपूर्णम्, ६६
परिपृच्छाव्याकरणं, १०९
परिशुद्धम्, ६७
परीत्तशुभः, १४९
पर्यवदातं, ६७
पर्यवसाने कल्याणं, ६५
पश्यकः, १३८
पारिजातः कोविदारः, १४३
पिशाचः, १३२
पुण्यक्रियावस्तु, ११८
पुण्यप्रसवः, १५१
पुद्गलः, १३६
पुरुषः, १३६
पूर्वनिवासानुस्मृतिज्ञानबलम्, २३
पूर्वविदेहः, ११४
पोषधम्, १२९

पोषः, १३६
पौष्टिकम्, १२५
प्रकृतिशून्यता, ९१
प्रज्ञाया विमुक्तः, ५७
प्रतिपद्, १०१
प्रतिसंख्यानिरोधः, १५५
प्रतीत्यसमुत्पादः, ११७
प्रत्ययः, ९९, १५८
प्रत्यवेक्षणज्ञानम्, १७
प्रत्यात्मवेदनीयो विज्ञैः, ७०
प्रत्येकबुद्धः, ४९
प्रणीतः, ९९
प्रभवः, ९८
प्रभाकरी, ४०
प्रमुदिता, ३९
प्रवारणं, १३०
बलाहकः, १४०
बहिर्धाशून्यता, ८८
बुद्धः, ६
बृहत्फलः, १५१
बोधिसत्त्वः, ३८
ब्रह्मकायिकः, १४७
ब्रह्मचर्यः, ६४
ब्रह्मपारिषद्यः, १४८
ब्रह्मपुरोहितः, १४७
ब्रह्मा, ७२
ब्राह्मणः, १२२
भगवान्, ६

भावनामयपुण्यक्रियावस्तु, १२०
भिक्षुः, १२१
भौमः, १४४
मण्डलम्, १२४
मध्ये कल्याणं, ६५
मनुजः, १३७
मनोरपत्यम्, १३७
मन्त्रः, १२४
महर्षिः, १३
महाब्रह्मा, १४९
महामहेश्वरायतनम्, १५३
महाशून्यता, ८९
महेश्वरः, ७४
महोरगः, १४०
मारः, ७४
मार्गसत्यम्, ९६
मार्गः, १००
मुञ्जबल्वजजातः, १५९
मूर्धा, ४८
मोहनम्, १२७
मौलम्, ८३
यक्षः, १३१
यामः, १४६
योगः, ९४
योनिशोमनस्कारः, ९४
रसायनः, १५८
राक्षसः, १३२
रावणः, १३२

रूपम्, ११२
रूपस्कन्धः, १११
लोकपालः, ७४
लोकविद्, १०
लोकः, १४२
लौकिकाग्रधर्मः, ४९
वर्गचारी, ५०
वर्षोपगतिः, १३०
वर्षोपनायिकः, १३०
वशीकरणम्, १२५
वासुकिः, १४०
विज्ञप्तिः, ११४
विज्ञानस्कन्धः, ११४
विद्या, १२४
विद्याचरणसम्पन्नः, ९
विपश्यना, ९४
विभज्यव्याकरणं, १०९
विमला, ४०
विमुक्तिमार्गः, १०२
विरूढकः, ७६
विरूपाक्षः, ७६
विश्वभुग्, १४
विष्णुः, ७३
वीतरागभूमिः, ४५
वेतालः, १३४
वेदकः, १३८
वेदनास्कन्धः, ११३
व्याकरणम्, ६१

वैपुल्यम्, ६३
वैश्रवणः, ७५
शक्रः, ७४
शमथः, ९३
शान्तः, ९९
शास्ता, १२
शान्तिकम्, १२५
शिक्षापदम्, १२७
शीलमयपुण्यक्रियावस्तु, ११९
शीलम्, १२८
शुक्लविदर्शनाभूमिः, ४३
शुद्धवासः, १५१
शुभकृत्स्नः, १५०
शून्यताशून्यता, ८८
शून्यम्, ९७
श्रद्धाधिमुक्तः, ५६
श्रद्धानुसारी, ५५
श्रमणः, १२०
श्रावकः, ५०
श्रावस्ती, १४३
षडभिज्ञाः, ८७
सकृदागामी, ५२
सत्त्वः, १३५
सप्तकृद्भवपरमः, ५१
सप्तत्रिंशद्बोधिपक्ष्याः, ७७
सप्तबोध्यङ्गानि, ८०
सप्रतिशरणः, ७२
समताज्ञानम्, १७

समनन्तरप्रत्ययः, १५७
समन्तप्रभाबुद्धभूमिः, ४३
समयविमुक्तः, ५७
समाधिः, ८४
समापत्तिः, ८३
समुत्थापकः, १३९
समुदयसत्यम्, ९६
समुदयः, ९८
सम्भोगकायः, १८
सम्यक्सम्बुद्धः, ८
सर्वकायकर्मज्ञानपूर्वंगमं ज्ञानानुपरिवर्ति, ३४
सर्वत्रगामिनीप्रतिपत्तिबलम्, २२
सर्वधर्मशून्यता, ९१
सर्वधर्माभिसंबोधिवैशारद्यम्, २६
सर्वध्यानविमोक्षसमाधिसमापत्तिसंक्लेशव्यवदानज्ञानबलम्, २३
सर्वमनःकर्मज्ञानपूर्वंगमम् ज्ञानानुपरिवर्ति, ३६
सर्ववाक्कर्म ज्ञानपूर्वंगमं ज्ञानानुपरिवर्ति, ३५
सर्वसम्पदाधिगमाय तथात्वनिर्याणप्रतिपत्प्रवृत्तौ वैशारद्यम्, २८
सर्वास्रवक्षयज्ञानवैशारद्यम्, २७
संज्ञास्कन्धः, ११३
संदृष्टकः, ६८
संप्रतिपन्नः, ५९
संलेखः, १२९
संवरम्, १२८
संवृतिसत्यम्, १०७
संस्कारस्कन्धः, ११४
संस्कृतशून्यता, ८९
संस्कृतः, १५६

साधुमती, ४२
सामन्तकः, ८३
सास्रवः, १५७
सिद्धिः, १२६
सुखा-प्रतिपत्तिः क्षिप्राभिज्ञा, १०७
सुगतः, ९
सुदर्शनः, १५२
सुदुर्जया, ४१
सुदृशः, १५२
सुप्रतिपन्नो भगवतः श्रावकसंघः, ५८
सुव्यञ्जनम्, ६६
सूत्रम्, ६०
सोपधिशेषनिर्वाणम्, १५५
स्कन्दः, १३३
स्तम्भनम्, १३३
स्थानास्थानज्ञानबलम्, २०
स्थाप्यव्याकरणं, १०९
स्रोत-आपन्नः, ५१
स्वभावशून्यता, ९३
स्वर्थम्, ६६
स्वलक्षणशून्यता, ९२
स्वाख्यातो भगवतो धर्मविनयः सुप्रवेदितः, ७०
स्वाख्यातो भगवतो धर्मः, ६७
हेतुः, ९८
होमः , १२६

དཀར་པོ་རྣམ་པར་མཐོང་བའི་སོ། ༩༣

ཀུན་བརྗོད་པའི་ཆོ་འཕྲུལ། ༣༤

ཀུན་བཏགས་པའི་མཚན་ཉིད། ༡༡༠

ཀུན་ནས་སློང་བ་པོ། ༡༣༧

ཀུན་འབྱུང་། ༨༨

ཀུན་འབྱུང་བདེན་པ། ༧༦

ཀུན་རྫོབ་བདེན་པ། ༡༠༤

ཀུན་ཤེས་པ་དང་ལྡན་པའི་དབང་པོ། ༡༠༥

ཀུན་ཤེས་པའི་དབང་པོ། ༡༠༥

དཀྱིལ་འཁོར། ༡༣༩

རྐྱེན། ༡༥༦

སྐྱེ་བ། ༡༣༦

སྐྱེ་བུ། ༡༣༦

སྐྱེ་བོ་འདུལ་བའི་ཁ་ལོ་བསྒྱུར་བ་བླ་ན་མེད་པ། ༡༡

སྐྱེད་མཆེད། ༡༡༤

སྐྱེས་ནས་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདའ་བ། ༥༣

སྐྱེས་པའི་རབ་ཀྱི་སྐྱེ། ༦༣

སྐྱོབ་པ། ༡༣

ཁམས། ༡༡༤

ཁམས་སྣ་ཚོགས་མཁྱེན་པའི་སྟོབས། ༢༡

མཁན་པོ། ༡༢༢

མཁའ་འགྲོ་མ། ༡༣༤

འཁོར་བ་འཇིག ༡༤

ཁྲབ་འཇུག ༡༤

འཁྲུལ་བྲེད། ༡༣༤

གང་ཟག ༡༣༦

དགག་དབྱེ། ༡༣༠

དགའ་ལྡན། ༡༤༦

གོང་དུ་འཕོ་བ། ༧༧

དགེ་རྒྱས། ༡༧༠

དགེ་ཚུང་། ༡༤༥

དགེ་བསྙེན། ༡༢༡

དགེ་བ་བཅུ་དང་མི་དགེ་བ་བཅུའི་ལས་ལམ། ༡༡༨

དགེ་སྦྱོང་། ༡༢༠

དགེ་སློང་། ༡༢༡

དགོངས་པ་བཞི། ༡༡༡

མགོ་གཅིག་ཏུ་ལུང་བསྟན་པ། ༡༠༨

འགོག་པ། ༥༥

འགོག་པའི་སྙོམས་འཇུག ༨༩
འགོག་པའི་བདེན་པ། ༧༦
གྱུ་ནོམ་པ། ༧༧
གྱུ་ཉོམ་སྣང་། ༡༤༢
རྒྱལ་ཆེན་རིས་བཞི། ༡༩༤
རྒྱལ་བ། ༡༢
རྒྱུས་པ། ༡༢༤
བརྒྱ་བྱིན། ༥༩
བརྒྱུད་པའི་ས། ༩༩
རྒྱུ། ༧༨
རྒྱུ་བ་བཅད་པ། ༥༥
རྒྱུད། ༡༢༢
རྒྱུན་དུ་བཞུགས་པ། ༤༡
གྲིབ་གནོན། ༡༢༣
དགྲ་བཅོམ་པ། ༨
གླང་པོ་ས་སྐྱོང་གི་བུ། ༡༩༡
གླིང་གཞིའི་སྒོ། ༦༢
བསྒོམས་པ་ལས་བྱུང་བའི་བསོད་ནམས་བྱ་བའི་དངོས་པོ། ༡༢༠
སྒྲ་སྒྲོགས་ཀྱི་བུ། ༡༢༢

སྒྲུབ་པ། ༡༠༡

ངག་གི་ལས་ཐམས་ཅད་ཡེ་ཤེས་སྔོན་དུ་འགྲོ་ཞིང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་རྗེས་སུ་འབྲང་བ། ༣༤

ལུས་ཀྱི་ལས་ཐམས་ཅད་ཡེ་ཤེས་སྔོན་དུ་འགྲོ་ཞིང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་རྗེས་སུ་འབྲང་བ། ༣༨

ངེས་པར་འབྱིན་པ། ༡༠༡

ངེས་པར་འབྱེད་པའི་ཆ་དང་མཐུན་པ། ༨༧

ངེས་པར་འབྱུང་བ། ༡༠༠

ངེས་པར་འབྱུང་བ་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཏུ་འགྲོ་བར་བྱེད་པ། ༧༡

ངེས་པར་ལེགས་པ། ༡༤༨

ངོ་བོ་ཉིད་སྟོང་པ་ཉིད། ༥༣

མངོན་དུ་གྱུར་པ། ༨༡

མངོན་མཐོ་བ། ༡༤༨

མངོན་པར་རྟོགས་པའི་འཇུག་ལ་བྱུང་བའི་དགེ་བའི་རྩ་བ། ༡༠༢

མངོན་པར་འདུ་བྱེད་པ་དང་བཅས་པས་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདའ་བ། ༤༨

མངོན་པར་ཤེས་པ་དྲུག ༦༧

མངོན་པར་ཤེས་པ་བྲུལ་བར་དཀའ་བའི་ལམ། ༡༠༧

མངོན་པར་ཤེས་པ་མྱུར་ལ་སླ་བའི་ལམ། ༡༠༧

དངོས་གྲུབ། ༡༡༢

དངོས་པོ་མེད་པ་སྟོང་པ་ཉིད། ༥༢

དངོས་པོ་མེད་པ་ངོ་བོ་ཉིད་སྟོང་པ་ཉིད། ༥༣

དངོས་གཞི། ༨༢
ལྡུས་རྩེན། ༡༢༥
སྟོན་གྱི་གནས་རྗེས་སུ་དྲན་པ་མཁྱེན་པའི་སྟོབས། ༢༢
ཅ་ཅོ་མེད་པ། ༢༤
བཙུད་ལེན། ༡༧༨
བཅོམ་ལྡན་འདས། ༦
བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱི་ཆོས་ནི་ལེགས་པར་གསུངས་པ། ༦༧
བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱི་ཉན་ཐོས་ཀྱི་དགེ་འདུན་ནི་ལེགས་པར་ཞུགས་པ། ༧༨
བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ལེགས་པར་གསུངས་པའི་ཆོས་འདུལ་བ་ལེགས་པར་བསྟན་པ། ༦༢
ཆེད་དུ་བརྗོད་པའི་སྡེ། ༦༡
ཆེན་པོ་སྟོང་པ་ཉིད། ༨༤
ཆོ་ག་ཞིབ་མོ། ༡༢༦
ཆོ་འཕྲུལ་གསུམ། ༢༧
ཆོས་ཀྱི་སྐུ། ༡༨
ཆོས་ཀྱི་རྗེས་སུ་མཐུན་པའི་ཆོས་ལ་ཞུགས་པ། ༦༠
ཆོས་ཀྱི་རྗེས་སུ་འབྲང་བ། ༧༦
ཆོས་ཀྱི་དབྱིངས་རྣམ་པར་དག་པ། ༡༦
ཆོས་ཀྱི་སྤྲིན། ༥༢

ཆོས་ཐམས་ཅད་མངོན་པར་རྫོགས་པར་བྱང་ཆུབ་པ་ལ་མི་འཇིགས་པ། ༢༦
ཆོས་ཐམས་ཅད་སྟོང་པ་ཉིད། ༩༡
འཇིག་རྟེན། ༡༥༢
འཇིག་རྟེན་སྐྱོང་། ༧༥
འཇིག་རྟེན་མཁྱེན་པ། ༡༠
འཇིག་རྟེན་གྱི་ཆོས་ཀྱི་མཆོག ༥༩
འཇུག་པ་པོ། ༡༣༨
རྗེས་སུ་མཐུན་པའི་ཆོ་འཕྲུལ། ༢༨
རྗེས་སུ་མཐུན་པའི་ཆོས་ལ་སྤྱོད་པ། ༤༩
བརྗེད་བྱེད། ༡༡༥
ཉན་ཐོས། ༤༠
མཉན་ཡོད། ༡༤༣
མཉམ་ཉིད་ཡེ་ཤེས། ༡༧
ཉི་མའི་རྒྱུད། ༡༢
གཉིས་ཀའི་ཆ་ལས་རྣམ་པར་གྲོལ་བ། ༤༨
ཉེ་བར་གཏོད་པ། ༦༩
ཉེར་བསྡོགས། ༨༢
སྙིགས་མ་ལྔ། ༡༦༠
སྙོམས་པར་འཇུག་པ། ༨༢

བསྙེན་གནས་ལ་གནས་པ། ༡༢༡
བསྙེན་པར་རྫོགས་པ། ༡༢༢
བསྙེལ་བ་མེད་པ། ༣༠
གཏན་ལ་ཕབ་པའི་སྒོ། ༤༩
ཏིང་ངེ་འཛིན། ༨༩
ཏིང་ངེ་འཛིན་ཉམས་པ་མེད་པ། ༣༢
རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ། ༡༡༦
རྟེན་པ་ཡོད་པ། ༦༢
རྟོགས་པ་བརྗོད་པའི་སྡེ། ༤༢
ལྟོ་ཕྱེ་ཆེན་པོ། ༡༥༠
སྟོང་པ། ༧༦
སྟོན་པ། ༡༢
སྟོབས་ལྔ། ༨༠
སྟོབས་མཆོག ༡༥༨
སྟོང་པ་ཉིད་སྟོང་པ་ཉིད། ༨༨
ཐ་དད་པའི་འདུ་ཤེས་མེད་པ། ༣༡
ཐ་མར་དགེ་བ། ༤༥
ཐག་འཁྲུག་པ་ལྟ་བུ། ༡༥༧
ཐམས་ཅད་སྐྱོབ། ༡༩

ཐམས་ཅད་དུ་འགྲོ་བའི་ལམ་མཁྱེན་པའི་སྟོབས། ༢༢
མཐར་གནས་སྙོམས་འཇུག་དགུ ༥༦
མཐའ་ལས་འདས་པའི་སྟོང་པ་ཉིད། ༩༠
ཐོག་མ་དང་མཐའ་མ་མེད་པ་སྟོང་པ་ཉིད། ༩༠
ཐོག་མར་དགེ་བ། ༦༧
མཐུན་པར་ཞུགས་པ། ༧༩
མཐོང་བ་པོ། ༡༣༥
མཐོང་བས་ཐོབ་པ། ༧༦
མཐོང་བའི་ས། ༤༤
འཐབ་བྲལ། ༡༤༦
དད་པའི་རྗེས་སུ་འབྲང་བ། ༧༦
དད་པས་མོས་པ། ༡༣༧
བདག ༡༣༧
བདག་མེད། ༥༨
འདས་པའི་དུས་ལ་མ་ཆགས་མ་ཐོགས་པའི་ཡེ་ཤེས་མཐོང་བ་འཇུག་པ། ༣༦
དུས་ཀྱི་རྣམ་པར་གྲོལ་བ། ༧༨
དུད་འགྲོ ༡༣༩
དུས་དང་མི་སྦྱོར་བར་རྣམ་པར་གྲོལ་བ། ༧༨
དུས་ཚད་པ་མེད་པ། ༦༥

འདི་མཐོང་བ་ལ་ཡོད་པ། ༦༥

འདུ་བྱེད་ཀྱི་ཕུང་པོ། ༡༡༨

བདུད། ༧༨

མདོ་སྡེ། ༦༠

འདུ་ཤེས་ཀྱི་ཕུང་པོ། ༡༡༣

འདུ་ཤེས་མེད་པའི་སྙོམ་འཇུག ༤༨

འདུན་པ་ཉམས་པ་མེད་པ། ༣༢

འདུས་བྱས། ༡༩༦

འདུས་བྱས་སྟོང་པ་ཉིད། ༤༥

འདུས་མ་བྱས། ༡༩༦

འདུས་མ་བྱས་སྟོང་པ་ཉིད། ༥༠

དེ་ཁོ་ནའི་དོན་གྱི་ཕྱོགས་གཅིག་ལ་ཞུགས་པ། ༨༦

དེ་ལྟ་བུ་བྱུང་བའི་སྡེ། ༦༣

དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། ༧

དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྟོབས་བཅུ། ༡༥

དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་མི་འཇིགས་པ་བཞི། ༢༩

དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ལ་འཁྲུལ་པ་མི་མངའ་བ། ༢༥

བདེ་བར་གཤེགས་པ། ༥

བདེན་བྲལ་གྱི་ཕྱོགས། ༡༨༣

དོན་དམ་བདེན་པ། ༡༠༨
དོན་དམ་སྟོང་པ་ཉིད། ༨༤
དོར་བ་མེད་པ་སྟོང་པ་ཉིད། ༤༡
དོན་བཟང་པོ། ༦༦
མདོ་སྡེ། ༦༠
འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བའི་ས། ༩༧
ལྡེམ་པོར་དགོངས་པ་བཞི། ༡༡༡
སྡུག་བསྔལ། ༤༢
སྡུག་བསྔལ་ཆོས་ཤེས། ༡༠༣
སྡུག་བསྔལ་ལ་རྗེས་སུ་རྟོག་པའི་བཟོད་པ། ༡༠༩
སྡུག་བསྔལ་བདེན་པ། ༤༧
སྡོམ་པ། ༡༣༨
དྲག་ཤུལ་སྤྱོད་པ། ༡༣༧
དྲང་པོར་ཞུགས་པ། ༧༤
དྲང་སྲོང་ཆེན་པོ། ༡༣
དྲན་པ་ཉམས་པ་མེད་པ། ༣༣
དྲན་པ་ཉེར་བཞག་བཞི། ༢༨
དྲི་མ་མེད་པ། ༩༠
དྲིས་ནས་ལུང་བསྟན་པ། ༡༠༤

དྲོ་བར་གྱུར་པ། ༨༦

དྲུ་གུ་འཛིངས་པ་ལྟ་བུ། ༡༤༩

ནང་སྟོང་པ་ཉིད། ༧༦

ནད་མེད་པ། ༥༦

ནམ་མཁའ་ལྡིང་། ༡༢༩

ནམ་མཁའ་མཐའ་ཡས་སྐྱེ་མཆེད། ༡༤༢

གནས་ངན་ལེན། ༡༡༥

གནས་དང་གནས་མ་ཡིན་པ་མཁྱེན་པའི་སྟོབས། ༢༠

གནས་གཙང་མ། ༡༨༡

ནོར་རྒྱས་ཀྱི་བུ། ༡༨༠

གནོད་སྦྱིན། ༡༢༡

གནོན་པོ། ༡༢༨

ནུབ་ཀྱི་བ་ལང་སྤྱོད། ༡༨༢

རྣམ་པར་གྲོལ་བ་ཉམས་པ་མེད་པ། ༢༨

རྣམ་པར་གྲོལ་བའི་ལམ། ༡༠༢

རྣམ་པར་ཕྱེ་སྟེ་ལུང་བསྟན་པ། ༡༠༡

རྣམ་ཐོས་སྲས། ༧༤

རྣམ་པར་ཐར་པ་བརྒྱད། ༦༤

རྣམ་པར་ཐར་པའི་སྒོ་གསུམ། ༦༥

རྣམ་པར་རིག་བྱེད། ༡༡༩

རྣམ་པར་རིག་བྱེད་མ་ཡིན་པ། ༡༡༤

རྣལ་འབྱོར། ༧༩

རྣམ་ཤེས་ཀྱི་ཕུང་པོ། ༡༡༩

སྣང་བ་ཐོབ་པ། ༩༦

སྣང་བ་མཆེད་པ། ༩༦

སྤྲིན་གྱི་ཤུགས་ཅན། ༡༩༠

སྤྲིན་མེད། ༡༤༠

སྤྲུལ་པའི་སྐུ། ༡༧

ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་བཅུ། ༥༥

འཕགས་སྐྱེས་པོ། ༥༦

འཕགས་པའི་བདེན་པ་བཞི། ༧༤

འཕགས་ལམ་ཡན་ལག་བརྒྱད། ༨༡

ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ཐམས་ཅད་ཐོབ་པར་འགྱུར་བ་ངེས་པར་འབྱུང་བའི་ལམ་དེ་བཞིན་དུ་འགྱུར་བ་ལ་མི་འཇིགས་པ། ༢༨

ཕྱི་འགྲོའམ་སྐྱེམས་བྱེད། ༡༢༣

ཕྱི་སྟོང་པ་ཉིད། ༨༨

ཕྱི་ནང་སྟོང་པ་ཉིད། ༨༨

ཕྱིར་མི་འོང་བ། ༤༣

སྣ་རྒྱུས། ༡༡༦

འཕྲུལ་དགའ། ༡༥༧

བར་ཆད་གཅིག་པ། ༤༣

བར་ཆད་མེད་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ ༥༧

བར་མ་དོར་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ། ༥༨

བར་དུ་གཅོད་པའི་ཆོས་རྣམས་གཞན་དུ་མི་འགྱུར་བར་ངེས་པའི་ལུང་བསྟན་པ་ལ་མི་
འཇིགས་པ། ༢༧

བར་དུ་དགེ་བ། ༦༤

བར་དུ་མ་ཚོད་པ། ༡༤༧

བར་སྣང་ལ་གནས་པ། ༡༥༥

དབང་དུ་བྱ་བ། ༡༢༤

དབང་པོ། ༧༤

དབང་པོ་ལྔ། ༧༩

དབང་པོ་མཆོག་དང་མཆོག་མ་ཡིན་པ་མཁྱེན་པའི་སྟོབས། ༢༢

དབང་ཕྱུག ༧༥

དབང་ཕྱུག་ཆེན་པོ་ཆེ་བའི་གནས། ༡༤༣

བྱང་གྱི་སྒྲ་མི་སྙན། ༡༥༢

བྱང་གྲོལ། ༡༤༥

བྱ་སྒྲུབ་ཡེ་ཤེས། ༡༨

བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ཡན་ལག་བདུན། ༥༠

བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ། ༢༥

བྱང་ཕྱོགས་སོ་བདུན། ༤༤

བྱེད་པ་པོ། ༡༢༤

བྲུས་པ་སྲུང་བའི་ས། ༨༧

དབྱངས་ཀྱིས་བསྟོད་པ། ༦༠

དབྱར་གནས་པ། ༡༢༠

དབྱར་སྤྱོར་བ། ༡༢༠

སྦྱང་དཀའ་བ། ༨༡

སྦྱང་བའི་ཡོན་ཏན། ༡༢༥

སྦྱིན་པ་ལས་བྱུང་བའི་བསོད་ནམས་བྱ་བའི་དངོས་པོ། ༡༡༩

སྦྱིན་སྲེག ༡༢༦

བྲམ་ཟེ། ༡༢༢

འབྲས་བུ་ཆེ་བ། ༡༧༡

མི་རྟག་པ། ༩༤

མ་འདྲེས་པ། ༦༦

མི་ལྟོགས་པ་མེད་པ། ༥༢

མི་ཆེ་བ། ༡༧༡

མི་མཉམ་པ་དང་མཉམ་པའི་ཕུང་པོ་ལྔ། ༡༧

མི་མཐུན་པ་མེད་ཅིང་འདུས་པ་དང་ལྡན་པ། ༥༡

མི་གདུང་བ། ༡༤༢

མི་དམིགས་པ་སྟོང་པ་ཉིད། ༧༢

མི་གཡོ་བ། ༩༢

མིག་མི་བཟང་། ༥༦

མིའམ་ཅི། ༡༩༠

མི་ཤེས་པ་ཀུན་ཤེས་པར་བྱེད་པའི་དབང་པོ། ༡༠༩

མུ་སྟེགས་ཅན། ༡༢༣

མེ་ལོང་ལྟ་བུའི་ཡེ་ཤེས། ༡༦

མོས་པས་སྤྱོད་པའི་ས། ༩༤

མྱང་འདས་ཐོབ་པའི་ཆོས་ཀྱི་སྒོ། ༤༥

སྨོངས་བྱེད། ༡༢༥

རྨུགས་བྱེད། ༡༢༥

སྨྲོ་བྱེད། ༡༢༣

ཙ་མཱུ་དང་བལ་ཛ་ལྡྷ་ནྡྷར་གྲུར་པ། ༡༤༧

ཙུ་མོ། ༩༨

བརྩོན་གྲུས་ཉམས་པ་མེད་པ། ༢༢

ཚངས་འཁོར། ༡༩༨

ཚངས་པ། ༥༢

ཚངས་པ་ཆེན་པོ། ༡༥༩

ཚངས་པ་མདུན་ན་འདོན། ༡༥༧

ཚངས་པར་སྤྱོད་པ། ༦༥

ཚངས་རིས། ༡༥༧

ཚད་མེད་དགེ ༡༤༠

ཚད་མེད་འོད། ༡༥༩

ཚད་མེད་པ་བཞི། ༨༡

ཚིག་འབྲུ་བཟང་པོ། ༦༦

ཚིགས་སུ་བཅད་པ། ༦༡

ཚུལ་ཁྲིམས། ༡༢༨

ཚུལ་བཞིན་ཡིད་ལ་བྱེད་པ། ༩༥

ཚུལ་ཁྲིམས་ལས་བྱུང་བའི་བསོད་ནམས་བྱ་བའི་དངོས་པོ། ༡༡༩

མཚུངས་པ། ༡༤༧

ཚོགས་དང་སྦྱོར་བ། ༤༠

ཚོར་བ་པོ། ༡༣༨

ཚོར་བའི་ཕུང་པོ། ༡༡༣

མཚན་ཉིད་གསུམ། ༡༡༠

འཛམ་བུ་གླིང་། ༡༥༡

རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་རྐང་པ་བཞི། ༧༩

རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་ཆོ་འཕྲུལ། ༣༤

གཞག་པའི་ལུང་བསྟན་པ། ༡༠༩

གཞན་གྱི་དབང་གི་མཚན་ཉིད། ༡༡༠

གཞན་འཕྲུལ་དབང་བྱེད། ༡༥༨

ཞི་གནས། ༩༣

ཞི་བ། ༡༡༣, शान्तः, ༩༩

ཟག་བཅས། ༡༧༨

ཟག་པ་ཐམས་ཅད་ཟད་པ་མཁྱེན་པ་ལ་མི་འཇིགས་པ། ༤༨

ཟག་པ་ཟད་པ་མཁྱེན་པའི་སྟོབས། ༤༥

ཟག་མེད། ༡༧༡

ཟད་པ་ཤེས་པ་ཐོབ་པའི་དགེ་བའི་རྩ་བ། ༡༠༣

ཟད་པར་གྱི་སྐྱེ་མཆེད་བཅུ། ༤༦

གཟུགས། ༡༡༣

གཟུགས་ཀྱི་ཕུང་པོ། ༡༡༡

གཟུངས། སྔགས། ༤༨

ཟིལ་གྱིས་གནོན་པའི་སྐྱེ་མཆེད་བརྒྱད། ༤༧

བཟོད་པ། ༥༤

འོག་མིན། ༡༧༣

འོང་བ་དང་འགྲོ་བར་འགྱུར་བ། ༡༦༠

འོད་ཆུང་། ༡༤༨

འོད་འཕྲོ་བ། ༤༠

འོད་བྱེད་པ། ༤༠

འོད་གསལ་བ། ༡༤༦

འོད་སྲུང་། ༡༩

ཡང་དག་པར་མཐོང་བ། ༥༨

ཡང་དག་སྤོང་བ་བཞི། ༣༨

ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས། ༨

ཡིད་ཀྱི་ལས་ཐམས་ཅད་ཡེ་ཤེས་སྔོན་དུ་འགྲོ་ཞིང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་རྗེས་སུ་འབྲང་བ། ༢༥

ཡོ་བྱད། ༡༢༥

ཡོ་བྱད་བསྔུངས་པ། ༡༢༦

ཡོངས་སུ་དག་པ། ༥༣

ཡོངས་སུ་གྲུབ་པའི་མཚན་ཉིད། ༡༡༠

ཡོངས་སུ་བྱུང་བ། ༥༣

ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ། ༥༥

ཡོན་ཏན། ༡༢༠

ཡུལ་འཁོར་སྐྱོང་། ༣༥

རང་གི་མཚན་ཉིད་སྟོང་པ་ཉིད། ༦༢

རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པ་ཉིད། ༦༡

སྒྲ་སྦྱོར་བམ་པོ་གཉིས་པ།

རང་སངས་རྒྱས། ༩༥

རབ་ཏུ་སྐྱེ་བ། ༥༨

རབ་ཏུ་དགའ་བ། ༣༥

རིག་པ་དང་ཞབས་སུ་ལྡན་པ། ༥

རིགས་ཀྱི་ས། ༩༣

རིག་སྔགས། ༡༢༩

རིགས་པ། ༡༠༠

རིགས་པར་ཞུགས་པ། ༤༨

རིགས་སུ་སྐྱེ་བ། ༤༡

རིང་དུ་སོང་བ། ༩༡

རེངས་བྱེད། ༡༢༧

རོ་ལངས། ༡༣༩

ལན་ཅིག་ཕྱིར་འོང་བ། ༤༢

ལམ། ༡༠༠

ལམ་བདེན། ༥༦

ལམ་བཞི་པ། ༡༠༦

ལུང་དུ་བསྟན་པའི་རྣམ་གྲངས་ཀྱི་མིང་། ༡༠༨

ལས་ཀྱི་རྣམ་སྨིན་མཁྱེན་པའི་སྟོབས། ༢༠

ལུང་དུ་བསྟན་པའི་སྡེ། ༦༡

ལུས་ཀྱིས་མངོན་དུ་བྱེད་པ། ༤༤

ལུས་ཀྱི་ལས་ཐམས་ཅད་ཡེ་ཤེས་སྔོན་དུ་འགྲོ་ཡེ་ཤེས་རྗེས་སུ་འབྲང་བ། ༢༩

ལུས་སྲུལ་པོ། ༡༣༢

ལེགས་པའི་བློ་གྲོས། ༨༢

ལོངས་སྤྱོད་རྫོགས་པའི་སྐུ། ༡༨

ཤ་ཟ། ༡༣༢

ཤར་གྱི་ལུས་འཕགས། ༡༩༡

ཤི་འཕོ་བ་དང་སྐྱེ་བ་མཁྱེན་པའི་སྟོབས། ༢༩

ཤིང་ཡོངས་འདུ་ས་བརྟོལ། ༡༩༣

ཤིན་ཏུ་རྒྱས་པའི་སྡེ། ༦༣

ཤིན་ཏུ་མཐོང་བ། ༡༤༢

ཤེད་བུ། ༡༣༧

ཤེད་ལས་སྐྱེས་པ། ༡༣༧

ཤེས་པ་པོ། ༡༣༨

ཤེས་རབ་ཀྱིས་རྣམ་པར་གྲོལ་བ། ༤༧

ཤེས་རབ་ཅན་རྣམས་ཀྱིས་རྟོགས་པར་བྱ་བ། ༧༠

ཤེས་རབ་ཉམས་པ་མེད་པ། ༣༩

ས་ཀུན་ཏུ་འོད། ༩༣

ས་བཅུ། ༣༥

ས་དང་པོ་རབ་ཏུ་དགའ་བ། ༣༧

ས་བླ། ༡༨༨

སངས་རྒྱས། ༩

སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་མ་འདྲེས་པ་བཅོ་བརྒྱད། ༢༧

གསང་སྔགས། ༡༢༨

བསམ་གཏན། ༦༢

བསམ་གཏན་ཁྱད་པར་ཅན། ༦༢

སེམས་དང་མཚུངས་པར་ལྡན་པ། ༡༡༨

སེམས་ཅན། ༡༣༤

བསམ་གཏན་དང་རྣམ་པར་ཐར་པ་དང་ཏིང་ངེ་འཛིན་དང་སྙོམས་པར་འཇུག་པའི་ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་པ་དང་རྣམ་པར་བྱང་བ་དང་ལྡང་བ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའི་སྟོབས། ༢༢

སེམས་མཉམ་པར་མ་བཞག་པ་མེད་པ། ༣༧

སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ། ༣༧

བསེ་རུ་ལྟ་བུའི་རང་སངས་རྒྱས། ༨༧

སོ་སོ་ཡང་དག་པ་རིགས་པ་བཞི། ༣༥

སོ་སོར་རྟོགས་པའི་ཡེ་ཤེས། ༡༥

སོ་སོར་བརྟགས་འགོག། ༡༤༤

སོ་སོར་རྟོག་པའི་ཡེ་ཤེས། ༡༥

སོ་སོར་མ་བརྟགས་པའི་བཏང་སྙོམས་མེད་པ། ༤༡

གསོ་བ། ༡༣༦

གསོ་སྦྱོངས། ༡༢༧

བསོད་ནམས་སྐྱེས། ༡༤༡

བསོད་ནམས་བྲུ་བའི་ལས། ༡༡༨

སུམ་ཅུ་རྩ་གསུམ། ༡༩༤

སྲ་བརྒྱུད་བཏིང་བ། ༡༣༡

སྲབས་པའི་ས། ༩༩

སྲིད་པ་ལན་བདུན་པ། ༤༡

སྲིན་པོ། ༡༣༢

སྲེད་མེད་ཀྱི་བུ། ༡༤༥

སྲོག ༡༣༧

བསླབ་པའི་གཞི། ༡༢༦

སློང་བ་པོ། ༡༣༧

སློབ་དཔོན། ༡༢༢

ལྷག་བཅས་མྱང་འདས། ༡༤༤

ལྷག་མེད་མྱང་འདས། ༡༤༤

ལྷག་མཐོང་། ༧༩

སྒྲ་སྦྱོར་བམ་པོ་གཉིས་པ།

ཁྲུངས་བཅོལ་ཡིག་ཆ།

བྱེ་བྲག་རྟོགས་བྱེད་ཆེན་མོ།
སྡེ་དགེ་བསྟན་འགྱུར།
སྣ་ཚོགས། ཙོ། Toh. 4346

ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས།
སྐ་བ་དཔལ་བརྩེགས།
སྡེ་དགེ་བསྟན་འགྱུར།
སྣ་ཚོགས། ཇོ། Toh. 4363

སྒྲ་སྦྱོར་བམ་པོ་གཉིས་པ།
མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༣

ཆོས་ཡང་དག་པར་བསྡུས་པ།
སློབ་དཔོན་ཀླུ་སྒྲུབ།
ཕབ་བསྒྱུར་ལོ་ཙཱ་བ་རྒྱལ་མཚན་རྣམ་གྲོལ།
ཝཱ་ཎ་དབུས་བོད་ཀྱི་ཆེས་མཐོའི་གཙུག་ལག་སློབ་གཉེར་ཁང་། ༡༩༨༨

དཀར་ཆག་ཁང་ཐང་མ།
མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༣

བཀའ་འཆམ་བཀའ་ཁོལ་མ།
ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༩

དག་ཡིག་ཉེར་མཁོ་བསྡུས་པ།
རྔོག་ལོ་ཙཱ་བ་བློ་ལྡན་ཤེས་རབ། བཀའ་གདམས་གསུང་འབུམ་ཕྱོགས་སྒྲིག།
དཔལ་བརྩེགས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་ཞིབ་འཇུག་ཁང་།
སི་ཁྲིན་དཔེ་སྐྲུན་ཚོགས་པ། སི་ཁྲིན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་།

སྒྲའི་བསྟན་བཅོས་སྨྲ་མ་རྒྱན་གྱི་མེ་ཏོག
བཙོམ་ལྡན་རིག་པའི་རལ་གྲི ། བཀའ་གདམས་གསུང་འབུམ་ཕྱོགས་སྒྲིག
དཔལ་བརྩེགས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་ཞིབ་འཇུག་ཁང་།
སི་ཁྲིན་དཔེ་སྐྲུན་ཚོགས་པ། སི་ཁྲིན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་།

ཆོས་འབྱུང་མེ་ཏོག་སྙིང་པོ་སྦྲང་རྩིའི་བཅུད།
ཉང་རལ་པ་ཉི་མ་འོད་ཟེར།
བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༨

མཁས་པ་ལྡེའུས་མཛད་པའི་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་རྒྱས་པ།
བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༧

ཏུན་ཧོང་ནས་ཐོན་པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ།
མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༩༢

བོད་ཀྱི་གནའ་རབས་ཡིག་ཆ་གཅེས་བསྡུས།
མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༣

ཏུན་ཧོང་ནས་ཐོན་པའི་གནའ་བོའི་བོད་ཡིག་ཤོག་དྲིལ།
མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༣

ས་སྐྱ་བཀའ་འབུམ།
ཐཱོ་ཡཱོ་སྦུང་ཀོ། ཏོ་ཀ་ཡོ། ༡༩༦༨

ས་སྐྱ་པཎྜི་ཏའི་གསུང་འབུམ།
བོད་དང་པོ། གཉིས་པ། གསུམ་པ།
བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༩༢

ཆོས་ལ་འཇུག་པའི་སྒོ།
པཎ་ཆེན་ཤཱཀྱ་མཆོག་ལྡན།
དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱ་པའི་གསུང་རབ།
པོད་གཉིས་པ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༤

སློབ་དཔོན་ཨ་ནུས་མཛད་པའི་བོད་ཀྱི་སྐད་ཀྱི་གསུང་རབ་ལ་འཇུག་ཚུལ་སུམ་ཅུ་པའི་
རྣམ་འགྲེལ།
ཞ་ལུ་ལོ་ཙཱ་བ་ཆོས་སྐྱོང་བཟང་པོ།
དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱ་པའི་གསུང་རབ།
པོད་གཉིས་པ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༤

སྭཱ་ཀ་ར་ཊའི་རྟགས་ཀྱི་འཇུག་པ་རྣམ་པར་གསལ་བའི་ལེགས་བཤད།
ཞ་ལུ་ལོ་ཙྪ་བ་ཆོས་སྐྱོང་བཟང་པོ།
དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱ་པའི་གསུང་རབ།
བོད་གཞིས་ཀ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༨

སྨྲ་སྒྲོའི་ས་བཅད།
ས་པཎ་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཚན།
དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱ་པའི་གསུང་རབ།
བོད་གཞིས་ཀ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༨

རྟགས་འཇུག་གི་ཊཱི་ཀ
གོ་རམས་པ་བསོད་ནམས་སེང་གེ།
དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱ་པའི་གསུང་རབ། བོད་གཞིས་ཀ།
མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༨

ཡི་གེའི་བཀླག་ཐབས་བྱིས་པ་བདེ་བླག་ཏུ་འཇུག་པ།
བསོད་ནམས་རྩེ་མོ།
དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱ་པའི་གསུང་རབ།
བོད་གཞིས་ཀ།
མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༨

ཡི་གེའི་བཀླག་ཐབས་ཁྲིམས་པ་བདེ་བླག་ཏུ་འཇུག་པ།
བསོད་ནམས་རྩེ་མོ།
དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱ་པའི་གསུང་རབ།
པོད་གཉིས་པ།
མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༨

སྡེབ་སྦྱོར་གྱི་བསྟན་བཅོས་བསྡོད་དབྱངས་ཀྱི་ཕྲེང་བ།
ས་པཎ་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཚན།
དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱ་པའི་གསུང་རབ། པོད་གཉིས་པ།
མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༨

དག་པར་བྱེད་པ་སྡེབ་སྦྱོར་རིན་ཆེན་རྒྱ་མཚོ།
ས་པཎ་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཚན།
དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱ་པའི་གསུང་རབ། པོད་གཉིས་པ།
མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༨

དག་ཡིག་ཉེར་མཁོ་བསྡུས་པ་སྡེབ་སྦྱོར་ཡིད་བཞིན་ནོར་བུ།
ས་པཎ་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཚན།
དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱ་པའི་གསུང་རབ། པོད་གཉིས་པ།
མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༨

ཚོགས་གསུམ་གསལ་བ།
དཔང་ལོ་ཙཱ་བ་བློ་གྲོས་བརྟན་པ།
དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱ་པའི་གསུང་རབ། པོད་གཉིས་པ།
མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༢༠༠༨

རྒྱལ་རབས་གསལ་བའི་མེ་ལོང་།
ས་སྐྱ་བ་བསོད་ནམས་རྒྱལ་མཚན།

དེབ་ཐེར་སྔོན་པོ།
འགོས་ལོ་ཙཱ་བ་གཞོན་ནུ་དཔལ།
ཝཱ་ཎ་བཛྲ་བིདྱཱ་དཔེ་མཛོད་ཁང་། ༢༠༠༢

ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན།
དཔའ་བོ་གཙུག་ལག་ཕྲེང་བ།
ཝཱ་ཎ་བཛྲ་བིདྱཱ་དཔེ་མཛོད་ཁང་། ༢༠༠༣

དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་གསུང་རྩོམ།
དེབ་དང་པོ་དང་གཉིས་པ།
བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༩༠

དག་ཡིག་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་མུ་ཏིག་ཚོམ་བུ།
མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༩༦

ཁུངས་བཙལ་ཡིག་ཆ།

སུམ་རྟགས་ཀྱི་འགྲེལ་པ་ཐོན་མིའི་ཞལ་ལུང་།
ཚེ་ཏན་ཞབས་དྲུང་།
ཀྲོན་གསལ་པར་སྐྲུན་ཁང་། ༡༩༨༩

The Complete Works of the Great Masters of Sakya Sect of the
Tibetan Buddhism
Toyo Bunkyo
Japan
1968

Kawa dpal rtseg
A Manual of Key Buddhist Terms
Ed. Thubten k. Rikey & Andrew Ruskin
Library of Tibetan Works and Archieves
Dharamsala, 1992

Rai Bahadur Pandit Gaurishankar Harichand Ojha
The Paleography of India
Munshiram Manoharlal, New Delhi, 1971

नेपाल लिपि–प्रकाश
हेमराज शाक्य
नेपाल राजकीय प्रज्ञा–प्रतिष्ठान
काठमाडौं, नेपाल

Vajracarya, Gautamavajra
Recently Discovered Inscriptions of Licchavi Nepal
Kailash, Journal of Himalayan Studies
Vol. 1. Number 2. pp. 117-134

Csoma De Koros, Alexander
Sankrit-Tibetan-English-Vocabulary
Sri Satguru Publications India - 1982

Panglung, Jampa L.
New Fragment of the sGra-sbyor bam-po gñis-pa
Ease West Vol. 44, no. 1 (1994)
pp. 161-171

Douche, Jean-Michel
Origin of the Tibetan Script: Myths and Realities
Latse, Vol. 4 (2006)
Trace Foundation
New York

ISBN : 978- 93-80282-07-7